

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evropeae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Anglia

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1671

Liber Sextvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10773

LIBER SEXTVS.

*Libri argumentum. Elizabetha morbus, & mors
& anceps de iis historia. Iacobus Rex Scotia,
Rex Anglia proclamatur. sacerdotibus carcer
exilio mutatur. De P. Vestono, & F. Emersono.*

CAPVT PRIMVM.

NOVA se nobis hic scena pandit sub anni exitum 1602. malorum potius accessu quam nouitate spectabilis, principio quidem Catholicis læta (quorum mihi alternæ bonorum, & malorum vices pro argumento,) subinde vero vt solent fabulæ, adiectione aduersorum & terribilium denique funesta, & miserabilis. Horum casuum euentus multiplices, & perplexos euoluet hic liber narratione perpetua annorum quatuor morte videlicet Elizabethæ, successionem Iacobi Regis, nouæ actisque retro seculis inauditæ coagmentatione Monarchiæ, ex Anglia, Scotia, & Hibernia conflatæ promissis, ac spebus noui Regis in Catholicorum leuamentum; sed falsa delusis expectatione; è contrario Regis noui, certè nouis, sed intolerandis ad cruentas Elizabethæ adiectis legibus, & noua sancitis Parlamenti confirmatione. Desperatione tandem, pessima remediorum consiliaria, quæ paucos Catholicos malorum impatientia (quorum penes Deum arbitrium permitti debuit, & dispensatio) transuersos egit in violentas machinationes, sibi que exitio futuras.

Postremo erat futurum prodigio simile, si eius machinationis suspicionem omnem nostri euaderent: de tribus illorum accusatis, vnus carnisfici traditur, duo seuera indagatione frustra requiruntur, promiscuè cæteri, vel superstites vel fato iam functi, stylo, & libris, & mendaci fama, proditorum supplicio vbique addicuntur. Progrediamur ordine à primo capite. Laborabat pridem Regina grauissimè, senectutis primum crescente in dies, & insanabili, & tristi morbo, sibi quoque nedum & aliis vix tolerabili, ægrè illi erat à cadenti sole, adorationes in orientem iam conferri, vitamque suam videri hominibus longiorem, & regnum prolixius, quod ex officiis etiam intimorum, & quos prærogatiuis honoribus auxerat, erga regem Iacobum propensioribus, versuta & suspicax femina

nimio plus intelligebat. Volens ergo semper qua viua & vegeta; qua Regina & potens omnium haberi, aliis in summum attollendis; deprimendis aliis ad ima, duobus principum brachiis, spe ac metu sustentabat sese. Hinc Robertus Cæcilius Regni totius capitibus summis impositus; hinc Essexensis Comitis sibi & omnibus dilecti ferro carnificis abscissum caput, digni certè si minus venia; non stiori saltem pœna, & nobiliori; cuius sæuum casum, & regni nobilitas, quæ tota iuuenem ferebat in oculis acerbissimè doluit; & ipsa dum vixit Regina mœrore adeò non consolabili, vt aliquando castrum præteruehens vbi Comes fuerat comprehensus, insanis illum vocibus & ad vsque faucium pulmonisque defectum in-clamaret. Quo vsus mœrore Cæcilius cœpit illi Regni primarios omnes suspectos facere, velut Comitis morte implacabiliter offensos; & Magistræ licet versutiarum aulicarum, Minister iuuenis & vaser ita persuasit esse ab omnibus cauendum, vt se totidem cinctam insidiatoribus putaret & hostibus, quot habebat subiectos, vniue demum Cæcilio se, regnumque crederet vniuersum. Quam ille supremam potestatem, sic ad noui Regis promerendam gratiam contulit, vt is propensius Angliæ coronam de manu Cæcilij caperet, quàm de iure suarum rationum. Vnde illi suprema sub Iacobo supra omnes Anglos auctoritas, opulencia, & potestas.

Regina interim morositatem qua præfocabatur, & cogitationes anxias tantisper laxatura, Richmondum deferri voluit, deliciarum palatium, quod Nidum suum solita erat nominare, & fractæ requiem senectutis. Illuc sub Ianuarij exitum delata, ægrotauit Martio ineunte, tribusque inde hebdomadis obiit. Et hæc quidem de meo dicta sunt, cœterorum penès historicos, & catos lectores fides esto. Narrat Camdenus hæreticus secessum illum ab ea captatum, vt illic se Deo totam daret, simul amenitate loci medicaretur atram bilem qua grauissimè laborabat; haud tamen adeo potuisse illam diluere, quin crebro rumperet cæcus mœror desperabundas voces, & lamenta. Væ sibi misera! & proh! se desertam, destitutamque ab omnibus! retro sibi rotam vertisse fortunam; solam se, penitus, & sibi cui consideret restare neminem; gulam sibi capistro obstringi, aliaque huiusmodi quibus innuebantur plura, quam exprimerentur: inde lecto affixam curationem spreuisse medicorum, fastidiosam, cogitabundam, lucem, adeuntes, visentes, affantes auersatam, Cantuariensi excepto antistite qui æternis de rebus cum ea suauiter agebat. Vrgente demum morbi, & mortis articulo, rogatam à Nortinghamiæ Comite; à summo Præfeto maris Britannici, ab sigilli regij custode, à Regni scriba paucisque aliis, quem sibi diceret in regno Angliæ successorem? Variè nec satis liquidò respondisse, non alios quam Regem Iacobum Scorum duobusque post horis ante mediam noctem, die Martis vigesimo quarto, & anni nouum intra seculum secundi vltimò viuere desisse, *Eudara* defunctam illa quam sibi Augustus quondam optauerat, expedita nimirum, & longi vacua cruciatu. Hæc historia Camdeni, ab iis multum diuersa quæ honorariæ ipsius spectarant & scripserant famulæ, quæ interfuerant morienti, quas inter
fufius

fufius matrona de stirpe Southuuelliorum, refert de icone aurea ignotis impreffa characterum notis, Reginae quidem à duobus aulicis oblata, fed à Cornubiensi muliere dono ad eam miffa, quæ annos viginti fupra centum, cum eo ad collum amuleto vitam produxerat, eandem vero circumligatam Reginae collo, fecutos effectus prodigiofæ nouitatis, quos longum fit nec meum fcribere, quin neque de illis philafophari ex mente aliorum; nec de cadauere nihilominus intra conditorium difrupto; aut cuius efficientiæ vel magiæ icon illa fuerit indagare. Annos regni, & vitæ; naturæ artisque dotes eximias, & Patri vbique Henrico VIII. & Matri Annæ Boleniæ, fecit mille fcriptorum copia, exiftimatio & fides, orbi adeo explorata vt iis retractandis actum acturus fim.

Sub hæc regni ftatim præcipua capita quinque, & triginta in concilium coeunt condituri decretum de regni fuffeffore. Præfectus vrbi Robertus Lecius, Archiepifcopus Cantuarienfis, cuftos Regij figilli; fummus ærarij arbirer; maris Britannici Præfectus, Comites nouem, Epifcopi alij, & ex flore nobilitatis primariae. Horum auspiciis & auctoritate, Cæcilius regni Scriba, & Popamus in regno, iuris dicundi Princeps fuffeffionis decretum condunt ad Iacobum Stuartum, sextum hoc nomine Scotiæ ab annis triginta fex; nunc primum Angliæ, & Iberniæ Regem, iure legitimo deuolutæ; quod fuis muutum chirographis, poftidie mane populus Londinensis in foro maiori à Cæcilio Scriba, folenni lectum, & promulgatum ritu, profecutus eft fauftis acclamationibus, & votis æternorum annorum pro Iacobo Rege. Inde ciuitas omnis in feftas effufa lætitiis, & fuperbos magnificentiæ publicæ apparatus. Denuntiato poft hæc noui Regis delectu eodem, in palatio Regio turtis Londinensis, aperti vndique multiplicis carceris (ex confulto Senatus iam antea facto) exitus omnes longum fufpirati, & morte Reginae fufcitati qui tot annos in iis computruerant fepulchris, obliuioni mortalium; velut inter mortuos traditi. Framlinghamensis quoque in fuffoldia, & Vvisbicenfis carcer in Cantabrigia, Sacerdotibus aperti qui magno numero illic tenebantur ea lege vt fimul Anglia exirent, nifi malletent templa Proteftantium frequentare. Quæ nefaria lex nonnullis placuit. Iugat duos ex noftis, qui cum cæteris Anglia pulsi funt, cum honore, fanè iis debito comitari; nam de Guillelmo Vveftono, fæpius antehac à me dicto, fupersunt etiam illuftres reliquiæ, nequaquam fíentio obruenda. Quadriennium agebat in carcere, cuius illud fuit tolerabilius incommodum, vt tantum non oculis orbaretur. Sed addit, homo alioqui, de fe loquendi mirè parcus, addit, inquam, eorum quæcumque in vita paffus effer morborum & dolorum grauitatem, diei vnus & noctis ærumnas non æquaffe, quas fupra quadriennium in carcere exegiffet. Somni minatiæ per dies capti quinquaginta fi colligerentur, non confecturas fpatium horarum decem; vna fibi, planeque fingulari miferentis Dei beneficentia caput, & cerebrum conftitiffe ne in delitia folueretur, fed Dei ipfius, & immortalium bonorum reficeretur cogitatione. Appulfus tamen in Belgium, fcribensque ad P. Perfonium, fic fe oculis ait, & viribus, & mente

exhaustum vt non valuerit vltra lineas quatuor progredi. Fuisse sibi præterea eodem in carcere cum dæmonibus pugnandum, ad spectabili conflictu suadentibus, vrgentibusque extremam desperationem, & restim, cultrosque vltro præbentibus quibus momento se carceris illius intoleranda graueolentia, solitudine, frigore, cruciatibus liberaret, omnium inferorum æternitate omni peioribus. Illic mensium spatio quatuor supra quinquaginta, hominis faciem non vidit, nisi tantum custodis, & dæmones affimulatos in species hominum horrendas, & repulsas quas ab eo ferebant plagis vindicantes. Et hæc quidem vir sanctus, sed quibus Deus pro solenni sua bonitate, & profusione consueta suauitatis infinitæ, deliciis animi tam atroces pensaret pugnas nihil ex eo vnquam exprimi potuit. Custos profecto ipsius, homo truculentus, tranquillitatem eius animi, & vultus in illo perpeffionum æstu perpetuo serenam pro miraculo prædicabat, ludensque in quendam ex Nortoni gente Catholicorum hostem perinfensum suæ commissam custodiæ, aiebat in hoc habere se diabolum Caluinistam; in Vvestono Iesuitam sanctum.

Quod si quendam nihilo secius Vvatsonum, Clarxum passus est calumniatores, sanctitatis illius offensos luce, & professo in Societatem odio rabidos; habuit eosdem calumniarum depulsores, & vindices cum ad furcas Tibornas priusquam eorum pedibus subtraheretur curtus, coram populo omnia eiurarunt quæ contra illum aliosque de nostris falso scripserant, & vulgarent. Duobus vero illis qui se Medices, & Theologiæ iactabant Doctoratu purgationes debemus plenissimas famosarum quas in eum vomuerant accusationum, quarum execrabili falsitate, socij carceris Sacerdotes, Clementi VIII. Vvestonum, quis in omni vita, quantusque esset, verè sanctèque testificati sunt: quibus accessit ab Arcero Vvisbicensi quoque contubernali Sacerdote Vvestoni eiusdem scripta, & vulgata vita, omnium virtutum tolerantia præsertim & charitatis insignibus mira, & tam nobilibus atque illustribus calumniatorum vitæ obiecta parallelis, vt iis opus alia palinodia non esset. Verum de hac alias, haud quantum satis, sed quantum decuit. Non possum tamen omittere quod addit Arcerus, discessu Vvestoni ex carcere Vvisbicensi, discessisse cum eo pariter consuetudinem precandi & piarum rerum familiarem illic vsum, stipis vero illuc conferri solitæ tam auaram exinde fluxisse largitatem vt oportuerit quamplurimos in Framlingami carcerem transferri, qui eorum saluti exitio fuit.

Serius aliis mense vno, carcere missus est Vvestonus, Senatoribus procraftinantibus subscriptionem eius libertatis. Subscripta demum & octo ferè diebus ante sacrum Pentecostes diem, anno vertentis seculi tertio. Et ecce tibi amoris intimi planeque inexpectati miraculum, quo illi custodem tam arctè conciliauerat patientiæ incomparabilis diuturnum spectaculum, vt cum ad prandium habere conuiuam voluerit, dono illi regales nummulos dederit octoginta. Domum intra septa castelli commodam illi aptauerit; amplam eius visendi facultatem amicis omnibus fecerit. Inde Maij

tertio

tertio eductus extra turris portas multitudinem inuenit omnis generis hominum. Cernere hominem auebant Protestantes qui annos septemdecim vario sepultus carcere, fama vbique clarebat sanctitatis. Volēbant Catholici eius pedibus aduolui, & fausta sibi adprecantem de genibus audire, mixtis dolore, & gaudio ob eius discessum lachrymis. Stabat expedita in remos cymba ad radices Turris, altera noctis hora cum prono alueo Grauesendum vectura; inde terra Cantuariam, & ad mare ducendum; comitabantur custodes Regij tres, quoad fretum transuecti, eum Galetii statuissent, siue Itio in portu Cantuariæ è regione sito.

Erat annis ad ripam domus valde ampla, in eam ingressus, discessum expectans, refertam inuenit Catholicis à quibus certatim instaurari complexus, & lachrymæ, & omnis intimi amoris significatio, suum quibusque, nam vrgebat hora, raptim vrgentibus; aliis consolationem quam ab eo sperabant; aliis optata de animi rebus consilia; promissiones precum aliis, felicesque interim ab eo preces; multis virorum nobilium à quibus venerant salutationes; tam multis vero quæ propria sua, quæ aliena procul & longinqua manu ingerentibus illi nummos vt non potuerit eorum repulsa non offendere complures, firmus reiicere omnia nisi paucillum illud, quo vsque Audomarum egebat. Vnum ipsemet inter alios refert, qui tam incredibili affectu aureæ monetæ non paruum numerum in manu sibi posuerat, vt eius consulens tam egregiæ voluntati & merito planè singulari, (videbatur enim conditione pauper, & quicquid haberet in rebus humanis hoc totum dare) munus ratum haberet, & acceptum ferret; moxque illi velut iam ad se pertinens, inuito licet, multumque obstanti redonaret. Sic post nouem & decem annos commorationis in Anglia, duos nempe solos libertatis, ceteros carceris deportatus est in perpetuum exilium Vvestonus [Hæri scribit Garnetus ad quartum Maij, Londino Vvestonus discessit, prærogatiua virtutis, & innocentiae admirationi omnibus, & amori, Catholicis iuxta, & hostibus; hoc enim valet eminentia virtutis apud illos qui præ segnitie illam hospitem nolunt, vel præ inuidia & malignitate, in aliis eam insectantur.

Vixit suis tot malis superstes Vvestonus annos duodecim in Hispania Vvallisfoleti præcipuè, Seminarij Anglorum curam gerens, vbique nostris, & omnibus mirè catus & in ea veneratione quam potest maximam parere, religiosæ sanctitatis probitatis, tam longa, & forti omnium aduersorum perpeffione lentata, & exagitata, vt esse oportuerit prorsus heroicam, aliàs minimè tot sub malleis duraturam. Hinc illa hominum ætate, ac notæ virtutis professione diuturna illustrium, tanta in illum obseruantia vt ei non puderet adgeniculari, poscereque ab eo benedici. Cumque Anglorum trium celebraretur vulgo dos quædam cuique singularis; Eloquentiæ sacræ laus Campiano; Religiosæ grauitatis Personio attribuebatur; vitæ omni ex parte perfectæ Vvestono. Tamen si Vvestonus Campiani non rudis æstimator, præ cetero viri Apostolici paratu, eloquentiam eius minimi faceret. Ea propter in Angliam regressum cogitans, Guillelmum Edmundo commutauit, sperans assidua nominis huius appellatione fore sibi semper

in mente Campianum, & acrem stimulum repræsentandi diuina eius decora viuendo, quorum memoriam perpetua nominis inculcatio referebat.

Atque ipse tantumnon à puero, eadem illa, sibi proposuerat via grassari ad summum absolutissimæ sanctitatis, sui videlicet, suorumque affectuum strenua expugnatione; contemptione honoris enanidi, fumique adeo cuiusuis qui gloriolæ odorem secum ferret; continua corporis cruciatione; constantia precandi tanta, vt flexis etiam studeret genibus, ne se ita mens totam speculationi permitteret, vt cor affectibus destitueretur. Nec vero illi erat difficile fixum cælo tenere animum, cum re nulla in terris lataretur; atque ob hoc illi tantus paupertatis amor, & ambitus; ituro certè in Angliam datæ fuerant vestes seu nouæ seu decentiores prioribus; iis vt erant relictis, tulit quas gerebat longo vsu tritas, & interpolatas, aiens fore vt Deus pro suo facilius ipsum dignosceret. In equo missus, vt decebat, & eorum qui præerant distabat charitas, milliaria post pauca datum equum remittit, itineris reliquum sanè longissimi pedes per Galliam ad Portum exigit, ex quo in Angliam traiecit. Sed eius singularia operum, laborum, & fructuum meminisse, (inter quos vidit ex iis quos Christo pepererat, vnum vitam pro Christo ponere) infiniti sic operis. Anno demum ætatis septuagesimo quinto; Societatis quadagesimo, supremi discessus nuntium excepit canens, *Latatus sum in iis quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* Iuitque planè, vt æquum sperare, April. 9. anno 1615.

Parentatum est illi Vallisoleti multis locis, eiusque virtutes ab insigni eius temporis oratore pro concione celebratæ. Cantuariæ natus; Oxonij florente tunc ibi Campiano Bacelarius; Duaci triennium Theologiæ insumpsit. Romæ inde annorum iam quinque & viginti in Societatem ingressus est Nouemb. 5. anno 1575.

Sequitur F. Rodolphus Emersonus ex iis alter quibus noui Regis primordia, exilio carcerem mutarunt, dignus certè hoc inter nostros loco, non modo quod vnus è tribus fuerit qui primi ad sacram Anglicæ missionis expeditionem delecti sunt, Campiano in socium adiunctus, & domesticum adiutorem; sed quod perpetuo in procinctu vitam circumferens ad eam fortiter ponendam expeditus semper incederet vbiicumque vaser explorator deprehendisset illum Sacerdoti seruire, præsertim vero Iesuitæ. Sacratam ergo semel Deo vitam, & in omnes deuotam iuuentium nutus, & hostium gladios; nunquam deinceps habuit pro sua; nullius vnquam periculi metu sic exterritus est, quin se statim maiori constanter obiiceret. Campiano beatè mortuo Comes itineris Creyctono, & Holto in Scotiam datus est, inde Personio aliquamdiu suam in Gallia nauauit operam, tandemque cum Vvestono in Angliæ pericula rediit, captusque ipso statim in aditu librorum indicio quos licet pena capitis veritos ingenti secum ferebat numero quod essent ingentem inter Catholicos edituri fructum, sic extra viuos conditus est, vt Vvestonus

stonus per annum integrum nullis aut nuntiis, aut cuniculorum indiciis ullave industria subolere potuerit ubi esset. Fuerat opinor is carcer tam altè sepultus, expectatio grauiorum. Illinc tamen emerfus, & Clingio clausus, P. Gerardi consuetudine diu illic potitus est; fuitque deinde præclarum hoc de illo Gerardi elogium. [Rodolfus Emersonus, inquit, statura pusillus, animo excelsus, vir fuit malorum tolerantissimus, annos enim complures carcere coarctatus æquè illic se semper valde pium & religiosum, & qualem decebat, Germanum Societatis alumnus exhibuit. Clingio aliis cum Christi militibus Vvisbicum translatus morbo corripitur ad accessionem meritorum lethali, nec diuturnitate medicabili, nec arte. Solutis enim paralyti neruis, toto captus repente corpore inutilis iacuit, qua sui morte dimidia, vitæ passus iacturam dimidiæ, iniuriæ nihilominus exemplo patientiæ semper fuit. Post annos tandem ærumnosissimæ custodiæ viginti, cum Sacerdotibus aliis, anno seculi tertio deportatus, Audomari vitam sancto fine absoluit.]

Debito perfuncti honoris officio, quod horum duorum præstantibus meritis negari à nobis sat inculpate non potuit; seriem dicendorum, tantisper omissem, repetamus.

Atque imprimis rationes ordine ponamus, quibus in Anglia non sperabant modo Catholici sed certò sibi audebant polliceri nouum Regem aut penitus, aut magna ex parte amoturum Pondus, quo sanè intolerabili ab Elizabetha oppressi fuerant. Post contra spem omnem tam confidentis expectationis, instauratas ab Rege crudelius vexationes Catholicæ fidei, & Catholicorum. Exinde tertio desperata paucorum consilia, & coniuratum cuniculum ignariæ machinationis, cuius vomitu Rex, & flos nobilium regni que sapientes, promiscuè vt fontes sic insontes dispuluerandi membratim erant in aëra. Postremo vertente consilia in auctores Deo, rupta eos machina non modo obrutos, sed vna innocentes, alienosque prorsus ab ea coniuratione. Hæc vt coner breuiter scribere, prorsus non fecero; cum & rationibus egeam, & factis: fictis simul & veris, ad secernendos, quod specto potissimum, à reis innocentes, quæ ratio tanti est, vt dissipatura sit opinor, si quid tædij ex prolixitate oriatur.

Vana spes eorum qua sibi à nouo Rege Iacobo promissa putabant Catholici. Eius dicta in odium, facta in damnum Romanae fidei, Catholicorum Recusantium. Londini iubet credendi formam promulgari Caluino conformem, quem profitebatur Scotia Magistrum. Colloquio interest Protestantium, & Puritanorum inter se discordium: dumque illos nequit inter se coniungere aduersus Catholicos iungit.

CAPVT II.

LÆTIS ubique præconum vocibus Rex Iacobus Elizabethæ successor decantatus Londinum è Scotia descendit Maio ineunte, anno seculi tertio tam effulsis, & prope amentibus Catholicorum omnium gaudiis, vt ea ipsemet & obseruaret distinctius, & quantum sibi placuissent non parcè verbis explicaret. Fundabant eorum expectationes, matris iura, & fama, & exemplum. Cogitabant Mariæ Stuartæ Scotorum Reginae filium; Religionis inter Catholicas Principes tam constantis, vt qui mortis eius diduxère apud se filatim telam omnem, & modos, quibus eius textores eius tandem caput ferro carnificis succiderunt, nullam casus tam duri causam inueniant, nisi quod Religionis sanctæ fidem semper habuisset vita omni pretiosiore. Expectabant ergo Catholici, venerationem aliquam & amorem religionis maternæ à filio; expectabant ab ipsa itidem beatissima de cælo matre mitigatum iri filij animum afficiendumque beneuolè aduersus Catholicos, vt qui factura honorum & vitæ, securi essent matris partes, eiusque amore Protestantium odia, & Elizabethæ iras incurriissent. His certè tam multis grati animi nominibus, honesti ratio filium obstringebat maternorum quoque nominum successorem. Ipseque filium libro quem βασιλευδον δαρον inscripserat, docebat magnificè quanti esse deberet Principi beneficiorum grata memoria, eorumque condigna remuneratio. Atqui Catholicos etiam claros natalibus quam multos Londinensis obruisset carcer, macerassetque pœnis lethalibus; quam multos infami supplicio Tibornum necasset patibulum etiam simul ad quatuordecim) hac solum ex causa, quod matris eius libertatem;

beatam, & vitam, propriam anteposuisent; fusius illorum narrabant historiae, & fumabat adhuc recenti memoria fusus eorum cruor. Non poterant ex his Catholici non certo conficere, Iacobum Regem toto grati animi iure; debere se, si minus beneficium præstare remuneratorem, at certe innoxium Principem. Accedebat his tam liberalibus ipsorum studiis amorique in matrem; rabiosa hæreticorum odia in Patrem, quem parricidio immani sustulerant, credebaturque ipse ulturus tantum nefas, cum esset contra Puritanos vehementissimè inuectus, libro in sectam illorum edito, dominationis cuiusvis inimicam.

Erat præterea Iacobus ingenio miti, & ubi ageretur de conscientia, Religionis argumentis stringenda, mansueto propior, & referebant vulgo ex eo auditum, Romanam Ecclesiam, matrem esse aliarum omnium antiquam, id nec ignorare se, nec inficiari; quod tamen illi non penitus adhæsisset, quibusdam id nasci ex eius ritibus & usu quarundam observationum ad quas non facile se accommodaret. Cæterum ab eò longè aberant illa quæ contra Ecclesiam Ro. eiusque Pontificem, Elizabethæ furorem armauerant; illud, inquam, ignitum Pij V. diploma quo denuntiabatur spuria; iuri Regni cassa; subiectorum fidelitate, obsequiis, veneratione spoliata, Tantum abest istorum ut quicquam caderet in Iacobum, quem è contrario summi Pontifices opportunè suis præsidij iuuerant conciliante illa Personio ut indicatum à nobis alias; profitebaturque Rex ipsemet, Clementi VIII. quantum se debere sentiret qui peculiaribus literis laudasset plurimum Catholicorum erga illum fidem & amorem; confirmassetque illos magnoperè ad continuanda illi sua obsequia, & iure debitam legitimo Regi obedientiam.

Imo Romam Garnetus (qui nostris in Anglia præerat) cum scripisset. Videri deinceps Catholicorum patientiam succumbere onerum grauitati quibus ab Rege oppressi gemebant, & ex ruptis quorundam vocibus nimium percipi, tegi quoddam ignes doloso cinere, & quandam feruere funestam vomitam ruptui proximam; repetiit Pontifex suas ad eos adhortationes, & mandata, ne à veteri sua generositate, & tolerantia desciscerent, nec vellent rebellionem contra Regem perpeffiones suas redimere, sed tollerent ad Deum oculos, earum remuneratorem, & ubi paternæ illius elementiarum tempestiuum foret liberatorem & vindicem. Verum enim vero, etsi apud Iacobum, nihil valuisent Ro. Pontificis beneficentia, auctoritas, & nomen; præsto erant Anglis Catholicis alij Principes, cum eo, vel sanguine coniuncti, vel amicitijs, quorum intercessione plurimum nitebantur; præsto Rex ipse Catholicus, cum quo pacem optatam iniuerat. His Catholici firmamentis iacta sibi securè censuerant melioris fortunæ fundamenta, & cum multi eorum, nobilitate, prudentia, opibus, potentia, & bello præstantes; potuissent, si modo luberet educere militem eo robore, ac pertinacia pugnaturum, quam animi, & Religionis æternæ inuehant rationes, quo sanè exercitu timebantur ulturi barbariem, & carnificinas quas pertulerant sub Elizabetha; hoc ipsi non modo non fecerant, sed ubi non satis

auctoritas valebat, seditiones populi variis locis motas, minis compresserant, compulerantque ab armis discedere.

Alterea ex parte Catholicorum fiduciam stabiliebat solidius Regis ipsius fidelitas cuius pignus multis Catholicorum proceribus verbo dedisse ferebatur; nonnullis etiam Principum externorum suo chirographo, quo piis illorum commendatitiis in Catholicorum responderat gratiam, largé omnia pro iis pollicitus.

Imo nondum è Scotia egresso; nobiles, & Sacerdotes Angli, cum anteueritissent sua illi obsequia & fidelem deferre seruitutem, eiusque erga Catholicos tutelam, & clementiam poscere; narrabant ab eo se omni benevolentia argumento & promissis ditatos. Pari sibi loco futuros Catholicos ut cæteros sibi subiectos, & fideles Anglos, Religionis, & conscientia nomine, ne obolum quidem passurum se ab iis exigi; quin per me vel inde iam cuius fas esto, habere domi Sacerdotem, eumque adhibere ad consueta pietatis officia, dum ne publicè id fiat, ædesque priuatorum in templa conuertantur. Hæc ad Catholicos ab iis perlata qui se Regis ipsius ex ore habere dictitabant, tantis eos cumulauere lætitiis, ut si forent anosa & dura ex compede liberati; tantis vero ad Regem gratiis, nihil ut posset ab iis non modo facultatum, sed nec animorum, & sanguinis cupere, quod non essent ultro daturi libentiùs quàm ille petiturus. Facta porò promissis responsura persuadebat quod hæc narrarentur plus vicefies ab eo iuculcata, eius notæ, ac meriti viris cuius erat montis acuti Vicecomes, & Thomas Percyus Northumbriæ Comitum sobrinus, quem mox sumus visuri, si minus præcipuum inter coniuratos, præcipuè saltem, edicto Regio postulatam, affirmabat se profectum in Scotiam post soluta Regi venerationis officia, cum suas illi, & Catholicorum infimas exhibuisset preces, quoties illas iterasset, Regem toties promississe ne cico quidem se præ Anglis reliquis eos grauaturum, cuius ut illos faceret certiores, blandè manu eius in discessu prehensa, fidem dedit se dictis staturum. Quod cum reuersus in Angliam Catholicis Percyus retulisset, inde illorum quam dixi secuta est hilaritatis, magnificentia, sumptuumque immoderatio. De fide Comiti stabuli promissa Londinum missò ad pacis capita inter Angliam, & Hispaniam subscribenda, nonnihil postea; nunc limes hic est rationum quæ Catholicorum expectationes non temerarias eò leuauerant vnde sunt in eas proiecti clades in quibus crudelem & sæuam Elizabethæ memoriam suspirarunt; eiusque ferrea tempora præ iis quibus ardebantur aurea nominarant. Eam ob rem quod ea regnante, ac furente, nunquam iis in mentem venerat, ut malis supremis de remedio viderent, cuius vel primi apparatus consternaturi essent Europam vniuersam; hoc sub primordia Iacobi, ut quibusdam Catholicis atrox fuerit non nego, in cogitationem admittere, at enim eos ad hoc perpulisse seu forte melius dixero, ad hoc comparasse, euersis (quod solent intolerabiles, & remedij omnis expertes miseria) illorum iudiciis; Ministrorum profecto æquitatem, & prudentiam violauit non mediocriter, quos mille casibus experientia docere

cere debuerat hoste desperato, nihil esse formidabilius. Iam vero hic Regis extra metas progressus (ex Catholicorum sensu loquor, nihil de cetero inuestigans,) & à verbis optimis ad facta haudquaquam similia, Regis esset ipsius instinctus spontaneus an alterius, quem fama hominum, & librorum vulgavit, vtrisque occurrunt, quæ verant quicquam pro certo statuere. Hinc proluxæ Regis contestationes denuntiatae Catholicis; hinc eiusdem, sui mancipatio seruilis ad arbitraria omnia Ministri intimi, sed rei Catholicæ, & Catholicorum cruoribus ad furorem insensu furorisque huius licentiores nunc habenas in Iacobi gratia interiore assècuti, quam apud Elizabetham paulò ante, apud quam ille tunc inter Anglos primus; nunc vero apud Regem solus, de quo me plura nihil inuet addere. Sed paucis versibus dicta colligere quæ, verè an falso, ferebantur, ipsomet ex Rege in Catholicorum detestationem, & odium excepta; post etiam partem factorum adiungere, quibus publicæ rei administri manus admouerunt, in eorundem euersionem, & ruinam, quibus ex vtrisque ratum volo, ac verum ferri iudicium, magno cuidam quisque is fuerit, satini æqua esset pronuntiandi causa eorum Parlamento, re nulla, ne quidem perleui, pulsatos esse Catholicos; sed maligno instinctu, atque ingenio Religionis Catholicæ, actos esse illorum aliquos in consilia desperata præcipites. Quotidie igitur Decanus sacelli Regij excoctissimus Puritanus apud Regem prandentem de capitibus credendi agitabat, & contra doctrinam Catholicam ex mensa perinde vt ex pulpito pronuntiabatur. Vbi hoc aditu Calvinistæ, minus sibi, aiebant, vtili, quam Papistis damnofo, Regem assidue pangere, qua sciebatur acutissimi sensus esse; subministrare Decano sententias auctorum Romani Iura Pontificis vt rei, & veri poscebat ratio, doctè probantium; recitatas Decanus, nexu falsissimo detorquere illas in Regum imminutionem; inflammari Rex vafra licet, & mendacissima perorantis disputatione, & excandescere, & quicquid tandem in eas diceretur, inde veri color cæteris allini, quæ Religionis aduersarij fuisse vulgabant à Rege prolata. Erant autem dicta in Papam, aspera; in fidem Catholicam acerba, ibantque mox in vsum, & stylum cum de similibus agi contingeret, vnoquoque diæteria regia cupide affectante. Superuenit decumano huic malo Eduardi Cookei Puritani, & Procuratoris fisci, liber execrandus, & pestilens, quo violentarum tormento explicationum, ex Iuris Anglici textibus conficiebat Catholicos, hoc solo quod essent Catholici proditores esse, reosque maiestatis in primo capite, vt qui Regi ereptum Regni dimidium, Papæ tribuerent; hoc est diuinam sacramque potestatem, à temporaria nullo iure scindendam. Quare vt primis Ecclesiæ seculis hoc vnum quærebatur, essetne quis, an non Christianus? Eratque satis ad rogam, & bestias *confessio nominis, non examinatio criminis*, sic Anglos Catholicos, professione fidei quam tenerent, prodicionem confiteri. Offendit lectores proiecta scriptoris audacia; admiratus est rex tanta scientia saturatum caput; auxit illum noua dignitate, summisque laudibus; & Cookei victus argumentis, sibi certò constare asseruit, non posse proditorem à Pa-

pista; reum maiestatis à Catholico seiungi: tum (quod conseq uens et ut quodque Baro Scorus ex eo se audisse, aiebat,) magna se teneri fiducia, pessimæ nationis toto suo ex regno ab vsque vltimis radicum fibris extirpandæ; haud illo quidem Elizabethæ stylo, plus fragoris habente quam fulminis, binos, senos, denos publicè necando; sed latenti & surdo, tot illos arctando, & opprimendo miseris vt Iobo etiam inuiderent. Quæ cum paulatim in opus conferret, sua in mala ludebant Catholici; *abstinere se illum à suffocato*; frangenda nempe Catholicis gula, & sanguine. Hoc est corporum laniena; sed eo denique venturum, nec enim accipitrem perdisci prius quam figit vnguibus rostrum infigere illamque deuorare, quam plumas ei sensim detraxerit. Rerum ergo magis exitialium tristi silentio, quam verborum sono sancitæ sunt aduersus Catholicos Elizabethæ leges, etiam illæ quas sat habuerat tulisse, præstatione qualibet neglecta, missi qui eas exigerent; & nouæ veteribus additæ. Rogatus est maiorem in modum, ne vellet deinceps onere menstruo intolerabili, nummorum octoginta grauari Catholicos, qui à templis Protestantium abessent, & claudebat Catholicis intra hebdomadas quatuor hunc menslem auaritia exactorum, porrigebatque hac fraude pœnam in annos mensium ttedecim. Respondit prolixè Rex, simulque breuiter; ne grauarentur; sed responsum mox atrox edictio sequitur, eius multæ non modo in posterum soluendæ, sed ab retroacto præfixi temporis, & exigeretur etiam ab iis quos, vel priuata lex, vel quocumque modo Elizabetha exemisset; quibus præsens non esset in numerato pecunia, duas amitteret tertias bonorum stabiliū; repetendis præessent Episcopi quorum potestate, & odio, nihil Catholicis poterat terribilius imponi, & vero res tandem in hoc præceptis ruit, vt taxæ menstruæ nummorum, minima ratio haberetur; sed Catholicorum haberetur delectus qui plus opibus pollerent, & addicerentur Scotis potissimum in Angliam aduenis, tres, quinque, sex plures, prout erant Regi cariores quorum ex manibus liberare se patrimonis, vel totis, vel dimidiis cogebantur velut forent ob damnatum crimen, in fiscum redacta. Nec vero quicquam Catholicis præderat, ad violentam hanc, & iniquissimam exilationem declinandam, repræsentare Regi præterita sua in matrem ipsius merita, ob quam fuerant eorum complures ab Elizabetha pessimè habiti; ea quin etiam, Ministrorum vaficies perfida, criminabatur tanquam apud filium Regem commerita. Imo ipsi quoque Protestantes, auersabantur velut inhumanum matris eius tamdiu iacere ossa leui humo tecta, eo ipso loco vbi Regium caput posuerat, calcarique passim prætereuntium comœatu. Fuerat ab annis tribus & viginti, Edemburgi Scotiae vrbe primaria, communis professio fidei promulgata, qualem Puritani edere pessimam potuerunt, vt qui Regem tunc ipsum regerent, eiusque linguam ad firmanda quæ libuisset adhiberent. Vix vsquam alibi extra vocabularium hæresis, & meri Calvinismi tam multa reperias, ab omni vero, & decoro tantoperè aliena, vt in illa, non dicam quam vocatunt professione fidei communi; sed perpetua Catholicae fidei detestatione. In ea Christi Vicarius cognominatur Antichristus.

Antichristus. Potestas ipsius, tyrannis; leges, oppressiones; doctrina, fallacia; decreta execrationes. Sacrorum Ecclesie rituum ceremonie antiquae, superstitiones, & sacrilegia, missae sacrificium adorandum, commentum diabolicum: Sacramentorum septem mysteria, spuria; poenitentiae sacrae remedium, desperatarum furor animarum; synodus Tridentina, crudelis, & sanguinolenta coitio; carnificum scilicet ad conscientias torquendas, & similia quam multa pleno folio capiuntur; impiorum, ac haereticorum dogmatum, horribilior sentina, quam quae omnium fortassis haereseos Principum sepulta codicibus lateret. Haec erat in Scotia fidei ut appellabatur confessio. Haec ipsa, ne dempto quidem vocabulo, ingresso vix Angliam Iacobo, edi publice iussa est; templorum frontibus Londino, tota legenda praefigi, Regno similiter vniuerso vulgari. Eius vero Ecclesiae corporis quod coagmentabat communis in confessionem illam consensus, Regi libuit caput esse, idque ut omnibus ratum esset, ac se quisque de illo id credere profiteretur palam, condita est ad hoc formula iuramenti, quod deferretur vnicuique iurandum, id si admitteret fidelis Regi; si reiiceret rebellis haberetur. Quanquam autem qui Regis aduentu e Scotia late Angliam inundauerant Puritani, genus omne imperij damnent, velut tyrannidem in Dei filios usurpatam (quo se nomine ipsi nobilitant) Iacobum tamen eius Ecclesiae supremum adorare caput, sibi fas esse voluere, aut peierare contra quod sentirent, aut ex fundamentis suae ipsorum sectae, ad haereticos transire, vtili nimirum apud inuictissimos sycophantas omnium domina ac potente, Regis gratia; recusantium spoliatione, populorum commendatione, suffragij ambitu in Parlamento obtinendi ad quod non poterat eligi qui iusiurandum detrectasset. Saluo tamen Regi suo illo Primatu; suum Episcopis negarunt Puritani, nec praeter Catholicum Ecclesiastici usum officij de Protestantium ritibus quicquam admiserunt. Quin ut sectae illius tumultuosa est, & proritabilis natio; praedicando, scribendo, minando coepere res novas agitare. Rex illis per triduum se coram, & Concilio intimorum auditis (aderant autem Protestantium Praesules, & Puritanorum ministelli) fidei articulos condidit; & de publicis precibus, formaque Rituum edidit Decretalem. Verum enim vero tam prauis, & distortis ex membris cum vnum fingere corpus Ecclesiae non posset, facile distractos inter se coniunxit ad dissoluendam Religionem Catholicam, instaurandis contra illam canonibus quatuordecim supra centum; dataque libera facultate, eius machinis omnibus deuastandae. Post haec die quodam concionantem audiens Patritium Galouuayum, patria Scotum; Religione Puritanum; professione ministellum; vita suis quoque propudiosa sectariis, execrandum; vidit extrema concionis parte conueniri se oculis & conuersione totius corporis ab effroni; compellarique hac impiorum verborum audacia. Nunc solum Iacobe tete Rex alloquor! audiat caelum, & terra quod dixero; audiant populi, & qui adstant praesentes; & longè semoti, audiant nati, & qui ex iis nascentur. Tu Rex in Scotia, promissione voti Deo sanctè fidem obligasti, futurum ut tota Anglia Pa-

pistarum relinqueres neminem; eorumque idololatriam nullis conditionibus in Regno sustineres; quod idem scis mihi te quoque pollicitum. Hoc ergo Rex editum abs te votum, & promissionem, testificatione publica denuntio populis, qui nunc te coram, me audiunt, sumque idem mortalibus omnibus in valle Iosaphat denuntiaturus] hæc ille, quæ Rex visus est confirmare, ac multum probare libertatem illam manifestandi populo suam mentem; ferebaturque Rex ea homini dictasse, quod sibi sentiret profutura ad dissipandas suspiciones beneuolentiæ nimæ qua mussabant hæretici dignatum Catholicos, aduentum illi gratulantes. Peiora ex pulpito S. Pauli deblaterauit Ricardus Bancroftius tunc Episcopus Londinensis, paulò post Cantuariensis, & prodiit liber qui notum volebat, peruagatumque vniuersis, Iacobum Regem Deo coram, eiusque Angelis testatum, hætere se Religioni quæ colebatur in Anglia radicibus fixum tam solidis, vt stillam sanguinis haberet nullam, quam non esset vltro in ea propugnanda cupidè positurus. Multo magis coronam, & regna, vel si pluribus decuplo poteretur.

Iam sectæ Calvinismi duæ, Mollis & Rigidi; Protestantium, & Puritanorum, cum æqualiter ferè Angliam scinderent, conspirabant tamen concordie rabie ad exterminandam Regno fidem Catholicam; habebantque Regem à suis partibus. Vfus ergo Rex tamdiu eorum linguis, dum audiri per se toto Regno non potuit; coactò demum Parlamento sese aperuit, haud quidem, vt moris, Cancellarij sui ore, sed per se ac suo, ne quod eius dictum, negari posset, eius propriè dictum esse.

Orsus ergo Anglorum sermone cultissimo dicere, (quod misit postea in typos) quantis suo aduentu prosperis, & veteribus & nouis refluisset Anglia, pacem illi foris gratulatus est cum Principibus externis; pacem domi cum suis, consensione, Anglorum & Scotorum vna sub vno capite, ac Rege; consensione hac duorum in vnum Regnorum, Insulam paruum in orbem commutatam, qui mari tanquam fossa, & diuideretur simul, & contra hostes muniretur. Tertio istorum propagationem, & perennitatem prosperorum in filiis quos esset relicturus, felicitatis publicæ tutores.

Postremo, Religionis vt quidem vocabat, Puritatem Parlamenti pridem legibus stabilitæ, nec diuersæ ab ea quam cum lacte duxisset, cuius antea membrum, nunc caput euasisset; atque hic in se, suamque in fidem digressus paululùm; inuectusque aduersus Catholicos, quorum alij minus fontes, alij grauius, prout illos à vero simplicitas, aut malignitas auertebat, edixit nullis conditionibus tolerandos quicumque vllum in Regnum suum ius, vel auctoritatem Pontifici Ro. tribuerent. Hanc videlicet Sacerdotum culpam quos infectatus est peracerbè, oneravitque illos inuidiosè doctrina illa velut Romæ concepta, de potestate Pontificis in ditiones, vitasque Principum; (cuius nullum vnquam verbo factouè indicium ab aliquo præbitum Sacerdote probari potuit.) Ob hoc tamen Catholicis Sacerdotum discipulis, spes omnes in perpetuum abstulit Religionis ipsorum in Anglia ferendæ. Pugnare id cum æquitate, cum iure, cum legibus; se

vero

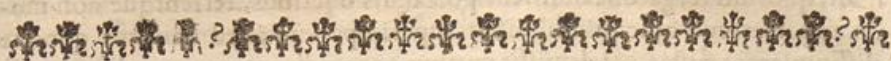
vero id magis non toleraturum, quam ream proditi ab se Regni famam, quod cum liberum suscepisset Papismo iterum subiugaret. Qua propter ut ab se subiectis fidelibus omnia erant expectanda quaecumque possunt à bono principe proficisci, sic obstinatis in sua perfidia Papistis, nihil nisi inimicum. Exinde iam illis bellum indicere ita quidem tunc ille; sed in alia solenni allocutione, vulgarisque in vrbe, & Ibernica edictis, bacharri non destitit in vāsanam & solidam, uti eam notabat, Catholicorum expectationem, tantum sibi de Regis amore spondentium, ut Religionis professionem sibi permitteret suo legendam arbitratu; quod sacrilegium, nec cogitasset vnquam, nec posset sibi tanquam designatum, nisi graui sui cum iniuria imponi. Ferro quidem esto, & patibulis in eos fore abstineret, tum suapte ipsius clementia, tum ne apud illos Persecutor audiret, & tyrannus; cœterum nisi abisterent promissionem illam falsam Religionis Catholicæ in Regno tolerandæ sibi adstruere, ita se cum iis stricto gladio acturum, ut intelligerent quantum abhorreret, Religionis tam perfidæ professione apud se toleranda. Hæc ipse de se uti pepigerat; cuiuscumque tandem auctoritate, facta secuta sunt, nullo enim noui accessu criminis, iussit Catholicos tūm Sacerdotes, tūm laicos suspendi, & quadratim secari quod exercuissē nonnulla dicerentur ad Religionem spectantia. Cœteros vero ut erat minatus, tam verè ad Iobi redegit angustias, ut de iis Garnetus Prouinciis aliquot obitis, lachrymabiles ad Personium literas dederit quibus dempto maiori eorum numero quos occiderat Elizabeth, negabat Catholicos totis huius annis quatuor supra quadraginta, tot passos miseras, quot breui adhuc tempore, Iacobi Regnum ineuntis. Sub dimissionem Parlamenti, post tempus aliquod reuocandi, ardentem habuit cohortationem ad Iudices in singulas Regni Prouincias Delegatos cum extraordinaria potestate iudicandi & pronuntiandi, seuerissimè inhibens aduersus Catholicos ne quid benignitatis adhiberent, quin omni potius duritate iuris in eos agerent, quod profecto aliud non erat; nisi vitas illorum, carnificum totidem eruentæ libidini mancipare; bona prædonum auaritiæ, & rapacitati. Erant enim omnes Puritani; eorum lictores, & Apparitores cœx plebis famelicæ: omnium Instigator, caputque Popamus, Puritanus. Per eum ac suos, fas erat Catholicos modis omnibus expilare; quo non pertingebat extrema iuris asperitas; eò miseros innocentes, trahebant calumniæ; minori erat iis detrimento tacere indenensos, quàm Iudicibus audiri; sumptus minoris extricare se ex opprimentium vnguibus, pacta illorum ex nutu pecunia, quàm tribunalia appellare. Habebatur sexta quaque hebdomada Magistratum Conuentus, de inspiciendis Catholicis, & alij quidem, etiam feminæ carceri tradebantur; mouebantur officiis alij, aliorum bona in fiscum ibant; quò quis ditior, hoc & nocentior & magis reus, quantumuis per se insons. Suas cuique licebat siue ditiones, seu prædia, siue mobilia, fisco commissā, ita redimere, ut intelligeret quod prærogabat se perdere, sua minimè se recuperare. Ipsi, nedum alia minus necessaria, diripiebantur, eorum ex ædibus lectuli. Primo Inspectorum in Herefordiam an-

gustam Provinciam ingressu, Catholicorum familiae nouem supra quadraginta, iis accensae sunt, quae in praedam fisco, & indagatoribus cedant. Tritum erat, & prope continuum intempesta nocte Catholicorum aedes irrumpere, fureifer quilibet, frusto cartae armatus, totam conturbabat, diuexabatque familiam & inde quicquid libuisset in mercedem, aut pretium, auferebat. Post haec Episcopi, anathematum suorum, de quibus ante non cogitauerant, bruta fulmina promere, & supremorum inter Catholicos procerum foribus ea praefigere; viditque Londinum a scelesto, & vili capite, Arondellium Comitem, eiusque matrem, & patrum, luminaria nobilitatis Anglicanae, Vaughano coram duci, vrbis illius Episcopo. Oratoribus Venetorum, Galliae, & Hispaniae indictum abstinere se ab Anglis ad sacra secum admittendis. Datum ad hoc vrbis Praefecto negotium, ut festis diebus armato milite accessus ad eorum palatia clauderet. Seruum domi habere Catholicum, nummis stabat menstruis quadraginta. Magistratus cuiuscumque sectae, suis excidebant officii hoc ipso quod vxores haberent, filios, & familiares Catholicae regulae sectatores. Adolescentes demum Angli qui transmarinis in Seminariis alebantur denunciati sunt paternis haereditatibus, & quorumuis iure sibi legatorum excidisse. Cancellarij penitentis arbitrio stellata curia legem Elizabethae permisit instaurandam, qua recusantibus, ut vocitabant Catholicis condendi facultas testamenti tollebatur, & cuiuscumque alterius vltimae voluntatis; exigendorum quoque ius nominum, locationum, & censuum; suasque in foro deponendi querelas, & lite agendi, pro exulibus denique censuebantur, & rei violatae maiestatis. Postremo ut sileam de Sacerdotibus reliquis, edictione iterata cum nostri ex Anglia iuberentur intra decretorium spatium excedere, excessit nemo. Absoluo paucis narrationis huius triste carmen quibus sedente adhuc Parlamento, die Christo in caelum ascendenti sacro accitos regni supremos Iudices, inter alia plurima est affatus. Sibi nempe decerum, & fixum animo sedere, ut Papistae officiis omnibus, dignitate, Magistratibus, Praefecturis, vel quaestuosis, vel honorificis aeternum carerent, cuius suae mentis cum rationem edidisset nescio quam. Erit forte, inquit, in vobis qui sentiat, non esse Papistas nouis oneribus praegravandos; tot retro malorum continuatione tam longa obtritios iacere ut miserationem sui magis & lachrymas cieant, quam metum; viderique superuacaneum, in eorum exitium, praeter ea quibus pergant perire, alia comminisci. Huic, inquit, ego respondeo, commertiti sunt quicquid patiuntur, suntque deinceps perpessuri. Quod extremis premantur & contabescant malis, egentes, mendici, semiuiui, ex conditione illius iniquissima id factum quem sibi oprarunt in dominum cum se diabolo tradidere. Nobis est contrario Deus Dominus est, iustus, & potens ad remunerandum. His ille daemone Catholicorum assignabat vexationes, afflictationes & arumnas ad quas eius Ministri tantum per se operae conferebant, ut nullo daemone egerent auxilio.

Vexatione

Vexatione in Anglia Catholicorum augetur numerus. Ex iis pauci quidam famosam designant coniurationem quæ pulueraria dicta est, Duce Roberto Catesbyo. Eorum conditio, & causa atrocis consilij, seclusis Sacerdotibus, & insciis concepti. Responsum ferox Londinensis Episcopi; mina proximi Parlamenti; pax inter Angliam, & Hispaniam inita, nulla Catholicorum mentione, postremus fuit coniuratorum impulsus ad audendum.

CAPVT III.

Hæc tamen longè quam prius atrocior tempestas aduersus Catholicos contra ipem, & contra meritum ingrauescens, tam procul absuit à minuendo illorum numero, vt vnus decessu, cuius ignauiam, Episcoporum potissimum strauisset violentia, lucrifere decem & viginti; huius rei testem penès me habeo tum Garneti manum qui strenuam dabat iis conuersionibus operam; tum linguam & verba Cancellarij supremi, qui magno strepitu, in frequenti conuentu consiliatorum, & iudicum id exoptulauit; imo Regis ipsius qui miraculi percussus nouitate obstupuit: pro nouo scilicet multumque peregrino interpretabatur, spiritus sancti miraculum, quo Christi Ecclesia suo inde ab ortu, iis ipsis aucta est quibus in ruinam vrgebatur, lucemque non auersantibus clarè aperuit se supra humana infinitis spatiis eminere, quæ aduersis tandem labefactantur, & defluunt. Perstrinxit hæc eadem patientiæ maiestas & potestas Imperatorum veterum maiestatem, longè aliam à Iacobi sua cum Britannia maiestate, cum viderent illam, suo omni, suorumque exerto crudelitatis ingenio fortiorem, ferro, igni, & omnibus gloriosius crescere, ac numerosius, quibus crudelius, & pertinacius in vastitatem, perniciem, extremumque interitum præcipitabatur; Hanc suis in Anglis patientiam inuictam malis & triumphantem aduertit Iacobus, non tamen pro virtute suspexit, sed in eam, ludens, clitellarios Asinos in regno iocabatur habere se in partes diuisos; partem alteram esse Catholicorum se-

num, quorum terga obcalluissent portandis oneribus, ferrentque non modo ac perferrent quicquid libuisset superimponere; sed adiectos quoque dissimularent fustes, & demissis auribus progredi pergerent; alteram esse partem iuuenum Asinorum, hoc est Puritanorum, qui sensu nimium acuto præditi, nec teneri capistro, nec ligari fune, nec premi onere sustinerent, nec duci insidrive ab sessore, sed quemuis ad tactum duriusculè prementem, velut correpti diabolo furerent, calcitarent, circumagerentur, & tandem victores, sese vna, & onus excuterent. Vertebarur hæc item, Puritanos inter & Protestantes parcemia, stultos Dei esse Catholicos. Quod stultum censerent mundi sapientes, vltro rei, vitæque adeo pro Religione iacturam facere, quod erat Catholicis tam quotidianum, quam hæreticis inuisum, velut suo ex Euangelio illud Christi oblitterassent verso stylo effatum grande, ac præpotens, *Quid prodest homini si uniuersum mundum lucretur, anima vero suæ detrimentum patiatur?* Semel enim ab se Religionis veræ soliditate abdicata, venales prostabant ad quamlibet veluti optimam, quæ sibi utilis, & lucri plus esset allatura. In quo Puritani vituperandi erant præ cæteris, qui cum damnarent tanquam sacrilega quæcumque Protestantes cum Catholicis habebant communia, ipsi tamen aut Regis, aut lucri gratia, religioni haudquaquam ducebant, Protestantium amplecti partes, eorumque professioni Episcopis, templis, & ritibus subiici, apostasia sibi ob utilitatem, in cultum Dei legitimum consecrata.

Hac nihilominus tam nota, & illustri Catholicorum patientia in aduersis, non deerant, qui Regis in illos spectata feritate futurum prælagitent, ut tum ii omnes, tum præcipuè Iesuitæ, Rebellionum & Proditionum solitis peterentur, & vexarentur calumniis. Fundabat hos illorum metus, (præter malitiam aduersariorum fingendo procliuem) defensionis propriæ ius, cuique ab natura datum, & depellendi ab se se oneris quo intolerabili oppressus perit, & moritur.

Nam si eiusmodi fabulas sub Elizabetha mitius sæuiente finxerant sapius Protestantes; quanto liberius atque audacius Puritani sub Iacobo, cuius regni suscepta principio Catholicorum vexatio incruduerat processu temporis. Sed enim, quæ Dei laus fuit, coniuratio in eum duplex, aut vna potius semicapitum duorum, vnius partem dimidiam ægrè implentium, cum vix dum Angliæ in throno consedisset; tantum abest sui suspectos Catholicos fecerit ut inde potius fidelitatis claram famam, indicatione illius manifesta obtinuerint apud omnes, eiusque etiam nonnullam laudis egregiæ in partem idcirco Societas venerit, quod primæ illius socij duo & secundæ authores Vvarsonus, & Clarxus, capitalibus inimicitis, & libris infectarentur Societatem nostram. Ac fecisset Deus, ne aliæ vquam potuissent coniurationes Catholicis præter has tribui, aut fictas scilicet, aut ab hominibus improbitatis notæ motas, & sacrilego schismate ab Christi Vicario alienis. Quàm gloriosum illa Ecclesia iure possideret, ostentaretque nomen, afflictationis annorum plus centum, infractis animis toleratæ, & patientia ineluctabili domitæ. Inuidere hoc illi demones

tantum

tantum decus. Inconsultam paucorum pietatem, ignoratione, ac silentij arcano, assessoribus consulendi pessimis, deceptere; commendavit tamen mirifice illorum deceptio cæterorum omnium fidelem prudentiam, inter quos cum essent innumerabiles, maioris ingenij, roboris ac mentis, paresque consilio tam periculoso; abstinendum sibi ab eo censuerunt. De illa loquor coniuratione misera, & miserabili quam ex cuniculo igniariæ machinationis in quem erat desitura, puluerariam nominarant. De qua priusquam aggredior scribere, præmittendum puto saltem in genere de tredecim illis qui coniuratorum conflarunt numerum, qui? & cuiusmodi? conditionis cuius essent ac nominis? Nam qui primas dictavit Iacobi literas, quibus toti regno parricidij tentari, scelus nefarium promulgavit, coniuratos depingit velut ex fociis Catilinæ Sallustianis apographos. Thomam, inquit, Percyum nobilem, & quosdam alios cum eo colligatos, homines Romanæ superstitionis corruptione depravatos, & ab ea in illam inductos tanti furoris, & sceleris cæcitatem. Nacta videlicet perditos improbitate omni morum ad nefaria quælibet proiectos. Paucisque interiectis, crimen, inquit, suum, superstitionis quam colunt studio prætexunt; re tamen ipsa in publicæ rei, regni que perniciem spectabant; egentes enim, obæcati, nominibus impares, creditoribus perfidi, captabant in prædam facultates opimas locupletum quibus mendicitati suæ opitularentur. Hæc illud Edictum literatum, sed commenta mera inventionis extraneæ, ex veteris, & propriis nihil; ex falsis omnia quæ trifariam repræsentat, egestatem, improbitatem vitæ, mentis prauitatem. Dempto enim Thoma Bartesio, (conditionis tunc, post etiam animi seruilis) omnes erant claro loco nati, & diuites; parque illorum inter eos lectum, quod sufficiens sumptibus iisque grauissimis abundaret. Architectus operis, & Præses Catesbyus, censu pollebat paternorum bonorum annuo ad multa nummorum millia.

Euerardus Digbyus, ditionum dominus, & pagorū, dignitatem illam, non paucis opibus sustinebat. Percyus Regiæ pensionis beneficiis adscriptus, Northumbriæ Comiti Sobrinus, muleta centum viginti millium nummorum quibus suspicionis umbram luit, quantum opibus valeret plus satis probauit; ac ne suorum cuique bonorum indicem describamus, quem vulgavit rumor, impunitatis pretio, conspirationis arcanum violasse, potissimam habuit infimulationis huius causam, quod cum esset valde opulentus, maluisset sibi facultates suas, quam fidem sociis iuram seruare. Verum aliis in duobus, mendicitate peioribus, ut edicti scriptor arguatur, falso fœdasse coniuratos latebant adhuc exceptis perpaucis, eorum nomina cum id edictum vulgaretur; ipsi se tantum post dies aliquot prodidere, dum in armis, & simul, milliaribus centum ab aula equitant. Londini tunc denuntiati, tunc edictione secunda missi qui pressis conclusos vestigiis vrgerent & comprehenderent. Qui potuit ergo edicti prioris famosus scriptor, nisi mentiendo vitam iis improbam, & propudiosam appingere? Quinimo, dicere liceat, excepta coniurationis quæ nullam admittit excusationem, culpa grauissima; haud scio an facile inter Catholicos, eius probita-

tis, meriti, ac virtutis reperirentur multi, quæ aliàs tranquilla Ecclesia
 posset iure sanctitas vocari; afflictæ & exagitata, hic esset vulgari, & quo-
 tidiano virtutis nomine contenta. Ne ipsi quidem aduersarij de iis aliter
 sensere; nec regendis eorum animis multos annos præfecti diuersa scribere
 potuere, damnato solum coniurationis negotio; quod nullam haberet
 excusationem, causam eorum quamlibet aliam præstantia operum effica-
 citer perorabat. Tolerantiam malorum pro Christi fide; receptus Sacerdo-
 tum interdum ad viginti, quorum à singulis pro accepta benigni hospitij
 charitate, capitale hospes suscipiebat periculum. Tam multos Caresbyus
 notæ primariæ nobiles, aulicos, passimque alios reddebat Ecclesiæ, vt dice-
 retur quasi prouerbio affixum lateri ducere Sacerdotem, vt cuius statim
 Protestanti, ad conciliandum cum Deo animum præsto esset. Omnium
 denique religio, pietas, sacrorum vsus frequens, misericordia fouendis
 Catholicorum familiis vnaque à fame, & apostasia defendendis, argumen-
 ta fuere probitatis eximie, donec ad illam impingitur offensionem obca-
 catæ mentis, ex virtutum principiis per errorem & falso deductam, vir-
 tutis profecto nemo negauerit fuisse, & quidem arduæ, vitam eius in flo-
 re, & caras vxores, & paruos liberos, & quicquid solet blandiri homini-
 nibus spernere & calcare vt (quod ex perperam putata causæ illius boni-
 tate certo futurum confidebant) iugum detraherent intolerabile afflictis-
 simæ Christianitati. Nec enim ambitus, nec alieni vesana cupiditas, vt cri-
 minabatur edictum prius, sed pietatis deceptæ ardor improuidus, eò vs-
 que perstrinxit infelices, vt contra omnis iudicij dictata iudicarent, inno-
 centibus redimendis nihil restare, nisi si partem regni lectissimam & opti-
 mam perderent. Quæ persuasio sceleris, idcirco illos biennium tenuit,
 quod eos nullus interea vindictæ, aut irati animi, vt postea facti sunt, mor-
 deret dolor, aduersus eos quibus mortem parabant; tentassentque, sed
 frustra, vias omnes, Regis saltem paululum mitigandi, cuius in Catholi-
 cos ferox, & sæuus animus incrudescerebat in dies acerbius. Quæ item cau-
 sa iis fuit vt in consilium, Sacerdotem adhiberent nullum, nisi forma ver-
 borum, rerumque ita simulata vt non posset de vero ne suspicari quidem
 nedum diuinare; ob eam quoque rem, Machabæorum inter se gloria &
 officio gaudebant, quos Sacerdotibus exclusis legisset olim Deus ad vin-
 dicandam populi sui, cultusque libertatem armis, quæ sola tunc aliquid
 poterant, & sola supererant. Postremo pro tribunalibus, mortisque ipsius,
 & diuini iudicij conspectu ob oculos posito suam hanc denuo contestati
 sunt mentem; vixque in iis fuit, cui pœnæ dolor pœnitudinem ciceret facti;
 factum vero, qui malitiosæ conscientie, scelerisque damnarer, prorsus ne-
 mo; adeò falsa persuasionem ab omni se culpa, non securos modo sentiebant,
 sed turos. Eam ob rem Rex frequenti Parlamento auditus est cum affir-
 maret illis consilij perditæ Religionem solam auettricem fuisse. Proin sibi
 iure à Papistis quidem cauendum omnibus, sed iis præsertim, & curio-
 sius, qui essent solidius in sua perfidia obfirmati. Hoc est eius è stylo,
 qui essent inter Catholicos maximè constantes. Purgatis nunc facino-
 ribus

ribus quibus cōiuratos edictum prius macularat, ad facta ipsa descendamus.

Atroci consilio Regis suo cum Parlamento occidendi, ut colorem omnem excusationis adimeret scriptor non semel nobis sub stylum rediturus, Iacobum deprædicat clementissimi erga Catholicos pectoris; nec potuisse Catesbyum quicquam prætexere, quo mala extrema suaderet extremis curanda remediis, cum tunc iis aureum flueret seculum. Quin ut Regi blandius aduletur, cuius Orfodij erat Theologus, narrat Catesbyum de excutiendo in auras, & pulverem Parlamento, in Anglia, Belgio, & Romæ, communicasse cum multis conceptum furorem, Elizabetha etiam tum superstite, iisque inuoluit, quos mauult Catholicos, & de quibus lubet mentiri Iesuitas; atque adeo Papam ipsum, alioqui, nec satis fidei, nec plenam gratiam apud hæreticos initurus, si quos istorum omisisset. Sed auctoris huius pugnantia inter se mendacia iustum per se volumen facile confarint. Rem uti se habuit ex veris liquido refero. Promissis in Anglia rescissis, quibus in Scotia Iacobus dicebatur lactasse Catholicos, creptaque iis æternum spe omni fortunæ mitioris, tanquam flatu primo impulsus Catesbyus cœpit cogitare de adiuuenda cruento remedio manu. Annum agebat tricesimum tertium; commendabat virum ductus sanguis ex nobilitate Regni prima, & antiquissima, dotisque omnes quæ possunt ortus tam illustris dignitatem magnificè fulcire. Has inter duæ potissimum, Candor animi singularis, eiusdemque par quibusuis arduis magnitudo, quibus accedebat conciliatricula omnium incomparabilis comitas, & digna præclaro Catholico decora, quæ amicitias potentem effecerant plurimorum, in quibus fuit Thomas Vvinter Roberto Catesbyo natu minor, cui primo credidit sua de coniuratione consilia, multa que ut erat tum agendo in præsens, tum prospiciendo in futurum animosus, & sagax obiectanti, dubitantique de vi adhibenda in subsidium calcatae rationis, de suscipiendæ rei iare, de illius euentu, tam multa, tam aptè disseruit, ut nihil ambigeret, causam ex æquo suscipi iustam, & vtilem, totumque se illius benevolentia, nutibus, & voluntati permitteret. Nec dissimiliter duo illi qui se postmodum iis adiunxere Thomas Percyus, & Ioannes Vvrightus, doctissimi viri formidatique tota Anglia ensis, qui sua cum forti & magnanima coniuge multorum retro annorum pericula constanter pro Christi fide exhauerant, nec abstiterant vnquam à Sacerdotibus benigno hospitio colligendis. Disputata est primum in hoc quaternario virorum cogitati negotij ratio; vicitque pars, aiens, eundem in omnia bonorum, & vitæ pericula pro Religione, & redimendis Catholicis: ante tamen quam ferro, & igni ageretur, alia omnia prætentanda, & quiduis aliud si posset tranquillius & innocentius eligendum; id autem omni, & studio, & cura inuestigantibus, nihil vsquam potuit deprehendi, quod fiduciam aliquam faceret meliorum, nisi si pace cum Anglis Sancienda complecteretur Hispania Catholicos Angliæ. Ad hoc si Iacobus se durum præberet; nec auersaretur modo quam petebant conscientia libertatem, sed moderationem onerum, quibus premi ferebant; dumtaxat ne penitus obruerentur.

tur, & præfocarentur; tunc vero se quod vnum restaret, quodque suum esset, possentque facturos. Subterraneo cauo, sub aulam vtramque Parlamenti cuniculum igniarium acturos, huic primo Ordinum confessu ignem subdituros; reliqua se Deo, euenturisque permittere. Ad hoc porro se vnum omissis cæteris, necessitate vltima redigi, quod Regnum in partes scindere, & iusto exercitu in campum descendere, tum esset paratus difficilis; tum ambigui exitus. Quanticumque forent Catholici, pauciores semper aduersariis fore; plures tamen semper quam secreti fides ad conscribendum militem posceret, quæ nisi prodigio non posset à multis præterquam infida expectari; cum ipsi ducendo cuniculo, vt alia omnia deessent, vel soli sufficerent. Iam vero fiducia quam à Principibus externis rebusque publicis posset auxiliij aliquid flagitari? Cum ne fidem quidem eorum miseris præstarent, nedum miserationem, opisque ferendæ studium.

Vulgabat vbique gentium, scribæ maligni perfidia, nec silebant in ipsa quoque Italia, circumforanei nouorum præcones, Regi nouo Iacobo nihil æquè cordi esse vt paternum in suos animum; Mariæ Stuartæ parenti optimæ mitissima indole erga Catholicos illum duci, expectarique ex eo propediem Religionis liberam facultatem. Cantabantur hæc etiam plausibilis Romæ quam alibi, fallebanturque illi procliuius quibus Anglicanæ Ecclesiæ salute nihil erat carius; dedocente licet incautos & deceptos suis literis Garneto, è medio scriptis malorum æstu præsentium, & quotidie ingrauescentium audienteque subinde fractas voces, & gemitus, & minas tacitæ desperationis quas præcipitavit, & proritavit acerbius Londinensis Episcopi Ricardi Brancoftij responsum atrox, dum attolleretur in sedem Cantuariensem. Sibi enim oblato Catholicorum nomine libello supplici, quo rogabatur, si minus eos defendere, at communi saltem humanitate illa nequaquam excludere, quam inuicem omnibus natura imperat; infontem videlicet; nec te vlla in re lædentem non lædere, multo minus ferrum vbique in eos stringere, (quod fecisset ipse sub Elizabetha Episcopus, forensibus Ministris quibusuis crudelius) perinde vt si eorum lachrymis, & cruore iucundè pasceretur. Modum poneret malis quæ iis consciuisset; nec vellet ipsorum miseras quas ne hostes quidem sicis oculis ferrent, in postremam quæ parum aberat ruinam impellere; petitionem miserorum crudelis senex contracto vultu, & responso præcipiti feroque excepit. Lusum fuisse sub Elizabetha, nunc serio agi: regnante illa & cum annis cadente, visum media via aduersum Papistas incedere; quin leniter magis quam asperè, nec iis impunè omnia donando, nec pro commertis puniendo, ne si forte post Elizabetham, irato in Angliam cælo, Papista rerum potiretur, iusti nobis vices talionis abundè reponeret, haberetque nos saltem non indulgentius quam essent Papistæ à nobis habiti. Metu illo sublato, & cælo fauente, post Iacobum sceptri possessione pacifica firmatum, spebusque futuris prole Regia stabilitis, tempus esse agendi non dissimulanter, inuehendique in Papistas nihilo lentius quam in hostes quoad absolueretur penitus Regnum ab eorum infestatione. Erat hæc eadem Archiepiscopi

chiepiscopi huius, & aulæ mens, quæ ut ex minis in facta conferretur, expectabatur tantum alter Parlamenti confessus; prior enim Rege tunc recens coronato Kalendis Martiis habitus, paucis in cassum obstantibus, instaurauerat aduersus Catholicos leges omnes quibus illos pars sanguinolentis, pars pecuniariis vexarat Elizabeth, eiusque retro Parlamenta. Ex quo Puritani perfricuerant frontem ad eò impotenter, ut amaro illo Roboan Sarcasmo Catholicis obuiis insultarent. *Cacidit vos flagellis Elizabeth, cædet vos scorpionibus Iacobus.* Verum in secundo Parlamenti confesso (quod partem prioris melius vocarim, haud scio quamobrem in principium hiemis reiectam) Puritani qui plus suffragiis pollebant, cum infimæ Ordinis totum ferè constarent numerum, superioris etiam non paruum; ominabantur, eratque in eorum potestate; victuram sententiam quæ Papistarum omnium communi strage, vel eiectione ab iis Angliam liberaret. Quæ vaticinia ex inimico eius animo profecta, cui erat in votis, & rata facere, & pro sua auctoritate facile poterat, Gatesbyo visa sunt eiusque sociis, æquè perperam cum illo affectis necessitatem inducere, Parlamenti totius, si salui esse vellent, simul præoccupandi, defendendique ab se ius stragis edendæ, professione aperta factorum hostilium, quibus Catholicos contra omnia iura deglubebat, laniabatque Parlamentum. Licere Catholicis, quorum se corpus referre, aiebant, iure uti naturæ, ac Religionis, ad repellendam vim quam in bonis, in vita, & negotio salutis iniquissimam sustinebant, vnoque ac solo poterant destinati cuniculi vitare præsidio. Vehementer quidem suæ huius Theologiæ argumentis falsi, sed illorum ad eò tenaces, suæque apud Deum causæ tam securi, ut ab discernenda eius æquitate, communi cõsensu Sacerdotes omnes arceri voluerint, nostrosque imprimis, tamen solitos contentibus aurem dare; rati nempe illos nec satis aufutos, nec in re, ut aiebant, æquitatis euidentiissimæ, opus esse doctrina, sed animo; nec Theologo consultore, sed facto nobilis Christiani. Vvinterum interea, è quaternario suo vnum, uti conuenerant, festinant præmittere ad supremum rei militaris Hispanicæ Præfectum, priusquam ex Belgio transiret in Angliam ad subscribendas Regis Catholici nomine condiciones pacis, iam prope à Tassio confectæ. Huic Vvinter ut persuaderet Catholicos earum aliqua, modo ne intolerabili, complecti, præter officium Christianæ miserationis, duo exposuit ad expugnandum illum præualida, primum seuitiam malorum quibus Catholici Angliæ pro Catholicis Regibus, tot annos miserabiliter premebantur, ex quo Elizabethæ initiis rupta pace; post bello ardente, crediti erant in Reges Catholicos, quam in Reginam suam proniores. Inde atrociter agitati, vexatique suspicionibus, calumniis, carcere, direptionibus bonorum, tormentis, denique mortibus, quas inter extrema calamitatum crudelium, mortuis inuidebant; ob hoc enim Anglis Catholicis, affingebatur in Regem Catholicum affectus procliuor, ut execrationibus populi paterent, & infectatio Catholica illorum fidei, rebellium ultio, & proditorum poena censeretur. Nulla igitur cuiquam attribuebatur confederatio, nulli arcani motus, nisi color

iis aliquis accerferetur ab Hispaniæ nomine, quod libri testantur illorum temporum, à Protestantibus in Catholicorum inuidiam absque numero scripti. Altera Vveneri ratio, probabat Catholicos habitum iri longè quàm ante crudelius, si viderentur ab Rege Catholico negligi haberique cum iis promiscuè quorum nec admodum amicitia tangeretur, nec auersiones curaret, & frigora: futurumque vt hostes nulla Regis Catholici reuerentia tenerentur ab iis diuexandis quorum tam flocci gratiam faceret vt pacem initurus nullam eius in partem eos admitteret, quanquam eius causa tam diuturnis defunctos, & exercitos malis. Addebat Iacobum desiderio pacis huius haud sanè tacito, non difficile adducendum, vt assentiretur, tam æquæ postulationi. Huius demum pacis in parte aliqua seu Societate, Catholicorum expectationes sic esse repositas vt intelligerent, si ea excidissent, omnia sibi esse desperanda, cum præter Philippi III. pietatem occasionis opportunæ tam facili commodo iungendam, nihil vsquam spei circumspicerent restare. Respondit quam humanissimè stabuli Regij, & armorum Præfectus, ditauitque rogantes piis, fidelibus, & largis promissis. At si Rex Iacobus, scripto quicquam pro illis pacisci recusaret, non abstineretur se à pace quod iussus erat subscribenda. Ac promissa quidem verborum officia apud Regem Iacobum non omisit, sed iis ab eo, verbis item elegantè elusis, totum se Vvinter Catesbyo monito, in res commissi sibi negotij curandas immisit. Traiecit in Belgium quæ belli tunc schola scientissima vbique audiebat, vt inuestigaret hominem, artis ignariæ petitem, natione Anglum Religione Catholicum, intrepidum pectore, fidelitate immobilem, in quem suscepti pondus operis securè deponeret; inuenitque omnino qualem exegerat, nimis heu! suo malo felix, Guidonem Faukesium, præter alia supra militem pium, & magnos spiritus gerentem, vt qui annos complures sub Archiduce Alberto militasset. Paucis hunc subegit Vvinterus, tranuexitque in Angliam non difficilior, quàm à se fuisse in Belgio inuentus. Probanit Catesbyus hominem per dies aliquot, perspectoque ad imum eius ingenio, & soliditate, cuncta illi sua cogitationum arcana, credidit, conceptaque illarum præsidia, qui mox quintus cum illis, Decembris vndecimo opus aggressus est, voluentis seculi anno quarto. Sub hæc Regij stabuli, & armorum in Hispania dux, Angliæ propior ad constituendam pacem miserè anxios habebat Catholicos, ne ab ea exclusi prædæ hostibus fierent, sed vltro, vel metu proprio quod futurum erat diuinantes, vel ex nuntiis Vvinteri, in eos erupere quæstum eiularis & fremitus, vt omnes misericordia, nonnullos etiam terrore percellerent, apertè siquidem dolebant ignavis se actos consiliis planeque femineis, maluisse spes omnes suas incertis aliorum manibus credere, quam securas apud se in tuto retinere: nam si ex pace illa Hispanica nihil sibi erat futurum præsidij, cur sibi præsidium in disturbanda illa non quærent? Quibus forte armorum minis audacibus terrere aduersarios studebant, mussantes Catholicis in hac pace nullam indulgeri conditionem oportere. Quod autem in Anglia quæcumque mouerent Catholicis Societatis Patribus attribuerentur

tribueretur ut qui omnia apud illos possent, percerebuerat late ipsaque adeo per Italiam rumor, obstare Paci Iesuitas, eaque tantummodo ex causa sollicitare Catholicos ad eam disturbendam, quod Religioni, nihil esset subsidij allatura. Quibus per literas cognitis Garnetus nostrorum in Anglia moderator in hæc verba rescripsit [nuntia Patavina, de Rege nostro aduersus Catholicos grauius affecto, Iesuitarum quorundam culpa nescio qua, quam sint à vero aliena, norunt Angli omnes, qui nostrorum in pacem sollicita studia, & strenuam operam præ oculis habent. Nouit alio quouis tum verius tum exploratus Regis Catholici legatus, multo ad hoc nostrorum obsequio, & labore usus. Nouit ille ex primis Regni proceribus, qui Iesuitarum rectam mentem & probam, doctrinam, & prudentiam cum nuper laudaret, peculiari commendatione celebrabat quod in hoc pacis negotio egerant. Nemini denique ignotum quanto plures Vvatsonus coniuratione sua inuoluisset; nisi nactus esset Patres suis conatibus aduersos. Iam ne quis vsquam reperiat præceps, inquietus, temerarius, turbulentus, non est in nostra situm potestate; quanquam possumus Dei gratia spondere Catholicorum partem potissimam tranquillioribus consiliis gaudere. Nec vero admodum nos tangunt quorundam dicteria, malle nos, procuranda pace Regi perplacere; quam proritandis ad belli minas, & arma Catholicis conditionem eorum facere meliorem, hæc nos maleuolorum dicteria facile perferemus, imo etiam in lucro ponemus.] Hactenus Garnetus, qui tamen Catholicorum in æstu ancipiti, de pacis tamdiu suspirata incerto fructu, sic ante aliquot hebdomadas scripserat. Si nihil boni, aiebat, ea Catholicis conferret, haud scio id quam patienter portaturi sint nonnulli; nec quid demum acturi atque consulturi. Non erit profecto in Patrum arbitrio, & manu situm intra officij lineas eos continere. Interponat sanè Pontifex suas curas, iubeatque nostros Catholicos tumultu, & factionibus abstinere. Hæc ille prorsus ignarus Catesbyj, & stragis ab eo conceptæ, quam nunquam cogitarat posse cuiquam mortalium in mentem subire. Mihi vero hæc tum recti studio fuere ex Garneto hic lectori reddenda, tum famæ Garneti à mendacissimo Protestantis libro vindicandæ qui calamniari ausus est Garnetum coniurationis huius ignariæ auctorem, architectum, artificem, denique animam. Huius enim cuniculi ad explosionem proximam à primo eius ductu, sic se habuit labor, & machinatio.

Machinatio laboriosi cuniculi sub Palatio Parlamenti. Nouos Catesbyus adsciscit coniuratos. Quadam eius conficta quaestio, ex cuius responso volebat intelligi, licere diuinis legibus ex fabricato cuniculo, malorum remedia petere. Quantum in eo eiusque sociis placandis insudauerit Garnetus, quantumque propterea iis inuisus, quantum nihilominus calumniarum passus velut socius coniurationis. Eius in oppositum gesta, & litera.

CAPVT IV.

NOTARAT Catesbyus domum Westminsteriensi palatio ad latus vicinam in quo erant aulae ad comitia cogendi Parlamenti; erat hortus domui adiunctus, utrumque sibi Percyus conduxit, ut pote honorarius aulicus, & pro ratione officij frequens in palatio futurus. Vallabat horti partem tralatitia seu casa, seu cinctus parietum, opertus tecto rudi, occultandis tantum laboribus operis comparato. Illic enim os erat subterraneae fossionis, & terrae ex ea eruae receptus idoneus, quae noctu deinde per horti plana aequabiliter sparsa, straminibus herbeis tegeatur. Latebant illic non plus quinque; instabant operi tres, quartus semper interquiescebat, suae cuique sex horae laboris mutatis vicibus explebantur. Assimulatus in Percyj seruulum Guido Fauuæsius Johnsono cognomen mutauerat, cum ex longa pridem absentia, nisi externus non agnosceretur. Huic in custodiam vndequaue arrecti perpetuo, & solertes in nutum oculi, ne socij ab aduentantibus interciperentur. Huic quotidianæ & domesticae curæ, itus in publicum ad necessaria, & reditu liber. Foras alij non prodibant, ne crebritate comparandi suspicionem sui aliquam facerent. Quare panes coctura duratos nautica, oua item durata, & fassamenta varij generis in commeatum sibi maturè comportarant. Lignea materiatio quam esse oportebat, ad stringenda cuniculi latera, & fulciendum illius fornicem copiosissimam conuehebatur à Guidone ex aduersa trans Tamesim ripa vbi domum ad hoc habebat conductam.

Incumbebant

Incumbebant in opus reliqui, mira prorsus, sed infelici patientia, & argumento digna meliori; quod nisi perperam statuisſent ad grande rei Catholicæ obsequium facere, nec vnquam fuerant suscepturi, nec in suscepto duraturi. Domesticis assuetos delitiis nobiles exhaurire se improbo labore, ducendi sub terra cuniculi cuius minima difficultas, in effodienda humo versabatur; putridi vaporis aura lethalis, & pestilens, & latentium aquarum subinde occurſus, modo hunc, nunc illum morbo prosternabant, pergebant nihilo timidius alij; cumque essent omnes proceræ staturæ, vel semper de genu, vel contracti & curui, tam strenuè tamen instabant lignibus, vt duplo quàm mercenarij fossores opus promouerent, iamque illud ad medium intra Decembris vndecimum, & Christi natalem perduxerant, cum dilatis in menses aliquot comitiis publicis, & ipsi, residuum operis differre, videri, prodire dumtaxat ne vel omnes simul, vel etiam duo.

Has inter operis dimidiati breues inducias, duæ Catesbyum remordabant curæ. Prior qua Thomas Vvinter illum pupugerat; Satin' salua Dei summi lege, & sancta in proximos charitate, posset negotium confici quod eadem clade infantes, Catholicos, amicos, è superiori ordine bene multos, ex classe quoque infima non paucos, oppressurum esset cum hostibus? Nefas enim videri vna & eadem crudeli ruina innocentes pariter, & amicos cum sacrilegis, tyrannis & hostibus præcipitare in extremam stragem. Altera Iacobo è viuis sublato, quem essent illi suffecturi? Hunc enim habere in promptu oportere, æstum hunc animi duplicem vt sedaret, modum excogitauit Catesbyus quo perspicaciam delusit omnium etiam callidissimorum, sed peius, & verius seipſe sociosque decepit. Certus enim in throno Angliæ post Iacobum locare neminem nisi vnum ex eius filiis, quem sola vi posset habere in sua potestate, vulgavit bellum sibi cordi esse; velle se quam multos valuisset in Belgium Equites ducere, ad ferendam opem Alberto Archiduci, quod nullæ vetabant conditiones pacis inter Hispaniam, & Angliam sanctæ. Laudauit Cæcilius Regis Scriba consilij generositatem, nec ægrè illi ab Rege obtinuit, bonis auibus proficisceretur, sed longè alia quàm postulasset causa. Nempe Catholicum hominem, religionis suæ calentem studio, magnos spiritus versantem multis suffultum clientelis, foris tutius extra regnum quam domi acturum; ad hæc nobiles cum illo & potentes Catholicos in tandem vltro ituros aleam nec forte redituros. Et vero etiam alij variarum sectarum iuuenes, & veteranorum militum non pauci, ac demum alioqui turmarum olim in Ibernia ductores non parui nominis, commilitones se Catesbyo adiunxere, Catesbyus, Percyus, eorumque socij, equis, omnique bellico apparatu, & ornatu profectioem parant, nec sumptibus modum, nec crumenis ponunt, dum ne aliquod eius indicium darent, quod vnum, sed tacitè agebant. Porro hunc in Belgium transitum putauit Catesbyus opportunum fore, ad excutiendam conscientiæ intimæ sæuum quem dixi aculeum, causam ipse comminiscitur & adornat, suæ in omnibus adeò similem, ac prope san-

dem, vt tamen appareret toto cælo distans, & diuersa, & responsione sua viri docti, dum verbis satisfacerent proponentis, nihil minus aduertentes satisfacerent & menti. Si arcem, aiebat, premerem inimicam, & magnopere damnosam, hostis ex aduerso, insontes quos forte teneret Catholicos, primis telorum obiiceret ictibus; deberem necne reis, & hostibus parcere, ne communi cum iis cæde perderem innocentes. Aut possem clausis ad omnia oculis vltius tendere, & conscientia nihil expaueunte, quod ars, & ratio in expugnationem præscribit, hoc agere? Suam ille arcanam dubitationem sic ab se perperam transformatam subiiciebat censuræ Doctorum. Parlamenti palatium arcem faciens inimicam; confidentes in eo, innocentes & reos, nullis aut artibus, aut conatibus fecerendos. Partem ille optatam positæ quæstionis quàm multis & sapius, & temporibus diuersis explicabat, nemo omnium fuit quin multum laudaret, nixusque ipsius etiam argumentis doceret licere cuilibet iure suo vti, etsi cum damno alterius, sed fortuito, inuitabili, nec quæsito, nec per se curato. Futurum alioqui vt non possent tritemes Turcarum impugari & deprimi, cum multos haberet in transtris Christianos, innocentes & probos, pari tamen cum reis hostibus, & dira omnia commeritis morte perituros, Affluebant cuius eiusmodi exempla quibus vim iustè ac necessariò illatam hostibus purgabat ab omni scelere, damni ex ea in amicos & insontes obliquè inualuri, eademque cum facinorosis, & iure perdendis procella mersuri. Nec diuersa sentire poterat Garnetus, qui & ipse inter quamplurimos significarat Catesbyo suam mentem, ab hoc omnium Doctorum, & Sacerdotum communi, tuto, certoque responso, erat enim cunctis persuasum Archiduci aduersus Barauos arma Catesbij militare; nec quemquam mortalium subisset diuinatio suspicax, mutaturum illum Barauiam Anglia, & Parlamenti Patribus, perdaelles, & hostes Barauos. Huius tamen tam veri, & simplicis responsi nomine Garnetus ab Iudicibus suis damnatus est reus maiestatis, nempe quod Catesbyi intima introspicere nequisset. Nec Iudicibus Garneti æquiores fuere Protestantium quidam Theologi, qui responsum ab eo Catesbyo redditum, crudelitatis & sacrilegij ipfamarunt, haud quidem tam iuris verique ignoratone, quam voluntatis perfidia aduersus Garnetum rabidæ, Societatemque nostram vniuersam, & Ecclesiæ Romanæ Theologos. Concitaturi aduersus hos omnes furorem populorum quæstionem à Catesbyo positam iis nudarunt adiunctis & singularibus quibus circumscripta ferre aliud responsum non poterat, quam quod à Garneto & Theologis tulerat. Eandem ii falsis subornatam cum proposuissent, calumniati sunt licere per Papistas & eorum Doctores, imitari Herodem; Innocentes omnes occidere, ne vnus euaderet nocens; nocentem porro hunc & reum hoc solo censere quod suspicionem præberet nonnullam incommodaturi aliquando rationibus tyranni. Ad hoc loca scripturæ congerunt quæ ne cæci quidem dubitarent à scopo aberrare, vt Christi mandatum, de herbescente lolio ad messem seruando; de vetitis ignem in Sodomam mittere, quamdiu in ea Loth mo-
ram

ram faceret; sed fugit memoriam Doctōris egregij, innocentium puero-
rum innumerabilis multitudo, propudiosarum incendio urbium pariter
absumpta. Denique longam ex Patribus, & Scripturis, lacinosæ inductio-
nis seriem texuere, nullius profus ad rem propositam momenti. Cæte-
rum gaudens Catesbyus tenere se iam minimè dubiam Theologorum men-
tem, quam ex iis catè nihil minus suspicatis expunxisset, alioqui vt sæpe
dictitabat, horrore ac metu, abstineret vel ipso quæstionis auditu, si nudè
vt erat & candidè hanc proposuisset, multoque timidius responsum vita-
turis; solutiori nunc animo in cœpto pergere, & corroborare socios res-
ponsi fiducia quo suam & illorum, in causa per simili conscientiam in tuto
posuisset. cuius item responsi approbatorem haberet Garnetum, cui forte
tunc Anglia opinione sanctitatis, & doctrinæ parem haberet nullum.
Atque hic iuuat mirari vehementer hebescentem Catesbyi oculum, qui non
videret longè aliud esse, militare Archiduci, Batauorum arcem obsidere,
Domino suo Regi Catholico rebellem, nec priuato eam consilio, sed pu-
blicis auctoritatibus, & ministerio publico expugnare; aliud vim, & arma
in Iacobum Regem legitimum vertere, totumque eius regnum quod Par-
lamenti confessu censebatur, idque non alia quam priuati hominis atque à
priuato arrogata sibi, vsurpataque potestate, doloque ac modis fraudulen-
tis, in legitimam arcis impugnationem transcripra, ne rei quam mente ge-
rebat, anxieque versabat atrocitas magnitudine sceleris terreret audientes.
Quam etsi de cœlo iussam accepisset, nefas erat prius aggredi aut moue-
re, quam explorasset diligentissimè, an eo mandato vel ipse sibi priuatim
illuderet, vel illuderetur à malo dæmone; proindeque rem totam vt con-
ceptam animo fonebat viris sapientibus, & sanctis introspectandam euol-
uisset, quorum tunc certæ minimèque deceptæ steteret sententiæ.

Post anni eius 1604. quietum residuum, in curas redeunt operis inter-
missi, leuandi præsertim suffossionis perpetuæ, laboris. Ad hoc duos sibi
adlegunt infelices Christophorum Vvrightum; & Robertum Vvinterum;
illum Thomæ fratrem, hunc vero Ioannis, duorum ex quinque coniura-
tis. Hos sacramento inuicti silentij obstrictos sibi causæque susceptæ man-
cipant, & notandum hic obiter quod erit postea necessariò repetendum, le-
giturque in confessione Thomæ Vvinter, Londini edita post coniuratorum
supplicium, & à Fauuicchio confirmatur; quinque illos priores, die condi-
cto in conclaui solos, religioso librorum sacrorum, & verendo contactu,
iurasse inuicem silentij mutui fidem inuiolabilem, & æternam; progressos
inde vt sacris interessent, etiam diuina Eucharistia refectos, adeo sibi vide-
bantur ab omni conscientia labe alieni. Post hæc opus repetunt intermis-
sum, maiori labore sed pari constantia, perducuntque ad ima decumani
muri, qui aulæ Parlamenti efficiebat latus. Hic iam Tamisi nimum vicino
aqua in cuniculum illabi, sed ea copia, vt haustis assiduè ægrè se ab ea
tuerentur; obstare grauius muri durities pertinax, palmorum sedecim, &
tamen perforanda; terrere periculosius ex ligonum percussu bombus, &
cauorum mugitus, itum nihilominus per quicquid obstabat, & murus de-

nique perfossus, at ecce transgressos, timor planè ignotus percellere ne quod sui fecissent indicium, audiebant enim imminentes capiti fornices; vestigijs hominum, multo cum strepitu calcari; verebantur, ne cauorum sonitu aliquos mouissent ad cuniculum suum transuerso cuniculo elidendum, sed misso de suis qui rem diligentius exploraret compererunt apothecam esse vastissimam carbonis fossilis, quam supra opinionem suam omnem aduerrens Catesbeyus, negotio suo maximè oportunitate, iussit illam auctis quantumcumque pretiis conducì, aulam enim vnam ex duabus in quas mos erat eogi Parlamentum ferebat is locus; quare missa dehinc fodiendi cura placuit illic deducti cuniculi exitum parare, quod vt omni arte dissimularetur, eò promiscuam suppellectilis omnis domesticæ congeriem conuehant, ceruiciæ cados, plaustra lignis onusta; ex ripa demum fluminis aduersa, & domo quam illic tenebat Percyus per noctis tenebras igniarij pulueris doliola septem supra triginta, qui vel montibus integris in auras iactandis sat esse potuissent nedum palatio. Remigando ipsimet ea transtulere, verum tot sepulta ferramentis, tantaque lignorum, lapidum, & carbonum strue, vt vniuersum occuparent locum, dempto aditu ad tergum obstructo seruatoque ad ignem decretorium fomiti applicandum. His ita ex animo, & industria digestis Aprili exeunte anno 1605, nihil expectabatur præter indictum Parlamento tempus, quo eruptura erat in apertum clades. Verum enimvero non tulit diuina bonitas stulta paucorum pietate, & religionis ardore stolido Angliæ totius Catholicos execrationibus posterorum infantes deuoueri, & gloriosæ mansuetudinis veteribus Ecclesiæ seculis par nomen annorum quadraginta quatuor sanguine in castris patientiæ, silendo, & sperando partum, crudeli aliquorum impatientia perdere. Nec vero vnquam in usum prodiit, nec in documentum, aut opinionem transiit, licere hostem etiam capitalem potestate priuata occidere: quanto minus Regem cum Principibus filiis, totumque Parlamentum, hoc est nobilissimi Regni medullam, & florem. Fuit ergo Dei optimi maximi voluntas, vt conuocationem Parlamenti occasiones quædam inopinæ in diem Octobris tertium differrent, indeque in alium post mensem, ob leues aliquos pestilentiæ tumores Londini tunc ortos. Has inter moras Catesbyus novos sibi adiunxit socios, quorum decimus tertius & vltimus, aliorum narratur fuisse proditor.

Novi consilij nouas habuit causas Catesbyus duas: alteram operis cui non sufficeret crescentis, pondera vnus viribus maiora, & multorum seorsim credenda manibus. Rege si quidem cum suis in auras exploso, occupandum statim vi magna palatium; Principum qualiscumque superstes, seu natu maximum Henricum; seu Carolum, qui deinde regnauit, tunc Eboraci Ducem, siue ambos simul retinendos. Prouinciã hanc sortitus est Percyus. Elizabetha Iacobi filia quæ centum miliaribus Londino educabatur à Barone Haruigtono, Baronis custodiæ subtrahenda, ad hoc auctor fuit Euerardus Digbyus ex nouis coniuratis vnus, solennem instrui venationis Pompam maximè curiosæ, vt castro prodiens ad spectandum puella

puella regia comprehenderetur. Habendum præterea ad Duvrim nauigium, quo rei confectæ nuntius mox in continentem euolaret, & quam minima posset inuidia exponeretur Principibus, rogato etiam si opus videretur eorum auxilio. Has sibi partes assumpsit Fauuxesius, mox vbi cuniculo ignem admouisset. Denique arcem & munitissimam, & opportunissimo regni obrinendam loco; arma, & militem in partes procliuem, & omnes belli commeatus in promptu habendos, quibus comportandis, quod virum nobilem haud satis deceret, seruus Catesbyi Præfectus est Thomas Batesius, homo fidei exploratæ pridemque perspectæ. Armandorum, armorum, & ambiguorum euentuum providentia tribus commissa est Ambrosio Rookuodio, Ioanni Grauntio, & Roberto Keyesio. Suus demum negotio bellico ne tandem neruus deficeret ad infinitatem sumptuum sustinendam, duos sibi adsciuit Catesbyus opibus præpotentes; Digbyum sibi familiarem, & intimum; & Thomam Treshamum, non amicitia modo, sed sanguine propinquum; cuius tamen illum in Societatem lubrici operis adlecti, mox tantum pœnituit, quantum omni planè remedio carebat culpa, qua plus securitatis in eius pecunia quàm in fidelitate posuisset. Si verum fama locuta est, fuisse hunc secreti proditorem, iure profecto Catesbyus doluit, & se fuisse intolerabiliter imprudentem, & illum sibi tam leuiter infidelem. Cæteri recens in consortium operis cooptati, omnes præter Batesium famulum, nobiles, magnanimi, bellicosi, quidam antiquarum capita familiarum & Principes; omnes sua & quisque virtute Christiana, & suis ac maiorum in rem Catholicam meritis illustres & magni, sed ob desperati culpam consilij lamentabiliter deplorandi. Certè Rookuodium iuuenem annorum septem, & viginti, nobilem, opulentum, si quis alius in Soffolkienfi Prouincia, præter ardorem inconsultum deceptæ pietatis, persuadere nihil potuit vt priuata tot commoda, vni (quod rebatur cœleste ac diuinum) publico bono posthaberet, spretaque vxore, & tribus liberis, illos eam causam mendicitati & miseris se morti atque infamiæ vltro obiiceret. Digbyum pariter calcaris aurei equitem, patrimonij immensis in Rutlandia & Leicestria diuitem, quantus ignorantia occæcasset error vt se Catesbyo daret adiutorem, testatur eius è turri & vinculis ad P. Gerardum furtiua epistola qua se ait dolore non consolabili, & infinitis lachrymis absumi audita omnium Sacerdotum concordia censura damnantium immanissimi sceleris, quod sectatus fuerat, velut ab omni suspitione culpæ purum. Quem Gerardus confitentem audire solitus, post applicitam quæ tunc esse idonea potuit consolationem seriis rationibus vetuit quicquam vnquam publicè edere quo facti crimen excusaret tanquam liciti & iure suscepti, cum nulla omnino posset iuris vmbra defendi. Mentem dumtaxat profiteretur suam, rectam semper ac probam, sed iusti & æqui deceptam ignorance, quam potuisset consulendis peritis emendare. Qua ille testificatione iuridica insignem apud Catholicos, & viri verè sapientis, & generosi laudem adeptus est.

Ardebat hæc inter ignitum Catesbyj actuosumque ingenium, nisi quod

omnia ducebat otiosa, quoad pridem intenta machina laxaretur. Itabat interim quaquà versum, afflabatque Catholicis quos minus sentiret indociles, desiderium fortunæ melioris. Aduertebat eorum animos ad lamentabilem illorum quem iis depingebat statum; huc illos patientiæ suæ perductos ignauia qua fruerentur aduersarij & insolescerent. Itura in peius omnia si porro pergerent dissimulare malorum suorum sensum, & ad ea sedere immobiles, nec multis erat opus verbis ad subiiciendas cuiusque oculis quas per se quisque experiebatur miseras, alios propriæ indolis, iræ alios indignantis, alios pietatis & religionis ardor in eius arripiebant sententiam, culpabantque se tanquam scôrdes, & rei Catholicæ parum fidos quam inerti tamdiu patientia proderent; damnabant & Patres huius patientiæ suasores, qui quò acrius in dies sæuissent aduersa, eò importunius ad patientiam hortabantur. Pauci sunt (scribit ad Personium Garnetus) ex nostris Catholicis, qui iam in desperata consilia non inclinant; quin ad menunc etiam perfertur eorum aliquos de Iesuitis multum queri, & exoptulare grauius quod ab iis verentur vim vi redimere. Illi animo quid versent, quidve ordiantur, non ausim inquirere, cum Generalis Præpositi mandato, prohibeamur vltam omnino in partem negotiorum talium venire. Hæc datis mensè Maio literis Garnetus anno 1605. cum iam cuniculo præter ignis scintillam nihil decisset. Verum ena vero cum aduersarij coniurassent (quod tunc postea explicatius narrandum) contra omnem rerum euidenciam & lucem, Societate huius facinoris Garnetum innoluere, & velut ex certis, & probatis defendere, fuisse illum non modo totius coniurationis apprimè conscium, sed etiam Architectum, & Catesby hortatorem, & conscriptorem sociorum, (parum abfuit quin & cuniculi fossorem, & baiulum, & incensorem fecerint tormentarij pulueris,) repetendum breuiter, ab initio ad finem quantum fategerit, indignationibus placandis, premendis tumalibus, Catholicis ad Dei fiduciam, à diffidentia reuocandis. Reliqua referent accusationis eius acta iuridica, & Patrum quorundam absentium quos propterea reos fecit calumnia quæd soliti essent coniurati apud illos peccata expiare.

Cum ergo ferè à primordiis Iacobi suas ludi viderent expectationes Catholici, eaque factis promissa rescindi, quibus dicebantur ab Rege induci ad expectationem meliorum, è contrario omnia in peius quotidie ruere, no uorumque onerum grauitate, nunquam minus fuisse tolerabilia; tunc vero omnes indignari, fremere, obloqui, tacitè inuicem stimulare, ad subtrahendas iugo tam crudeli ceruices; nec longè aberat à crepitu nubes tempestate facta, nisi Garnetus accurrisset, qui multis quæ lecturi sumus in quadam eiusdem ad Consiliarios Regios epistola; & multorum emendatione, qui Vvatsonum coniurationis auctorem nequissimæ, iam assectabantur, malis obuiam iisset, & conuenisset infimis precibus Blackuellum Archipresbyterum, ne afflictissimi populi dolores sineret à suis Sacerdotibus vellicari. Sed iuberet potius pro incremento ærumnarum ad omnem patientiam accingi,

cingi, quo item tempore Societatis Præposito Aquaviuæ, & Personio Romæ tunc agenti, significauit ingens periculum coniurationis alicuius, nisi summus Pontifex maturè occurreret, (quod illum demississimè rogabat) si minus Breuis Apostolici seripione, literarum saltem tutelaris Cardinalis qui eius nomine, anathematis pœna vetaret Catholicos vim vllam, aut Regi, aut fidelitati, aut quieti publicæ parare, quibus tunc equidem sedatum tempestatis proximæ discrimen. Sed ingrauescente in dies atrocius Catholicorum afflictatione, cum & Catesbyus per quædam ænigmata sermocinaretur, & quos iam sibi addixerat, ferociam non dissimularent, & minis non parcerent; neque ipse post tantum, & tam diuturnum, & streperum belli eo ferendi apparatus transiret in Belgium; suspicatus est Garnetus grande aliquid illi animo fouere quod esset propediem erupturum. Nec putans sibi licere vltèrius per Generalis mandatum scrutari, quo forte Catesbyum iuuare valuisset, quod promptius fuit & tutius fecit, Roma de nouo à summo Pontifice petiit anathematis pœna Catholicos ab adhibenda vi, à motu armorum, confluendo milite, & tumultibus abstineri. Iam inter Catesbyum, & illum quid interuenerit, en reddo ex eius calamo qui tunc aderat, audiebatque præsens, transtulitque illud in suam fusioem, & indubitata fidelitatis historiam, de hac infelicissimè concepta, peius administrata coniuratione. Scio, inquit, Patres Societatis I E S V, contestatò sæpiùs professos vetari se præcepto sui Generalis vlli prorsus negotio, scientes vel oblique; aperte aut furtim manum adiuuere, quod turbidum aliquid, vel inquietum, saperet vel præferret. Scio præterea in mandatis habere à Clemente V I I I, indicerent Catholicis omnibus suam esse hanc mentem vt pacificè agerent, & suis oportuna calamitatibus à Deo remedia expectarent. Mihi quidem contigit aliquando cum P. Garneto, & D. Roberto Catesbyo discumbenti, multisque aliis de Societate, audire Garnetum verbis grauissimis denuntiantem Patribus mandatum quod Roma acceperat, iubentemque ab iis ad ceteros qui aberant Patres transmitti, vt liberarent, quod aiebat, Religione Obedientiæ animum, supremis illis duobus Præsulibus debitæ; & inculcantem denique cauere serio à patientia illa magnanima vllò modo laxanda quæ orbe toto Christiano nobilitaret Anglos Catholicos. Hortarentur curas suarum facultatum prouidentia diuinæ committere, quæ suorum bona omnia dispensaret, eorumque fiduciam docilem beato sine concluderet. Quibus Garneti sermonibus, post decessum ex mensa, subiecit Catesbyus, non deesse tamèn qui tolerantia malorum tam infinita fracti, planeque prostrati, ægrè hanc ad aures doctrinam admitterent, & requiritarent, an vlla in terris potestate priuari iure possent, quod inferuisset omnibus natura, vitæ contra vim defendendæ; ex postularent quin etiam vna perpeffionibus huius, & patientiæ imense commendatione ac laude, Catholicorum animos eneruari, emasculari robur, & nobiles impetus, traducique illos contemptui publico, & mancipiorum conditionibus, & ærumnis, sic vt fannis deinceps prostarent plebeis, & vocitarentur Dei moriones. Quæ tunc Catesbyus velut ex aliis

referens, sed exinde à me obseruatus est ægrè in hoc argumentum descen-
dere, ne occasione arrepta Patres, deprædicandæ instarent patientiæ, sibi-
que ac suis populi odia mouerent; cum è contrario ardentem in Catholi-
corum animis irarum facem ipsi continuo ventilarent, vt quò actiori dolo-
rum sensu videbant illos premi, hoc efficacius ad erumpendum impellerent.
Eam ob rem Catesbyus in Garnetum aiebat omnia confluisse quæ possunt
excellentem hominem ornare; eius quoque virtutis admiratione, ac reue-
rentia se plurimum affici; illud modo ipsius tantum animi frigus, & cordis
stuporem probari non posse; hoc est illam quam satis intelligi volebat, man-
suetudinem, & patientiam, quæ aut vitia censebat naturæ, aut virtutes qui-
dem, sed aliarum occasionum, ac temporum. Huc vsque historia, quæ
veri testimonio maiori firmari non potest quam Garneti manu, qui sua qua-
dam ad Aquauiuam epistola. Non omnes, ait, nostri Catholici simplex Papæ
mandatum capessunt tam facile. Fuère qui Clemente VIII. adhuc supersti-
te, petere, ausi sunt, an posset Pontifex prohibere illos à vita propria de-
fendenda. Ea propter apertè pernegant se sua consilia communicaturos
cum Sacerdotibus, dolentque nostros nominatim, etiam aliqui ex amicis,
eorum machinationibus obstare. Quam Garneti epistolam aliasque paulò
ante laudatas quòd euidentius probarent longè illum à sanguinolenta illa
coniuratione abfuisse, Doctor Abbotius tanquam spurias reiicit, & centum
Cookei pro fisco patroni mendacia decuplo pluribus aggressus propugna-
re, cum Garnetum vellet coniurationis huius conscium, & auctorem, Gar-
neti literas quibus iugulabatur eius mendacium, à nobis nempe falsariis
confictas fabulatur. Sed incogitanti cum tandem occurrisset, posse illas
cum autographis componi; & reddita illis Responfa Generalis quæ nostro
in tabulario legerentur, nullum villo in foro pati effugium, non est veritus
Doctor doctissimus, nec saltem erubuit de iis ita mentiri; illas igitur à
Garneto simulatè scriptas, hoc est artificio proditoris. Fictis tamen iisdem
mutatis, deprauatis ab se, ac post mortem Garneti editis tantum vult ha-
beri fidei, Garneti eas esse: vt ne leui quidem probationis colore id indica-
re studuerit. At si erant vera Garneti dictata, imo ipsamet eius chirogra-
pha cur ei non & recitabantur in os, & conuincebatur sua ipsius manu
coniuratorum fuisse socius? Si enim disertè, quod aiunt, iis literis id con-
fitebatur; quid attinebat Cookeum iudices horarum senum mactare tæ-
dio, dum, toto ex lunæ concauo nebulas caprat præiudicatorum & indicio-
rum quibus prober quæ Garneti manus pro confessis dabat; si tamen vera
Garneti manus erant eæ literæ partusque illius minimè dubius? Sed hæc
remittamus in paulò acrius examen, cuius nobis ansam præbitura est causa
cum in solèni iudicio vertetur. Superest liberè atque ingenuè dicamus cala-
mitosæ huius coniurationis probè scientem fuisse Garnetum, haud ea qui-
dem scientia, quam aduersarij postea finxère, sed quæ tanta secreti Reli-
gione arctabatur vt foret perinde, ac eam ignorare, nisi forte casus incide-
rent quibus ea valeret in coniuratorum salutem vti, & quod consequens
erat in Regis, & Parlamenti sospitatem, quod is quidem, sed frustra conatus
est.

Catesbyus itaque nullo conscientiae ictus motu, sed in deliberatam sui deceptionem obstinatus quam statuerat apud se culpa omni vacare, iure tamen expavit ne Parlamento in auras dissipato destitueretur à populo, Pontificiis mandatis, & constanti nostrorum adhortatione, à vi, & tumultu, ad patientiam omnem composito; ex quo profus id consequeretur ut fructu sui careret operis, quem in noua ponebat regni administrandi forma in qua liceret Catholicis, eadem planè libertate qua Protestantibus Religionem suam profiteri. Ab hoc scopulo nauim maturè abducens Catesbyus, id à se denique impetrauit, ut P. Osuualdo Telsmundo, siue ut alias Grenuuello, & Grenuayo, nam ea cognomina in occasiones habebat permutabilia; coniurationis totius consilium, tanquam confessionem sacram audienti, aperiret, sed tota ingenij & rationum vi, sic edisseritum ut hoc præcipuè agere videretur, quo Telsmundum secum sentire compelleret. Nullo tamen vsquam, vel iusti, vel æqui, ac ne tolerabilis quidem furo, tam atroci facinori obliuio. Tam cruentæ Telsmundus lanienæ inexpectato horrore sideratus, maximè vero innocentum, nihil prætermisit, quo illum ab ea immanitate deterreret. Sed habebat apud se Catesbyus responsiones ad omnia pridem animo coactas, quas quam falso tam certo naturæ iure ineluctabili volebat fundatas, quo se malè percepto, in defensionem sui, & Catholicorum aiebat uti, quibus crudelitas aduersariorum, nec rem, nec vitam, nec fidem, nec animam reliquam faceret, & acerbiora Parliamentum pararet. Horum vnã restare, sed solam redimendorum facultatem malorum, quam ad manum haberet; nec euincere ex eo quicquam valuit Telsmundus; nisi quod vnde vnde permotus Garnetum statuit Telsmundo interprete in consilio adhibere; suas illi Telsmundus proponeret, elucidaretque rationes, sed eodem prius confessionis arcanæ Sacramento, donec forte illas aliunde rescisset Garnetus, & iudicaret minimè tacendas. Mandati huius infelicissimi suscepta cura, mortem integram Garneto Telsmundus attulit quanquam enim non esset alioqui sperandum Ministros Regios immunem Garnetum habituros ab ea coniuratione quam moliti essent, tanto Religionis studio flagrantis Catholici, ut pote vitum summæ apud illos venerationis, & auctoritatis; sed fidicularum forensium, aut tendicularum perplexatione eò adducturos, vnde aliquod possent ad eum necandum expiscari nomen, verum hæreticis, & sacrorum rudibus diuinorum, inuolabilis sigilli defensio quo sacra confessio teneretur, exhibilata est pro artificio inuentionis fraudulentæ ad vitandam infamiam, suppliciumque proditorum. Referbat postea Garnetus, auditis tunc primum ex Telsmundo coniurationis molitionibus perditis, se cohorruisse ac velut conglaciato sensu stupuisse, noctes egisse multas quæ insomnes, quæ spectris imaginum turbidas; dies vero mutum, attonitum, cernuum, cogitationibus auxiliis æstuassee tanti, tamque propinqui facinoris, & ab sua natua lenitate, tantoperè alieni, de qua etiam Romam ad amicum scribens, iocantis amici dictum refert. [quæritur, aiebat, vbique Henricus, inuenitur nusquam; nec industriæ est humanæ, ut tutò sic lateat, sed quia certamini tam

arduo impar est, Henricus enim ut alias semper, ita nunc pergit esse ouicula; & hoc totidem verbis Benedicto Pereiræ renuntia; quem scribunt ad me mirari solitum, inertem ouiculam tot annos venationi perpetuæ torporum, nihilominus superstitem viuere.] Hæc de se ipsemet Garnetus. Ad rationes Catesbyj nihil quod reponeret habuit; sed Telsmundum iussit nihil omittere quo illum à tanti sceleris, tamque omni ex parte damnandi & perniciosi, abominando consilio deterreret. Quod ut maximè ex voto procederet, quanta inde quam barbara hominum, & qualium hominum. Toto Regno strages? quantus horror qui fletus, quæ rerum omnium ordinumque euerfio? Momento regna duo suo Rege, suis quoque fortassis principibus; nobilitate omni sua primaria, suis sapientibus, fortibus, flore denique omnium bonorum, puncto, inquam, temporis orbata; mixtis clade communi hostibus, & amicis; fontibus atque innoxiiis; & hoc tantum malorum dumtaxat eorum initium esse. Nam quantus inde mox tota insula cruor? Factiones? Pugna? Armorum furor ciuilium? Cædes admodum inhumanae ut ne ipsi quidem ferre possent nisi homines esse desinerent. At si ut ferè fit coniuratio proderetur, Deo Principum curam & Magistratum singularem gerente; quid iis tandem, quid focis, quid eorum familiaris futurum? nullo interea in rem Catholicam prouentu, nisi manus viro- rum lectissimæ, ac præstantissimæ, inexplicabili iactura, quorum sustentabatur animis, & exemplis; execratione insuper apud hostes quam ante sæuiori; calumniarum, odiorum, & religionis ad internecionem vexandæ noua infinitaque materia, ut cui esset innatum hæc plusquam barbaræ feritatis portenta comminisci, & persuadere. Hæc & plura Garnetus Telsmundo commiserat, cum se ipsemet statim ad quærendum Catesbyum accingit. Romam paulo ante profectus fuerat communi nomine Edmundus Baynhamus, auctore Garneto ex minis Catesbyj & Catholicorum eius si quacumque turbulenti, in suspicionem inductus propemodum certam foueri aliquam conspirationis mortiferæ vomitum primis Parlamenti comitiis compendat. Cui periculo nouus Pontifex Paulus V. rogabatur enixè ab Anglicis Catholicis tota occurrere potestate, ne destituti undique defensionis præsidio, in damnatis, desperatisque asyulis salutem quærent. Iam Garnetus in præsens, Catesbyi ardorem ut saltem suspenderet reuocauit illi quod sanctè promiserat, nihil se prius moturum quam Roma sciretur, quem sortita fuisset exitum Baynhami negotiatio, institit, suavit, rogauit, modis omnibus egit ne ab conuentis discederet. Obsecratus apud se Catesbyus nullo modo pati ut eriperetur sibi Parlamentum, vel nouas quas comminabatur, conderet aduersus Catholicos; metuens vero aliunde ne Garneti suavit deferretur ab suis Catholicis, finxit se Garneto manus dare: moremque gesturum ipsius monitis tam proluxa verborum comitate, verique similitudine confirmauit ut deceptus Garnetus scriberet, quæ Dei gratia! res Catholicorum in tuto esse, quoad Roma de iis respondisset. Quæ Garneti epistola, & cum Catesbyo sermones, & missus Romam Bainhamus, maiestatis crimen Garneto fabricarunt, interpretantibus aduersariis cum Catesby.

Catesbyo colloquium, mutuam ducti cuniculi curam, & operam; missum Romam Bainhamum ad exculpanda inde tria (vt vocat Abbotius) fulmina hoc est tria quæ vigilans somniat horrenda diplomata ad transfigendas telo triplici tres Angliæ partes præcipuas. Nec iuuit Garnetum, à Bainhamo fuisse denuo Pontifici maximo supplicatum vt anathemate præsentis Catholicos à vi, factionibus occultis, omnique tumultu prohiberet, hoc fidelitatis in Regem, & tranquillitatem Regni argumentum, in iudicio capitis, retorfit Garneto Cookeus fisci actor in dissimulationem versutissimi proditoris, qui tunc malis quæsisset remedium, cum præsto esse tempore non posse constabat, eratque futurum, confecta re prorsus inutile. At probat insigne actoris mendacium, quod tunc primum de mente, & coniuratione Catesbyj cognouit ex Tesmundo Garnetus cum diu pridem Bainhamus Romam esset profectus.

Coniuratio proditur; Fauukesius igni tantum non subiecto capitur. Puritani populum suis mēdaciis in Catholicorum proritant cadem, sapienti edicto Rex vim ab iis prohibet, liberatque infontes. Coniurati in armis. Eorum quatuor necantur. Aliorum pars fugit; pars ultro se dedit. Singularia quadam in damnatione illorum notata.

C A P V T V.

PROCEDENTE in finem Octobri, en Regni totius Præfulum, solennis Londinum appulsus, proceres, optimates, & quibus sua dignitas metabatur in Parlamento sedem; selecti præterea qui per tonam referrent populi, haudquaquam vulgariter populares, quos omnes Catesbyus, eiusque comites velut igni deuotas spectabant victimas, quas eò suorum furia scelerum duxissent ad pœnam eorum exsoluendam; quibus, & sacrilegis legibus in fumum, & cinerem redactis, quas in Religionis Catholicæ meditabantur supremum exitium, excitandam hanc suis scilicet è ruinis, recuperanda mox libertate quam patrum memoria gloriosiore; sed enim has malè feriatas expectationes risit è cœlo Deus, monstrauitque nec diuinis placitis, nec Ecclesiæ moribus, nec Catholicorum nobilium indoli generosæ satis congruere.

Die ergo Octobris vicefimo sexto, Baroni Monreagli (seu Montaquilæ)

O O O

cœnanti ab honorario ephēbo epistola redditur, cuius euanuerat baiulus. Erat Baro sinceri, & magni pectoris inter Catholicos, sed coniuratis, vel amicitia, vel propinquitate coniunctus sanguinis, Thomæ vero Treshamo intimus, vt cui sororem matrimonio copulasset. Aperta epistola nullius subscripta chirographo, his Baronem monebat; meus quorundam ex tuis intimis ardens amor facit te quoque mihi summè carum, tuamque incolunitatem, si quid igitur Domine! tua tibi vita curæ est, te admonitum volo, modum excogites, quo Parlamento te subducas (& tunc vno tantum milliari Londino aberat) Dei enim & hominum decreto ratum est, malignitati horum temporum, & iniquitati finem imponere. Neque hic, oro, metus tibi videatur neglectim habendus domum redi; ex tuto illinc operire, quod instat proximè. Nec motus bulliunt fateor, nec strepunt tumultus, sed pendet nihilominus ictus terribilis, ignota iam manu in totum vibratus Parlamentum. Hunc tete obsecro etiam atque etiam deuita, cum inde nihil tibi possit infaustum accidere; nihil non prosperum, & lætum, nihilo enim hanc flamma rapidius absumer epistolam, quam periculi summa discussa sit.] Horum pauca percipere fategit Bæro; credidit multo pauciora, sed suspicatus est plurima in quibus illud sapienter, si quod hodieque de illa epistola creditur verum est; figmentum id esse ab scriba Regio in suam perniciem concinnatum. Nam qui tunc afflabat rumor leuis, Treshami esse illam epistolam, fidem nullam inuenit, nisi apud illos quos latebat acer hominis genius suisque in rebus tam cautus, & perspicax, vt si decuplo minus sapuisset, non fuisset passurus, tantum sibi aduersus prudentiam, tantique plenum periculi errorem excidere; huius nempe momenti arcanum cartæ committere; & cartam in quosuis resignandi suo damno secreti casus fortuitos, alij portandam tradere, cum mille coram expeditas haberet vias ad amicissimum hominem à Parlamento tantisper auertendum. Quare illud vero similis, magisque ex ingenio Treshami visum suæ quidem haudquaquam prudentiæ; sed datæ Gatesbyo fidei defuisse. Secretum coniurationis aperuisse scribæ Regis, scribam inde Baroni semifatuam illam, & fallacem dictasse epistolam qua illum perderet, si eam occultasset; vteretur si eam prodidisset. Ac ruptæ quidem à Treshamo fidei argumenta, nec pauca fuere, nec leuia; coniuratis enim mox fuga dilapsis hæsit ipse Londini, non securus modo sed etiam tutus; occisis illis, vixit incolumis; quamuis deinde siue importuna sociorum accusatione, seu quauis alia de causa tentus in carcere obiit, mærore vt volunt alij; væneno vt quidam; certè tacita morte, cuius causas alij alias diuinant. Cæterum Baro Montaquilæ fictum, verum, id foret nescio quid cuius epistola suspiciones magis sinistras verborum mysterio præbebat quam certam notitiam; suæ quosuis in motus securitati, & famæ cautum volens, prope ante lucem Roberto Cæcilio epistolam obtulit, ex quo parem tulit fidelitatis, & prudentiæ ab eo laudem, à Rege aureos in vitam bis mille, & in perpetuum octingentos. Rimas has cœptæ proferre se coniurationis, pauca secuta sunt stylo digna. Scriptam ad Baronem epistolâ con-

filiarij

filiarij quatuor sagaci oculo, & alia perspectam meditatione, manum iudicarunt capitis parum sani proin flocci habendam; cum iis præsertim comitiorum Principiis volitarent quotidie folia, grauioribus etiam referta turbulentorum minis. Non esse tamen Regi occultandam, seu foret amici epistola, seu stulti dictatum Cæcilius censuit, quod transmarinis quorundam nunciis accepisset, Papistas in Anglia tumultum parare. Oblatam Rex die omnium sanctorum dum legeret in absurdiorum priori, particulam vltimam defixit oculum vbi fore monebat defunctum periculo, non fore diutius, quam dum absumeretur igni epistola. Hic illi cœlitus affuisse aiunt, quod consiliarij eius præcipui non intellexerant, significari coniurationem ignis repentini, hoc est subterraneæ fossionis igniario refertæ puluere, quo ait, Casaubonus, Abbotius, alique qui superstitem quoque laudarunt scriptores egregij, nullum maius in vita Rex vt vocant miraculum edidit; simul ostento Deus singulari palam fecit Iacobum quantum diligeret, quem ad vitæ suæ conseruationem, & excidium Papistarum, mysteriorum fecisset interpretem, quæ mortalium nemo attigisset. Hinc Londini deinceps strepente clarius coniurationis detectæ sono, atque metu, eius conscij omnes, post periculosos aduersus Treshamum inter se congressus, ad socios suos se fuga conferunt, præter Fauakesium animosè magis quam cautè morosum. Ex itinere Præfecti equitum in Prouincia Vvaruicensi perrumpunt stabula, equos abducunt ad pugnam idoneos, deliberati omnia experiri, ad ferrum carnificis vitandum, ac si deesset prælij cuiuscumque prona fauensque occasio, in medios ruere, & strictis gladiis, numero obrui. Ac hostes quidem continuo à tergo habuere, nam Ricardus Verneyus Vvaruicensium Sceriffus (sunt hi Prouinciæ supremi Magistratus) abductionem equorum violentam interpretatus Catholicorum factionem, aliquid noui tentantium, cum septuaginta equitibus infecutus est fugientes, haud pressis quidem admodum strenuè illorum vestigiis, vt quos probè nosset bello intrepidos, & augeri semper numero cerneret, cumque tunc essent tantum octoginta phalangem breui timendam conflatuos. Ij vero interea, primum ab se ac præsens periculum defensuri, cum essent Saffordensem ingressi Prouinciam domi se muniant Stephani Litletoni Catholici nobilis (qui se illis in via grandi suo malo adiunxerat) vt eruptionem inde faciant in Sceriffum à quo iam fuerant laxiori corona ob vallati. Londini vero die Martis, ad quintum Nouembris qui dies primo comitiorum concessui fuerat assignatus, horis ante lucem quatuor Thomas Kneuerus cubicularius Regius quasi aliud agens descendit in fornicem, sed non inualido comitatu, indagaturus fauces latentis cuniculi. Guidonem illic Fauakesium deprehendit ocreatum vt exiliret rapidè in equum vbi tres diuersæ mensuræ incensos funales applicuisset tempore ad inferendum cuniculo ignem, ad hoc coram habebat horarium quo ignis iter, & iusta spatia metiretur, & ardentem in laterna lucernam, qua igniarios funales accenderet. Thomas hominem hoc loco, hac hora, hoc habitu, non potuit non habere maximè suspectum, si quid potissimum de illo audierat. Ac iussit quidem à suis comprehendi, sed

iussu facilius quam factum, magno ille animo, & pari robore, inermis licet, inuadentes ab se abigebat, vnumque illorum ruentem audacius, tam acerbo eius cum dolore repressit, vt parum abfuerit quin is impacto pugione perfoderet medium. Domuit numerus restitamentem, tentus est, vincus est; cuniculi spatio suspectis lignorum, & virgultorum fascibus liberato, apparuere tormentarij pulueris doliola septem & triginta suffosso exaggerata cuniculo, de quibus repente Kneuetus ad Cæcilium Regis scribam; ad Regem Cæcilium refert. Non expectatur dum albesceret cælum; quotquot erant in aula consiliarij vocantur in Regis secretius conclaue; sistitur coram Fauukesius, cui nec blandis, nec minis extorqueri vnquam potuit verum nomen; adscititium pertinacissimè Ioannem Iohnsonum semper professus est Thomæ Percyj famulum. Multo minus quicquam de suscepti negotij locis exprimi quod solum sibi adscriptum volebat, præterea nemini. Licuisse vero id ab se suscipi, aggressus est stolidè probare, conscientia, inquietabat, & natura dictante, ad suam, & Catholicorum, & Religionis veræ libertatem à Jacobi tyrannide asserendam quem nec dominum suum, nec à Deo vinctum, nec Regem agnosceret, quamdiu esset hæreticus. Hæc illum nec plura neque saniora, sua militis Theologia docebat, quæ non ferox, nec proiectè iratus, sed cultu, verbis, & animo tranquillius, mireque compositus, & nulla re obseruantia oblitus quam dignitati confidentium debebat. Nisi quod si extra coniurationem visi essent sibi insultare, subridens innuebat, nihil se terriculis moueri; quin exclamantibus nonnullis in atrocitatem facti, addere ausus est, factum id in se nihil mali habere, nisi quod esset infectum; voluisse Deum id latere, nec alio quam mali demonis instinctu in lucem productum. Tantum à vero, & recto aberrabat miser, vt iniuriam pro iure; sceleratum pro iusto duceret: auditus itaque breuiter in Turrim ductus est, stupentibus consiliariis illam animi liberi firmitatem, tam pauenda in causa sibi tantoperè constantem, & fuit qui alterum vocaret Scæuolam; sat quidem appositè, si ea indolis mentisque audacia contra patriam non pugnasset. Inde ne quos forte haberet per urbem suo in scelere fœderatos, armatis passim custodiis tum Regis palatium, tum aditus septi sunt. Biduo post, coniurationis toto Regno expediuntur nunciij cum potestateprehendendi coniuratos, (imprimis Percyum) qui stare publicè in armis ferebantur, tortus se tandem Fauukesius, nomenque suum fatetur genuinum edit & nomina sociorum, qui iam vltro latebras negligebant. Sciendum tamen causæ huius in summa Londini edita negari quicquam, aut ex reorum confessionibus duorum, aut ex confessionibus Fauukesio, aut quouis alio inter coniuratos, tormentis expressum (quod & de Garneto negatum postea,) sed Regis clementia incomparabili cognitores, iis contentos solis quæ sponte illis excidissent, à tabellionibus publicis, exquisita fide colligenda curasse quod iis apprimè est consequens quæ illa narratio aduersus Catholicos non pauca continet. Certè ad Regis clementiam quod spectat (illius saltè Ministrorum officiis dispensatam) cuiusmodi fuerit, testis ille sit vel vnus, Euerardus Digbyus cuius maioribus

Henricus

Henricus VII. (& huius ex stirpe Iacobus prodiit) apud historicos illorum temporum profitetur se victoriam, Angliam, & coronam debere. Is vero cuiuscumque id factum & consecutum culpa, etiam durius & inclementius cœteris vexatus. Vidit tota Londinum Fauuicesium ægrè se mouentem, & ob commissiones officii tormentis diuulsas ita membris captum vt non potuêrit in theatrum iudicum, nisi magna vi adiutus euadere. Tantum sibi veniæ assumebant ad detorquendas in deterius Catholicorum res, quamquam medijs solis plena luce, illarum veritas fulgeret illustrius. Est tamen quis credat? Non modo qui doler & miratur, sed qui volens insanit, contumeliosè, ac indignè Iesuitas obiurgans quod sibi oculos non exculpant, vt quicquid de se dictum, scriptumque est cæca excipiant, & stolidi fide. Maximè vero de Garneto intra Turrim Clauso, siue suis Cooxeus fisci actor inuentionibus id quocumque modo intruserit, siue fuerit in acta relatum iuridica; confecta fateor, viris grauissimis, omnique dignis veneratione præsentibus, ac præsentibus, sed eorum vnò longè impari ab aliis fide, qui totum versabat supercilio suo regnum, nec status publici causa vlla in Catholicos mouebatur, aut in Iesuitas quibus erat inimicissimus, quam suo agendam arbitrio non curaret, & dictaret ipsemet promulgandam.

Producta in publicum coniuratione, consciorum nominibus ferè illustrium, consilijs & scopo, furere Puritani, agitarique illo familiari sibi oestro; augere immensum, nouorum mendacijs facti periculum; Anglos omnes Papistas, eius & conscios, & socios esse; clandestina cum Papa, cum Rege Hispaniæ, cum Archiduce Alberto cum extraneis trans mare miscere commercia, præuertendam Londini eruptionem eius pestis vna sanguinis missione, secuturam libenter exemplum reliquam Angliam breuique Papistas vniuersos illam purgaturos. Has dementium turbas sanè metuendas præoccupauit Rex sapientissimo decreto quo significabat Catholicorum fidelitatem sibi nullo modo suspectam esse, paucis quos de nomine censebat demptis; exhorruisse illos coniurationem tanquam nefariam; in iis neminem esse quin vitam & sanguinem pro Rege & regno cupidè esset positurus, ad expugnandos alterius insidiatores, & alterius hostes. Principibus vero extraneis qui partem aliquam sceleratissimæ machinationis tentarent affingere, homines esse fraudulentos, malitiosos, & concitatores hominum perditorum, eiusmodi enim perfidiæ vestigatione accuratissima, ne tenuè quidem notari vestigium poruisse. Præterquam quod omnes Principum legati ex eo contendissent, solenni adesse reorum iudicio, & audire præsentibus coniuratos, defensionem suam quæ possent obtinentes. Edictionis huius imperio detecta simul, & damnata Puritanorum peruersitas obmutuit, & viribus concidit; populus turbari desit. Emendabit hæc Regis solennis denunciatio Barclayum cum ait numero ingenti fuisse coniuratos, ipsasque adeo feminas tanti criminis ambisse consortium. Locutus nimirum ex primo potius Puritanorum strepitu & rumore, quam ex maturitate historica quæ paulo post constitit. Quo

die Londini edictum Regium turbatos composuit, eodem coniurati, centum milliaribus Londino infelici fugæ meram posuere, die siquidem Nouembris septimo clausere se Littletoni domo viri octoginta, deliberata seu victoria seu morte non minus quàm propria indole animosi; & erant Sceriffo longè viribus maiores; sed enim illic dum arma expediunt, & tormentarium puluerem qui humorem duxerat, exsiccant, Deo futuram alioqui sanguinolentam pugnam, casu prouido prauertente, puluis flamma correpta eorum aliquos grauius, leuius elisit; magna pars Sceriffo non dico vincendo, sed repellendo iam impar, properauit domo prius erumpere quam arctiori obsidione cincta caperetur. Cæteri mortem illic operiti, quod nec sustinerent inuicem abiungi, nec possent prudenter se campo credere, ne multitudine circumcingerentur. Die igitur hebdomadæ sexto, & mensis octauo, sub primam auroram, post propitiatum horæ vnius prece ratione tacita & silenti Deum, recitatâsque Litanias, stringuntur arctius à Sceriffianis, in quos omnium primus exiit Thomas Vvinter, primusque mox resilit duplici vulnere ad defensionem repente inutilis. Post hunc succidanei fratres duo Vvrigthi Christophorus, & Ioannes catapulta duplici transfossi alter in alterum concidit. Hic vero Catesbyus, & Percyus prodire; verum Catesbyus, Christi cruce pendentis quam semper sinu gestauerat auream prætendens effigiem, constitit ante hostem, post ea effigie signum sibi crucis impressit; magna inde voce professus est, vnum se, præterea neminem, coniurationis fuisse auctorem, & machinatorem, cæteros nullo modo, nisi ab se pertractos. Teste vero illo omnium domino, ad reparandam mortaliū vitam in cruce mortuo, nihil se aliud spectasse, nisi vt Angliæ carissimæ patriæ restitueret religionem Catholicam, qua sola stat animorum salus. Deum suis votis minimè annuisse, visumque improbare quæ iis implendis parauerat. Illius se placita venerari, nutus adorare iisque se penitus, nequaquam hostibus dedere, dum enim vigeret in corpore animus, & posset manus gladium stringere, non cessurum se illis in prædam carceris. Quibus dictis nullo modo sibi facti gloriam totius vnice arrogabat, (vt suo chronico comminiscitur Stouus) sed expectabat hostis manus: hostem interea dum metus moratur aut pietas, & in consistentem nihil audet, aut mouet, latentes catapultarij Vvrightorum fratrum paulo ante percussores, cæco ictu illos deiiciunt. Cadit Catesbyus, cadit cum eo & Percyus, ille pronus, & reptans domum se recipit, & Deiparæ quæ fortè prostabat sacram imaginem piis osculis libans, præsens illi & vltimum periculum animi fidenter committit, eaque pectori appressa paulo post moritur. Mentis planè vir excelsæ, & ad obsequia Catholici nominis quamlibet ardua mirè idoneus, si prudentia maiori, ardorem pectoris temperassèt, eumque ad alia omnia quàm ad hæc postrema applicuisset tentamenta. Cæterum hac illius morte, nihil æquè Carneto obfuit, aduersariis pro sua libidine cuncta in eum fingentibus, & coniectionum futillum meras inanias, pro euidencia solida obicientibus, nullo iam in viuis à quo possent depelli superstite. Catesbyo itaque, Percy, & Germanis duobus mortuis; Thoma Vvintero,

& Rookuodio grauissimè fauciis; dilapsis aliis, cœpit locum Sceriffus strictius premere, sed non ita pressim quin eius phalangem perumpens Digbyus, in proximam syluam euaderet vbi equi eiusdem quo fugiebat vestigiis deprehensus, aliquandiu hæsit, inuadentibus se dederet; an resistendo moreretur, à qua illum mente, cogitatio melior abduxit, mortis videlicet sanctiùs comparandæ, esto licet ignominiosæ.

Captus ergo cum reliquis Londinum traducitur, vbi post diuersa cognitorum examina concordēs, & confitentēs rei aduerso Tamesi ad stellatam Cameram peruehuntur in palatio Vvestmisteriensi, iubenturque illic theatrum conscendere ad audiendum totius causæ iudicium. Nusquam frequentior, & magis confertus spectator; nusquam in ora reorum illustrium defixi curiosius oculi. Præter Thomam Batesium Catesbyi seruulum, cui ortus abectior nequibat spiritus nobiles afflare, alij aspectu, ore intrepido, incessu, gestu, conformatione omnium motuum generosa tantum spirabant animorum, vt spectaculi totius admirationem, & silentium detinerent. Edita publicè illorum narratio quæ sciri à populo de coniuratis Senatus voluit, etiam multa sileat, & occultet vera, de hoc tamen eorum conspectu, refert quosdam illorum, tantam vultu, & verbis, & agendi modo celsitatem mentis, & confidentiæ prætulisse, vt terrere mortem viderentur velle. Citatis, vt solet, postquam singuli ad nomen responderunt, lecta est causæ summa, de qua rogati an veram agnoscerent, veramque confirmarent; inexpectato penitus responso Iudicium animos confundere. Miratur Souui chronicum, ex iis septem causam suam tanquam *non reorum* nomine egisse, estque apud illum admirabilitas in eo, quod quæ essent in turri, cognitoribus confessi, ea tunc in iudicio negarent, neque plus vltra historicus; cœtera quantum sciri intererat ad Patrum Societatis bonum nomen, tantum intererat ab eo taceri. Sic autem res habuit, qui causæ acta condiderant, confessionibus coniuratorum veris, falsa intriuerant plurima, & ex maleuolis in Garnetum, Grenuellum, Gerardum, aliosque extra Angliam coniectaneis, vt est eius fori nostris potissimum in causis stylus, in fallacem veri euidentiã transformarant. Sperabant enim reos confirmandis quæ de se falsi erant, asserturos vnà obliquè ac nihil aduertentes quæ de nostris permixta iis fuerant, & habitum iri vniuersa Europa, nostros nedum in Anglia certo reos, testibusque tantis, & tam insignibus conuictos. Quod erat in votis consilio stâtus, Protestantibus, & multo rabiosius Puritanis. Parum scilicet iis erat Papiſtas tredecim tenere proditiõnis reos, nisi omnes inuoluerentur eodem patricidiõ Iesuitæ, non vt conscij modo vel suspecti, sed tanquam authores consiliorum impiorum, & nefarij operis hortatores, quo Rex cum filiis tollendus erat de medio; extringuenda crudeli exitio nobilitas omnis, sepeliendum communi busto regnum vniuersum. Hoc semel persuaso, tam erat atrocitas sceleris supra omnem barbariem portentosa, & sempiternis digna mortalium odiis, vt nullæ satis orbe toto aduersus Iesuitas conclamaturæ essent diræ, nulla in Anglia vel vsquam gentium illorum sceleri futura essent condigna supplicia. Verum enimvero longè à malignis hostium

studiis fluxere omnia: etsi enim venales animæ Lancillotus, Casaubonus, & Abbotius Iacobi aures, & oculos adulationibus fatigarint, vt persuaderent falsas esse palinodias retractantium suam perfidiam, Treshami, Batesij; & quæ de innocentia Gerardi Londinum tota ex Digbyo proximè necando audierat; nunquam tamen scribere ausi sunt coniuratos lecta sibi acta sui iudicij pro veridicis agnouisse, hac solum de causa, quod veris suis confessionibus, interiecta forent quamplurima quorum falso Patres insimularentur. Insimulationis porro huius cardo præcipuus Thomas Batesius seruulus qui (vt postea dolens ad confessarium tuum scripsit,) impunitatis spe aliqua falsus si quid edidisset quo societate coniurationis implicarentur Iesuitæ. Duo ex veris edidit & certis; tertium ex suspicione, primum Patres Garnetum, Grenuellum, & Gerardum, tribus saltem coniuratorum primariis solitos consentibus aurem dare. Se non ita pridem Garnetum vidisse, cum hero suo Catesbyo loquentem, a quo alterum tulisse epistolam, nec scisse quid illa contineret. Tertium idcirco iuspectum Grenuellum sibi esse cognitæ coniurationis, quod esset Vvintero, vni è coniuratis intimè addictus. Hæc Batesius, præterea nihil, fuit enim diuinæ erga nos miserationis, quod homo timidus, & animo vilis, ad capistrum, & ferrum, & ignem, & omnem pœnarum crudelium præsentem instantemque sibi apparatus, nihil mentitus sit ad Iudicum saluam, vt illos sibi faceret mitiores. Hæc tamen tria tam solitaria, tam dubiâ, infirma, longinqua indicia, similibus addita, quæ expiscati sunt toto mari, & cœlo; acta iuridica, & perfecta causæ relatio in typos missa, habitæque à fisci patrono actiones, & Licestrensis Episcopi, Casauboni, Abotti malè feriatæ lucubrations, pro manifestis, compertis, & indubitabilibus vendunt tam solidis, & latè fulgentibus, vt cæcos esse oporteat qui hæc non videant; imo cæcos planè qui videant. Cum enim negotium & religionis & conscientiæ ageretur, religionis magisterium fuit illud excogitare & digerere; conscientiæ vero ministerium, perscripta securo animo exequi proculque ab omni culpæ metu. Esse igitur euidens & sole clarius Iesuitas confessione Batesij nominatim expressos, coniurationis fuisse conscios, socios, primosque Architectos. Consequentibus huiusmodi, quas probationes vociferantur euidentes, satura despumant eorum opera, tamen vt plurimum ex antecedentibus minimè pendeant; sed inter se pugnent, soloque trahentis arbitrio fingantur ad ea pertinere. Exempla quæ interdum occurrunt, tacita non prætermittemus, quantum historico fas erit. Reis causæ summam cui assenserant, veram negantibus, mirari primum cognitores, & Iudices vehementer; tum interrogare Fauuxesum, qui semper audentius cœteris coniurationem, non modo confessus fuerat, sed professus omni laude dignam; qui fieret vt contra omnem expectationem, nunc eam negaret? Respondit (quod idem cœteri respondere) nihil ab se illorum negari quæ ad se pertinerent; sed quæ essent iis interiecta ad inuoluendos patrato Iesuitas, cuius inquit soli, & auctores sumus & Ministri, hoc vero à se pernegari; recitata vero, cum Iesuitis commune id fingere. Prodeat, ex nobis si quis illos accusat; aut cuius testimonio

testimonio rei sint vos ipsi edite; sin autem quid agunt in causa nostra Patres? & quod tam longè à vero abest, cur confessione nostra vera prætextetur? assensere septem alij responso. Subiecit ex aduocatis vnus, stylum esse causarum quarum summa scripto proponitur, vt quicumque tandem insimulantur fuisse criminum socij, eos causæ summa exprimat nominatim. Ac hic tales habentur Iesuitæ: vos enim certo, & manifestè rei estis. Iesuitæ sunt vobis intimi, vosque vicissim illis.

Res planè vt retuli gesta est, & qui audiebat tunc præsens, de illa sic ad verbum scripsit. Longè aliter à confessione Fauukesij quem Abbotius mentientem inducit omnem à Garneto adhibitam operam ne cuniculi machina in fumum inanis vanesceret. At sunt Regis ipsius ad Parlamentum verba. Ille, inquit, Fauukesius homo nefarius ad igniarium puluerem, & fauces cuniculi captus, negat se vllos ad subiiciendum illi ignem suasores habuisse præter religionem, & conscientiam. Pauloque post de illo eodem, frustra, inquit, mota sunt omnia, vt ex infelici exprimeretur indicium aliquod animi dolentis; at ipse perditè contestatur, nihil se aliud dolere, nisi se falsum executione facti quod mente conceperat. Hæc de Fauukesio Rex, ita deinde scriptis aduersariorum mendacibus transuerso, vt alterius attribuat auctoritati sceleratæ quod ab se doluerat non fuisse mandatum executioni. Actis nihilominus causæ huius fidem aduersarij volunt non minorem haberi quàm Euangelio, si quid in oppositum mutias, tempestas imprecationum, & conuictorum probrosior quam si patrem necassès subeunda. Ego nostris in rebus, de quibus tantùm ago; eandem fidem facile dederò, quæ causis omnibus, & actis iuridicis debetur omnium Sacerdotum quos grandi numero sub Elizabetha & Iacobo, capitalis sententia extremo addixit supplicio. Quæ acta stylo quam veraci, sincero & iusto condita sint, verba significant quibus Rex ipsemet iis insistens, orbi vniuerso, & posteris omnibus suam fidem obstrinxit. *Id, ait, constanter assenero, & in apologia mea posui, hic neminem siue meis, siue defunctæ Regina temporibus conscientia, ac religionis causa affectum esse supplicio.* Ergo plus centum Sacerdotes, vt laicos sileam, quos Elizabetha elisis faucibus quadratim distraxit, omnes vel apertè, vel seueris probationibus immanium rei & enormium scelerum perière, religionis, & conscientia causa nemo? forsitan igitur homicidæ, incendiarij, grassatores, falsarij, & similibus rei, aut suspecti saltem portentorum? Ah! nullius planè, Deo laus nemini vnquam obiectum est quod tale aliquid oleret: quod ergo nefas, summis in Anglia, summèque probrosis illos addixit supplicii? respondent damnatoria illorum sententiæ, quæ præter coniurationes, rebelliones machinatas, proditones in Regina caput, & regni quietem nihil sonant; ex actis nimirum iudiciorum de iis solennium ductæ, magnorum virorum interuentu, & iuridicis tribunalium ritibus, in eiusmodi criminum titulos seu pertractis, seu desinentibus; nullo vnquam vel primis examinum cognitionibus, vel in medio tormentorum æstu, vel sub furca, & æterni iudicij conspectu, nullo inquam, vel dato, vel extorto confessionis indicio quo

suspicionem sui vel alterius facerent; nullo chirographo, aut voce fortuita quæ deflecti possent in eorum accusationem. E contrario semper Deo recte, dataque in pignus animi sui salute sempiterna, omnem ab innocentia sua infidelitatis, & machinationis obiectæ næuum sanctissimo iureiurando depulere, omnemque præterea violatæ in Reginam obedientiæ, & in leges culpam, saluis tamen quæ nullam admittunt comparationem; religionis & conscientiæ legibus. Hæc fuit actorum conditio, & fides quæ iis debebatur, etiam priusquam sederet supremus pro tribunali Radamantus; Filci Minos, quibus Anglia peiores, & iris acerbioribus in rem Catholicam in Iesuitas, Romanam Ecclesiam, & Christi Vicarium infensos ægrè reperiat.

Exceptione reorum audita, Cookeus filci actor, *vultu truci*, vt notat sectæ eiusdem historicus; & voce *accusatoria* cœpit, vagatusque est, vt erat homini solenne, dum Catholicorum tractaret causas, extra rem sursum & deorsum de aliquo seiunctim Rom. Pontificum, tum de omnibus simul ea mentitus est, quæ nullus infaniisset phreneticus. Post Iesuitarum in hæreses ad rauim debacchatus, probandum suscepit Garnetum, & Gerardum coniurationis architectos & operarios extitisse, sed inuento tam sibi proprio, & ab omni credibilis specie remoto, vt qui causam Garneti peregerunt Comes Northamptonus, & Salesberiensis ne dignati sint quidem eius meminisse, vt qui famæ suæ consulere, cuius ille amissæ iacturam vereri non poterat. Loqui desiderat cum breui reorum interiecto responso, Digby seorsim ab aliis causa eiusque acta producuntur. Quibus sibi perlectis, eadem qua semper magnitudine animi vultusque constantia. Non me, inquit, nouæ priuatim aut meæ aut meorum vllius ambitus dignitatis dedit Caresbyo socium: sed religionis sanctæ amor merus, & miseratio conditionis Catholicæ iugo tandiu intolerabili oppressæ, expectantisque in dies tristiora. Hic vero longè ab iis diuersa non dubitauit Regis promissa memorare, de Catholicis meliori deinceps, & ciuiliori habendis iure, promissorum testem edebat Percyū amicissimum suum, cui manu prehensa Rex iuratus affirmarat se illa præstiturum. Ad hæc homines de Societate qui venisse in partem coniurationis insimulabantur, contestatò denuntiavit, & sanctè, fuisse ab ea prorsus alienos. Gerardo vero sibi peculiariter intimo, proin grauius suspecto, nihil se vnquam de illa indicasse. Certum videlicet, fore vt rationibus omnibus conscientiæ Christianæ certaret se ab eo dimouere; quod aliundè persuasum habebat licere, esseque vnum, & vltimum Catholicorum malis remedium. Quæ Deo instinctus dixisse visus est, vt post euidens fiet ex repulsa qua Gerardo negauit Cæcilius quam poscebat innocentiae probandæ facultatem. Postremo quòd mos sit reis aliqua indulgeri, petiit imprimis in mortis genere nonnullam sui haberi rationem, nec se pœna infami flagitiosorum, sed truncando capite absolui. Quod illi aded est negatum, vt acerbius etiam cum illo quam cum cæteris actum sit, nec illi ad hoc impetrandum aut sua dignitas, aut maiorum erga Regis maiores ingentia merita, quicquam profuerint; seu quod illum

illum odisset Cæcilius; seu quod Regi exprobrasset, falsos eius promisso Catholicos. Quod illi Cæcilius, & Comes Northamptonus non sunt passim tacitum abire, sed coram mentitum arguere; nec enim Regi aut verbum, aut signum excidisse, de Papistarum ærumnis vel pilo minuendis.

Triduo postquam in Proditores pronuntiatum est, & erat anni dies tricesimus, raptantur è carcere trahis craticis in forum seu cœmeterium S. Pauli, Euerardus Digbyus; Robertus Vvinterus, Ioannes Grauntius, & seruus Catesbyj Thomas Batesius. Postridie vero quatuor alij Thomas Vvinterus, Ambrosius Rooxuuodius, Robertus Keyesius, & Guido Fauukesius, protracti sunt ad verus palatium Vvestminsteriense, è regione aula- rum Parlamenti situm. Rediens Londino paucis post hæc diebus Cancellarius Frisiæ orientalis, substiterat ad S. Audomari, mirabaturque stupens vim tantam populorum ad spectaculum confluisse, vt vel præfocati, vel obtriti, extinguerentur duodecim quos ipsemet vidisset efferri. Nec minora, aiebat, spectacula debebantur coniuratorum generositate humana maiori, iunctæ cum pari pietate. Affati sunt populum è theatro breuius, fufius vt cuique libuit, omnes tamen longè cordatius, quam edita de iis recenset narratio. Eorum plerique (pergebat cancellarius narrando) profitebantur non modo tunc se alacres mori, sed vltro millies libenter morituros, ad Catholicorum, & religionis calamitates redimendas, quæ quotidie in noua ruebant exitia. Rooxuuodius, ob hoc Calvinistis execrandus, Deum supplex orauit Regem vellet dignari sua luce, & ex falso quod detinebatur hæreseos dogmate, ad Catholicam diem illum reducere. Interrogatus Grauntius ecquid ipse abominaretur coniurationem velut execrandam & impiam? Negauit se ad disputandum de conscientia venisse sed ad moriendum: iure vt semper credidi, an non moueri potuerit? doctioribus respondendum relinquo, ego interea sanctis Ecclesiæ placitis acquiesco, nec sibi pluribus obtundi passus est. Keyesius vero adduci non potuit vt factum censeret pœnitentia expiandum liberum enim noluisse, captum ex iis nequisse dicere qui absque vlla dubitatione probare id possent ab se esse peccatum. Argumentatus solum ex euentu infausto, forte, inquit, rei aliquid inerat à me ignoratum, cuius causa Deo displicuit. Thomas autem Vvinterus, quo nullus scientior totius ab ortu ad vsque funestam sibi ruinam coniurationis, audenter confidenterque testatus est omnium nomine, nec ope nec opera, ne consilio quidem, aut rei notitia, fuisse vllam se Societate eius participem, nominatoque Grenuayo, hoc est P. Osuualdo Tesmundo Confessario, questus est magna iniuria societate sceleris, aut cognitione amicos inuolui, hoc solum quod amici essent. Qua ille contestatione, hoc loci, & temporis edita purgavit Tesmundum à suspicionibus in illum à Batesio motis, & purgationem absoluit Batesius lachrymabili eorum quæ dixerat reuocatione. Lusus enim spe falsa condonandi sibi patibuli, recepit se tandem, & cogitare de salute cœpit, æquandisque si posset cum Deo partibus,

Scripsit, ad Sacerdotem epistolam sua manu, cuius infinita deinde apo-

grapha volitauere tota vrbe. Poscebat à Deo veniam suspicionis per summam iniuriam in Tefmundum motæ velut conscium coniurationis, ad hanc se tantum perfidiam cognitorum promisso, & suggestionibus inductum, vt supplicio innocentis, sceleris sui pœnam redimeret. Verum æque nemo inter coudemnatos, admiratione spectantium oculos, miseratione animum aduertit vt Euerardus Digbyus, pulcherrimo aspectu iuuenis, claritudine sanguinis illustri, ætate floridus, letho deformi oculis obuersante, nihil ore immutatus, nisi quod amabilius aliquid, & animosius præferre videbatur. Primus theatrum conscendit capacius, cui furcarum infames imminabant trunci. Salutauit omnes sigillatim quos illic offendit, & erant pluri mi ex nobilitate primaria, quos sua singulos verborum ornauit comitate, inde ad populum conuersus, professione sincera probæ mentis culpam suam nisus est propulsare pari libertate ac maturitate, etsi culpam ipse ne in facto quidem satis agnoscebat. Addidit quod illi postmodum aduersarij scriptores grandi piaculo verterunt, familiæ suæ postremo interitu, religionis Catholicæ leuamen aliquod se percupidè mutaturum; mortem sibi haudquaquam dolere, sed rei Catholicæ clades, quas deserebat moriens nulla sui parte imminutas. Monitus à Ministris, culpam fateretur, detestaretur, ignosci postulare. Mihi quidem ait haudquaquam videor peccare in Deum voluisse, nec me criminis vllius remorder culpa. Egi fateor contra leges; & earum sum reus, sed pœnam non respuo. Morti vero idcirco leuius & libentius occurro, quod me nec ambitus, nec vindictæ amor in eam egerit, sed religionis, & Catholicorum cruda sub hæresi seruitute intabescentium suis malis, ob hoc solum quod velint constanter esse Catholici. Inuitantibus sub hæc Caluinistis, vt secum oraret; cum iis, inquit, non oro, qui mecum non credunt vos Deum cum vestris precamini, & ego cum meis. Rogatisque Catholicis, vt secum orarent in genua procidit, precatusque est silens, significatione pietatis intimæ tam viua, vt à multis Protestantium audiret Prædestinatus & saluus, & cuius sibi similem optarent mortis apparatus, & alacritatem. Post hæc denuo illos qui aderant primarios nobiles, singulos, salute vltima impertiuit, eadem prorsus comitate, qua erat solitus dum aula exiret; seque deinceps carnifici permisit. Mos est in Anglia reis maiestatis partem supplicij aliquam condonare, hoc est carnificem non ante ferro manum admouere ad amputandum, & euiscerandum, quam semimortuus è furca reus dependeat, vt plurimum etiam diutius. Verum in Digbyo derogatum est penitus huic legi, & priuilegio crudeli, cuiuscumque tandem id fuerit, è furca in pedes collapsus, viuens ac sentiens dilaniatus est, perinde immobilis, vt si iam fato functus. Hanc barbariem ab vsu alienam, multos dies secutæ sunt diræ in scribam Regis & alios tam indignanter occentatæ, quàm beneuolè atque magnificè deprædicata Digbyj decora. Secuti etiam mordaces ex epistola sarcasmi, à quo scripta ignotum, & quo loco inuenta, qua monebatur à quinque Catholicis cauere, in caput suum coniuratis. Sed vulgo creditum hanc esse potius illius in omnes Catholicos coniurationem, quam cuiusquam in illam.

Post

Post Treshami in carcere, & istorum octo in publico mortes, descriptio prodit, quæ illas regno vulgaret vniuerso, omitto falsa quæ iis affingit, & vera quæ illis detrahit. Hoc effrontis impudentiæ spectari monstrum volo, quo coniurationem vniuersam, tam certo, & indubitanter Papæ attribuit, vt si ex reorum confessionibus propriis, & mutuis accusationibus id haberet, cum ne vmbra quidem suspicionis aduertendæ, assertioni sceleratæ inducere valeat. Conclamat ad hæc, fulminat, insanit, Romanam Ecclesiam tartarum, Papam dæmonem corporatum; Iesuitas eius carnifices, & furias, & si quid delirari peius in eos potest, ad incendendam contra illos hæretici populi rabiem, & deiectionem Catholici cumulandam. Sibi quoque occasione hac tam bona, sectæ vtriusque Prædicantes, & ministelli minimè defuere. Ferrum, & ignes, & Papismi funus sonabat ex pulpitis vndique; sed falsi, & commodi studio non prorsus dementati, paucorum culpam iniquam putarunt in omnes Catholicos conici, & genus aliquod animalium vniuersum de mundo tolli, quod ex eo semel monstrum exiisset. Nostrium quidem fuit nullius crimine omnes reos esse; tres tamen potissimum formidabili edicto nominatos, quorum hic mihi agenda est causa, illiusque in primis, quem Cæcilio visum, primo loco, vt reum præ cæteris ponere.

Jacobus Rex suasu Cæcilij Gerardum promulgat primum socium coniurationis. Peiorem ei affingit calumniam Catholicus. Vtraque purgatur. Guillelmus Balduinus ex actis coniurationis reus; retractata coram Rege causa, innocens ab eo absoluitur. Ex quo statuitur cuiusmodi debeat actorum illorum fides esse.

C A P V T VI.

VIVSMODI & quantus fuerit Ioannes Gerardus, siue vt deinceps cognominatus est Tomsonus, vtrumque hæctenus clareit, siæque illustrius cum educemus illum ex Anglia: hic tantum inuat suspicere præter ministerium Sacerdotis & Apostolici hominis, abstulisse tam procul ab aliis omnibus, vt quicquid erat in emissariis Elizabethæ, & in extispicina omni eius fori, discussa minutim enties eius vita, punctum nequiverit in ea obseruare vnde publicæ rei vlt-

lam iniiceret suspicionis de se umbram. Quo argumento nullum potentiùs depellere ab eo valuit præsentem calumniam, violento enim iùssu Cæcilius primum censuit inter coniuratos, non quod ignoraret quam longè abesset, ab suspicionis eius fumo, sed quia id dici sua intererat. Probationem Cæcilio qua id tantoperè iuberet suppeditauit seruus Thomas Batesius qui inter conscios illum nominarat, ob hoc etiam infelix quod eius ignauia Ministri vsi sunt, vt probrosis Gerardum alieno damno grauarent mendaciis, vulgatis eius vt rei confitentis, in Patrum detrimentum dictis, quæ non sunt ausi cuiquam aliorum adscribere, nobilium scilicet, & integritate conscientia, ac honoris cuncta calcantium. Timidiori mure mancipio, funestum mendacium indidere, à quo tamen Gerardus Deo vindice sic demum purgatus est vt præter dedecus, & propudiosum nomen, calumniatores eius, nihil inde rerulerint. Quærebatur interea vbique tanto furoris ambitu vt compelleretur ad latendum sylvarum inuia captare; post illic magis à scrutatoribus quàm à feris inturus, humo se condere; vbi dies nouem fame ac frigore (erat enim December) interibat, nisi raptim, & noctu pia amici commiseratio cibi aliquid illi suo periculo proiecisset: illic innocentiam suam epistolis quatuor defendit, quarum tres, ad summos publici administratos mittebantur, Ludouicum Stuartum ducem Lenoxensem; Henricum Houuardum comitem Northamptoni; & Cæcilium comitem Salesburiensem, cuius epistola quartam incluserat Euerardo Digbyo inscriptam, tunc in carcere agenti, quem supplex flagitabat interrogari à Cæcilio seorsum de singulis quæ ad eum scribebat, in quibus non dissimulabat collocutum se cum Digbyo triduo ante quam subterranea fossio in notitiam hominum exiret. Colloquij porro vero materiam, & adiuncta fuisse eiusmodi, vt constaret ex iis euidenter, nihil prius ad Gerardum de cuniculi fabrica peruenisse, quàm toto regno spargeretur. Legi (scribebat P. Michaël Vvalpolus) Gerardi literas quibus addi omnino nihil posse arbitror ad euidentiam causæ innocentissimæ demonstrandam; nec vllò modo addubito quin Rex & Senatus his sibi pronuntient satisfactum, [iãque Rex fertur id significasse] quod quidè ex veris scribebat Vvalpolus; Gerardi enim ad se epistolam comes Houuardus cum Regi obtulisset isque illà attente perlegisset, alio negauit innocentia teste, aut argumento esse opus. Et pronuntiauit absolutum, cui iudicio pondus certè non leue accedere debuit ex natalibus Gerardi, quorum ipsemet in sui ad Smicheum Anglum Chalcedoniensem Episcopum defensione meminit [Regi ait Iacobo mei omnes quantoperè addicti fuerint nemo nescit.] Nouit grandi suo damno parens meus bis captus ob tentatam ex Elizabethæ manu, & carcere, Mariæ Reginae liberationem, & successionem eius filii asserendam, quod fuit Ministris publici tam certum, vt multis nummorum millibus, vitam ei suam & libertatem venderint. Horum Rex memor suo ad coronam aduentu, dum Eboraci frater meus, sua illi domusque totius defert obsequia; Peculiarem, inquit, genti vestrae amorem debeo, ob toleratas mea causa hostiles insectationes; illumque in primum amoris eius pignus statim Equitem creauit. His opi-

nor Gerardi familiæ antiquis in Regem obsequiis, & disertis innocentia probationibus datum est, ut illa desineret tam ardens, & tumultuosa ipsius inuestigatio. Utque ad cœteras innocentissimæ animæ rationes addamus illam qua nihil potest esse candidius magisque ingenuum. Rogabat status consiliarios exquiri ab illis octo aut decem reis, coniuratis damnatis, Deo teste, instante carnifice, salutis æternæ urgente periculo, sincere ederent, ecquid scirent de illa coniuratione in Ioannis Gerardi vel curam, vel partem, vel operam, vel notitiam venisse, aut cœlatum ab eo fuisse. Si quis annuisset, aut minus dilucide tergiversando se scire negasset, testificatione huiusmodi sola, velle se ultro haberi reum. Qua conditione innocentia comprobanda nulla poterat sanctior, nulla purior ferri, ad verum, si qua lateret extricandum. Verbo nihilominus vno Rex ab Cæcilio incantatus ita muratus est ab eo qui fuerat ante paucas horas ut Gerardum Europa vniuersa vulgaret reum coniurationis, & eorum confessionibus conuictum quas appellauerat innocentia suæ testes. Cœterum Gerardi literas nec Cæcilius Digbyo reddidit, nec vllam earum apud illum mentionem fecit, ne quem volebat credi reum, ex eo audiret innocentem. Fuit itaque diuini omnino instinctus, quod in amplo illo cameraæ stellatæ proscenio Digbyus dum à cognitoribus examinaretur, ipse per sese quærente nemine. Nostros omnes, Gerardum nominatim ab omni suspitione vindicavit. Cuius testimonij tam illustris habemus literas ad P. Thomam Fitzhertum Ianuarij vicesimo nono Londini datas, hoc est duobus ab ea contestatione sincera, & nobili diebus. Pergens autem in cœptis Cæcilius qui pro arbitrio versabat & Regnum & Regem, significauit illi coniuratorum partem potissimam primo loco nominare Gerardum, pro coniurationis fabro, & machinatore; deinde Garnetum; tertio loco Grenuayum. Hinc prodit illico acerbissimum in eos edictum, Ianuarij decimo quinto datum, quo ex reliquorum confessionibus minimè dubiis autores nominantur totius coniurationis. Nec fuit, inquit, vir sapiens, mirum, *Qui non sunt habiti fideles in testamento Dei*, nec sunt veriti scripturis corruptis Deum secum pugnantem, & pugnantia loquentem inducere, adulterasse testimonia reorum, & ex negantibus in affirmantia, ex defensionibus manifestis, in accusationes capitales vertisse. Sub eo proœmio edictum, singulorum pingebat staturam, capillorum & vultus colorem, conformationem oris & habitus ex qua posset quiuis illorum occurrens agnosci; denuntiabantur palam proditores; capturis præmium ponebatur; excepturis crimen, & pœna rebellium; uti & famulitio forensi opem ad eosprehendendos negantibus. Terruit primus Edicti sonus Catholicos de tribus è Societate conuictis, & damnatis; sed lectis eorum nominibus, quorum apud se tot annos sanctitatem in omni virtutum genere habebant exploratissimam, & quibus à tanta calumnia fingi nemo posset magis alienus; cœptum inde ab iis intelligi sub hac stropha vnum latere ex dolis quos Ministri cuiusdam quam potentis tam malitiosi vafrities perfida deprehensa esset sæpiùs ludere; nempe illi hoc esse propositum ut tribus ex nostris qui suspicerentur in Anglia turpiter infa-

mandis dedecorarentur vbique alij, & proditorum iniusti caractere, nec ausi deinceps os tanta ignominia notatum proferre in populum Anglia procul omnes abfisterent; eoque discessu, nihil cuiquam relinquerent dubij quin prout erant commeriti iura in illos tamdiu tenuissent. Edictionis ergo huius imperio, cum inter alios delegati quidam in Prouincia Worcesterensi domum nobilis scrutarentur, quæsiuit ex iis admodum serio quæ tandem spe fidei faciendæ Londinenses consiliarij tres de Societate Patres condemnassent, non modo vt conscios coniurationis, sed auctores, & coniuratorum confessionibus conuictos, cum ambigeret nemo, si modo sciret; potuisse Patres pro ea qua valebant apud nobiles gratia & auctoritate, longè alios ciere ventos, & turbines, quàm paucorum secreto turbantium, si voluissent vi agere, ad asserendam Catholicorum libertatem: dum è contrario, quod non omnes probabant, perseveranti stylo hortari ad patientiam. Quin imo infaustum id machinamentum eò infelicitatis hoc solo corruisse quod fuisset insciis Patribus constructum, qui eius Architectos, qua præcepti diuini qua Catholicæ Ecclesiæ legibus ab eo dimouissent; eos certè nunc æquè dolendum nihil habere quam seruatum cum iis silentium.

Aduertens denique Gerardus defensionibus innocentie suæ se nihil agere, tametsi erat tora vrbe nota ex quatuor literis, quarum apographis, eam impleuerat, statuit conditioni sese committere vltra lineas quidem sitæ magnanimæ generositatis, sed quam per se omnino erat subiturus, nisi ab ea fuisset prohibitus. Fixum illi erat mancipare se sponte voluntario carceri, & exantlatè illic seueritatem omnem consilij Regij in extorquenda sibi seu quæstionibus, seu tormentis quibusuis libuisset, vel sui criminis, vel innocentie suæ certa veritate; seclusis etiam eorum viuis concordibusque suffragiis quos sibi iam pœna coniurationis abstulisset. Qua ille animi deliberatione vsus est in rem suam apud Chalcedonensem Episcopum. [Mitto, scribit, ad D. V. Reuerendissimam, literarum trium apographos quas ad Regios totidem consiliarios dederam, vt in iis legat conscientia innocentie meæ quantum considerem, quam non dubitarem eorum manibus, & iudiciis credere. Ab iis reiectus, reque adhuc recenti Londini consistens, Patres nostros, rogavi, vt per eos liceret publici status consiliariis me coram sistere qui seueritate omni iuris in me decernerent, dumtaxat in causa coniurationis, nullo enim modo de Religione agebatur; & hoc à me Patres frustra sapiùs rogatos, possum iuratus affirmare, possuntque ipsimet testari.] Quam animosè hic & fortiter petendo, tam iij laudabiliter negando. Nec enim erat expectandum Ministros Regios oppignerata semel tam sonoro edicto sua, & Regis fide in Gerardi condemnationem; ab ea recessuros, quicquid tandem veri certique comperissent, ne indecora retractatione se deceptos, Regem ab se deceptum faterentur. Spectato deinde hominum genio quos non poterat Gerardus vitare, & penes quos erat de causis agere attinentibus ad religionem, cum familiare iis esset facta & dicta, hodierna die mille hominū oculis, mille auribus excepta, crastina in actis, planè contraria

contraria & falsa exhibere; quid erat sperandum de gestis inter Latomias Turris Londinensis, quæ tam illibata innocentiae lux, ausa esset illis se tuto committere. Ob hæc Gerardo quantumvis petenti obstandum Patres censuere. Haudquaquam tamen ex Anglia post tres menses, tam purgatus, & purus, & euidenter innocens exceder, quin annis inde quatuor & vigintiam illi non nemo suscitaret iam pridem mortuam coniurationis in Anglia motæ calumpniam, qua ferebatur celebrans singulos coniuratos dum eos Christi corpore impertiret, obligasse religione secreti inuiolabilis, non, inquam, modo id illi denuo obiiciat monstrum, sed horribilius, & portentosius de integro fabricet, tantumque ab omni inueniendæ fidei colore alienum, vt nec hostilitatis hæreticæ maligna subtilitas, nec implacabile odium, ad fingendum illud deueniret; finxit tamen Catholicus, & non nihilo plusquam Catholicus; qui cum in Gerardo, eius ordini ac meo inuiderit maculam quam esse perpetuam voluit, æquum est vice versa innocentiam Gerardi æterno constare monumento quod est sequentibus ad Riccardum Smitheum Chalcedonensem Episcopum ab eo literis consignatum.

Reuerendissime Domine, accepi à paucis diebus, manuscripto in vulgus proiecto cui titulus est *Breuis inquisitio*, &c. gloriari hodieque vitum nescio quem exportanda se propriis manibus, & brachiis humo, è D. Catesbyj, aliorumque coniuratorum dolosa fossione, sæpe sudore maduisse, qui tanta copia ex indusio flueret, vt si foret tunc ex fluuio sublatum. Hunc porro virum à me alium non esse, censet eadem mentiturque audacter epistola. Spreui hanc fabulam, mecumque complures, eique non modo non credibiliter, sed ne suspiciosè quidem, fidem datum iri putauit, nec responso villo dignatus sum. Tantum optimo Sacerdoti, quamprimum istuc profecturo enixè commendaui, ne grauaretur D. V. Reuerendissimæ indicare de afficta mihi contra ius omne verumque calumpnia, tenerique me certa fiducia, non modo nihil ipse commodaturam fidei aut credulitatis, sed vbiicumque res tulerit traducturam quoque mendacij. At enim Sacerdos dum proficiscitur, missus in typos liber iam vulgo teritur, dempta tamen quam dixi fabula, quæ nihilo secius manuscripta passim currit per manus, cum toto narrationis, & facti ornatu, ex quo est omnium vniuersale iudicium, esse me virum illum qui gloriatus sit tanto facinore, quod vt credant Sacerdos efficit, quem illic inducunt pro testimonio dicentem, se illas ex me iactabundo gloriationes audiuisse.

Ego vero satis mirari non possum Catholicum nedum Sacerdorem, conscientiae tam inueterandæ; vt tantum nefas, tam falsum, & iniuriosum apponeret homini nulla re vnquam ab se læso, quod possum de me audenter profiteri erga omnes Angliæ Sacerdotes, iuuisset me semper quoscumque potui, læsisse neminem. Ac mirarer profecto si D. V. Reuerendissimæ videretur tam horrendi iactantiam sceleris, in me villo modo cadere potuisse.

Ego testem appellans Deum cum omni reuerentia affirmo, coniuratio-

nem illam mihi haud vnquam magis fuisse compertam, quam infanti recens in lucem edito, nec audisse me de illa prius à quoquam mortalium nec suspicatum de apparatu, & igniario puluere, quàm esset omnibus iam publicè nota, armatique apertè coniuurati secessissent in Prouinciam Vuaruicensem. Ibi loco agebam tam omnis praesidij experti, atque incurio, vt si rerum nouarum vapor eò vllus inhalasset non potuissemus à grassatoribus, qui prodire tunc solent tuti esse. Ad hæc coniuurati, seuerissimis cognitionibus rogati de consciis, alioqui etiam dire torti, de me semper constantissimè negarunt. Euerardus Digbyus multis nominibus, detecti mihi negotij suspectus, pro tribunali publicè contestatus multorum se crebra sollicitatum instigatione, vt me conscium eius diceret ab se factum; negauit semper, meque id ab eo propterea cælatum respondit, quod videret fore vt eum à tam nefaria molitione dimouerem.

Ob hæc è consiliariis pars maior innocentiam meam probatissimam habuit clareque perspectam; accedente praesertim epistola qua illam tuebar profitebarque sanctè cælo teste atque hominibus nihil me vnquam prorsus de tota rescisse coniuratione; cumque tunc nihil esset propius quam vt cadere in eorum manus, dabam me illis ad omnes promptum cruciatus, ipsamque adeo probrosam infamiam, periuris debitam si cum forem in eorum potestate, deprehenderent vllò modo fuisse me conscium coniurationis. Habuit me olim Elizabetha in carcere tres annos, pro arbitrio cognitorum examinatus sum quoties, & quantum voluerunt, num vlla ex parte publici status negotia contigissem, prouocabamque illos vltro, vt si de me huiusmodi probatum habuissent, nullis in me pœnis, nulli parcerent feritati. At ij de status negotiis fuisse à me vnquam aut motum aliquid, aut susceptum, cogitatumue, suspicari nunquam potuerunt. Quanto minus fuissèm crudelitati assensurus à qua praeter diuinas rationes, natura me finxit alienissimum; mouet mihi horrorem quicquid immisericorditer patratur, possumque sanctè confirmare ex quo vitam quam duco sum aggressus, nunquam Dei gratia euenisse, vt cuiquam etiam inimicissimo vel mortem cuperem vel aliquid graue; multo minus partem habere sustinerem, in repentina, improuisa, proindeque pauenda tot virorum illustrium morte, quos omni obseruantia prosequeretur. Quam indicauit meam epistolam fuit qui Londini variis compitis ad hoc sparsit vt legeretur ab omnibus. Reddita est alia comiti Gouardo quæ Regi adeo satisfecit, vt à mei acerba inquisitione fuerit abstinendum, nisi eam Regi Cæcilius persuasisset vrgendam quam ante acerbis. Certo enim induxerat animum coniuuratorum aliquos sibi praecipuè ac propriè mortem destinasse, sperabatque si forem in sua potestate extorturum se ex me illorum nomina, cum nihil ambigeret me ferè ab omnibus diligi, quæ causa fuit vt Regis animo altè defigeret, liquidis ab se probationibus compertum me non solum modo, coniurationis extitisse, sed primarium auctorem, & primo loco nominatim edicto inscribendum. Ego hunc mei perquirendi ardorem praesagiens vix casto exitu sopiendum, statim *dare locum ira*, & post suda-

ros in Anglia tot annos, secedere cum Apostolis *seorsum in desertum locum, & requiescere pusillum*. Hæc summa simplicis, & ingenuæ veritatis, ignorasse me proflus omnem apparatus igniarij pulueris, & cuniculi subterranei; & huius & alterius cuiusvis coniurationis fuisse me adeo esseque infontem vt est D. V. Reuerendissima, & quibus mortalium; quod ego persanctè iterum animæ meæ periculo iuratus affirmo, idque omni tam procul æquiuoco, vt si sono verborum, facti veritas non responderet, ac si prius de illa coniuratione aliquid rescivi, quam esset omnium auribus, & sermonibus vulgata, coram Deo atque hominibus constituam me periurij reum; non plus à Deo misericordiæ flagito, quam certum est illam fuisse mihi penitus ignotam. De meo quidem vicino exitu, monet me tum ætas, tum pestilentia, quæ si hanc etiam corripuerit regionem, vix est vt possim illam euadere, ob opem qua teneor huic familiæ cui præsum. Id si contigerit, non habebit, opinor D. V. Reuerendissima salutis meæ sempiternæ, cui tot annos incumbo, tam stultè prodigum, vt tam graui me putet contestatione veri, & iureiurando obligate illam voluisse si quid vel minimum haberet dubij. Vt autem confido inspectorem omnium Iudicem pronuntiatum de hac mea causa, sic me magna spes tenet D. V. Reuerendissimam non passuram deinceps me reum vulgari tam sceleratæ infamiæ, quem videt adeo innocentem. Fidem enim ex eo maximè ducit calumnia quod vulgo iactatur D. V. Reuerendissima credulitate sua illam sustentare, quare accido illi supplex, vt, per illud quo ardet charitatis, & æqui studium, mendacissimæ illi calumniæ, purgationem hanc meam dignetur opponere. Sacerdoti, quicumque is fuit, cuius falso relatu decepta est, opto præuiam morti, veram sceleris huius detestationem, & dolorem, vt simul omnes æternum viuamus,

Hactenus Gerardi epistola quàm modesta tam fortis ad depellendam à se ac Societate atrocem calumniam, cuius nunquam auctor proferri valuit. Natam quidem vt aiunt in ore Sacerdotis, inde quis illam susceperit, voceque ac verbis suo in libro donauerit quibus publicè proflaret suum virus, sciri non potuit. Nec ille adduci, vt scriptum reuocaret, vel epistolam legeret qua se Gerardus probabat innocentem interpellatusque sapius nomine Vittelleschj à PP. Floyd, & Baptorpo, verba reddidit semper, præterea nihil. Tantum sibi assumit iratus in famam alterius animus, vt quod esset in alio magnis execrationibus damnaturus, velut ultra barbaros nedum Christianos & hæreticos relegandum, id sibi licere violenter suadeat. At facit solenne iusiurandum, quo se sanctè negauit Gerardus quicquam vnquam aut scisse, aut sacris etiam ex confessionibus odoratum de coniuratione illa omni, nisi postquam totum impleuit tonitru suo regnum; facit, inquam, tantisper vt repetam, actis iuridicis cuiusmodi debeat fides, quæ Gerardum sonabant probatione ineluctabili eius esse conuictum. Erat enim hæc omnis probatio, vna Cæcilij voluntas, suis priuatim vtilitatibus affixa. Quod autem ex ore Lancilloti Cicestrensis Episcopi, Abbati, & Casauboni nihil crebrius, nihil tumeat altius, quàm illud actorum oraculum ex

quibus referunt suis libris, Garnerum chirographo proprio, & confessione spontanea fuisse auctorem coniurationis, antequam eius causam in luce collorem purgatissimæ veritatis, præmittendum est mihi necessario luculentum si vnquam exiit fidei argumentum quam illorum actorum sanctitas exigit, ex quibus iure damnatus conuincitur.

Præter illos ergo tres de nostris in Anglia Edicto Regio suis adscriptos nominibus, quosdam alios transmare pro sua quemque vt libuit parte Coœqueus causidicus, proditiōis eiusdem scelere contendit inuoluere; sed inter omnes insignitè reum Guillelmum Balduinum, tunc in Belgio commorantem quem sua illa declamatione tres inter nominauit quos somniat ad Regem Catholicum legationem comparasse, vt ei dono Angliam offerrent; eundem vero, Rege, filiis, Parlamento in fauillam, & fumum diffatis, aduolaturum ex Belgio cum expedito exercitu ad eam occupandam. Quibus addebat prodigialiter Lancillotus Episcopus, de Balduino haberi ex actis tam confertam probationum & testium turbam, vt si quando veniret in Angliam obtueretur, impar veritati tam lucidæ euidentiq̃ue refellendæ. Venit in Angliam Dei beneficio Balduinus: Romam enim petens maiorum iussu, dum Federici Electoris Palatini oras radit extremas, ab eius militibus tenetur; agnoscitur illemet, is esse Guillelmus Balduinus Iesuita quem ab Archiduce Alberto tam iratis studiis postulauerat Rea iacobus proditiōum suarum exsolutorum condigna supplicia. Catenis oneratur, inuoluiturque cinctu toties replicato, vt terrori Africæ Leoni coercendo posset earum pars media sat esse; præter tractam illarum Palmorum octodecim qui sequebatur præeuntem, ad quem principum more caudæ Ministro & gerulo se iocabatur eguisse. Carceris illi circum, parietem suis corporibus obtendebant armati duodecim; catenis ad manus, brachia, tergam, & corpus medium stringendis & laxandis præerant quatuor cum totidem clauibus. Alterius manus permittebatur illi tantum vsus qua cibum ori admoueret. Cultelli vsus, aut fuscinuculæ planè nullus, ne infamiam coniurationis, & mortem quam ibat subiturus, vltrota sui internecone præuerteret. Hoc ornatu Iuliaci traditur Eduardo Cæcilio Roberti Germano, illi arci Præfecto, cum præsidio Anglorum; qui repentè illum catenis exsoluit Cæcilius longè alter à fratre, omni officio prosequitur tum beneuolentiæ tum honoris, quo utroque iam inde à primo congressu dignum compererat. Ducendus vero in Angliam Ioanni Burlaceyo committitur, qui eius amplissima cum laude Iacobo Regi eum sistit. Exceptus nihilominus Turri à Guillelmo Vvadeo qui ei præerat, mox cœptus est illis cum actis componi quibus euidentius toto sole Balduinus, reus & socius coniurationis teneri dicebatur; lecta, versata, meditatò excussa, etiam cribrata cum essent excerni ex iis nihil potuit non dico euidens, sed ne vero quidem aut probabili simile. Quicquid tamen id fuit, quod posse visum est ex iis introspectis contra illum depromi; mandatum est inquisitioni grauissimorum Senatorum subtilissimè peruidendum, adiunctis Episcopis qui has fori vices etiam acrius, quam ipsimet forenses exigebant,

exigebant, ne ipsas quoque carnicum recusaturi partes, vbi lis esset de occidendo Iesuita. Dies occupavit quam multos libuit, multosque cognitores examen scrupulosissimum, euentu quo, veri auctore, & fautore Deo, nullus expectari honorificentior potuit: falsus enim est Rex Balduinum probatum iuridicè totius ignarum coniurationis, & pro infante absolvendum. Quæ, meo iudicio, causæ victoria referenda est ad formam eius iuridicam, à qua exclusus Cæcilius, eiusque homines non potuerant ex ea reuellere quæ pro reo erant; nec quæ illi officiebant intrudere. Alberto enim Archiduci Balduinum suum reperenti, satisfecerat, Iacobus hac promissione, effecturum se ne quo dolo agentium, aut vastamento circumueniretur, si ritè ac solidè innocens probaretur nihil esse illi metuendum. Stetitque promissio tam religiosè, vt decretorio eius Examini, tenui velo interiecto adesse voluerit, responsa laudauerit quibus validè obiecta depellebat & pronuntiauerit innocentè. Regi totum tribunal assensum est, eiusque sententiam restitutione publica in posteros misit. Eū ergo illam Coxei eiusque sequacium euentum actorum veracium diuinam, & nulli obnoxiam errori, erroris conuictam ex actis Balduini. Damnatumque ex illis tanquam reum nulla satis de causa Balduinum; ex his eundem omni iure pronuntiatum innocentem, & erat profecto eundem exitum sortiturus Gerardus, si aut Rege coram, aut absente saltem à Tribunali Cæcilio foret ex merito iudicatus. Suam tamen is innocentiam discedens, plus satis prudentibus perspectam reliquit, vulgatis quas ad Senatores, & Digbyum dederat literis; & palinodia Thomæ Batesij quem accusatorem Gerardi vulgarat Cæcilius; Batesius suo chirographo significabat innocentem.

Pergerem in Greenuuayj causa, hoc est P. Osuualdi Tefmundi propugnanda, nisi ex rerum similitudine lectoris fastidium timerem. Cum præfertim sequatur Henrici Garneti stylo eodem, defensio, quem quo pluribus innocens, & atrocioribus diutiùs exagitatus est, & dilaceratus calumniis, eo minus fas est prætermittere indefensum.

*Quam sollicitè Henricus Garnetus à Consiliariis
quæreretur. Quam feliciter per annos viginti eo-
rum manus vitat. Captus à quodam fori Mi-
nistro Tesmundus, arte, ac viribus ab eo se excu-
tit. Catholicus nobilis, proditione Patrum Gar-
neti, & Oldcornei se redimit. Garnetus in iti-
nere Londinum ministelli disputationem poscen-
tis ignorantiam dissipat. Examinatur obseruan-
tia singulari, & claudendus carcere in turrim
mittitur.*

CAPVT VII.

HAT annus Garneto vicesimus à primo in Angliam ingressu
cuius temporis spatia ærumnosissima, ministerij Apostolici
constanti sollicitudine, sudore, & sanguine vitam inter, & mor-
tem pro Religione Catholica nunquam non prompto, & para-
to gnauiter impleuit. Hic ipse quo moritur annus æui sextus erat illi su-
pra decimum, octauus in perpetua illic nostrorum gubernatione, variasque
in partes vineæ illius distributione. Duos reperit tantum ad opus liberos
cum pedem in Angliam intulit, anno sæculi præterlapsi octogesimo septi-
mo; quadraginta reliquit moriens, quos vt illuc accerleret industriæ fuit
admodum singularis; vt autem conseruaret inter perpetuas insidiantium,
& indagatorum pedicas, & ineuitabiles laqueos fiducia fuit diuini vbique
præsidij securæ. Nam sæpè accidit vt cum eo numero conuenissent quo
possent grande Collegium constare, siue instauraturi de more vota, & spi-
ritum; seu consulturi de re illius Christianitatis, adesset anhelus Londino
nuntius, & festinatum ab inuicem discessu iis indiceret, ni vellent de media
nocte armatorum equitum inuolui turma. Extemplo ille receptui singulis
assignabat notas Catholicorum domos & latebras, ipse periculum exhibat
vltimus, illud vsu sibi iam familiare pro iis Deo canens, *dedisti metuentibus te
significationem vt fugiant à facie arcus, vt liberentur dilecti tui.*

Sed inter nostros qui erant in Anglia, nemo tam amenti hostium am-
bitu inuestigabatur, vt ipsemet Garnetus, quem plus solum valere cernebant.

bant, ad rem Catholicam factis suis augendam, quam valerent ipsi ad eam vinculis, & cruciatibus deterendam. Delegatis ergo lictoribus, apparitoribus, & tota fori colluie cum essent illum & frustra, & millies scrutati, vertebant sibi dedecori eius effugia, quibus ne deinceps traducerentur ioco, id instituerant ut in cognoscendis Catholicorum causis, præcipuus esset interrogandi articulus; vbinam posset Garnetus inueniri. Scribensque ipsemet; anni sunt, inquit, octo, ex quo nullus torquetur Catholicus, quin ab eo mediis in cruciatibus quærat, vbi degat Garnetus? Qui cum agat? Quis ei amicus? Quam Prouinciam, qua veste incolat? Quam pronum sit, iter agentem intercipi? Sed irruptiones fortuitas per alta noctium silentia in domos Catholicorum insontium quibus aliquantula suspicio erat latere Garnetum fuisse adeo furiosas, ut si Iudam quæsisset proditorem. Nec minori sibi fuisse opus præsidio quam Archangeli Michaëlis cuius se tutelæ totum crediderat; quare nullum sibi abiisse diem quo tanquam ultimo ad aram non faceret. Vidimus Topcliffum, de Garneto aliquid referturum, quam dire Gerardum excruciauerit. Ioanni Lillio neganti se quicquam de Garneto scire, nec si sciret dicturum; iratus Vvadeus turris præles; atqui tuis, inquit, Papista improbè, & canum tuorum ingratiis, lupi cubile iam tenemus, domum Annæ Vallensis, & Brocksbeæ sororum, quæ sunt Vallensis Baronis materteræ, tuque biduum intra tecum hic præsentem videbis. Non existimarat Vvadeus Lillium tam densa stipatum custodia rimas inuenturum, qua tam præceps arcanum, Garneto indicaret; inuenit nihilominus tam industriè; occultè, ac tempori, ut dum postico euadebat Garnetus, aduersarij domum porta subirent. Neque ita tamen exploratorum oculos vitabat Garnetus, quantumlibet monitos, & sagaces, ut resideret domi sepultus, & inuisus: narrat enim P. Guillelmus Vvestonus ausum ad se venire in Turri captiuum; deinde Vvisbici, vbi eius aspectu inhorruit, veritus ne inter tot oculos, vnus illum meditatus figeret, agnitumque deferret. Erat enim Garnetus, ea oris conformatione, & lineamenti quæ possent commodè notari. Erant præterea prope continuo præstanda Catholicis domi suæ salutis auxilia; tectum nouis operariis quærendum, quos Seminaria mittebant; horum semper vnum aut alterum scribit se domi aluisse, suffecisseque sumptus ad subornandos illos veste congrua conditioni quam erant simulaturi propter Deum, & animarum lucram.

Eam obrem amico, sua enarrans pericula. Primum inter illa ponit falsos fratres, quod vocat inenitabile, cum satisfieri charitatis officijs non posset, nisi coniecta in discrimen vita. Possè apertè palamque inimicos aliqua industria eludi, sibi que id ante annos octo, bellè feliciterque processisse; domum suam in vsus conductam tenuisse, sed ficto Morgani nomine qui re ipsa nusquam hominum erat, sed vulgo ferebatur agentis in longinqua Prouincia Garnetus re eius procurare fiebat quotannis magnificus huic fabulæ fucus ad stabiliendam credulitatem vicinorum, aderat D. Morganus, res suas per se inspecturus, homo vilis, schismaticus, & pauper, sed fornica

nobili, & cultu splendido, cum duobus in vestiaria tessera equitantem stipantibus, stabatque paucis numismatis pompa in qua suam quoque agebat personam eius vxor D. Morgana, & ipsa inops & egens femina, sed mundo muliebri vrbicè compta, & exulta, proin vtrique ad templum accedenti, protestantium ministellus iisdem honoribus occurtebat, vt si forent re vera qui videbantur esse; domo interea Garneto libera & tranquilla, dubio nemine quin esset à schismatico conducta, & propterea minimè vexanda inani persecutione Catholicorum Sacerdotum. Sic egit plus minus securus ad annum seculi huius quintum, quo insana eius tenendi rabies extrema omnia tentauit, Deo vice versa indagatorum curas irridente [quanquam, ait, (sororem in Belgio alloquens) domum vtramque index sceleratus aduersariis prodidit qua me hactenus abdebam, & nunc vagus, meique incertus hospitium quæram; festum nihilominus sacri corporis Christi nec sine paratu magnifico, nec sine musicis egimus, & octauo post die pium supplicantium ordinem circa hortum ingentem duximus, ignari domum proditoribus esse obnoxiam, donec vbi sequens illuxit dies, obseruarique nos animaduertimus, numero quinque, & viginti hac illac dilapsi, eorum impetum lusimus; & sic effugi manus eorum] hæc de illo solenni Christi corporis cultu Dei seruus, quem non erat in vita postremum acturus, nisi eum Catholicus nobilis immani sacrilegio Regi vendidisset, eiusque sanguine frustra vitam redimere tentasset; pari enim pœna, & reus proditor, & proditus innocens sunt affecti.

Cum ergo existeret in publicum formidolosa quam diximus aduersus Gerardum, Garnetum, & Greenuuayū Regij Edicti sententia, & peruagata esset Angliam vniuersam, delegatus est cum imperio Puritanus, vt Baronis Vallengensis suburbanum lustraret, scrutareturque palatium; sed iam alio Gerardus, & Garnetus præuenterant fugere, & strenuitatem Puritani maturè fefellerant. Is nihilo seciùs tentos aliquamdiu Catholicos nobiles qui domi substiterant, Londinum perduxit, vbi suæ generositatis non leue documentum malè habiti præbuere. Greenuuayus, seu P. Tesmundus, pari vir animi firmitate, dubiisque in rebus industria, videns quàm ferociter scrutatores indagacionem sui perurgerent, non sustinuit hospitij gratia, Catholicorum cuiquam vitæ aut rei creare periculum. Quod audacissimum, hoc pro tutissimo mali remedio tunc legit. Ore quantum potuit, cultuque mutato, via Regia, & tempore submeridiano promiscua commeantium in turba iter Londinum aggressus est, in quo subinde in compitis, ipsisque arboribus videbat legebatque, cum subsistentibus passim circulis viatorum Edicti Regij exempla multiplicato sparsa, velut ad se nihil attinentia, sic nullius notatus obseruatione, confidenti & libero aditu urbem ingreditur, vbi per solitaria diuerticula meritorium quærens hospitium, ab Exploratore est agnitus, qui sexcentis vbique oculis, illorum trium quos depinxerat Edictum ex delatione, Lucri aliquid venabantur. Tesmundum ex vultu cum deprehendisset, correptum brachio territat conclamans, ipsius ergo es ille Edicti Greenuuayus, ego te Regis nomine in carcerem trado; quibus nihil

nihilo turbator Tefmundus, ducentem sequebatur altercans, & querens se pro alio duci; quoad ventum ad vicum infrequentem, & prope nemini habitatum, vbi se ab suo ductore tum robuste, tum ingeniosè expediuit, paulò post etiam tota ex Anglia. Restabat è tribus in omnes Dei nutus qui nostris præerat Garnetus, quem P. Eduardus Oldcorneus infimis precibus inuitavit in Campestre palatium Abingtonorum nobilium, Henlipi nomine, milliaribus à Vvorcestro tribus, cui par nec illa Prouincia, nec forte aliæ habebant vllum. Domus erat in quadro sita, & muro latè vallata solido; domus regiones tam multæ seorsim, sed mutuo aditu tam indeprehensio inter se aptæ, vt scrutatores Sacerdotum illas introgressi ambages conclauium adeò impeditas, inuestigandi curam abiicerent. Summa palatij occupabat aula, crustis circum vestita ligneis, elegantissimo sculptis anaglypho. Inde varij descensus in latebras & transfugia & fugam, eorum ostiolis tam subtili artificio cum summa operæ commissis, vt nullum eatenus valuisset suspiciosi oculi acumen ea discernere. Illic annum agebat sextum & decimum Oldcorneus, alio cognomento Hallus, (quo tamen etiam in causæ suæ actis, & apud Anglos scriptores vocatur) & grandi prouentu animarum propiores colebat regiones, ea morum amabilitate, vt diligere- tur à Protestantibus, apud quos illum Thomæ Abingtono vel propinqui- tate sanguinis, iunctum esse, vel amicitia intimæ peculiari vinculo fama erat. Eo securiùs ignotus suos illic habebat Catholicorum cœtus, concio- nes, sacra & ministeria diuinorum, quorum inter alios beneficio, postre- mis temporibus fruebatur Hunfredus Littletonus Catholicus nobilis, ille ipse qui PP. Oldcorneo & Garneto hanc rependit vicem vt illos aduersa- riis ad mortem proderet, propudioso ad posteros in Anglo nobili perfidia ostento. Claudebatur is carcere auxiliij reus armato Catesbyo eiusque so- ciis præbiti, & illic audiens de tribus nostrorum Edicto Regio proscriptis, acriter cœpit promissis tentari quibus ad eos indicandos proditores inui- tabantur amplissimis. Memor itaque Oldcornei cui haud pridem ad aram facienti, & concionanti adfuerat in palatio Abingtoni, quod ardentè opta- bat facilè credidit, aliquos scilicet ex proscriptis, cum Oldcorneo illic se abdere, quorum indicio vitam possèt ex cognitoribus Regiis emere. Quod fieri diuinabat posse, pro facto denuntiat, inuenitur, & comprehenditur cum Oldcorneo Henticus Garnetus; pessum ruit tam clara & illustris Abingtonorum nobilitas, familia res & domus, præmium operæ reportat proditor laqueum, fauces fractas, & carnificinam corporis ignominiosam. Introspectendi palatij potestatem Senatus Londinensis Henrico Bromleyo illico mandat, qua nulla potuit committi gratior homini Puritano, & Abingtoni pridem palatio, eiusque prædiis sibi contiguis inhianti. Ardens ille rem statim aggreditur, cœlo nondum albente ducentis equitibus do- mum cingit, & validis ictibus portam quatit maiorem, cui pandendæ dum familiares varias fingunt moras Oldcorneus & Garnetus cum supellectili factorum latebris se tutantur; diuersis duabus serui eorum duo Nicolaüs Ouuenius, & Rudolphus Asleyus strenuè vterque Catholicus. Iam muri

prociuctum euerfis postibus intrarat Bromleyus inde intro progressus vxori absentis Abingtoni, Senatus mandatum exposuit, domus totius ab ea accepit clauis, plenamque singula lustrandi, & excutiendi potestatem, sed planè inanem quoad aditus latebrarum, quibus diuinandis dies octo in cassum durauit, nullo vsquam omissò angulo, nullo pariete quem arte omni, & machinamento non examinarent. Sed vicit denique omnem latendi solertiam, inuentum pertinax excubandi vbique tandem totis porticibus, aulis, conclauiibus, scalis, & angulis, dum dies, & fames, latentes cogeret cauo erepere. Fixum quidem erat duobus Patribus fame interire, ne si apparerent, eodem secum exitio hospites suos inuoluerent. Secus autem famulis duobus, qui præcipitò dum latibulis se mergunt, præter pomum nihil intulerant, ibatque iam septimus ieiunis dies & vigore defectis, quamquam illos non tam aut famis, aut mortis angustia in certum discrimen produxerunt vt suus in heros, & Patres amor, quos plus seipfis diligebant satagebantque in viuus seruare, rati enim, quod erat iis deliberatum, prius mori quam vt committerent prodeundo Abingtonos nobiles perdere; putarunt ipsimet si se in lucem darent habendos esse pro Sacerdotibus qui se & vnicè occultabant, & vnicè inuestigabantur, & iis Bromleyum abducendis contentum, relicturum Patribus, reficiendi corporis, & fugæ spatium. Perperam consultum nihilo feliciùs exequuntur, emerfi latibulo, recta scalam petunt descensuri si possent, seque inde procul amoturi; sed clausas ianuas nesciebant. Conspecti ergo tenti, & interrogati an essent Sacerdotes? Sumus, respondent, Catholici, nec plura querite, nec enim nunc tempus pluribus satisfaciendi. Rogati denuo latendi causam si Sacerdotes non essent; palam enim erat domi latuisse, cum clausis foribus, non possent adesse aliunde. Latuimus, inqunt, verum est, cur autem nihil opus dicere, factum ipsi putate, ne inueniremur, & prenderemur, latebras porro nec requiritando rescituri estis, nec deprehensuri indagando. Ita boni viri, se absurde omnino arbitrati, pro tribus Patribus tentum iri quos descripserat Edictum cum eos nulla vel nota corporis, vel oris referrent.

Hinc necessario confecit Bromleyus, ampla illa domo secretos latere angulos complures, ingeniosis dolis ad Sacerdotum occultationem concinnatos, quare dies præterea insumpsit quinque pulsando, auscultando, bombis aure captandis, aperiendis parietibus totoque illo superioris aulae tam pretioso anaglypho, & elegantibus crustarum cælaturis soluendis dissipandis perdendis donec eò denique peruentum quo se Oldcorneus, & Garnetus receperant. Ille pridem tot annos de facie illic notissimus: Garnetum oris lineamenta quædam, tum noti sibi olim testis indicium patefecit. Prior à Bromleyo conuictis, & omni verborum contumelia salutaris est, quæcumque possunt in abiectissimos, & despiciatissimos calones euomi, quibus vir Dei nec offensus, nec motus, idem quod prius animi tranquillum vultusque retinuit, longè grauioribus præludens, quibus perferendis se Deo obtulerat. Grandi se tamen culpa damnauit Bromleyus, postquam agens cum eo familiarius, multo diuersum ab illo expertus est, quem

quem de primo aspectu finxerat. Captis iis, & cum Abingtono qui superuenerat Worcesterum perductis expectabat Londino à Consiliariis Regiis quid illis fieri iuberent. Inter hæc contigit res valde insolita, & de prodigio plurimum sapiens, totque oculorum testimoniis firmata ut historico nefas sit eam omittere, salua tamen cuius facultate aut concludendi eam naturæ legibus, aut maius aliquid de illa sentiendi, reddo illam stylo Ioannis Gerardi, qui tunc nondum excesserat Anglia. Narrauit, aiebat, mihi Sacerdos, qui suis & ipse oculis viderat, in palatij Henlipi area in quo Patres duo Garnetus, & Oldcorneus capti, natam esse coronam herbeam rotunditatis exquisitæ, foliorum figura, & colore ab cæteris quibus tota virebat area tum valde ab similem, tum iis multo maiorem, foliosiore, & Imperatoriam coronam perpulchram eximie referentem. Illud vero ut verum, sic insigne ac mirum, cum portis area dissectis, multos menses, omnis generis animantes illic pascerentur ab earum nulla, vel fuisse potritam pedibus, vel ore depastam, honoris forsitan, & innocentia monumentum Patribus duobus in eo palatio comprehensis, quam iis gloriam, & Religioni Catholicæ inuidens hæreticorum vicinia cum reseuisset humo tenus, paulò post lætior, & formosior germinauit.

Responso consilij publici data est Bromleyo Prouincia, Londinum Iesuitas duos quamprimum deducendi; factum id valido custodum præsidio stipante, quibus ad cumulum deesse noluit ministellus Bromleyj Puritanus, siue ut esset patrono comes, siue ut captaret de Garneto ludos, quem fama sublimi toto regno illustrem, videbatur sibi captiuum in triumpho ducere; utque est id genus hominum ventosum, impatientissimè sustinens obsequitanti sibi hinc inde, multaque garrienti, de Theologia, & scripturis, ne attendere quidem, aut aduertere Garnetum; quem auebat vnicè ad contradicendum, aut disputandum pertrahere, ut imaginaria doctissimi omnium Iesuitæ victoria, Iesuitas omnes vicisse videretur: interpretabatur Inscitiam Garneti silentium, & moræ impotens vellicabat apertè hominem ut secum disputaret. Atque hic Garnetus ex prudenti consilio suo Religioni dedecus aut damnum metuens, immisso equo Bromleyum assequitur præeuntem; iteratas ad nauseam, exponit Ministri prouocationes; auersum suum ab iis animum, quod sic nunquam Ministri vincerentur, quin semper ex pugna gloriosi triumpharent; si tamen iuberet admissurum se prouocationem, tamen iudicem præter aduersarios haberet neminem. Assensit Bromleyus Garneto, & Bromleyo modestiam promisit Minister, qui mox longam orditur cantionem, ex Hebraicis, Latinis, & Græcis, nullo nexu confertam, & confarcinatam quam ne verbo quidem quamdiu dixit interpellatam, resumens Garnetus, in aliquem ptimum redegit ordinem, & formam ratiocinandi; tum rationes seorsum singulas ad lydium reuocans, tondentis pressum syllogismi, nudare fallacias, extricare secum pugnantia, alienas notare confectiones, ex antecedentibus ineptè speratas. Loca pro testimonio producta, partim falsi, partim malè indoctèque accepti, arguète, mixtis subinde Græcis & Hebræis, quas linguas ha-

bebat expeditissimas, ne aduersario Grammatico videretur non satis esse Theologus; errores denique minuta dissectos anatomicè, ita omnes distinctè comitantibus, & Ministro obiicere vt suæ illum puderet audaciæ, & malè prensatas execraretur prouocationes. Causa de cœtero profligata, nulla ex Garneto audita vox quæ victoris, aut victi aliquid inhalaret, quæ fuit altera generositatis, & modestiæ victoria, magna eius cum laude ab illo equestri comitatu prudenter obseruata; ipsoque aded à Ministro qui murus, obstipito capite, alteque in galerum defosso, itineris reliquum absoluit. Huc vero quadrat planè appositè quod Vvorcestrensi Presbytero addidit Cicestrensis Episcopus Lancellorus Andreius, & Doctor Abbotius, quicquid Garnetus seu Theologiæ, siue aliarum possedit doctrinarum, confessionis secreto creditum-obsignatumque possedisse, cum ne verbo quidem vllum vnquam earum aut specimen, aut periculum dederit, campo semper timidè detrectato & crebris multorum prouocationibus reiectis; (quorum autem? Silent, vt securiùs mentiantur) dicere solitus ad ignorantia excusationem, opera sibi non literas pro officio demandata, seque illud agendo assequi non studendo. De Garneti quidem multiplici, & eximia doctrina commodius alias; verum Cicestrensis qui mortuum vellicat, si tentare viuentem ausus esset, suo expertus dedecore fateretur, in arma quantus assurgeret. De eius item vita & morum probitate si spectator, & testis scripisset, ac post illum Abbotius, non affinxissent illi propudia, de suo ipsorum forsitan exemplari Archetypo ducta, quibus illum pro monstro exhiberent. Bromleyus profecto paucis illis quibus cum domi, & in itinere habuit diebus, obseruator illius & inspector maximè curiosus, sic immutatus est, tamque aliter cœpit in eum affici, vt reuerentiùs coleret neminem, & Londinum ingressus, primariis aulicis, de illo scitantibus, affirmaret, scientiæ, modestiæ, ac prudentiæ nomine patrem se Garneto nouisse neminem; ac si eius causa sub quouis alio quam coniurationis titulo verteretur Regi se de genibus supplicem, tanti viri salutem, & vitam ex eo efflagitaturum; qui fait etiam reliquorum sensus nobilium qui siue honoris seu præsidij causa itineris comites Bromleyo se dederant, cunctis eius doctrinam, modestiam, sui que ipsius imperium cum admiratione deprædicantibus. Londino propiorem ad Februarij tertium, aut quartum (pro styli veteris abaco) expectabat ingens multitudo, ex quibus centum nobiles in equis, inde cum Oldcorneo in carcerem ducitur quem Gatehousium nominant, cunctisque ad illum excipiendum, & spectandum, accurrentibus captis eodem carcere, quærit ex iis, num qui tenerentur Religionis Catholicæ causæ, cui cum respondiissent multos esse, consoletur vos Deus, inquit, & me pariter vobiscum; eandem ob causam seruus vobis futurus, & socius venio. Accitit biduo post Bromleyus de Garneto quid comperisset, quid sentiret; vbi eius in laudes tam magnificè est effusus, vt Garnetum postridie ad primum examen euocatum, publici status consiliarij sex quibus sistebatur, prosecuti sint iis honoribus, quibus non dico nostros, sed ne nobiles vnquam dignantur laicos: aperuere
accidenti

accedenti caput; ornauere semper, dum illum interrogant Domini Garneti compellatione; abstinere verbis, & agendi modis quæ inurbanum aliquid olerent. Quin è contrario iis in illum sunt vsi prærogatiuis reuerentiæ, quibus in nullum eatenus reum quantæcumque tandem conditionis, opumve is esset: laudarunt eiusdem responsa, modesto, ac libero æquabiliter temperata, exciditque vni eorum dicere, causam eius damnandum nihil habere; nisi religionem falsam quam coleret, & quam propugnaret doctrinam Papisticam.

Inde in carcerem reductus, paulo post turri concludi iussus est, cuius ingressu obuium habuit Guillelmum Vvadeum Præfecti Vicarium, in Catholicorum, Iesuitarum, Garneti maximè odio, æquatis frontibus, cum Cæcilio, Popamo, Cookeo currentem: malevolentia causa in Garnetum; pudor lusi tories, falsique promissi, quo diu status Consiliarios iactabundus lactarat, daturum se in eorum manus Iesuitam Garnetum. Indignatus ergo Garneti effugiis, velut iniuriis, & nota mendacis iactatoris quam sibi consciuerat; vt vidit Garnetum in sua potestate, vleisci voluit quod se deceptis eius insidiis, tamdiu ipse seruasset, primoque statim illius aspectu euomuit omnia quæ possunt ab homine furioso, petulanter, & contumeliosè in aliquem dici, sereno interim, & tacente placabilitate incredibili Garneto. Cuius patientiæ admirabilitas sic vnum perculit ex iis qui aderant, vt scire ex eo vehementer optarit, qui potuisset tranquillum oris & animi, repentino illo in turbine immotus conseruare? cui condigno planè virtuti responso satisfecit, plus me, inquiring mouebat Christi patientia quam vlla Vvadei conuitia. Nosse qui auct ergastuli commoda Garneto designati, fat est Vvadei arbitrio fuisse nouerit designatum. Illic aliquantulum inuenit paleæ quam lecti vice tamdiu adhibuit, dum leuem ei culcitram substituisent Catholici. Nos illic interea eum deponamus quoad erit ad mortem deducendus, nunc de Oldcorneo videamus, qui eum ad tribunal & mortem aliquanto tempore præuertit.

Capitales accusationes Oldcorneo obiecta. Responsa illius perfide, & malitiosè detorta. Negatur fuisse tormentis subiectus. At is publicè contestatur se tortum quinques, & quidem atrociter. Worcesterstrum remittitur iudicandus, & rebellium supplicio necandus. Sanctè moritur & cum eo grasfator quem ex Calvinista paucas ante horas Catholicum fecerat. Singularia quædam eius vitam, mortemque spectantia. Editum in eo miraculum à S. V. venefrida virgine & martyre.

C A P V T VIII.

TRIA sunt Eduardo Oldcorneo obiecta, ex quibus instructa est eius causa, & illa quam vocant euidencia iuratis tradenda vt pronuntiarent reum maiestatis. Primum quod Garnetum inuitasset ad latebras in palatio Henlipi Dominorum Abingtoni captandas, præbitoque illi ad fugam auxilio, eiusdem criminis quo erat Garnetus edicto Regio damnatus se illi socium fecisset. Alteram haud multum ab simile quod suis à P. Roberto Iones literis, latendi locum postulasset duobus coniuratis in Prouincia Herefordiensi, Tertium quod suis responsis coniurationem, inculpatæ factum conscientia approbasset, nec villo modo crimini vertendum. Triplicis huius criminationis nullus præter accusatorem testis, Hunfredum Littletonum eumque proditorem qui Christiana mentis semel proiecta spe, eiurata fidelitate Catholici, & gradus nobilis dedecorata dignitate præcipitabat in homicidium infame innocentissimi Sacerdotis, quo se vitam putabat morti debitæ erepturum. At enim Deus infantis famuli honori & eiusmodi perfidorum necessario documento bene consuluit. Situs miser inter confinia temporarij supplicij & æterni, falsus est accusationes se adulterasse, virumque nullius affinem criminis in mortem reorum impulisse.

Primum vero caput capitalium obiectorum sic ab se defendit Oldcorneus; se quidem Garnetum magnopere ad eiusdem hospitij latebras inuitasse, sed tunc Regio edicto minimè proditorem, quod toto post illam inuitationem

rationem se sequimense in publicum venisset. Iam si eius deinde nec proditi, neque indicati, imo è contrario cautè occultati & seruati culpa, sibi mors esset subeunda, & felicem vocare culpam illam, & mortem beatam, dignamque gloriatione. Secundi capituli accusationem id certi habere se à Littletono enixè rogatum vt ex coniuratorum numero duobus, asyllum aliquod, seu effugium curaret, se vero nihil propterea mouisse, quæsita dumtaxat verborum comitate id officij defugisse, neque coniuratos ab Sacerdote Ionesio exceptos, nec posse ad illum quicquam à se proferri aut nunciorum, aut epistolarum; nam quo pacto, inquit, Littletono in os audenter exprobrans, tibi considerem homini palam inimico, & eorum fautori, quos tanquam Apostolico Archipresbytero, & Romano Pontifici rebelles impugnabam. Tertium crimen accusationis; Littletoni tunc peculiari fraude; post hæreticorum interpretamentis grauius cæteris, & horribilius visum est, quanquam ad purum Oldcorneus verbis sequentibus illud discussit, quæ ex ipsius constituto integra vt leguntur, leguntque aduersarij ipsimet, hic reddo. In turri ergo Londinensi die Martij duodecimo, anno seculi sexto dum examen subiret, mihi, inquit, obiecit Hunfredus Littletonus Catesbyum, vt vidit se cum sociis aliquot incensione ignarij pulueris improuisa periculosè vaporatum, alios de fuga cogitare; collegisse tunc animum, valdè ambigentem, ne in Deum peccasset, mouendo negotio, quod progressus haberet tam infaustos, & tristes. Respondi facta ex euentis nec bona cenferi nec improba; sed ipsis ex rebus, & sine, modisque quibus ad ipsa tenditur euenta. Protuli ex libro iudicum, duodecim tribubus à Deo indictum aduersus Beniaminitas bellum, qui tamen euaserant primo, & secundo prælio victores. Regem Gallia Ludouicum bello Turcis illato ad liberationem terræ sanctæ, partem suorum maximam amisisse, istumque pestilenti morbo viuere desisse. Dicit hoc idem posse, de propugnata sæpius in Turcas Rhodo, & Christianis à Turca frequenter debellatis, tamen si constaret illorum causam fuisse optimam, istorum pessimam; Catesbyum pariter ac suos non debere ab rerum euentis tanquam iudicibus, earum æquitatem, aut crimen discere, sed ex rerum natura, & sine, viisque quibus ad propositum tendebant, quarum ego penitus ignarus non auderem de iis ferre sententiam; quid esset in iis sentiendum, id me conscientia illorum, & Deo relinquere. Hoc ea respondi cautione, quod vereretur, ne mecum ageret insidiosius, & vellet quod dicerem in prauos vsus deflectere idque Catholicis, aut Puritanis nuntiare. Sic ille, sic de illo acta suam per se auctoritatem nacta, quæ ad verbum referunt, & ego hic eius tam discretè volui meminisse, vt intelligeretur acta illa quantum promereantur fidem etiam vbi verum dicunt: iis enim ita immutatis, & in fraudem suam compositis aduersariorum perfidia vititur, vt quod sine ambiguo negabant, tunc multo certiùs videantur asserere; sonetque tunc in iis ac spiret euidentiam criminis, quod prius per se se innocentiam sonabat meram.

Primum in iis narratur Oldcorneus in palatio Henlipi solus, cum solo

Littletono de hac controuersia contulisse; Cicestrensis contra ait coram populo tractatam; tantumque abfuisse vt abstineret Oldcorneus à ferenda de facto ipso sententia, laudasse quin imo disertè tanquam iustum, & ad conscientiaè regulas exactum. Oldcorneus, inquit, alterum caput præcipuum conspirationis, laudauit pro concione factum iam infectum, & cum expeditione Israelis in Gibeam; Ludouici in terram sanctam, non sine reëta ratione exaquauit; quod idem antea manifestius etiam clarigarat, Iesuita, inquiens, Oldcorneus de-
Et a demum conuiratione, quasi Bonum factum defendit, nec quia successu caruit, ideo non laudandum &c. puro consentire in scelus, qui defendit, & laudat. Sycophantatus similiter mille modis Abbotius in prudentissimum, innocentissimum, & contestatione turissima munitum Oldcornei responsum; vt tandem aduertit puro eius, & candido textu commentationes suas euerri funditus, impudentissima illas malitia conclusit; negans Oldcorneum ex animi sententia locutum, aliud in ore aliud in mente habuisse, ex iis quæ lingua protulerat frustra innocentem; ex iis quæ animo tenuerat, cenferi debere manifestè reum; cumque Littletoni interrogantis conditio mensura esset iusta sapientissimi, & necessarij responsi, ne attendere quidem lepidissimus Doctör voluit Littletonum, aut aliquam eius habitam putare, à respondente rationem, non potuisset alioqui scribere, *Quia rem non dixit impiam, certè eo ipso existimari voluit, videri piam.* Iam multos dies producta est Oldcornei cognitio, & examen, in quibus iterum Ministri eorumque fautores peierant, socios conuirationis, ne tormentorum quidem aspectu & organis territos, nedum illa etiam leuiter expertos; quæ sponte illis ab ore fluerent, quasi sincerum & virgineum mel, à tabellionibus placidè collecta, & in causam digesta; elementissimo peëtoe Iacobi Regis, capitalibus etiam inimicis misericordiam præstante. Quos etsi Londinum vniuersa quo die ad mortem raptabantur, viderit tam crudè in cruciatibus distractos, vt membris capti moueri non possent nisi subsidio alieno, plus tamen fidei mendax illa adulatorum clementia dari calamis suis iubet, quam vrbis integræ oculis; at si spontaneis conuirationum confessionibus steterè cognitores, & abstinuère à torquendis reis, absque dubio in Oldcorneum decuerit esse mitiores, quem nullus accusator conuirationis aut socium aut conscium dixerat, sed leuissima coniectura, suspectum fecerat eius approbata. Pleno tamen is theatro, solenni & decretorio damnationis suæ die, affirmavit se quinquies tortum; & quidem semel in horas quinque continuatos illi cruciatus tam immani dolore, vt animo, & mente linqueretur, possetque iure quæ dixerat indicta reputare, quod essent tormentis expressa, æquitatem omnem modumque prætergressis legitimarum quæstionum. Quam eius contestationem nullus confidentium Iudicum, aut falsam arguit, aut exaggeraram; confirmavit autem re ipsa eiusdem constitutum, quod suo chirographo non potuerat signare, manibus vt ait tormenti acerbitate dissolutis: eam ob rem Vvadeus adstrictum inter emortuos digitos calamum, corripuerat ipse cum eius manu, & pro illius chirographo temerarias aliquot duxerat lineas. His de se ad Iudices, & frequentem
 populam

populum expositis, nemo omnium verbum opposuit. Illam tamen clementiæ regis infinitatem tam immensam, venales quos attingi scriptores immortalitati consecrarunt, ac esto Rex illam non fictè sed verè iuberet obferuari, videndum supererit, fueritne laudabilius id imperium tulisse, quàm vituperosum eius executionem omisisse. Nulla tamen euisctum cruciatuum vi, aut indicium aliquod aut color, quo possèt iniqua sententia defendi ab aperta legum aduersus Iudices accusatione, & eorum pudor vtcumque obduci, Iurisperitis qui Londini erant eximiis, & grandi numero tacitè illam damnantibus. Summum tamen illud & diuinum tribunal in Oldcornei mortem obstinatum, Vvorcestrum illum misit quasi iudicandum, re autem vera iudicatæ causæ excepturum cum morte sententiam.

Iraque Martij vicesimo primo, egressus Turri armatorum stipatur præsidio valido, ducitur cum eo Rodolphus eius seruus, Abingtoni dominus Thomas, in cuius palatio fuerat deprehensus, & fratrum infelicitum minimus, Vvinterus societatis coniuratorum reus. Holbornum venerant vrbis regionem eo nomine dictam, cum occurrit Abingtono vxor, ac licet perditam lachrymis, & acerbissimo dolore, corroborauit virum magnis spebus; tot se precibus apud fratrem; tot fratrem votis cum Rege institutum, vt ei vita daretur incolumis. Erat hæc soror Baroni Monteagli, recentem ab Rege gratiam summamque promerito, ex manifestata Treshami epistola, quæ primum fecisse videbatur coniurationis indicium. Egit autem Baro apud Regem tam strenuè, ambituque tam pio, vt patibulum cognato perpetuo carcere mutaret, eius tamen bonis, quæ multum priuatam excedebant fortunam, in fiscum reductis. Nec pluris fuère apud Regem merita Ricardi Abingtoni fratris, ob tentatam Reginæ Mariæ liberationem denique interfecti post crudelem quatuor annorum carcerem. Vix quidem Iacobus Scotiæ suæ adiunxerat Angliam cum velle cœpit beneficiorum oblitus videri, quibus eius mater affecta fuerat, non quod eam non multum amaret, matrem videlicet; sed quod nollet eam videri amare, nempe Catholicam, vt pessima sua in religionem vetam mente in publicum edita, regni sibi externi fulciret initia, & intelligerent omnes odisse illum ex animo Catholicum nomen, quod ipsa quoque in matre odisset. Ob hoc ipse non modo remunerare illorum gratiam negligebat, qui matri singulariter studuissent; sed Elizabetham eius carnificem in cœlum attollebat, quod videret eam à Protestantibus inter Deos reponi. Audiens Abingtonus vxoris consolationem, seruandæque sibi vitæ fiduciam, doluit potius eius vicem, negauitque se consolatione admodum egere, vt cui mors dolori non esset, quam etsi hominum existimatio pœnam sceleris iudicaret, ipse præmij loco acciperet, & honorariæ mercedis præbiti Oldcorneo, & Garneto hospitij. Si tamen factu arbitraretur conuenientius, Ricardi fratris, & si quibus ipsemet valeret merita, in mentem Regi reuocaret; secuturum inde quod foret diuinæ in cœlo voluntatis; cui cum illam efflictim commendasset, Vvorcestrum cum aliis discessit.

Elapsa erat pars maioris ieiunij media, & soluendi iustitij instabat tem-

pus, quo solennibus anni periodis quatuor, quos vocant Terminos, more maiorum tribunalia panduntur, & delegantur ab aula in regnum vniuersum qui pendentes peragant, at absoluant causas.

Paucis ergo quam Vvorcestrum venissent diebus, pro tribunali statuuntur, vbi causæ illorum Londini discussæ, ac tantum non confectæ, acta de nouo retractantur, auditisque reorum defensionibus vacuis, adiudicantur neci. Erat in iis præter illos omnes qui Londino deducti fuerant, Littletonus cuius prodicione tres alij moriebantur planè innocentes. Hic tandem expectatione falsus infelici, quam de sua illa perfidia miser conceperat; bene factum, inquit, quod morior ob socios coniurationis apud me occultatos; sed multo iustius, quod Sacerdotes duos Oldcorneum, & Garnetum religionis suæ hostibus prodidi, petiitque ab Oldcorneo coram perfidiæ veniam, & testimonij contra illum falsi, quo re ipsa insons damnabatur vt reus. Abingronus vero nostrorum hospes, vir fortis, & pius, quosdam armaturæ notæque leuioris Episcopos, de religione, de Papa, de Resuitis temerè garrientes, eo suis responsonibus suffudit rubore, vt valde optarent tacuisse. Rodolpho Ashleyo Oldcornei famulo, obiectæ sunt literæ quas ad coniuratos tulisse dicebatur. Negauit ipse Deo teste, & oppignerata iuramento animi salute; nec eæ literæ, quæ delicti conficiebant corpus, nec vllus earum proferri accusator aut index poruit. De stylo nihilominus illorum temporum, pro conuictio ad euidenciam, non dubitauit se esse iudicandum, gnarusque omne mortis suæ crimen Oldcornei seruitute, & societate contineri, mortem ait libens excipio eiusque sententiam, hac vna & vera & pia, & sola de causa: falso mihi cætera imponuntur. Oldcorneo cum recoqueretur tanquam argumentum approbatæ ab eo coniurationis, quod explicuerat Littletono ex bonis malisve successibus non constare laudem, aut damnationem, consiliorum & operum; idem & rationibus validis, & sacrae paginæ auctoritatibus ita stabiliiuit & elucidauit, vt pro se conficeret, non verba sibi quam proba, tam vera; sed interiorum animi sensum, nullis extantem coniecturis, & temeraria solum confictum diuinatione, mortis causam & materiam fieri. Et percunctatus est quo iure vel nouo vel antiquo ad damnationem sui postremo, & infami supplicio rei decernendam, testis vnus illis sufficeret, cum nefas hactenus fuisset, etiam leui poena quemquam afficere, nisi ex testimonio multorum? Ille vero vnus cuius testificatione damnabatur, dictum factumve proferret nullum, quod culpæ speciem faceret aut suspicionem, sed malè diuinatos, & soli Deo notos animi sui motus? Hinc autem profecto colligi Iudices aliam præferre damnationis suæ causam, occultè aliam premere; de qua illum sumus iterum audituri affantem confertos, sui supplicij spectatores; adiecit & illas quas superius attigi, ex immanitate cruciatuum iniustorum, responsones vitiosas & irritas. Demum Iudex dolosè planeque extra causam, vt verba ex eo exeeret aliqua, vnde posset reus publicè confitens, non dico videri, sed fingi; quæsiuit ex eo, ecquid Papistæ Sacerdotes in nouis aut veteribus scripturis aliquid legerent, quo Pontifici Romano,

Romano,

Romano, vlla in Principes à Deo potestas attribueretur. Cui lib. nihil-
que cunctatus, illud primum Christi ad Petrum citauit *Pasce oues m.*
explicuit, quæ: quantæ auctoritas hoc præcepto fuisset Christi Vicariis,
Petri successoribus demandata in vtilitatem commissarum illis ouium, &
vniuersorum qui ad eum gregem attinerent. Addebatque in rem alia, qui-
bus opus Iudici nihil fuit. Causam de more paucis in arctum coactam, iu-
ratis tradit duodecim, qui super ea seorsim collocuti, patrem denuntiarunt
reum statimque prolata in eum mortis sententia tanquam proditorem, re-
duci iussus est in suum carcerem, vbi duo illi longè ab se diuersa contige-
re: vnum à vili, & flagitioso proditore qui subodoratus Ioannem Floydum,
nocte densis tenebris commissa adfuturum Oldcorneo in carcere, ad sola-
tium & robur quod potest Sacerdos in eo articulo ab Sacerdote expectare,
Floydum scelestus ita custodibus depinxit, vt primo accessu caperetur, suo
quidem haud paulo grauiori quam P. Floyd dolore. Consolatus est illum
alter casus, perditissimi, & profligatissimi omnium scelerum iuuenis ad
veram fidem frugemque conuersio; sed enim miser nec reddendas expa-
uens, nec dolens, sed neque recogitans antea vitæ rationes, pœnalque
iis debitas, æterno Dei iudicio, patibulo, & morte proxima, inferoque
prope in fauces laqueo haud magis moueri quam fabulis, quin stultè ac
scurriliter saltitare, duosque Catholicos cum Oldcorneo mortem de geni-
bus prece fletuque comparantes, stolidè deridere. Hunc illi naturæ, &
conscientiæ stuporem belluinum altè infuderat Calvinus, cuius doctrina
imbutus fuerat; nullam ipsi gerendam sui curam, nullam animæ suæ; nul-
lo admissorum dolore criminum, pungendam, aut fuscandam mentem, nec
posse id fieri absque iniuria Saluatoris, misericordiæ, ac redemptionis in-
finitæ qua sic apud Deum nostra cumulata exsoluerat nomina, vt velle de
nostro huic aliquid addere, crimen esset infidelitatis, aut arrogantia. Hac
se Christi contentum satisfactione quam pro nobis oblatam credebat, si
quæ præterea illi adderentur pro sacrilegio habere. Hæc Ioanni Vvintero
coniurationis damnato insulse garriens philosophabatur iuuenis è Caluini
schola, quæ vbi rescivit Oldcorneus, quas pro se ad Deum fundebat preces
pro illo ardentius incendit, tum errores quibus delirabat tam efficaciter
illum dedocuit vt in alium penitus ab eo qui fuerat mutaret, fleuit ex ani-
mo, doluit, promeritus est Ecclesiæ Catholicæ gratiam, reconciliatione
feria; & diuinam confessione sacra, multis lachrymis peccata detestatus,
nec multo post conuersionis huius suæ, documenta præbuit haudquaquam
vulgaria.

Aprilis septimo ad locum efferuntur postremis infamem supplicii. Old-
corneus in crate distentus vectoria. Post quinque alij ob diuersa rei; Ioan-
nes Vvinter, & iam toties dictus Littletonus, vterque nobilis; Rodolphus
Ashleyus Oldcornei famulus, & latro recens Ecclesiæ, adiunctus. De sexto
quis esset nihil reperio. Via ibatur longa, & prope paludosa, hanc alta
orbita sulcabat equus, cuius caudæ Oldcorneus alligatus, resultu cœni per-
petuo, & permolesto sædabatur, Protestante inter hæc ministrillo, traham

perpetuo affectante, mirisque sibi propterea, & plebi adridente, & gestiente lætitiis, eamque cum fœce puerorum conuitiantium ad Patris ignominiam, nutu, sannis, præsentia prouocante, quod planè inhumanum, & ægrè in carnifice ferendum, in verbi Dei ministello sui etiam vehementer damnarunt. Perstringebat contra illorum oculos Oldcorneus aspectu multum absimili, defixis semper in cœlum oculis, iunctis manibus ante pectus, quam fouebat animo pietatem spirans; cui accessit ab eo quem paulo ante Deo pepererat egregium specimen; sequebatur cum aliis pedes reorum uehicula, verum à latere, & ad parietes domorum quamproximè, vt lutum vitarent: at ecce ab sociis repentè diuulsus, in lutum defilit & ponè Oldcornei incedit cratem, increpitusque quid Caballus & ipse Caballum tam bellè sequeretur, & siccum vitaret; sinite me inquit, quam possum proximè Patrem sequi qui mihi vitam dedit. Ergo, inferunt, latro sceleratè! Pappista factus es? Latronem me, refert iuuenis, fuisse non nego, & valde sceleratum, sed dum vester fui; nunc Dei, & Patris Oldeornei gratia, dolet talem fuisse, nec sum idem qui prius, & iuuat admissorum quantulamcumque hanc pœnam exigere. Tulit quidem illa iuuenis pietas execrationem ab impiis, sed non ingloriam à Deo faustitatem.

Qui primi ad furcas deuenerant Littletonus & Vvinter cum primi essent afficiendi morte; Vvinter piè sanctèque professus est, vno se patriæ religionis liberandæ ardore deceptum, coniurationi manus admouisse, sibi saltem hanc mentem quam probam rebatur, maiori esse consolationi; quam mortem dolori. Littletonus suam Eduardi, Oldcornei & Thomæ Abingtoni, prodicionem nefariam coram omni populo iterum damnauit, eiusque veniam infimis precibus flagitauit; quod teste Vvorcestro vniuersa factum quia erat honorificum Oldcorneo, traducit amens Abbotius pro mendacio enormi, quo imponatur stolidis Littletonum ab Oldcorneo veniam rogasse, cum alter eorum superstes solum esset, alterum carnifex iam de medio tulisset. Vnde huius scriptorem facti falsarij nomine deturpatum, sexcentis incessit conuitiis; tantum valet ad excæcandum animū, voluntas maligna in furorem abrepta, vt primus & Regius in Academia Oxoniensi Doctor non viderit posse duos ad mortem damnatos alterum præsentè altero supplicio affici. Possè quemlibet ab vsque antipodis, satisfacere officiis æquitatis, & veniam quærere ab offenso. Coniuratos duos sequebatur ad mortem Oldcorneus quem videns Rodolphus (iam forte non seruus, sed aliquanto pridem inter nostros accensus) scalas conscendentem, custodum è manibus exiliens ad pedum eius complexum, & oscula erupuit, magna voce exclamans, beatum me millies, ex quo te animæ meæ parens! sectari aggressus sum, tam felici tecum viam, & vitam exitu clausurus: & vero illam clausit paulo post Oldcorneum, repetens singula quæ piè ab illo fieri obseruabat, alacritate animi diuina gratia, & innocentia suæ testimonio confisi, tanta; vt sui memoriam honoratiorè & diuturniorè laicorum nemo reliquerit.

Oldcorneus Deum pro se, pro Rege, ac Regno ardentè precatus, condonaroque

natoque inimicis, & aduersariis odio; testem appellans Deum, duas esse, nec plures iuravit causas, ob quas proditorum afficiebatur supplicio; alteram obita in eo regno ministeria Sacerdotis; alteram Garnetum, multo prius eodem secum hospitio collectum, quam id esset Edictione Regia veritum; post vero Ministris Regiis minimè indicatum. Hic interpellatus à fori Ministro quamobrem tertiam raceret, imo primam de societate coniurationis, quia, inquit, nec verbo nec facto, nec assensu, sed neque notitia, eius vlla ex parte reum me possum agnoscere; aut iure accusatum; hinc illum Catholici, eiusque Rodolphum, vna in Religionem Catholicam malevolentia necatos certò iudicarunt: Protestantes Tribunalis sui, iustis iniquis sententiis minimè addicti, nec fuisse socios conspirationis, sed neque confcios pro indubitato habuerunt. Hac innocentia, quam nefas erat omittere, defensione persunctus Oldcorneus, Deo, Deipara, Angelo praesidi, S. Hieronymo & S. Vvenesfrida, discessum animae commisit, seque ad extremum carnificis arbitrio tradidit, à quo eius in morte nihil dedecoris, nihil sauitiae est ommissum, quod esset in proditorum suppliciis vsitatum. Annus eius mortis, vitae quintus & quadragesimus; dies septimus Aprilis, tunc ante sanctiorem hebdomadam sextus, nunc ultra Pascha situs. Locus quo nullus ipsi optatior Vvorcestrum, quam cum & tractus Prouinciarum vicinarum excoluisset suis sudoribus per annos sedecim, restabat vt tantam sementem suo sanguine rigaret, quem annorum pariter numerum, & singularium meritorum, singulari prodigio ornauit Deus. Eius enim ruri defossa vt solet post exustionem vitalia, ignem viuum & flammam dies sedecim vomuere, nulla imbrum imminutas, nedum extinctas crebritate. Concurrit spectaculo Vvorcestrum omnis, nec putauit nisi diuinitus monstratum. Testes eius habemus minimè dubios qui tunc illic agebant Sacerdotes; Magistratus iussa humo copiosa desuper congeri, flammam obruit quidem, sed non ante diem sextum & decimum, idque ipsum conatu, lucet enim igne meliori splendidae charitatis qua semper arsit dum viueret; & peculiarium meritorum, quorum hic summam subiicimus.

Eduardum Oldcorneum Eboracensis Prouincia genuit; parentes virtute magis Catholica, quam honore temporario splendidi, à quibus post primam in moribus, & leuioribus literis educationem Remos missus, biennio post Romam venit, desiderio Societatis obtinenda, annum agens aetatis viceesimum primum; seculi octogesimum alterum. Illic dum annos sex & menses quatuor inter Seminarij alumnos, in Philosophum, & Theologum formatur, haud paulò acrius incumbit formando in omnem virtutem animo referendisquae sedula imitatione, quaecumque norat ab nostris tironibus fieri. Totus in corpore, & animo domandis; in piis de Deo sermonibus, & curis; in ambitu vilium occupationum quae assidue sibi ab suis Praepositis, non ingrata importunitate deposcebat. Verum de illo in Societatem à Praeposito Aquauina post susceptum Sacerdotium adlecto, cum P. Ioanne Gerardo; de tyrocinio bienni quod in Angliam missi in ea exegerunt pietatis palaestra duriori, & iis quibus defuncti sunt in eius ingressu

periculis, scripsimus ad annum 1588. malim cœtera ex viris insignibus quam ex me referre Gerardo scilicet, & Thoma Listero, qui Oldcorneo fuere laborum socij vel testes oculati. Oldcorneum secum tenuit aliquandiu, qui nostris præerat Garnetus dum illi domum habitandam, & campum colendum inuenisset, quem dum expectat accersitur à Catholico Londinensi ad pium aliquod animi leuamen, in conclauē deductus, ad spectu fortuito incidit in fenestram cuius cancelli ex Lympidissima cristallo eleganter magis, quam castè depicti, Martis, & Veneris figura oculos incestant. Accedit ille nihil moratus, pugnoque crystallum audenter impacto comminuit, præstare, aiens, apertione, illa cœlum, quam vitri perspicuitate inferos tueri, quo infames illæ instigabant picturæ. Nec religiosam fidentiam malè accepit Catholicus, etsi domum illam à Protestante conduxisset. Erat quidem Vvorcestro vicinum Abingtonorum palatium Henlipi vocabulo, Catholicis ministeriis mirè accommodum, & Sacerdotum complurium securo receptui. Sed eius dominus dum Fidei nomine carcere tenetur, eius soror Dorothea diurnis nocturnisque custodiis tam arctè palatium cingebat, vt ne accessum quidem propiorem vlli Catholico, nedum Sacerdoti permitteret. Creuerat femina in Elizabethæ aula, vsque à puero, & hæreseos venænum medullis intimis ita imbiberat, vt præstantium medicorum luderet operam qui ad eam sanandam nihil non admouerant. Audiuit Gerardus crebro memorantem ob hoc potissimum se illud palatium aulæ prætulisse vt ab se longiùs arceret Papistas, maximè Sacerdotes qui suis fratribus, vniuersæque familiæ professione Catholici nominis exitium vltimum intulissent. Quanquam autem offensa grauitè ab hæretico prædicante cœpisset in eius contemptum, Sacerdotibus aurem præbere Catholicis; sed hoc contradicendi magis voluptate, quam veritatis vllius studio, quantumuis solidæ, ac probatæ, nullam enim sibi orbe toto arbitratur æquandam Theologam. Ad hanc bonus genius Garneto inspirauit, vt Oldcorneum etiam mitteret, experturum ecquid è saxo illo durissimo posset olei educi, cuius præter alia ingenium habile, controuersis in rebus aduersus hæreticos enucleandis perspexerat. Sed hic nihilo quam qui præcesserant melius, in eam pugnavit. Rationum momenta, testimonia diuina, & Patrum veterum quibus petebatur ingenij lubrico quo multum pollebat, exire si poterat; sin autem pro responsis, pertinaciam audacem, & arrogantiam femineam prementi obiicere. Cernens ergo indomitum veritatis impugnandæ spiritum, peruersitate magis animi quam errore feminam alligantem, ex iis vnum esse, qui nisi oratione, & ieiunio non pelluntur; missa ex inde rationum altercatione, dies quatuor & noctes coram Deo pro illa orans, integrèque ieiunus perstitit, & salua facta est mulier ex illa hora, subdit appositè Gerardus planèque altera quam prius humilis, modesta, docilis, vifaque sibi vt aiebat, habere domi Angelum cœlo missum cui se tum demum discipulam tradidit, explanatisque sibi per biduum omnibus de quibus dubitarat, eius se genibus aduoluit quæcumque deinceps animi sui bono imperasset factura. Secuta est illam familia omnis; eratque visu periu-

cundum;

cundum, quàm auidè illius pascerentur, & bearentur alloquiis; vitæ actæ totius maculas confessione sacra diligenter expiarunt, & Abingtoni domus sanctitate conspicua euasit, Oldcorneus autem Prouinciæ illius Apostolus. Sic ille ex duobus alter quos pro gestis Oldcornei citaueram; post quæ refert Gerardus, annos illic sedecim solidos, tanta vi spiritus, & felicitate incubuissè in amplificationem, vtilitates, & stabilimenta rei Catholicæ, vt de illo, scitè, quoad Vvorcestri Prouincias, dici creditum sit quod de Apostolo Ioanne in Asia dixit Hieronymus. *Omnes illas fundauit, rexitque Ecclesias* certè illum omnes colebant vt Patrem; charitate sua & sapientia omnibus aderat, nusquam laborum parcus, nusquam ope sua, & opera, vel anima vel corpore egentes destituens. Porro palatium Henlipi tanto cœpit sacrorum, concionum, consulentium vsu frequentari, vt facilè maius inter Catholicos nostrorum Collegium putasses. Quibus ille vt satisfaceret, nec tamen longinquiore deesset, Thomam Lutterum adsciuit in auxiliarem, & socium, pietatis egregiæ & doctrinæ virum, ex quo triplex discrimen cognouimus, vnde Oldcorneum Deus extremo exitio mirabili exitu subduxit. Primum fuit supremo propinquum exitio. Iter agens de nocte, comprehensus est pro famoso Oldcorneus grassatore qui tunc magno strepitu quærebatur, itineris comites, assimilati in famulos simul capti; ducuntur ad proximum Iudicem, qui cùm incipit de Patre cognoscere, quis? Cur iis in locis? Quamobrem de nocte? Quo fine tanto seruorum comitatu? Impronius senex, quis? Vel vnde? Nescitur, certè rogatus à nemine repente adstitit, & in gratiam patris velut nobilis viri, minimèque omnium suspecti tam appositè perorauit, vt ommissa iudex de cœtero cognitione omni, ex templo illum à se dimitteret. Secum tamen ferebat supellectilem altaris sacram; & breuiarium singuli comites, quibus signis nihil addi opus erat vt agnoscerentur Sacerdotes, & cōdemnarentur. Alias Bromleyus cum apparitura omni fori Vvorcestrensis Henlipum circumdabat, qui primi scalis murum inscenderant, Oldcorneum in horto inspectum salutant, nihil præterea; domum ponè illos sequitur Oldcorneus, flexuque leuissimo se condit in latebras, quæ sitis nec vsquam inuentus suspicionem mouet perferuatoribus, ne esset ille ipse quem salutauerant, sed negligentius de vultu obseruarant, cumque is inter domesticos non conspiceretur, existimauere fuga lapsum. Fugissè probauit caballus quem paulò ante in stabulo viderant, tunc videbant abesse, ignari ergo quo illum deberent insectari, bonis auibus discedunt. Equus pascens in prato inuentus est, insciis omnibus, quis illum aut præsepio soluisset, aut pastum duxisset, cùm esset difficile vtrumuis ab eo fieri poruisse. Tertium Oldcorneus periclitatus est, cum diestres & noctes totidem Henlipum obstinatissima corona cinctum, pertinaci ad eum capiendum lacerabatur indagine, plusque locis viginti patebant effracti parietes, in iis dum satagunt hominem reperire cruralem ligulam iacentem conspicati Oldcornei hanc esse rati sunt, cum nulli familiarium ea conueniret, proindeque illum haud procul abesse, & latebat verè pone parietem, quem validè pulsant, si forte bombo aliquo responderet,

ipſe ſignum crucis ex aduerſo obiiciebat pulſantibus, Deum rogans vt periclitanti præſto eſſet; nec vero diſtulit adeſſe, videns enim Bromleyus, non alio murum recuſſu ſonare quam ſi adamas eſſet, putauit præ ſoliditate fruſtra quati, reque infecta cum ſuis abſceſſit. Hæc de varia præter opinionem, & mira Oldcornei à ſupremis periculis liberatione. Super eſt alia longè præſtantior ab S. Virgine, & martyre Vvenefrida, diuino patrata miraculo, de qua Gerardum audiamus. Oldcorneus, inquit, ad labores tot Eccleſiarum ſollicitudine ſibi vni relictæ exercitos, tam implacabili erga ſe feruebat dicam an furebat corporis odio, vt famem, vigilias, flagella, cilicia & iſtiusmodi extra omnem modum, ſtudiorum adiungens aſſiduitati, corpus non ſolum domuerit, ſed penitus fregerit. Rupta pectoris vena ſanguinem ea copia vomuit, vt cum eo prope animam efflaret, redibatque quotannis periculum exhaustionẽ ſpirituum tanta, vix vt ſuis inſiſteret pedibus: ad hæc illi ſubnatum in palato vlcus, in triſte deſiit, & ſanationis expertus carcinoma, vnde corrupta identidem, cum ſchidiis oſſium, fruſtra carniũ ducebantur, timebatque magnoperè pater, ne ingraueſcente carcinode concionum vſu quibus præcipuè valebat, omnino deſtitueretur. Prius tamen ſe Chirurgis renuit curandum committere quàm ad ſanctæ fontem Vvenefridæ peregrinaretur, quæ in Valliæ tractibus ad Septentrionem continuato claret miraculo. Recenſet Gerardus ſanctæ martyriũ & venam aquæ vberriam, è ſubiecti colliculi radice, eruptione fuſam repentina vbi reciſum ſanctæ caput, & ex alto proiectum in ea conſtitiffet. Pellucet in fonte glareæ calculoſa guttis interpanctæ ſanguineis, muſcus adnaſcens, & ſimiles herbulæ fragrantiffimi odoris, quædam alia ſat noua, ſed in rem noſtram haud ſatis opportuna. Confecta Oldcorneus itineris parte in domum diuertit pauperem, ſed ſanctam cuius familia vniuerſa Sacerdos vnus & duæ Virgines quæ illum ad animi ſui alebant ſubſidium, & venerabantur tanquam patrem. Poſtridiè dum ad aram facit, ſaxum illic inter ſacras aduertit reliquias ſatis grande, ex fonte ductum martyris Vvenefridæ granis interſtinctum coloris ſanguinei, hoc ſacro ſtatim ex altari ſublatum, reuerenti oſculo primum libat, dein paulum ſecedens flexis genibus lambit; inſanabili applicat vlceri, ſanationem à S. Martyre magna fiducia precatur. Quid multa? Mediam intra horæ partem, mortuo carcinode, bellè valens ſurgit; cœptum tamen iter, agendis beneficij gratiis perſecutus, fontem vt vulgo illic moris, ingreditur, atque inde ſanus & vegetus, & ab illa omni qua languebat defectiõne virium robuſtus Henlipum reuertitur. Hæc ſibi Gerardus confirmat fuiſſe ab eodem narrata, & ab Sacerdote Northij nomine cuius erat ſaxum, caſu ad S. Audomari repperito. Quam porro ſtrenuè tam liberali prodigio receptam, deinceps occupauerit ſanitatẽ ſignificat alius ex noſtris, ſcribens ægrè vllum exiſſe triduum quin euocatus excurreret in Prouincias longè Vvorceſtro diſſitas. Quam urbem Abbotij gloriatiõne impia infamatam, dum ſe illam iactat conſtabiliffẽ in hæreſi falſò imputata Oldcorneo proditiõ, & proditorum inſiſta mors adedò non offendit, vt contra quam Conſiliarij, Rexque ipſe futurum

futurum voluerant, magna exinde reuerentia hunc profecuti sint, etiam Protestantes, & Societatem nostram, fidemque Catholicam amore infueto. Qui se iam tunc protulit non obscure, cum super patibulo Oldcorneus rogauit Catholicos, vt Psalmum *De profundis* Deo recitarent in animæ suæ leuamentum, tam multi enim, & voce tam distincta, & aperto capite illum recitarunt, vt indignatus Rex quereretur infelici lucro occisum ab se Iesuitam.

Cur ab Secretis Regis Scriba falsa vulgauerit. Henricum Garnetum Examina subisse ad tria & viginti Consilio pessimo Cookeus recenset Parlamento, sed nihil probans nihil item à viris prudentibus euincit. F. Nicolaus Owenius capitur, & ad mortem torquetur. Ad crudelitatis suæ defensionem Vvadeus vulgat ipsummet sibi manus intulisse. Arcanum Garneti cum Oldcorneo colloquium, unde habentur illa ex quibus damnatus est Garnetus.

C A P V T IX.

INTER hæc Londini, iuri dicundo Præfetti Magistratus, Henricum Garnetum magna pompa pro tribunali suo statuerant, excussa diutiùs, & absoluta eius causa, cuius si euoluatur perplexabiles labyrinthi, volumen grande conflauerint, & tædij plenum, nulliusque ad historiam frugis. Eius cardo erat, num arcanum coniurationis, sacro sibi confessionis secreto creditum debuisset, cuiquam mortalium aperire? Id si constanti pressisset silentio an reus fieret maiestatis, & supplicij proditorum? Verum enimvero cum hostes cernerent causam illam & morte, nihil posse, Sacerdoti Catholico honorificentius venire, intricauere illam falsa confusaque ambage innumerabilium vmbrarum quam Euidentiæ titulo impudentissimè prætexunt, ac vbi aliud non possunt, varietatis farragine iudicium opprimunt. Veruntamen haud ita prouidè, quin posteriorum aduersus Garnetum hæreticorum libri, pugnancia incautè scripserint, suisque ipsorum, vt sic loquar, euidentiis conuicti, euiden-

T t t

ter mendaces se probarint; Garnetum euidenter infontem. Eos qui attentius versarit, & contulerit, cum pagina paginam, norabit in iis impotentis animi eharacterem, quam præcipitanter in scelus proruentis, tam cæci ad illud præuidendum. Huius subinde vt res feret documenta ponam in causa Garneti enarranda, in quam se totum immerfisse Cæcilius fassus est, vt in vno Garneto Iesuitas omnes, in Iesuitis Papistas vniuersos & Religionem Catholicam perderet.

Londini Garnetus in turrim conclusus, Examina subiit viginti tria quod pro tribunali Vvestminteriensis deinde ipsemet est professus, idque à viris primariis, qui solenni quadam ad hoc muneris pompa videbantur procedere, vt conciliarent illi venerationem magni alicuius arcani, cui inuestigando regni præcipua capita toties conuenirent. Currebat interim per ora populi aulæque ac procerum de Garneto quicquid potest in reum coniurationis; vltro confitentem, & sceleratissimum coniici rebellium ducem. Referebant nonnulli se ex ore ipsius dum examinatur excepisse, contextam ab se conspiracyonem, excogitatam cuniculum, lectum qui operi præesset Catesbyum, inductos alios pro conscientie officio, vt accederent negotio comites, inuitatos ad occupandam Angliam, orbendam proximè suo Rege, Principibus, omni que Parlamento; mutationem religiosi cultus in regno designatam, & proscriptionem noui Euangelij, restituendam Papismi seruitutem. Hæc quam falsis & streperis, & temerariis linguis effutiebantur, tam audis auribus bibebantur, & peruulgabantur. Scripsit qui Regi erat ab sanctioribus areanis ad Angliæ in Belgio legatum; teneri tunc demum carcere, & confessione propria coniurationis architectum, & authorem primum Garnetum Iesuitam; Regum Ministri, & rerum publicarum, qui legatos agebant in aula Londinensi, eiusdem nuntij Principes suos fecere certiores, tanquam extra omne dubium positi, vrbesque nonnullæ fecere rem suis tum publicis, tum priuatis literis mundo peruagatam. Garnetum videlicet infelicem, mæroris impatientia, dedecore seeleris, & pœnarum expectatione, mente motum, catena domari non vt reum, sed velut amentia furem. Darauit hæc fabula credulitatis passim notæ, ac nulli dubiæ in diem Martij vigesimum octauum, solenni causæ iudicio dictum. Expectabant omnes actorem Garneto conuincendo lectum, rem paucis confecturum, folij scilicet obiecta explicatione, quo continebatur eius confessio, agnita, subscripta & rata, verum is solidas sex horas, cum fere extra propositum, confessus vniuersi patientiam fatigasset; de causa quod omnes operiebantur nihil probauit, totus in intimas & soli notas Deo Garneti cogitationes, ommissa factorum probatione euauit, rotus auditorem imaginosa coniectatione secum ludere contendit. Garnetus autem responsionibus cordatis, prudentibus, & modestis, suam distincta obiectorum refutatione innocentiam asserens, in se omnium aduertit ora & affectus, ac mutatione scenæ repentina, lantos & alacres, qui ante mœrebant Catholicos exhibuit, aduersarios pudore suffusos, & inopinato rei successu dolenter afflictos, Legati Principum fraudulentæ consilio, & credulitati suæ non

non mediocriter irati, falsa quibus illos mouerant nuntia negando reuocant, causam addunt eorum in vulgus edendorum & decipiendi publici tandem patuisse, fuisseque non aliam quam vt consuleretur famæ Regis, eiusque Cæcilij, qui Garnetum Edicto solenni, coniurationis apertè conuictum, quindecimo Ianuarij damnare præuerterant. Oportuisse igitur secundis nuntiis significari captum, compertumque reipsa, & certò talem, qualem Regis decretum edixerat.

Sed enim premebat verum huius negotij arcanum subtiliorem perfidiam; erat enim rumor de Garneto, coniurationis falsa confessione reo, vt audacissimus, sic ardentissimus promulgatur Cookeus. Homo perinde falsarij nomen vt veracis ducens, & censens vtrovis, cum foret vtile vti oportere; vidit ergo vir simplex in rem suam, Cæcilij, & Popami tricorporis Cerberi futurum, si Parlamentum eo perduceret vt proscriptis lege nefaria omnibus Iesuitis, velut æqualiter patriæ hostibus, & proditoribus, persuaderet indubitanter populis, fuisse reos, qui mortis supplicio fuerant affecti. Eam enim Regni vnus sententiam à primis eius conceptam capitibus, in omnes populos, & omnia tempora illustri fragore profecturam. Cookeus itaque cui tanquam cognitori, & fisci causidico fides prior danda videbatur, Ordinis vtriusque comitiorum publicorum omisit neminem, cui non peieraret confessionem Garneti esse manifestam, manifesta quoque argumenta quibus multi de Societate conspirationis fuisse pars aliqua, ineluctabili probatione vrgebantur. His præiudiciis munitus Parlamentum adit, petit vno communi fulmine omnes ab eo obrui Iesuitas, speciatim extra, intraque Angliam nonnullos; quosdam etiam qui nunquam in mundo extiterant. Verum eo audito sapientes viri ac nobiles, intuitum putarunt existimationis suæ nomen testificationi vnus homuli tam facile credere, maximè in decretorio mortis alienæ iudicio. Iubent ergo Cookeum exhibere sibi archetypa, euidentiæ illius quam iactabat; diiudicanda causæ merita ex illius actis quæ essent perpetua, & probata; non autem ex vna illius relatione difflabili, & arbitraria. Reuersus postridie, constituta reorum dum recitat, negationes omnibus visæ sunt quas confessiones nominarat, & quas Euidentiæ titulo venditabat, tenuissimæ coniecturæ. Quare versa in eum Parlamenti totius indignatione, conclamatus est fingendi & mentiendi, effrons & impudens artifex. Dumtaxat vnus hac defensione illi cavit, aduocatis & fisci causidicis mentiri tam esse vsu, & arte incoctum, vt videretur in naturam transisse vitium, nec posse illos vt maximè vellent, nisi pro vero falsum loqui.

Dum Garneti famam scindebat publicè Cookeus, serui eius viscera, & vitam Vvadeus lacerabat. Est hic Ioannes Ouuenius cognominatus ab statura. Paruus, annos octodecim Garneto tam vtili opera pro Catholicis occupatus, vt vtiliorem non posset Sacerdos strenuus præstare. Subterraneas enim iis occultandis semitas ducere, intermediâs muris condere latebras, mille sui abdendi, & sepeliendi excogitare recessus impenetrabiles, & quod erat operosius latendi aditus dissimulare, claudere, prætexere specie tam

aliena, & longinqua, vt ne in diuinationem quidem posse cadere viderentur, hac sagacitate, & manus habilis felicitate incomparabili parem non habuit. Quare huius fiducia Sacerdotes excipiebantur ab nobilibus domi sine metu, & ægrè in illis paucos reperisses qui nõ sæpè salui exploratorum manns & oculos artium illius beneficio euasissent, deberentque illi eorum progressus quos instituebant in fide viraque Catholica; eam ob rem capto eum Gerardo sub Elizabertha, vitam & libertatem redimere contributione certarunt Catholici. Latebrarum porro quas elaborabat tam erat ipsemet solers occultator vt nulli Catholico, alterius vnquã manifestaret latibulum; quin & sedes latendi, solus arbitro procul fabricaret, quanquam forent interdum excauanda murorum solida, & ducendi sub terra transitus grauiori labore quam cui posset pusillus, & debilis, viribusque infirmis sufficere; huius autem laboris respuebatur ab eo pretium quodlibet præter meritum charitatis, & consolationem operæ in religiosa Catholicorum commoda & tutamenta infumendæ. Quapropter aliquam aggressurus, à sumptione augustissimæ Eucharistiæ, ducebat eius initium, progressum vero comitabatur precatione continua, vel submisso cantu carminum diuinorum. Qui de illo scribunt, & sunt non exiguo numero, putant pridem fuisse de Societate, sed hoc idè cælatum à Patribus, ne si laicis in eam pateret aditus, cogerentur multos qui admitti rogassent repulsa offendere, vt qui nulla re possent in ea occupari. Quin & Ouuenius cum satis indoctè famulum simularet, suæque illum virtutes non obscure religiosum proderent non seruum, æmulos habuit conditionis suæ magnos viros qui ambiuere illam cupidè à Garneto, rati fore in sui gratiam vt idem valeret, quod pro Ouuenio valuisset. Eius erant virtutes quæ Religiosum hominem præcipuè absoluant Virginem mortuum sanctè testatus est qui eius animum introspexerat ab vsque puero, etsi fuisset in itineribus prope perpetuus, & in domestica iucunda, & incustodita consuetudine familiarum amicarum. Precandi assiduitate, sacrorum frequentatione, paupertate, voluntariis pœnis excelluit; patientiæ vero documenta duo singularia præbuit, semel ab hostibus ad satietatem tortus, & excruciarus; alias ex crure ictu calcis equini comminuto, malè primum curatus, post iterum curandus, inter acerrimos dolores, ne vocem quidem aut gemitum misit. Tandem captus Henlpi cum Garneto eandem cum illo adeptus est duplicem mortis, & infamiæ coronam.

Dici non potest Scriba Cæcilius, quantis eius captura incesserit gaudiis, gnarus illum esse solertissimum latebrarum concinnatorem, & occultatorem. Tria enim ex illo putauit se consecuturum, quorum desiderio impotenter ardebat; primum Sacerdotes, ad vnum omnes Anglia exterminatorum compertis quibus se tutabantur latibulis. Dein spoliaturum partem præcipuam nobilitatis Catholicæ, beandum se illorum miseriis, locupletandum paupertate, illorum opibus fisci nomine direptis. Hinc illa ipsius, vt captum audiuit Ouuenium prima vox; non lenta tunc denique agendum manu tormentis hominem vrgendum exquisitis, & vtili paribus quod
inde

inde maximum, & summum in promptu aderat. Ad hoc non potuit aptius committi quam Vvadeo custodi turris, & suapte natura, & insanis in Religionem Catholicam odiis, & demerendi sibi Cæcilij ardore, incubituro plenis obsequiis in eam barbariem quam illi cernebat cordi esse. Exprimendis igitur Vvadeus ab infanti, & fideli Ouuenio Secretis quæ polcebat sex illum dies & debilem, & pridem herniosum in atrocissimo cruciatu pendentem habuit, & horas semel continuas septem, nec tamen de ore fortissimi hominis aliud extorsit præter voces leniendis doloribus in cœlum missas. Domine mi I E S V gratiam tuam, & cum dolore, patientiæ incrementum! quibus iratior Vvadeus indignatusque se vinci à semihomulo, postrema rabie collecta, tortores iussit nouis ponderibus equuleum grauare, vltimamque admouere ad cruciatum augendum industriam. Hinc distento immanius, ruptisque omentis, soluuntur & eiciuntur intestina, pius Dei seruus animo defectus, & vita inter atrocissimos dolores moritur.

Ab obruendum tantæ crudelitatis nefas quod præter inuisam vulgo barbariem, iniuriosum erat clementiæ quam Rex de se credi volebat singularem, & in coniuratos quoque palam reos vsurpari; Vvadeo non defuit malignum ingenium, amicorum periuria, mendacia fautorum quibus vulgatum est flagitiosum illum Garneti famulum relicto intra carcerem corpore ad quæstiones, & tormenta muto, proripuisse se animo ad imos inferos, vt se Iudicum æquitati, iurique subduceret; hoc est manu in seipsum violenta animam expulisse, cuius parricidij hunc depingebant modum; iussum à cognitoribus dum examinatur ex trabe; vtroque manuum pollice, breui spatio pependisse; impatienti doloris parcitum, exemptum trabi, reductum in carcerem, falso metu tormenti grauioris, quo adigeretur ad confessionem quæstorum, illato ad prandium cultro ventrem lecturis duabus ingentibus laxasse quibus intestina proiecerat. Ac velut nequissent hæc in mortuo patrari, vt stulto colore fabulam regerent, exenteratum vt erat cadauer, publicè spectandum popello exponunt, partim mortuo malè adprecanti; partim etiam illudenti. Excusa eius effigies adiunctis salibus triuialium Poëtarum, innocentis probro, voluptates & iocos vulgo aliquamdiu parauit.

Verum enimvero se Vvadeus in omnia verterit mendaciorum argumenta, latere non potuit nisi cæcos, nec infamiam à se homicidij crudelis amouere, nec Ioannis Ouuenij gloriam obscurare, tormentis, & morte in iis obita pro Christo pattam. Et fuere viri magnanimi, qui populo cadauer spectanti, rem vt gesta erat sibi optimè perspectam, vt sincere, & candidè, sic animosè constanterque narrarunt, & apërta fronte probrosissimam calumniam ab innocenti propulsarunt, qui licet propterea in præsens rapti in carcerem, veri tamen famam extra carcerem liberam, sonoram, exploratamque reliquerunt. Primum enim quam bardo stultoque ingenio excogitatum est fortem Catholicum, equuleis alias & cruciatibus inuictum, nunc vsque aded ab illo robore, seque ipso descisse vt vano timore (sic aduersarij loquebantur) cruciatuum nouorum sibi manus inferret, cum

posset reiectis latebris, de quibus interrogabatur, & Sacerdotum occultis secessibus patefactis quicquid metuebat euadere. Quod si erat damnum agnoscebatque fore ingens scelus quo pacto vit in rebus animi oculatissimus, & sanctus non videbat, futurum immanius si seipsum necaret, ad declinandum crimen tolerabilius? Quod vero non minus stolidè vulgatur demerso in viscera cultello mensario, mortem sibi sponte intulisse; scire velim qua lege seu priuata seu noua misello seruulo prærogatiui cultelli ius ad scindendos cibos concessum fuerit, quod reis etiam supremæ dignitatis dum subsunt examini seuerè negatur, & Gerardus ipse ab additissimo custode calamarium scalpellum non potuerit impetrare ad aptandam sibi in vicem calami festucam, & tentis carcere non apponantur cultri, nisi planè obtusi, & superiori ex parte secandi acie carentes. Verum fuerit certè nouacula, & petens à cognata per custodem suum nescio quid; excusauerit emortuos ex recenti equuleo digitos, qui ne duobus quidem scribendis ad illam verbis sufficerent; at ij suffecerint scilicet corripiendo plena manu ferro, & defodiendo in viscera, ad extrudendam cæsuris capacibus animam. Sed veri, & facti testem Deus habere nos voluit ipsummet Ouuenij custodem, qui præsens & coram mortuum intuens vi cruciatuum, & eiectione viscerum ex tormentis, Catholicis rem vt contigerat confirmauit. Præter hæc vnus carnicum qui eum torserat, deprædicabat viri patientiam miraculo similem, & fortitudinem magnæ mentis, inter illas dolorum lethaliū intolerabiles pressuras; nec sibi vnquam in manus venisse tantæ hominem generositatis, & Christiani spiritus, in perferendis suppliciis tam excelsi. Postremo si vera fabulatus est Vvadei defensor; & instructa causa pronuntiatus est solenni iudicio sui parricida, interemptor sui Ioannes Ouuenius, cur non est affectus præscripto legibus, & vlu, homicidarum talium ignominioso dedecore, hoc est palo per medium hominem adactò, elatus extra urbem, & rure asini conditus sepultura?

— Aiunt præterea Garnetum, cuius ad historiam redimus, illas examinum cognitiones trium & viginti, subiisse semper ab tormentis intactum; quin & stylo impudentissimo perstrepunt scriptores, audentque illum etiam auctorem coniurationis, & principem facere. Quorum vnus Pythone correptus maniaco vaticinatur iurans, Garnetum, si strenuè distractis ossium iuncturis aut fuisset in equleo distentus, aut è manicis pependisset, non vnum aut decem arcana fuisse sed sexcenta & mille manifestaturum, illudque præ omnibus architectum se omnium extitisse, quæcumque deinde Catesbyus in opus contulit. *Sed dum, inquit, tormento immanis esse iubetur, certum habet negare omnia, & formalibus fabulis, mendaciis, periuriis, impudentissime occultare.* Quæ verba, vt solent obliuiosis mendacibus elapsa, debuere hic à me non neglectim notari, vt post tum eiusdem secum ipso pugnantis, tum aliorum pugnantiam proferrem. Euiectum scribunt ex Garneto, & perspicuis eius confessionibus probatum, auctorem ipsum coniurationis fuisse primarium, ea propter iure proditorum supplicio affectum; iam si semper negauit quia nunquam tortus; vbi confessiones illæ claræ ac liquidae

quidæ quibus iure conuictus, damnatus, & cæsus est? Habemus ab eo literas qui solenni eius damnationi interfuit, quibus scribit se illic ex eo audisse, de tormento cui fuerat à cognitoribus admotus, ad exprimendum quid rei in congressu cum Oldcorneo (de quo mox) tractasset. Ad confessiones eius quod spectat iuridicas, indubitata res, & ipso quoque aduersariorum assensu firmata, nihil ex eis expressum, quo posset iure contra illum agi. Vnde luculenta probantur mendacia, quas vocant alij confessiones euidentes quibus coniurati Garnetum onerarunt, quasque ipsemet inficiari nequiuert. Sed rei huius tantæ, tantique ad cognitionem veram momenti, testis sit ipsemet omni exceptione, & auctoritate maior Cæcilius. Qui, diserte falsus est, ex Garneto priusquam aliquid resciretur de iis quæ soli (vt putabat) Oldcorneo crediderat, nihil potuisse contra illum probari, nedum coargui, & euinci, vnde vlla ex parte reus censeretur. Quod animaduersum à Iudice Popamo, & Cookeo, absoluendæ causæ à Consiliariis nominato, induxit versutos homines ad subtile commentum, quo Deo fauente, ex Garneto id omne, ac solum didicere, vnde illum possent ex regni legibus, quas potiores ducerent Ecclesiasticis, morti addicere.

Parietem carceris quo claudebatur Henricus Garnetus carcer alius contingebat, seu ianua communi duabus vtrinque foribus, peruius siue hiatu parietis medij arte simulato ad similitudinem rimæ fortuitæ (aliter alij depingunt) inuento ad reos ex solitariis vt rentur per latentes arbitros colloquiis captandos & coarguendos. Translato igitur in eum carcerem quæsitis occasionibus Oldcorneo, quod factum fuerat scelerosus custos Garnetum edocet; vtque fuerat edoctus à Vvadeo, benignius solito & amabilius cum eo agere; subindicare sensim nescio quid, quod esset auide cogniturus, ipseque illi non ægrè detecturus, nisi foret suo cum grandi periculo futurum; data tandem & accepta fide velut periculi securus, suggerit fieri posse non ita difficile, vt colloqueretur subinde cum Oldcorneo, mutuoque affatu, & consolatione fruerentur; iisdem enim in latebris capti, eodem nunc ferè carcere claudebantur, & hic cæcos illi monstravit aditus, quibus inuicem conuenirent & viserent, & familiari alloquio piè animum recrearent; sed primum rariùs vt foret deinceps rariùs. Optatissimum Garneto venit fraudulentis custodis officium, nihil suspicatus est in eo doli; condixit horam custodi minus incommodam; qui priusquam iis perfidiosam gratiam præstaret, Vvadei homines abscondit duos, in contiguis latebris, qui suspensas aures colloquentibus attrigerent Forferum quendam seruum, & Lockerum iuris, & linguarum peritum. Illic ante omnia Garnetus confessione sacralustravit animum; post in colloquium delapsi, ab Oldcorneo interrogatus est, etiam ne tum pergeretur in examinibus coniurationis? Cui Garnetus, nihil haberi prorsus vnde posset eius probari conscius, quod enim de illa rescisset aliquid, paulo antequam in lucem exiret, neminem esse mortalium omnium præter vnum qui hoc posset testari, quæ verba vltima infonti fuerè mortifera. Scripto enim excepta, cum reliqua sermonis serie ab duobus qui clam aderant attendebantque auribus testibus, exhibita sunt consiliariis Regiis, quanquam paulum inter se diuersa, seu forent aurium errore, seu

malignitate immutata; ex quo iure Garneto licuit illorum fidem elidere; & vero cognitores causæ deputati, cum sisti hunc sibi absque mora iussissent, & de iis quærerent; negavit primum quod nec legitimè & ex necessariis iudiciis quærerent; & ipse non aliter quam iuridicè responderet; dehinc tormento applicitus indicatis testibus, & arte qua hæc eius verba fuerant expiscati, fide sincera & candida respondit, imprimis paulo ante quam coniuratio proderetur, de illa se aliquid rescisse. Secundo solum id posse ex omnibus mortalibus hominem testari, eundem videlicet ex quo de illa cognouerat, secum enim de illa mortalium egiisse neminem; hunc vero (quem & nominabat, iam extra Angliam deuectum) Greenuayum videlicet, sibi arcanum id confessionis sacræ inuolabili premendum sigillo credidisse donec aliunde in lucem erumperet. Secutusque narrauit quod olim diximus, obstrictum à se omni iure Greenuayum, ut modis omnibus à scelerato proposito dimoueret Catesbyum, & hunc eius peruictum precibus, & rationum efficacitate, sanctè pollicitum, nihil se noui moturum, quoad saltem Pontifex moneretur de lamentabili rei Catholicæ in Anglia statu. Se vero supplicibus literis iisque iteratis præceptum curasse quo Catholici omnes anathematis pœna iuberentur abstinere omnino rebus nouis, præsertim in Regem, & regni quietem. Quod autem Catesbyum, eiusque coniurationem non denuntiasset, in causa fuisse religionem ineluctabilis secreti quo Sacerdotum linguas, & conscientiarum obstringit sacra confessio. Hæc ille, & hæc solum ex veris in omni eius causa, ex quibus patet illi fuisse necessario moriendum, aut morte temporaria tanquam proditori taciturno, aut sempiterna tanquam sacrilego confessionis delatori, diuinis legibus sacrosanctæ & sigillo immobili æternoque munitæ; legibus Angliæ ad Caluini amulsum reformatis, nec sacræ, nec sanctæ, nec secreto obnoxia. Mirum nihilominus quàm se omnem in partem versent in Anglia Caluini affecta, ut abiudicent à Garneto, tam sancti, & honorifici supplicij gloriam, & de Greenuayo quidem irrident alij velut fabulosum Garneti commentum; negant alij confessionem sacram, & mysticam, quod sermocinando, & iambulando non de genibus obiretur; quidam, quod esset alieni peccati confessio quæ nec iudicandi materiam confessario præberet, nec reum susteret qui foret absoluendus.

Postremo Catesbyum nec ab se factum doluisse, nec infectum optasse, nec ab eo vrgendo abstulisse, quibus conditionibus carere sacra confessio non posset. Verum ex his cum cautè præciperent quæ futura essent de spontanea ipsorum ignoratione, aut occulta malignitate iudicia, quæ in diuersas à vero species mutarant, statuere maiori, & audaciori sacrilegio emendare; Sacramentum nec ne illa foret aut quæuis alia Papistarum confessio, in ea Sacerdotem quicquid accepisset, aperire Magistratibus debere, quodcumque inde misero confitenti euenturum esset periculi, aut mortis. Sic illi ut quidem Theologi peruersè; ut politici, nulli bono; imo damnosè censuere, ut solidè alias docti sunt, rationibus etiam ab vtili ductis, quod vnum cæci respiciunt & adorant impugnatores diuini sigilli. Hæc demum iuridica

juridica Garneti confessio, fisci causidico traditur, ad instruendam accusationem sententiæ ultimæ præituram. Erat hic ille idem Eduardus Cookeus, proiectæ frontis & linguæ Aduocatus, qui falsis (quas venditabat erroris & dubij expertes) euidentiis suis, nuper contenderat Parlamentum in nostros prostrare, fueratque ab eo explosus perspecta earum vanitate; non potuit homo pessimè comparatus fallere hominum expectationes, & oppugneratum causæ huius victoria honorem suum veris falsis, sophisticis, non omni arte asserere.

Solemni supra morem pompa Garnetus ducitur ad audiendam causam suam coram Rege Iacobo. Laudes in eum ab aduersariis collatæ à Casaubono stolidè vertuntur. Experimenta dignoscendi Abbotij. Actionis summa in sex horas à Cookeo productæ; Additorumque illi à Comitibus Northamptoni, & Salisberiensis. Garneti modestia in refellenda culpa singularis.

C A P V T X.

A D ERAT Martij duodetrigesimus ex Kalendario antiquo dies, incidebátque in sextam feriam cum hora post ortum diei altera, Equites calcaris aurei duo ad Turrim præsto sunt, quorum alter Vvadeus Turri Præpositus, curru secum eodem Garnetum demissis sipariis includunt, ducuntque in aulam quæ vexillorum appellatur, sitam media in vrbe, & iuris alterius rationibus destinatum. Latet etiamnum huius nouitatis quæ causa fuerit. Reos enim mos erat, quantæcumque ij essent dignitatis aduerso Tamesi cinctos custodiis populo spectante Vvestminsterium portare. Illud non ira nouum statui iudicandum, non ex plano & æquo, sed aliquantulum à terra edito. Considebant suis in tribunalibus, & maiestate habitus, viri lectissimi; vrbis Præfectus Leonardus Holidayus. Comites Northingami, Northamptoni, Suffolcij, Vvorcestrensis, Salesburiensis, ille Cæcilius, hic Sætuuinus pacis conseruator: Popamus iuris Prætor; Cookeus & alij magno numero nobiles, gradusque non infimi: ante omnes vero extra omnem vsu Rex ipse interiecto velo interesse voluit actioni; quod ne sui Garnetus arrogaret opinioni apud Regem, & meritis;

V u u

Catholici autem honori ducerent, Cæcilius in oppositum deflexit, de quo nos vtilius postea.

Hic Turri Præpositus Vvadeus cum ad tribunal constitisset, suam vnâ obrulit delegationem, & Garnetum reum; qui scandens iudicibus ex aduerso cognominibus citatur suis Garneti, Vvallij, Farmeri, & Darcij quæ manu in altum protenta, sua esse annuit, seque illum ipsum qui nominabatur. Inde illi summatim accusatio recitatur, hoc est vt habet eius fori stylus, quicquid ei actor obiicere poterat. Coniurationem cum Roberto Catesbyo ad nonum Iunij molitum, eo quem designabat vrbis loco, ad auertendos à Dei, & Regis obsequio populos; eripiendam huic cum sceptrum vitam; principes filios, & nobilitatis florem, morte crudeli de medio tollendos; eodem præterea die communicasse cum Greenuayo consilia de conspiratione dirigenda, & cuniculo ad destinatum perducendo. Ad hæc erat Garneti vel fateri se reum; vel negare, verbo illic solenni, & fori proprio capitalis; Respondit itaque, *Non reus*. A quo ergo, resumit alius, diiudicari causam tuam placet? A Deo & patria, inquit ex vsu veteti, Garnetus, potro illic patriam repræsentant viri duodecim, iudicem inter & reum medij, iurati se de causa pro iure ac meritis partium pronuntiaturos. Hinc surgens nobilis Ioannes Crookeus ex Aduocatis ad hoc peculiariter delectus vt iudicio initium daret, ab illis cæpit Christi verbis, *Nihil est opertum quod non reuelabitur, neque occultum quod non sciatur*. Intelligi volens virulentæ huius coniurationis occultam hæctenus radicem, nunc demum in pectore, & corde Garneti deprehensam; viri cæteroque multis, magnisque, à Deo, & natura dotibus cumulati. At enim cui bono? Si diuina illum gratia deferente, peior inde quàm erat euasisset. Multis illum vocatum cognomentis, nullo quod boni aliquid sonaret, eius siquidem vitam inquinatissimam, & mille infamem vitis, bonum vocabulum nunquam promeritam. Illo tamen præsertim parricidio immani execrandam, quod esset Regi suo necem, ruinam patriæ, deletionem religionis veræ sceleratissimè molitus; quorum omnium tenerentur nimis aperta indicia, facta, confessiones consciorum, ipsiusque adeo confitentis rei. Exhausta paucis his pharetra, maiores reliquit fisci causidico declamatori turbulento edendas tragædias. Cuius antequam spectemus egregia decora, audiendum est nobis dialecti subtilis acutum argumentum quod Casaubono tribuitur. Garnetum breuiter laudat Crookeus; laudat fusius fisci Aduocatus, hominem esse, vt forte in Anglia nemo, ad summa Regis obsequia summe idoneum, auctoritatis apud Papistas summæ, prudentem, cordatum, eruditum, singularibus naturæ artisque ornamentis; addiderat Comes Northamptoni, literatissimum, multarum linguarum peritia, & diuturnis excultum studiis, ad hæc vultu grauem, compositum moribus, consiliis re-ctum, specie innocentem; talem denique quem sua viri tam præstantis calamitas miseratione omnium faceret, quam ira digniorem. His Casaubonus auditis, horum, ait, hic fuit heroum candor, & æquissimorum Iudicium qui in causa Garneti censuere; in iis similiter, quæ aduersus Garne-

rum postea & dixere, & edidere in lucem publicam, fidem omnium meretur, & exigit. Ita quidem ille, sed nimium maledicendi rudis, oppidoque indoctus, tamen magister, quem latuerit nusquam securius subire in mentem calumnias quam cum iis viam præmissæ laudes complanarint. Harum enim colore versipelli, fidei titulum apud audientes sibi conciliant certiolem, quod vnum ex tribus est quæ in persuadendi arte Philosophus præcipit. Cuiusmodi enim si superis placet, eæ laudes erant, quæ ad hoc solum conferebant, vt adstantium in Garnetum inimicarent voluntates, vel tanquam simulatorem probitatis vt Northamptoni verba non obscure sonant) vel scelestissimum, dignumque suppliciis omnibus qui tot Dei & naturæ dona decoxisset, vt flagitiosior fieret? nec ergo Grammaticus adulator, literatè satis, nec satis malignè argumentum firmavit.

Actionem suam Eduardus Cookeus filci Causidicus hora diei nona inchoavit, protulitque ad tertiam pomeridianam, nec enim spatiis clepsydram egebat minoribus ad agendas in eo theatro personarum, quas per se vnus repræsentavit partes. Theologi quidem, vt vocant, scholastici; morum Magistri; & religionis controuersæ; Historici; Oratoris; Philosophantis; & Iurisperiti, quo etsi præcipuè intra ius, & leges Angliæ valebat, vult tamen illum Robertus Abbotius ipsius æmulus Episcopis omnibus & Patribus Tridentinis excelluisse aded in Theologia, vt dedecorare illum sibi videatur quod cum ea ignorantium colluue virum tantum contulerit. Tam parabili tunc Theologiæ medulla pretio, illo in regno stabat, vt qui nec primas illius syllabas norant componere, nec eius percurrerant alphabetum, solo eorum qui essent verè Theologi contemptu inaugurarent seipso Theologos. Nam si hoc non foret, qua fronte de iis tam indignè atque impudenter deblateraret Abbotius? Hoc vt minus miremur, sciendum est quiddam de isto Cookei laudatore, ex quo intelligitur & ratio ob quam vitæ suæ fœditates, insanè toties & inuerecundè Garneto imponit ad innocentiam viri Dei proiectè deturpandam, libro cui Antilogiæ nomen fecit. Pseudologiam verius dicturus, aut vocabularium linguæ maledicæ; demptis enim quas habet calumniis, argumentorum dolis, verborum fraudibus, mendaciorum perpetuitate, conuitiis, & sacrilegis hæreseos vocibus; ducenta ex quibus compactus est folia in album redeant. Nec potuit aliud Garnetus, & tota cum illo nostra Societas ab eo expectare qui lutulentis ex Lutheri cœnosa palude pedibus calcat petulantia intolerabili eorum capita quibus comparati locustæ sumus. Patres sacre synodi Tridentinæ *gregem vocat Porcorum indoctum*. Precatorios globulos, cruces, icones, agnos cereos sacros execrabili voce *Pontificia stercora*. Cardinalem Bellarminum quantum & qualem orbe toto virum? *Veterem, & obsoletum* impostorem. Doctores sanctissimos, Thomam & Bonauenturam; illa Theologiæ iurisque lumina Magistrum sententiarum, Scotum, Ricardum, Gabrielem, Dominicum Sotum, Couarruiam, Syluestrum, & Nauarrum; Gregorium de Valentia, Molinam, & Suarem, audet Stentor forensis despuere velut, *Ridiculam auctorum turbam quorum tantum ad latrinas*

usus est. Hominum pecus, sordes religionis, & Ecclesia; quorum insanis enthusiasms spurcissime coinquinata fides, & venenata quadam lue turbidata, atque infecta est. Huic demum summus Ecclesiae Pontifex Christique in terris Vicarius homo peccati est, natus Satana parente quem & alio quodam suo libro Antichristum probare contenderat. In quo impietatis nefariae, & ignorantiae portentosa ita est ab vno è nostris valenter ac dilucide reuictus, ut tunc hiscere non ausus, reposuerit conceptam rabiem, hac in illum, & societatem vniuersam & Garnetum famosa philippica euomendam.

Iam sua illa in laciniosa declamatione, non vacat sequi extra propositum; & longè ab scopo exerrantem nam libuit homini de æquiuoco agere, hoc vero quam ineptè ad rem & temerè, seu cum negat vlla omnino in causa, licere vnquam eius vsum; seu cum fingit illum à Magistris Catholicis nobisque permitti, etiam vbi est quærentis legitima interrogatio, & vero etiam cum de religione quæritur quam quis profitetur. Disputauit aduersus Catholicos nomine Recusantes, quos sua quadam anni præcedentis lucubratione reos probarat maiestatis, ex antiquis & nouis Angliæ legibus, vel ab illo imperitè perceptis, vel quod ab homine Iurisprudentiæ coriphæo credibilius est, malitiosa tortis explanatione. Ad hæc enim recusant Calvinistarum Ecclesias adire, ut imperata faciant Papæ cuius in se agnoscunt potestatem, & spiritalem in Anglia iurisdictionem. Id vero, aiebat, quid est nisi sceptrum Iacobo, & coronam partiri, qui magnæ suæ Britanniae, & Rex, & Papa est. Illam præterea instaurauit positionem perniciosissimam nec minus infaustam, posse inuisibilem esse veram Ecclesiam, nec sensu, nec loco agnoscendam, iustè tamen æternum damnari qui pars eius non essent. Eiusmodi quidem fuisse Lutheranam per annos supra mille tanquam aurum metallis confusum variis, quod eadem in massa, etiamnum lateret, quanquam non possit eius bracteosa monstrari. Sed enim sublime sui ingenij ostentum præbere voluit ad obturanda scilicet Iesuitarum ora. Nam quid hac agas, inquebat imperitorum natione? Qui Lutheranismum exprobrant nouitatem, quasi nesciremus recentiores esse Iesuitas, eorumque religionem post reformationem Lutheri natam. Dignum profus tanto auctore documentum & dialectico tam subtili, in confundenda significatione varia vnus & eiusdem vocis, omnes ad extremum Catholicæ Ecclesiae doctrinas Angliæ inuisas de potestate Pontificum Romanorum spiritali, & sacra in principes, vno falce collectas, Iesuitis priuatim attribuit, quod hic obiter quidem sed data opera attingo ob illa quæ inter Cæcilium, & Garnetum de auctoritate anathematis Pontificij acta fuisse videbimus.

Cæterum de illis quæ ad causam propriè attinent (quorum penes me habeo literas ab iis qui tunc Garneto & præsentibus & proximi aderant) Repetit Cookeus cognitiones illas examinum trium, & viginti, ut quo lenitius causa, & deliberatius processisset eo postremum hoc de illa iudicium maiori pondere auctoritatis firmaretur. Qua voce magnam exciuit expectationem promulgationum haudquaquam vulgarium; sed quibus eruentis præcipua regni & consilij capita, sagacitatem suam toties fatigassent.

Verum

Verum ubi nihil nisi friuolum & leue auditus est Cookeus depromere, nemo omnium qui aliquid scirent dubitauit Garnetum voluntate hominum, non sententia damnari reum, cum nihil probaretur ex quo posset iusta in eum ferri sententia. Prius enim quam captus teneretur cum esset edicto Regio ad decimum quintum Ianuarij proscripsum, velut aperti conuictus sceleris, & successissent edicto examina viginti tria, & confessiones illius totidem, quid inde aliud exitarum putassent homines præter euidenciam sole clariorem? At præter farraginem, & acerrimum diuinationum magis quam probationum, nihil profus extitit.

Subiecit deinde, huius se facinus conspirationis, actamque in viscera Parlamenti fossam igniariæ machinationis, vocaturum deinceps propriè Iesuitarum prodicionem, vt distingueret eam ab aliis, idque illa ex iuris regula, *plus peccat auctor quam actor*, facturum, ex quo sibi probandum assumpsit fuisse Garnetum archiproditorum, primumque auctorem, & architectum coniurationis; ad hoc vsurum probationibus concomitantium, & subsequencium, quæ omnes perfidiam scirent, omnes ad Iesuitas attinerent; omnes Garneti essent, qui Iesuitis illic omnibus præerat, auctoritate omnibus, imperio, & opere inerat, omnia proinde quæ moliti essent ad eum referenda. Neque vero tunc primum Garnetum, proditoris nomen commeritum, ab annis viginti, hoc idem professum cum Elizabethæ anno vicesimo Ro. Pontificis auctoritate consecratus pedem in Angliam immisisset, ubi reipsa regni lege, factus esset prodicionis reus, & læsæ maiestatis. Hoc si leuius videretur, quod esset illi cum multis commune; at enim ij semel; is vero dupliciter proditor, & gemino titulo præ aliis reus; collato enim eius in regnum ingressu cum expeditione illa Philippi secundi, potenti classe Angliam tentantis, incidisse vtrumque eundem in annum reperitur. Casu videlicet, ac fortuito concursu? quis cæcus id credat? imo temporibus meditato lectis ad sollicitandas Papistarum Anglorum in vindictam iras, & iungenda in tumultum, & rebellionem cum externis arma.

Erat tamen Cookeo has tragedias latrante recens memoria, illo classis Hispanæ appulsu, neque Sacerdotem, nec inter Catholicos vllum, suspectæ fidei umbram præbuisse; contra potius nihil potuisse à fidelissimis patriæ ciuibus operari quod illi non exhibuissent. Narratione pariter tragica, enumerauit rerum nouarum motus omnes clandestinos, & publicos; tumultus, conspirationes, seu veras, siue cogitatas quibus ab annis octodecim turbata fuisse Anglia ferebatur, ex quo nempe nostris præesse cœperat Garnetus; animaduertit vitæ catus, & perspicax turbatorum alios fuisse Protestantés; alios fictè Catholicos; alios palam in hæresi mortuos, alios denique apertè Patribus nostris non modo aduersarios sed hostes. Omnes vnum coniecit in Mercurij acerrimum, interiecto singulis nostrorum aliquo natione Anglo, vel intra, vel foris extra regnum, vel nusquam gentium, iis enim ex tempore arbitraria cadebat nomina, & insontem Garnetum idcirco omnium faciebat reum, quod eo nostris in Anglia Præfecto contigisset.

sent. Probationis autem ne scintillam quidem vsquam interiecit, sed perinde ab iis expediuit se se vt fit ex iis quæ constant apud omnes, quibus communis hominum assensus fit iusta probatio. Thomæ quidem Treshami, vnus ex coniuratis quem dolore aut venæno scripsimus extinctum, testimonium protulit, qui rogatus in carcere, & confidentia mortis euadendæ, ecquam partem haberet Garnetus in notitia coniurationis quæ ferebatur à Thoma Vvintero instructa vltimo Elizabethæ anno (nec in rem præsentem quicquam facit) responderat, nescire quidem se, sed facile credere; quam ille vocem desperata cuius sibi gratiam pollicebatur vita, sub ipsum mortis articulum, iuramento, & scripto reuocauit, asseruitque vitandi patibuli cupiditate improba expressam vt gratum Cæcilio faceret à quo esset fortassis morti eximendus. Meminit item Cookeus diplomatum breuium duorum, quæ absque vilo argumento diuinabat, ad hoc ipsum Vvinteri negotium spectare. Alterius quidem ad Blackuuellum Archipresbyterum; alterius ad Garnetum, vtriusque eiusdem argumenti, quo verabantur Catholici post Elizabetham, coronam Angliæ cuiquam committere, *quantacumque propinquitato sanguinis niteretur, nisi eiusmodi esset, qui non modo fidem Catholicam toleraret, sed etiam omni ope, & studio promoueret, ac more maiorum id se iureiurando præstiturum susciperet.* Verba sunt ex Archetypis descripta. Iacobo enim Rege Londini acclamato, Garnetus qui forte vtrumque habebat in manibus, nulli deinceps idoneum vsui combuffit.

Illuc vsque actor pro ingenij sui libidine vagatus fuerat extra causam. Huius enim caput cui aut potissimum, aut soli probando, & stabiliendo incumbi oportuit, accusationis iuridicæ diserta verba præponebant Henricum videlicet Garnerum, illo die, & loco, persuasisse Catesbyo vt prodicionem moliretur, & in Regis vitam, Principum filiorum, & Parlamenti coniuraret, euersamque mox Regnum, & Religionem, rem sacram & ciuilem in ruinam ageret. Hic demum saturas inani decursa rotas suas, firmavit Phaëton, hic illum omnes opperiebantur, illaque tandem eius argumenta, quorum singulis nedum vniuersis, inducturum se profitebatur Euidentiæ solem quendam in propositum caput accusationis. Ea porro fuisse quæ sequuntur ægrè puto me fidem facturum, ac non potius mutila, eneruata, & si quid haberent venæ melioris emasculata. Causam enim tantæ orbe toto famæ, tam numerosi Procerum, Ministrorum, Iudicum tribunalis, Regisque ipsius præsentis tam solenni ritu, totque melius dicam oraculis, quam nude sententiis decisam, eandemque post, cum impugnaretur quasi parum æquo decisa iudicio, æquitate iudicij ostenta propugnata à mysteriarchis Galuini & Lutheri; à Theologis, & Oratoribus, ab Historicis & Grammaticis, Rege ad hoc etiam manum & calamum commodante; causam, dico, talem cui credibile faciam se tam debilibus & infirmis sustinuisse argumentis? Multo vero minus inter se pugnantibus, & quem reum damnabant infontem probantibus, demum quibus nihil inest euidens præter mendacia qua sic oculi nequiuerunt vt non inuicem insidiarentur, & ab alio aliud proderetur. Garnetum ergo fuisse Catesbyo auctorem,

rem, & suaforem coniurationis, præsentè vt aiebant, Greenuayo; hoc inquam, vt probaret, ne mutire quidem ausus est declamator, aut verbum edere ad eius confirmationem; non erat in viuis Catesbyus; Greenuayus aut latebat ignotus, aut extra Angliam tunc agebat; testis qui vel ex iis audisset, vel alio quopiam, vel esset saltem coniciendo suspicatus producebatur nemo, quod nec vllus esset, nec scriptum cuiusquam aut literæ, aut quicquam penitus, cui posset indicij vis aliqua tribui. Præter quod iam coniuratio coaluerat, & constabat; eratque iam suffossus in aulam Parlamenti subterraneus cuniculus, quo die Garnetus dicebatur coniurationis auctor fuisse Catesbyo. At ecce quo maximè tumultuatus est Cookeus, velut probatione facti qua nulla poterat euidentior proferri, repetendum autem memoria, quod nuper scripsimus, Catesbyo socios quærenti, duos manus dedisse (Rookuodium, & Faukesium) sed hac lege si possent integra conscientie sanctitate, vno exitio insontes cum nocentibus inuolui, & dispuluerari quod cuniculo imminebat vniuersum omnium Ordinum Parlamentum. Eam ob rem finxisse Catesbyum, aliud quiddam (vt arbitrabatur huic simillimum, quod non posset tamen Garnetus diuinare idem ab eo intelligi) & interrogasse an fas esset ex conscientie regulis obsidere & expugnare arcem inimicam, multorum comitem ac fontem malorum si præter mentem obsidentis non possent improbi, à bonis sciungi, sed essent vtrique vna clade perdendi, respondisse Garnetum quod vulgo Theologi, fas esse ob necessitatem belli iusti. Catesbyum autem velut res quam verbis expresserat, eadem planè cum illa esset quam animo premebat; duos illos quos sibi ascuerat fecisse conscientie securos, professum id sibi à viris doctissimis responsum. Hic vero Cookeus triumphabundus negare Garnetum euidentius posse comprobari tanto Catesbyo sceleratiorem, quanto *plus peccaret auctor quam actor* vociferati hoc idem, versare, recoquere, inculcare, quasi verba faceret ad trancos, & ingenio stupidos qui non aduertent Garnetum sanè, doctèque respondisse; Catesbyum sano doctoque responso, ineptè ac perperam vsum, simplices socios ad coniurationem induxisse. Ab hac tam incida demonstratione ad consimilem aliam gradu facto, ex Actis protulit voluisse Catesbyum Garneto arcanum ingens committere, summique ad Religionem Catholicam momenti; renuisse Garnetum, & prima eius elisisse verba, Præpositi sibi Generalis mandato vetitum, ne quid negotiorum attingeret quod in strepitum vergere videretur, esseque fortassis huiusmodi quod sibi clam optaret credere. Igitur ait resumens Northamptonus, qui cum posset audire, noluit; potuit mederi & noluit; voluit itaque malum sequi quod metui poterat, ac dum sciens & malitiosè non vetuit, non effecit tantum vt sibi attribueretur veluti conscio, sed tanquam auctori, & persuasori, ex illo iurisperitorum vulgari effato, *qui non prohibet cum potest iubet*. Nihil ad hæc addidit Cookeus quo in speciem saltem medicaretur paralogismis insanabilibus; ac ne aduertit quidem sua se cum causa pugnare, illamque dum fabricatur subruere. Nam quo pacto hæc duo quæ certo putat certiora, inter se collata consentiant.

Auctorem Catesbyo & instigatorem coniurandi fuisse Garnetum (quod accusatio affirmabat) & non ausum illi Catesbyum coniurationem, detegere, nisi coloribus ad umbratam ex quibus posset agnoscere, ficta nimirum arcis expugnandæ imagine? Volentem deinde Catesbyum de illa clarius cum eo agere repulsam passum, nec induci Garnetum potuisse ut quicquam ex eo audiret. Si prodicionem suasit Garnetus qui potest illam ignorare? Si frustra tentat Catesbyus hanc illi aperire, quo pacto eius auctor Catesbyo fuit. Nam quæ noua hæc erat argumentandi vis, & forma? Quod enim eodem fatente Cookeo ponebatur ut certum & necessarium non fuisse Garnetum conscium coniurationis, assumebatur nihilo secius ad demonstrandum euidenter fuisse Garnetum illius auctorem.

Sequitur præiudiciorum acies altera, quæ in ore Cookei singula robur obrinebant probationis vehementis, euidentiam conuincendi vniuersa, eandem illis vim arrogabant, Northamptoni, & Salisburiensis comites qui ea Garneto exprobarunt. Primum transmissuris in Belgium, duobus aut tribus vel tunc, vel postea coniuratis dedisse Garnetum commendatitias ad amicos, ergo iam tum Garneti cura & patrocinio confisis, igitur fautoris, & conscij coniurationis. Deinde Edmundum Bainhamum negotiorum causa in Italiam profecturum fuisse Garneti commendatione Catesbyo designatum, velut idoneum ad exponendas fideliter summo Pontifici calamitates Religionis, & Catholicorum in Anglia; ad enunciandam ergo coniurationem, poscenda arma, anathematata procuranda, quærenda officia Principum externorum in conuersionem Regni hoc est reipsa in euersionem. Post reiectam denique coniurationem superuenisse seruum Batesium cum Catesbyj literis ad Garnetum, nec ulterius vrgetur præiudicij huius suspicio. Ego vero in hoc & aliis quæ vera fuerint, quæ ex veris in falsum, non deducta, sed torta postea ostendam. Superfunt ad vltimum duo testes sibi opponendi qui clam Garneti cum Oldcorneo colloquium scripto exceperant. Citatos igitur, fisci actor, sumptis inter manus folijs duobus coram interrogat, num quæcumque iis continebantur vera esse iurarent. Et iurare se quidem responderunt, sed obmurmurare forsitan sentiens Northamptonus ab circumstantibus, erratum à Cookeo vidit monuitque prius legenda testibus folia illa duo, quàm exigeretur ab iis iusiurandum, nam quæ non audissent, vnde haberent vera esse? Emendandæ itaque erroris tam crassi dormitationi, suum vtrique seorsim scriptum perlectum est; instauratum ab iis periurium. Vera, falsa pugnancia mixtim continebat, quæ Garnetus deinde in iustum Ordinem secreuit. Sed ex veris ante quæ notauimus nihil præter illud vnum addens quod iure in tormentis non potuerat tacere, rescisse nimirum, Greenuuayo confessionis secretæ data fide, coniurationem paulò antequam vulgaretur.

Postquam fanda nefanda quæcumque in mentem, aut buccam venerant debacchatus est in causa & extra causam actor, tandem tandem absoluit cohortatione ad adstantes, ut sibi à tota Iesuitarum cauerent natione. Nam quæ vllam omnino vllisve in casibus Ro. Pontifici potestatem eorum Theologia

logia arrogaret, ad coercendos anathematis Principes, iniuriosam esse Regibus, & perniciosam eorum Regnis, & ditionibus. Iesuitis vero suppares esse Papistas Sacerdotes, quorum transmarina inauguratio, & doctrina, pestilenti contagio incautos corrumpere Anglorum animos quibuscum versarentur; & hanc pestem prostantes vagari passim toto Regno facile quadringentos, qui quadringentos Achabi Regis Pseudopphetas, non in scena, sed verè agerent, de quibus Micheæ minatus fuerat *cacodæmon, ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarum*. Dicendi finem fecerat Cookeus, cum versis omnium oculis in Garnetum nobilique suspensis, & curiosa expectatione quam plenè tùm causæ satis esset rationibus futurus, tùm sua sibi ipsi virtute; proclinatione corporis reuerenti, tribunalis augusti confessum clarissimum salutavit. Hinc dicere aggressus, videri ait domini Attornati (muneris nomen est quod exercebat Cookeus) actionem omnem posse ad quatuor referri capita, pro varietate argumenti eodem numero ab ipso, utcumque pertractati. Nempe ad doctrinam; ad Recusantes Catholicos; ad Religiosos Societatis *I E S V*, præsertim aliquos; ad se demum priuatim, & propriè, ductoque initio à primo capite, subinde ad duo alia descendit, exponendo, elucidando, conuincendo, ut erat necesse rebus malè perceptis, malè præsumptis opinionibus, malè fraudulentè probatis occurri; obiectis sigillatim ea distinctione, ordine, perspicuitate satisfecit, tanto præterea animi robore, & rationum, ut quamdiu dixit tacitam omnium promeritus sit approbationem quæ in fronte auditorij totius nedum Catholicorum legebatur, interdum ex ore submissee prodibat; multo tamen fuit à mirabiliore agentis modestia, lenitas, & tolerantia, amicissimis etiam suorum nimia: mentis & vultus eadem tunc, quæ post iniquissimè damnati; & ignominiosè morientis. Nec fuere Londini fructu casta ut post narrabitur, earum virtutum exempla. Opraissent quidem illum Catholici agere interdum viuacius, & Cæcilium arrogantiùs tumentem audentius quoque, ut facere poterat, humiliusque deprimere; culpabantque illum virtute nimia, demissione sui, & aliorum reuerentia peccasse. Verum ut esset suapte natura moderatissimus, animæque tranquillum in modum optimè temperatæ, sed enim tam crudis occasionibus, agitatum, & extimulatum, nihil irarum, nihil vnquam indignationis, aut turbati animi prætulisse, non potuit nisi ex delectu confirmatæ vsu pietatis & deliberatæ virtutis proficisci. Parati erant aduersus Garnetum non Crookeus modo; Attornatus Cookeus, & summus Iuris prætor, quorum erat ex officio dicere; sed iidem illi Consiliarij Regis quinque, & Comites, qui extra Ordinem iussi erant à Rege huic iudicio interesse, ut peculiarem illi orbe toto æquitatis summæ famam colligerent quinque Regni primaria capita qui iuris vtriusque suis ponderibus lancem iustè integrèque librassent. Quod Cæcilium magna pompa verborum extulit, fuerunt tamen alioqui re vera toridem extra fori usum constituti magis reo aduersarij, & accusatores, quam iuris fautores, cuius inuiolati, & ineluctabilis illustrem gloriam, videbantur ab exteris captare. Mox enim alij aduersus Garnetum arenam

inire, interrogatis armati, extra rem; ad hoc solum quæsitis, vt eum facerent odiosum; libris alij instructi quorum perplexa explicatione illum fatigaret, catilinariis alij verbosis, quas recitarent, qualis fuit comitis Northamptoni, sui quidem parte non minima Garnetum, sed potissima Romanum Pontificem tam execrabiliter prolixè, ac dire lacerans vt edita librum constaret integrum. Hic sub Elizabetha Catholicus, ab Iacobo Rege creatus Northamptoni Comes, Philippicam hanc pro Eucharistico elucubrauit, recitauit, in typos misit, in qua magis flaccidus adulator quàm verè Theologus; nec Protestantibus placuit, Catholicis autem eo displicuit, quod hæreticum minimè professus, partes hæretici ageret. Hos Regni & publici Archiadministratos audiebat silens, placidèque Garnetus; at illi vrgerere ad defensionem, Iudex, Attornatus, Consiliarij, interpellare alius incipientem respondere; traducere alius in alienum argumentum; dimidiare alius responsa ne purgationem absolueret, tam continuata, & iniuriosa molestia, vt si minus fuit, visa sit tamen condicto conscita, ad confundendum eius ingenium, & defensiones eius eneruandas, in quo Cæcilius ardentius, videri volebat non abs re id agere, nec enim, aiebat, nisi comminuta posse quæ proponerentur intelligi, laceffendo interrogationibus crebris, & dubiis, quibus explicandis foras erumperet quod intus latebat, eoque is venit vt moneretur à Collegiis, hoc vero nihil esse quam reum opprimere. Pergenti nihilominus nouis quæstionibus Garnetum quaterere, mandauit Rex tandem absisteret, & defendendi sui facultatem Garneto relinqueret. Inter alia porro quibus interrogandis laceffebat Garnetum hoc erat imprimis, possentne, Papa, Regem communionem fidelium priuare? Cui Garnetus Christi Vicario potestatem excommunicandi respondit negari non posse. At is malitiosum vrgens vafrementum, non eius responso noui aliquid cogniturus, quod in Examine disertè iam ex eo audierat, sed inuidiam illi consciturus apud audientes. Interrogo ego te, inquit, an possit casus incidere, quo fas sit Papæ subiectos Regi Magnæ Britanniae Iacobo, iurata fidei soluere Sacramento, & ab illa quam debent Regi suo, & domino præstanda obedientia prohibere? Cui Garnetus sapientissimè sic pro veritate satisfecit, vt ad Regis qui eum audiebat, indiuiduam personam haudquaquam descenderet. De hoc, ait, quæsito plenius alias vobis satisfeci, auctoritate & doctrina capitis, *nos sanctorum* 15. quæst. 6. quod & nunc profero, ipsum pro me loquatur, ego verbis eius vobis respondeo; & hoc vnum volebat, & præstolabatur Cæcilius; manum enim mox paratis admouens, Decretorum protulit volumen, legit clara voce, & lingua patria, caput *nos sanctorum*, adiecit, & margines qui textum explanant, eiusque angustam euoluunt breuitatem, vt circum adstantem doceret populum de peruerso, vt vocabat Iesuitarum in Regem animo, & pestilentia doctrinæ qua Anglos Papistas venænarant. Nec enim aut vnquam (quod de suo deduxit) fidos Regi esse hos posse, qui essent pro Papæ arbitrio ad eiurandam Regi obedientiam accincti; Iesuitas palam esse tranquillitatis publicæ inimicos, offensionum satores, magistros rebellionis discessionum, & pro-

ditionis.

ditionis. Ad hoc vt auctor commiffæ Catesbyo coniurationis Garnetus liquido haberetur, fat esse arbitratus quod hostilem in Regem animum, promptumque ad eum prodendum nihil diffimulasset. Hæc Cæcilius extra propositum extraque omnem consequentium rationem, haud tamen sic aptè ad populum, vel adulationis amatorem, vel ignarum, vt non & sannas ab aliis irrisus referret, infaustas ab aliis imprecationes vtrumque in probrum innocentis. Iam quibus, quam acerbis validisque defensionibus Cookeum ignorantia, falsique renicerit Garnetus, in tribus illis quæ significaram primis capitibus, de Doctrina, de Recusantibus & Societate Ie sv, longiùs foret, nec necessarium referre, vrget enim grauiùs vltimum de Cookeo ipso, actaque per eum causa ista caput, nunquam satis comperta, & ne à Catholicis quidem integrè comprehensa in qua non debeo quæ debacchatus est Cookeus eiusque Collegæ, ita infectari, vt non multo accuratius à nobis peiora defendam, quæ per annos septem consequentes scriptores hæretici promulgarunt, dum succidant subinde succursu contendunt iudicij huius fulcire lapsam famam, & (clarius loquar) Iniustitiæ patrocinari, atque Iniuriæ, suum partim negotium callidè acturi, partim aucupaturi gratiam apud Regem qui iudicij huius æquitati honorem suum quadammodo sua præsentia obligasset. Agam nihilominus, euidentique (audeo dicere) patefaciam demonstratione Garnetum, neque confitentem, sed neque conuictum, fuisse illo damnatum iudicio, illud excipio læsæ maiestatis quod Sacerdoti Catholico tunc imputabatur, si foret in facti muneris exercitio deprehensus, quo rationibus diuinis & conueniebat, & iure debebatur, sed noluerit Iudices ob similem causam *videri damnatum*. Hoc ergo imprimis videndum.

P. Henrici Garneti defensio Iuridica. Nec ore confessus, nec scripto; nec testibus, nec factis convictus damnatur. Perpetua in dictis aduersariorum pugnantia. Vera & ficta damnationis eius causa. Hinc fides cuiusmodi huic, & actis cause debeat ex P. Ioanne Oglebyo. Damnatur ad supplicium lesa maiestatis, & reducitur in Turrim.

CAPVT XII.

MAIESTATIS reum multis nominibus constituebant Garnetum leges sub Elizabetha, & Iacobo à Parliamentis latae, natione Anglus, extra Regnum Sacerdos creatus fuerat auctoritate Ro. Pontificis: reuectus in Angliam ministerio suo incuberat per annos viginti sacris operando, aures confitentibus præbendo, reuocando hæreticos ingenti numero ad Catholicam vnitatem, & gratiam, hoc est ab Regis imperio Anglicanae Ecclesiae supremi capitis subducendo; scriptis clam, editisque libris docendo, non posse conscientiae iure, & Religione salua Protestantium adiri cœtus; postremo vltimam Roberti Catesbyj coniurationem, confessione Greenuayj cognitam vltra horas lege præscriptas occultando. His ille totidem criminum titulis reus tunc erat in Anglia infamis supplicij, quod proditoribus & Rebellibus debebatur. Hos illi scelerum titulos obiecit Cookeus, hos, & Cæcilius, vterque obiter, vim certè in iis vllam neuter fecitiam si eius morte nihil præterea quærebatur, nisi vt satisfaceret legibus qualescumque tandem eæ essent, quo causæ illius tanto præter morem apparatu, fragore, & pompa institutio, agitatio, & latratus, horarum octo solidarum? Cùm posset duabus absolui syllabis nempe *Reus*, quod vltro erat responsurus Garnetus, si foret ex eo quæsitum, an se illorum, quæ censui reum cognosceret, vltro inquam, & sine cunctatione respondisset. At enim quod illa criminum nomina in eius causam nequaquam subierint, & ne vlla quidem in eius ad mortem condemnatione illorum mentio facta sit, sed eorum dumtaxat quæ semper negavit fortiter, quæ nullis vnquam probationibus asseri potuerunt, & facta non facta, pro legitimè probatis haberi valuerunt, hoc nimirum latebat sacrilegum in iudicio illo mysterium, volebant reum eius culpæ

culpæ mori, quæ esset rei Catholicæ maximè infamis; quod Religionis sanctæ probum, aliunde non poterant accersere turpius, quam ex illa Garneti condemnatione, quem si ob alias, quas enumeravi damnassent, causas, sua illa scelestæ ignominie inurendæ voluntate frustrarentur, foretque mors illa Garneto, & Ecclesiæ gloriosa, illaque imprimis qua coniurationis notitiam confessionis arcano inuolabili cælasset. Neruum igitur omnem dexteritas impia, viresque exeruit, vt patibulo addici videretur tanquam particeps coniurationis (haud quidem agnitæ per confessionem Christianam, nam & fore hoc ipsi honorificum sentiebant) & quo nihil poterant grauius, & inuidiosius comminisci, eiusdem inuentor, moderatorque consiliorum Catesbyj. Hanc in mentem cum se induissent sanguinolentam, & plusquam barbaram, rati sibi accusationes pro certis probationibus futuras, fraudes pro rationibus; quàm longè à mente, proposito impio aberrarint, post paulùm videbimus. Cur autem molitionibus vsque adeò vafanis sategerint, vt Garneto coniuratio attribueretur tanquam eius conscio, socio & auctori, ob eamque damnatus existimaretur, hæc fuit ratio. Tam portentosa & crudelitatis consilium, & belluinæ feritatis, quo Regni totius repentina versabatur strages, nobilitatis flos, & sapientiæ, amici iuxta & aduersarij; Catholici cum Protestantibus, Rex ipse ac Principes filij, promiscuè omnes efferebantur eodem funere, hoc, inquam consilium infamaturum erat apud omnes Religionem Catholicam, & propudioso stigmate inusturum, cum rei Catholicæ studio eò sceleris venissent coniurati, quod ne vllam haberent excusationem in hominibus laicis, indoctis, pietate motis præcipiti, direptione proritatis; totius propterea culpam, & pondus facinoris Iesuitarum hostes in Iesuitas contulere; quorum doctrina, maturitas, decernendi, & suadendi frigus nullam admitteret excusationem; & quorum opera & labor, vt falso credebant, fidem Catholicam toto Regno illorum concussam impressionibus per se sustentaret. Denique in Garnetum qui omnes idè se vno repræsentaret Iesuitas, quod annos octodecim, *Provincialis* vt putant, iis præfuisset, vt monstrosè alij & ineptè scribunt *Papalis*. Ex his facillè Garneti causa in Religionis traducta causam, idque Comes Salisburienfis Cæcilius, ex ipso in quo sedebat tribunali, Deo prudentiam hominis excæcante contestatus est Garneto ipsi, affirmans quod eius interpres, & adulator Abbotius memoriæ prodidit, haudquamquam fuisse alioqui tam augustum theatrum datum homulo nihil, qualis erat Garnetus, vt cui locus infimus, & ritus iudicij vulgaris deberetur. Sed quod tanto peractum splendore, tanto virorum sublimium confessu, Rege tanto sua præsentia dignante, *Causa ipsi datum esse, datum honori Regio, & Religioni, & vt suus honor esset vera fidei.* (Hoc est Calvinismo) postquam in luce ista clarissima viderent omnes: *Religio Romano Iesuitica, quanta cum scelerum immanitate, & perfidia coniuncta sit.* Quibus adiecit Cæcilius, quod ab vno ex auditoribus habemus semel & iterum ab eo repetitum Romæ Cardinalium nemini quantavis in causa iudicando, tam illustrem confessum datum iri, vt datus fuerat Garneto. Quid autem hominis Garnetus? Cuius causa

tot viris tantæ dignitatis, labor, negotium rædium crearetur? Sed quod nulli eius dabatur merito, id esse patriæ pietati, id Religioni datum, ratione consequentium ex iudicata eius causa. Quanto enim in luce clarior discutiebatur, tanto apertius, ait vertens se ad Garnetum, vestra patebant flagitia, & in his errores Religionis Papisticæ, à qua merito abiudicabatur auctoritas iustitiæ, & sanctitatis, quam illi falso tribuitis, iure autem Euangelio nostro reddebatur, quod nihil habet cum doctrinæ vestræ pestilentia commune, & monstrositate vestrorum scelerum. Hæc ad Garnetum Cæcilius, qui doctrinæ nomine sigillum, intelligi voluit confessionis sacræ, mortalium nemini referandum, (confessionem enim Lutherani, & Calvinistæ ex Sacramentorum numero excludunt, nec nisi secum ipsi, & in genere confitentur.) Monstrositate scelerum indicavit coniurationes aduersus Principes, & Regna conscientia nomine susceptas, quasi à nobis probarentur, & non potius damnarentur tanquam nefariæ; ab his vero se (faxit Deus) esse ita immunes, vt mente & manibus essent in hoc genere casti, & integri; quæ ille dum diceret, toties semel mentitus est, quoties Protestantes suos nosse debuit in Mariæ caput Catholicæ post Eduardum Reginæ Angliæ, Religionis causa coniurasse, quot enim exhaustis annis Regni quinque (si probè recensuit qui sigillatim illas numerato scripsit) fuere multo plures, quam quibus Elizabetha eius soror pulsata est annos quatuor supra quadraginta. Tandem ipsi Garneto fuit ita perspectum, velle Regem eiusque Consiliarios damnatione sua Catholicos omnes, & Religionem Catholicam damnare, vt scribens ad Sacerdotem pariter fidei nomine carcere detentum, nulla me, inquit, innocentia absoluet, quo minus reus pronuntiet. Obstat enim hoc mihi Cæphæ, *Expedit vt vnus moriatur homo pro populo*; quam vocem in acta relatam iuridica, horrere se magnis clamoribus finxere Protestantes, velut impij hominis, & execrabilis, arrogantis sibi quæ conueniebant Christo soli; auertère si quidem oculos à sensu Cæphæ, quo in illos verè ac bellè quadrabant, & malebant ad sensum attendere loquentis per suum Sacerdotem, non percipientem quid diceret. Huic per similibus Comes maris Præfectus, ex quinario illo vnus quos iudicio Garneti Rex voluerat interesse, Reum enim Iurati duodecim cum pronuntiaissent, & mortis sententiam Prætor Iuris Popamus in eum intorsisset. Hodie, intulit Comes ille, plus illa in scena patriæ contulit Garnetus, quam annis viginti quibus in Anglia concionatus est, depressione videlicet, nam hoc innuebat, Religionis Catholicæ quam ex eius morte ignominiosa, referebant triumphantes Calvinistæ. Verum enim vero in serium & indubitatum sensum, Deus verba ludentis, magnificè conuertit; pretiosa enim Garneti morte, plus rei Catholicæ ac Religioni accessit incrementi, quam viginti annorum exantlatis pro ea laboribus.

Posita igitur illa quam diximus aduersariorum sacrilega mente ac perfidiosa; erat culpa Garneti, sic in liquido ponenda, statuendaque in tanta luce, vt de legitima ipsius condemnatione non posset ambigi; ad hoc, opus alterutro cum esset, vel vt confitens reus, vel vt conuictus probaretur; via

vtraque

utraque procedere, securius visum est. Ac priori quidem quæ simplicior est, incredibile omnino contraque omnem videretur fidem, aduersarios vti aulos, & confessum affirmasse Garnetum, nisi hoc ipsum impudentissimè in typos datum prostituissent omnium oculis; Garnetum inquam toties negantem, toties iuratum, nec in turris solum obscuro & carcere, sed in Augusto illo quod celebrauit Cæcilius procerum omnium tribunali, pro quo causam dixit; deinde in illo decem millibus testium circumsepto iustitiæ theatro, sublata voce negantem pernegantem, iurato toties, tam discretè professum in illa coniuratione, se neque consciij, nec socij, multo minus auctoris partem vel minimam habuisse, nec rescisse de illa quicquam nisi quod seriùs confessionis arcano signatum accepisset, Garnetum inquam, confessioni sceleris falso sibi impositi tam fortiter, & perseueranterque reluctantem fuisse nihilo cunctantius, à sanctissimis illis, & integerimis aduersariis confessi sceleris nomine traductum, & spontanea declaratione coniurationis socium, conscium, auctorem *ore proprio manique confessum*. De quo hic primum iuuat illum audire, qui editiori ex loco & eminentissima regni sede auditus est, etsi nomen suum occultum voluerit. *Vt ut omni, ait, ratione se purgare laboret (Pontifex) quo minus eius adminiculis fulta illa coniuratio fuisse videatur, tamen negare non potest, primarios eius in hoc regno Administros, & præcipua mancipia, Iesuitas, ipsissimos illius auctores, designatoresque fuisse, quo etiam crimine is qui Princeps fuit cohortis, (hoc est is qui præerat Garnetus) mortuus est in confessione facinoris, alios conscientia egit in fugam.* Hæc calumniator prærogatiuo iure nobilis inter summos; cui Bellarminus Cardinalis, Respondeo inquit, *tam multa hic mendacia, sine ullo testimonio, vel probatione congeri, ut necesse sit auctorem apologia, omnem omnino pudorem, & conscientiam exuisse, dein purgato ad purum ab omni suspitionis umbra Pontifice, pergit dicere Garnetum Rege audiente in longo iudicio semper professum, neque se, neque suos, auctores, consultores, complices, conscios fuisse. Ex quo tractatum illum in confessione audisset, dedisse operam ut desisterent. Idque in iudicio instante morte, audiente populo testatum. Atque ut fidem Catholicam professus est, & heresim Anglicanam liberrimè detestatus, ita eadem libertate, negauit se auctorem aut complicem, aut consultorem, aut ullo modo consentientem sceleris fuisse. Et tamen auctor audet dicere, mortuum esse in confessione facinoris, cum dicere debuisset in abnegatione & detestatione.* Hæc ille officus mentiendi libidine tam effræni, ut suo etiam cum aperto falsitatis notæ dedecore, notam apertamque veritatem frustra studerent opprimere. Hoc vero quam rectè, conueniat homini, aut vnquam liceat, famæ suæ curam vel mediocrem gerenti, viderint sanè quibus fama sua pro Deo est. Quantum enim spectat ad conscientiam facile dederim, sectarum suarum propugnatoribus hæreticis, veri studium flocci esse. Vt enim merè politici, omnia vtili metiuntur, & ex eo fas nefas, æqualiter probant & æstimant, si æqualiter conferat ad utilitatem; sic illis primum est Euangelij quinti dogma; mendacio vti velut æquo & licito; fallere, & vera in falsi speciem transformare, modo faciat in sectæ gloriam, & depressionem Ca-

tholici nominis. Parum fuit peruersis Garneti accusatoribus mentiri, eum *ore proprio confessum*, in partem venisse coniurationis, nisi mentirentur, etiam *manu propria confessum*. Verba sunt foetidi illius apud Regem assentatoris Casauboni; sunt & Cookei, & quidem ut in actis leguntur extra dubium habenda, *Meridiano*, inquit, *sole clarius esse Garnetum fuisse auctorem, & Architectum coniurationis, idque ex eius confessione quam pra manibus habemus*. Deo laus, sic enim certiori oculorum iudicio profligabitur quaestio, vox enim prolata moritur, viuit semper scripta, & ad oculos loquitur. Iam si reus tenetur coniurationis, manus propriae confessione Garnetus, vbinam illa confessio? Nostris, respondet Cookeus in manibus. At cur eam non profert? Cur horas sex per deuia omnia exerrat, & temere, & frustra, ut fumum aliquem odoretur coniurationis ab Garneto motae? Nec suam illi si habebat confessionem ob oculos ponit? Garnetum audit pernegantem, estque aded sui, & omnium oblitus, ut confessionem illi suam nusquam obiiciat, qua illum esset tum criminis, tum mendacij probrosè conuicturus. Sed nec illi vnquam obiecta est, nec vnquam exiuit ex Cookei manibus, nec cum nusquam esset, exire potuit; scribere tamen postea ausus est se illam habere. Ad haec Regem cum circumsteterint tam multi, quorum vnus se iactat omnes ad causam hanc spectantes tabulas fuisse sibi à Rege creditas; absque numero alij cum typos fatigarint, ut reum coniurationis inculcarent Garnetum, cur breui saltem folij vnus angusto confessionem ponere omiserunt? Habetur, inquit, & totum sola negotium conficit. Cur sola omittitur? Cur decumanus negligitur, & iacet arietis impetus, festuca ad impugnationem adhibentur. Inuitatus est legatus Hispaniae inuerecundè magis quam comiter ad duodetricesimum Martij, dictum postremo Garneti iudicio ut confessionem eius audiret spontaneam quae esset in os illi exhibenda, velut architecto coniurationis. Perducitur ad finem iudicium, de confessione illa ne verbum quidem. Quaerit legatus, vtrum haberetur? responsum legato, haberi omnino, promissumque ut illam videret die proximè sequenti, at is neque illo, nec aliis vnquam diebus illam vidit. Audiemus Garnetum inserto iam in laqueum collo, contestantem Deum & homines, coniurationis fuisse se penitus inscium, nisi eius solum quod ex confessione sacra cognouisset; obiurganti vero Ministro ut sileret, cartam alioqui confessionis eius, contestationi illi contrariam, opprobatorum se illi in faciem; vrsisse plurimum Garnetum, id ageret, illam produceret, exhiberet, exhibiturum certè quod nunquam scripisset, & hoc secundo & tertio iterasse. At hic falsarum intentator minarum hac illuc se torquens, finxit tandem se cartam illam quam minabatur prolaturus, consignasse vnuspiam manibus qui nunquam inuentus est. Fuit haec illius temporis Ministrorum agendi sinceritas; fuit & fides quam acta praestabant, quibus inscriptum legebatur quicquid lubitum iis foret in ea referri. Et post haec piaculo nobis verrunt quod non simus adeo stolidi, adeoque in bruta degeneres, ut fidem iis actis, nempe quia acta sunt, sacrosanctis, fidem inquam indubitaram praebemus.

Ego vero nolim contra illa pugnare nisi assertores, & vindices, ipsimet contra illa, & secum ipsi pugnent, quo argumento nullum suggerit breuius nata & scripta lex, ad mendacem validè reuincendum. En ergo illum ante omnes insolentissimum confessionis Garneti commemoratorem Abbotium, certissimæ, insuperabilis, indubitabilis, quia propria manu scriptæ; illum, inquam, mens sana, & memoria sic prorsus deseruit, vt oblitus sit, se libro eodem scripssisse Garnetum Regis clementia malè vsus, qui torqueri eum vetuerat, *Certum habuisse pertinacissimè negare omnia, & formalibus fabulis, mendaciis, periuriis impudentissimè occultare.* Hoccine vero est ore proprio & manu propria confiteri? Popamus iuris Prætor in eius solenni iudicio, ipsummet alloquens. Ex eo, inquit, quod tu Catesbyo fueris tam intimè amicus, facile induco animum vt putem te illi coniurationis primas inspirasse cogitationes, negauit Garnetus liberè, & apertè. Hoccine est ore proprio, & manu propria fuisse confessum. Pronuntiat Comes Salisburienfis Cæcilius, *videri sibi certum quemadmodum occultatorem se fassus est, ita futurum vt se auctorem fateretur si torqueretur.* Non igitur falsus; dicitur tamen hoc ore proprio, & manu propria confiteri. At si erat coniectionibus agendum æquis, & forensi iure vsitatis, cur non potius ita Cæcilius? Si Garnetus in carcere dum se putat solum cum Oldcorneo sine arbitris loqui, Oldcorneo credidit quod confessionis secreto de conspiratione cognouerat; alia profecto, si quæ forent fuisse illi crediturum, aut indicaturum saltem vel obscurè. Secessuros demum post excussam causam Iuratos duodecim ad consulendum, essetne reus, en verbis quibus acta ferunt affatum illos fuisse Garnetum, vt iustam de se sententiam dicerent. *Quæ vel affirmasset vel negasset; veraciter affirmari vel negari, secum reputarent. Quorum autem nulla satis lucida, & ob oculos posita constaret ratio, iis haud temerè fidem adhiberent; neue ex coniecturis aliunde temerè petitis eum condemnarent.* Quæ vel omnia fuerint, vel pauca ipsius monita, potuitne quis nisi cerebro motus ab iis petere, ne se parum certis, & temerariis damnarent coniecturis, si iam esset ore proprio, & manu propria confessus?

Haudquaquam vero sic videndi vsus iis ademerat vel cogitata diu malignitas, vel inconsiderata imperitia quin probè cernerent Garneti condemnationem, tot licet æqui fucatam coloribus, habitum iri nihilominus pro iniqua. Nam quod Regem celarat de prodicione, confessionis sigillo sibi datum, Catholico nomini, quod infamare statuerant, futurum erat gloriosius, quàm vt sustinerent inter causas mortis numerari; arte noua sed æquè infelici, subiicere mortuum, nouis examinibus voluere, & confessionibus tacenti quidem tunc attributis, sed mente fatidica præceptis, iure damnatum ostendere. Nam & *Hunc etiam*, scribit auctor insignis, *Anglicani iudicij morem didicimus, vt ante damnetur, tum interrogetur reus.* Diffluit, esto, vno spiritu Garnetus moriens vniuersas accusationes, postrema illa innocentiae suæ contestatione, & falsitatis obiectarum sibi scripturarum; relegunt tamen illas haud secus vt adhuc superstitis, & pro summis conuicti criminis probationibus venditant; earum ex schediis alij contexunt li-

teras quas aiunt ab ipso exaratas; his alij literis suos passim libros interstingunt ut faciant vendibiliores; scriptas quidam norant diebus quindecim postquam esset damnatus, & inducunt illum pueriliter, & ultro confidentem, quod ter, & vigesies pernegarat. Lancilotto Andrei debetur prima laus istiusmodi literarum, cui propterea quem laudavi scriptor, *Est tua quedam*, inquit, *in regno, mendaciorum diuina vis, ut voces ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt.* Harum epistolarum profertur vna, *Ad dilectissimos Patres, & Fratres Societatis IESV.* (Et nulli erant fratres) qua suam excusans in confessione ignorantiam mentis, & debilitatem animi, *Quod si non ita sensissem*, inquit, *colligere me oportuisset sensus meos ad aliam formalem fabulam excogitandam*, quibus verbis nihil fingi aptius potuit ad stoliditatem inuentoris, nihil alienius ab ingenio Garneti sinceritatis potius prodigo quam parco. Inducunt ibidem, iactantem fuisse sui ingenij commentum, seu *fabulam formalem*, hoc est mendacium quo ab examinatore se expedierat, professus ad se non aliter quæ nosset de coniuratione quàm per confessionem peruenisse; *Fuit*, enim inquit, *aliunde mihi petenda origo cognitionis meæ; à conspiratoribus laicis non poteram, quod sæpè illis dicto, scripto, sanctè protestatus essem, me illos non proditurum unquam.* Hinc ergo sequitur præter Catesbyum cum duodecim coniuratis consilia habuisse communia. Sed vociferantur in oppositum *Cookeus, Casaubonus, & Abbotius, Garnetum de uniuerso negotio cum unico ferè diuitaxat Catesbyo solitum fuisse communicare, cæterorum conscientiam sollicitè refugientem.*

De Catesbyo videro; nunc & acta & vindices actorum cum afferant nunquam ausum Garnetum cum aliquo ex coniuratis de coniuratione aliquid mutire; quo pacto illis iuratus promiserat inuiolabile secretum, componendis profecto inter se quæ magna copia in Garnetum sunt scripta, videre videor auctorum capita, vertiginis spiritu circumacta, qui dum mouentur soli, putant omnia circumuerti, & hoc potissimum hæreticorum est. Hinc iam non est ratiocinari, sed cespitare assidue ac memoria labi, prauitate affectus, ita sibi animum vendicante, ut quod vna negatum est pagina, altera affirmetur. Audiemus post paulum affirmantes, fuisse à Garneto nobiles illos seorsum singulos coniuratione implicitos. Post paulum alibi edoctos lethalem ictum suis mendaciis exire; vnde igitur nemo illorum nobilium id contestatus sit dum subiaceret examini? Audiemus respondentes fuisse hanc in omnes euentus Garneti cautionem vafam & prouidam, ut secreti totius primarium cardinem præterquam Catesbyo crederet nemini.

Altera quadam styli consimilis manusque epistola inducant illum apud Annam Vaux, Baronis materteram (præstantissimam, illorum ingratis, matronam) inducant, inquam, pariter excusantem, quod examinibus impar viginti tribus non potuisset non fateri, se coniurationis aut socium aut machinatorem. Nam *quid post tot euidentias facere potuissem?* Hæc nempe sint Garneti verba? qui disertè ac publicè contraria omnia testatus Cookei imputationes vocauit *temerarias coniecturas*; ad sui damnationem inutiles; cuius ergo nunc manu aut lingua hic euidentia vocantur, & qui se pro tribunali

bunalibus professus est innocentem, hic se asserit confessum proditorem. Neque hoc tantum, quod tamen tanti est, contentus Abbotius, Doctore se tanto indignum putavit si post alios ultimo loco scribens, nihil iis adderet; addidit igitur de suo epistolam quæ ubi sit, ad quem, qua de re ignoratur; verum ubicumque vel nusquam, vel de re quacumque, & ad quemcumque scripta, Garnetum facit primum proditoris artificem sic enim Abbotius, *Extant alicubi, utinam mihi hoc tempore, non per infortunium desiderata, Catesbyj litera, scripta ad spirituales Patrem suum (quem vero esse illum intelligas nisi Garnetum? Quibus gratias illi agit de tanto sibi commisso arcano, & immortalis officio se ei deuinctum profutur quod tantam ipsi fidem habuerit. Beata tempora! si possemus ea designare, quibus nobiles viri, suas literas inscribebant Patri meo spirituali, alio quouis & nomine, & indice omisso. At si spiritualis Pater, idem erat, & confessarius, confessarius certè Catesbyj, Testmundus erat non Garnetus, nec eum latere id poterat qui responsa Iudicibus à Batesio legerat Catesbyj seruo. Iam quod spectat arcanum illud grande, necesse est dicere, fuisse Abbotium diuini apud superos meriti, qui mutum ab ortu, loquendi vsu donauerit, quale est Arcanum, quod ne syllabam quidem in ore habet, qua latentem animum exponat, audiit tamen illud Abbotius, & ex eo, loquente scilicet, cognouit totum se negotium coniurationis integrè complecti. Et hæc quidem de priori parte fueritne Garnetus confessione oris proprij, & manus propriæ liquido conuictus. Sequitur alterum vt palam faciam, nec testium vocibus, nec euidentia factorum fuisse ab Iudicibus damnatum. De testimonijs aduersarij nubem formant cuius densitate, præfocatum ferunt mersumque garnetum. Quot porro & quanti fuerint ij testes ex quibus nubes coaluit; si quæras? *Proditores inquit ferè omnes, ij nempe imprimis coniurati, cum quibus audiuius paulo ante Cookeum, Casaubonum & Abbotium affirmantes, certo certius Garnetum cauisse perpetuo ne quis sibi status apud illos de coniuratione excideret. Secundo iidem coniurati quorum prius in actis testimonia legebantur quam auditus esset cum Oldcorneo Garnetus in carcere colloqui. Falsus est tamen haud raro Cæcilius nec à coniuratis, neque aliunde, ante id temporis aut testimonium aut indicium emeruisse, ex quo posset iuridicè in Garnetum agi. Estque hic oppido spectabilis admirabilitas, improuidi, & obliuiosi mendaciorum suorum impugnatore Abbotij, qui Cæcilio adhærens impotenter, idem confitetur. De Garneto, ait, non ita liquido constituisse, vt ad formulam iuris institui probatio posset. Tertio iidem illi coniurati, qui solenni iudicio damnandi, testificati sunt frequentissimo illi tribunali, & populo, Societatis Patres esse ab illa ipsorum causa penitus infontes. Suo loco rem superius narraui. Coniurationem falsi erant confessionem illam suam ab iis agnosci & haberi ratam in iudicio oportebat, sed hanc instructor accusationis fraudulentus multis aduersus Patres miscuerat, vt dum se ex illa esse affirmarent verè reos, eadem opera veram testarentur vniuersam accusationem, quæ illis dum prælegeretur, fraude animaduersa conclamarunt non rei. Quæ fori eius formula est arguens falsi ac-**

culationem. Quod iudicibus accidit valde mirum, Guidonis praesertim Faukesij causa, quem notissimum erat in flagranti delicto captum; ac is criminis sui confessionem secernens ab aliis & agnouit & ratam habuit; quae contra Patres illi addebantur negavit, & falsi notam propterea accusationi affixit quod item caeteri praestitere, sed cunctis Digbyus nobilis, tum clarius, tum & prolixius, quamuis hoc eius testimonium aduersarij aut negent aut taceant; infelicis! quos latuerit fuisse iam Caecilij sui oraculo promulgatum, haud quidem in gratiam Garneti, sed in Digbyj execrationem. Habeturque id oraculum in actis, quibus contradicere nefas putant. *Qualem, aiebat, credibile est Euerardi Digbyj obstinationem pro tribunati habendam esse, qui à Iesuitis omnibus ea remouere criminosa, sibi minime verendum censuit?* Ex aduersariis igitur, (sunt enim illorum superius dicta) habemus testes in Garnetum coniuratos, quibuscum nihil vnquam de coniuratione locutus est; coniuratos ex quibus nihil vnquam exceptum est, quod sat esset ad iuridicam de illo mouendam quaestionem; coniuratos qui palam in publici luce illius, & omnium qui ei suberant innocentiam pro testimonio laudarunt; & haec testium nubes obruit scilicet Garnetum? An fulminat etiam illorum in capita qui haec spargunt?

Sed audiendi sunt separatim, breuiter tamen huius nubis testes, suas enim quique inducuntur peculiare, & diuersas proferre accusationes. Treshamus igitur ex coniuratis vnus, interrogatus an crederet Garnetum negotij conscium aduersus Angliam à Thoma Vvintero cum Rege Hispaniae tractari, Elizabetha adhuc superstite; suspicari se respondit; Ego vero respondeo, nihil hoc ad coniurationem contra Iacobum pertinere; deinde in actis legi perspicuam, & solennem palinodiam Treshami paucis horis quam Dei iudicio sisteretur, scripto contestati, causam sibi fuisse mentiendi socordem, & vilem mortis metum quam se sperabat euasurum, si ex mente Caecilij responderet; tunc autem se veri quod diceret, pignus dare, animae suae damnationem si falleret; adiecitque ibidem ex veris, ne ab annis quidem sedecim Garnetum ab eo conspectum, quos aduersarij, et grande in eo fabularum mysterium fundarent, ex die volebant numerari quo haec loquebatur, cum sint ab eo reapse anno numerandi quo Vvinter motu negotio in Hispaniam transiit. Subintret nunc Batesius famulus, qui post deprehensam coniurationem testatur se Catesbyj domini sui ad Garnetum tulisse epistolam, quod aduersarij pari laude malitiae, & hebetudinis magno strepitu rapiunt in Garnetum, cum adeo nihili testimonium Batesij visum sit, vt ne fuerit quidem in iudicio recitatum. Praeterquam quod ipse postea veritus, ne quid sibi foret extortum fallaciter, quo cuiuspiam noceret, ac leue licet & friuolum, transmutaretur à Caecilio in grande piaculum aduersus Garnetum, scripto misit ad omnes Catholicos quaecumque dixerat; iereque vulgo per manus edita, cum laude potius Garneti quam vlla eius reprehensione. Demum epistola quam Batesius tulerat, non erat Catesbyj ad Garnetum, sed Digbyj ad uxorem, domi Baronis Vaux, vel inde haud procul habitantem; sed Treshamus & Batesius testes sint leuis ar-

maturz

maturæ præ Catesbyo, inuentore, artifice, & moderatore coniurationis. Hinc licet vitatis iudicum manibus, aliud exceperit mortis genus; mortuum tamen aduersarij reuocant in hac causa testem; eius animam vnde vnde accitam Samuëlis instar, inducunt lamentabiliter peccata duo lethalia Garneto exprobrantem, quæ nisi verbis ipsorummet conceptis exprimam, nunquam persuasero fuisse ita bardos vt adducerent pro euentibus aduersus Garnetum, quæ nihil euidens habent præter pugnantiam velificantem innocentie Garneti, quam impugnant. Memorant, & verè, tentasse frustra Catesbyum Garneto de coniuratione aliquid aperire: Garnetum illi aures occlusisse, in quo illum criminis accersunt; nam si crimen fuit Catesbyo in ea pergere; multo grauius Garneto velle vt pergeret; voluisse autem nolendo de illa audire, ne cogeretur illam improbare; quod si præstitisset, damnaturum fuisse cœpta Catesbyum. *Poterat autem id non dico si operam dedisset, sed si vel sine opera vlla sua audire rem modo voluisset. Per se ipsum enim stetit, quo minus speciatim cognosceret, & id quoque recognouit. Cum enim aliquanta post cum Catesbyo ageret, ne in suo illo (quicquid erat) incepto progredi vellet, nisi Pontificis animo prius explorato; mitte vero de Pontifice (ait Catesbyus) de illius animo mihi dubium non est, atque adeo tute si audire vis, rem ipsam faxo scias, & eo dicto accepit ei rem totam pandere; ibi vero instare Garnetus ne faceret, non enim adduci posse se vt audiat. Cur vero rem cum posset, tum rescire noluit? Quæ potest reddi ratio, nisi quod noluit intelligere vt bene ageret: voluit nescire quia noluit impedire. Iam hæc duo inprimis, eodem ex calamo, & aliquot solum disiuncta lineis; noluisse Garnetum aures præbere Catesbyo in negotio coniurationis; & auctori ipsi Catesbyo auctor fuit. Illud item ex actis, meridiano sole clarius esse, ipsum fuisse auctorem, & architectum coniurationis; hæc, inquam, sibi quo pacto consentiunt? quo pacto & illa. Satagisse cum Catesbyo Garnetum, Ne in suo illo (quicquid erat) incepto progredi vellet; cum subsequenti- bus voluit nescire, quia noluit impedire. Dehortatur nimirum à pergendo, & culpatur quod noluerit impedire? Dabo par tertium pugnantium inter se propositionum cum necessaria explicatione, si præmiserò responsum tacitæ quæstioni; cur dare aures Catesbyo Garnetus renuit? Quia id tum conscientie, tum prudentie lege facere vetabatur; habebat enim Aquauia Generalis Præpositi seuerissimum præceptum, quo iubebatur à turbulentis Catholicis eorumque consiliis lèse penitus abstinere. Seruamus in tabulario, præcepti eius archetypum, quod & sæpius Garnetus suis Iudicibus, & in vltimo sui iudicio est professus. Qua vero prudentia Garnetus aures Catesbyo commodasset, inops planè futurus excusationis ab rebellionem, si qua vel promissis vel cruciatibus extortum Catesbyo fuisset, de illa secum antea egisse. Nam si tantum illi obfuit à Greenuuayo mentem Catesbyj intempestiuè accepisse confessionis sacre sigillo æternum premendam; quid si secreto solum naturali, quod debet rerum publicarum bono, & vitæ Principum postponi? Ad tertium venio positionum par secum pugnantium, quibus tumet ille paulo pridem citatus à me textus breuissimus. Quod respondisse Catesbyo Garnetum de arce inimica toties diximus, dici non po-*

test quot & quam variis, quam absurdis modis acceptum sit ab aduersariis, quos huius absurdi breuitate proluxa omnes comprehendunt; *Quisquis pertractus est in coniurationem, pertractum fuisse hac auctoritate.* Haud quidem malo boni, & veri dicti vsu; sed dum pessimè Garneto attribunt quod totum Catesbyj fuit, qui de suo & ex se illi arci damnosæ, hostili, iure exseindendæ, de qua verè ac sanè responsum fuerat, substituerat Parlamentum, & ad subuertendos socios de illo perineptè, & inconsultissimè interpretatus est. Hoc igitur nempe est *Garnetum non arcani solum conscium, sed plerisque auctorem fuisse?* Iis qui sic arguantur, nolim tantùm deesse oculorum vt non cogitent lectores suarum nugarum interrogaturos illico, quamnam ergo partem in confœderatis coniuratis habuerit Garnetos, quam vero Catesbyus? Nempe is nullam planè, hic autem non partem sed omnia. Aduersariorum hæc bona est fides, & animi candor, eam rebus indere speciem, vt quantumlibet innocens appareat reus. Respondisse ait Garnetum Casaubonus *posse & licere cum sonibus insontes* exsufflari, quæ verba malignè postea sunt vt patet ad explosionem significandam suffossi cuniculi sublimè insontes cum sonibus in frustra proiecturi, & cinerem, cuius erat Garnetus omnino ignarus; cum significanda esset impugnatio iusta hostilis arcis de qua Garnetus interrogabatur à Catesbyo, prauæ mentis consilium cælante, meditanteque rectum & sapiens de arce responsum, transferre in aulam Parlamenti, ex qua parricidio immani Regem cum suis excusos in aërem, eius ruina sepeliret. Iam si Catesbyum eiusque fœderatos ad prodicionem mouit Garneti responsio, quæro ego id quam rectè sequatur ex eo quod paulo ante dicebamus, Catesbyum dissuadenti Garneto coniurationem, obtrusisse auctoritatem Pontificis, qua sibi censebat tuta conscientia licere, quod constituerat sine scrupulo exequi? Nam *de illius* aiebat, *animo mihi dubium non est.* Somniauit Catesbyus prodicionis conceptæ approbatorem se habere Pontificem, fuitque in hoc adeo obfirmatus vt dehortantis ab ea plurimum, Garneti dicta negligeret. Et hunc nihilominus Garnetus ad eam induxerit? Quasi non sit in promptu atque in confesso apud aduersarios, ex malè præcepta Pontificis mente putasse Catesbyum, licere sibi coniurationem biennio prius Elizabetha in viuis adhuc superstite, quàm specie arcis percunctaretur de illa ex garneto; tradunt iidem aduersarij de Catesbyo, post lecta duo, quæ alias memini diplomata breuia, *conspicis illis fundasse se statim, atque super illis intentiones suas omnes exadificasse.* Et concludunt; *ita omne malum à breuibus.* Ex falsa nimirum, quod ne aduersarij quidem negant argumentatione Catesbyj, & accommodatione ad institutum quod occultabat præpostera. Esto tamen si volunt, fluxeritque *malum* ex breuibus; quid inde in garnetum?

Obiecit illi Northamptoni Comes confessionem proditorum; qui se aiebant Catesbyo adhæsisse, auctoritate fretos viri doctissimi qua illos Catesbyus conscientia securos fecerat, mendacio primum à Cicestrensi dictum, *Quisquis pertractus in Coniurationem, hac auctoritate pertractus est.* Perperam item Comes voce vsu est infinita quæ vniuersos significat, aiens
dicuntur

dicuntur confessi coniurati, &c. cum tres solum in actis legantur, Rookuodius, ex Vvinteris vnus, & Favukelius. Dein nomen illius viri doctissimi expressit nemo quod omnes latuerit. Illud Northamptoni ad Garnetum, *Iam constat ipsissimus eras*, formula fuit forensium omnium in causis Sacerdotum, & Religionis, in quibus ariolabantur, & suas diuinationes edebant pro indubitatis, quod autem coniuratis, Garneti auctoritas nihil addiderit ponderis vt in Catesbyum inclinarent, nullus aptior testis ipsomet Cicestrensi; aut sibi contrarius, secumque pugnans si mentitur; aut si loquitur ex veris, Garneto multum fauens, dum ait, *Admodum cautum fuisse semper, ne intentionem Coniuratorum probari sibi quisquam illorum existimare posset.* Refutatis denique testibus, restat facta vt purgem, quàm leuia, friuola, & transcurso indigna; etsi ea sybillæ foliis ad probandum veraciora duxerint qui pro iudicio citabant, qui vero in libros postea compegit in iis paratragædiat velut iusto plus euidentijs; & interiectis exclamationibus cælum miscet, omissis interim aut derisis, & ludibrio habitis Garneti responsionibus cordatis, & modestis. Primum ergo occurrit duorum aut trium è Coniuratorum numero in Belgium transitus; & datæ iis commendatitiæ à Garnero. Verè vtrumque; at si ex literis arguitur notos illi fuisse coniuratos, iam non tredecim, sed centum & sexcenti fuerint coniurati, cum ferè Catholici quotquot ex Anglia transmittabant, vt erat omnibus instat Patris ab eo peterent & acciperent literas ad amicos. Computarem tamen si foret necesse, anno citius & mensibus aliquot nauigasse tres illos in Belgium quàm rescisset quicquam de coniurationis negotio Garnetus. Qui ergo potuit illud promouere? Secundo instantibus Regni Comitibus, in oppido Caughtono, quo conuenerat pars coniuratorum Garnetum constituisse; qui *omnia egit quæ à coniurationis conscio, suasore, & cupidissimo incentore agi par erat.* Quot verba tot edit falsitatis solocisinos Calaubonus Grammaticus. Nam vt sequar singula, Garneti literas habeo, æui anno quinto die Augusti vndetricesimo ad Personium Romam datas, [quibus sibi multum gratulatur quod Dei gratia, turbulentos Catholicorum composuerit animos, animaritque ad perferendam cum patientia Christi crucem, & iugum persecutionis ceruicè immota sustinendum, quod detrectabant, antea nonnulli, & minabantur quæ solet extremis casibus desperatio suadere; in huius beneficij gratiam, peregrinaturum se postridie ad S. Virginem martyrem Vvenefridam, partim ait, vt vires paucillum reficiam; partim vt hospitia deuitem exploratoribus iam nota quibus me consueueram abdere.] Sed non deficiere reduci quibus exciperetur à Catholicis diuersoria multis locis, etiam ad vltimi Caughtoni in Prouincia Vvaruicenkens; vbi ecca tibi diligenter in actis collecta decora coniurati, quæ paulò ante vellicabat solennis circulator. Orauit ante omnia, inquit, & Catholicorum flagitauit preces vt fortunaret Deus *negotium grande*, quod erat proximè exiturum sub initium Parlamenti. Si tamen foret ex vtilitate Ecclesiæ futurum. Quod Garneto votum exprobrauit insultans Cæcilius in postremo absoluendi iudicij confessu, interpretatus *grande negotium*, de

obruendo Rege, Principibus, & Parlamento suffossionis igniarum ruinis breui erupura. Cui modestè Garnetus interpretamentum hoc ipsius, à vero longius, & verbis quibus vsus fuerat aberrare, rogasse Catholicos Deo supplicarent pro felice euentu negotij ad Catholicam Religionem grauissimi quod erat proximè in Parlamento agitandum, de crudis scilicet legibus quas ab eo ferendas, minitabantur publicè maximè Puritani. Eæ vero si decernerentur, timendum magnoperè, ne Catholici non modo exacerbarentur supra vires, sed proculcata patientia desperationi succumberent, Ibidem pro publico Ecclesiæ bono, illos recitabat antiquos hymni versiculos *Gentem auferre perfidam credentium de finibus, vt Christo laudes debitas persoluamus alacriter.* Poscebat igitur ab sanctis deletionem Parlamenti, & suas iungebat cum opera coniuratorum preces. Fraudulentam criminationem peruersa facit ab suis adiuctis auulsiō. Hortabatur Catholicos Garnetus cauere ab hæresi, quam pronum erat affricari & adhærere, assuetis quotidiano vsu inter hæreticos, hoc vt præuerteret, illos elegerat ad rem idoneos ex hymno SS. omnium qui tunc annuo cultu in Ecclesiis cantabatur. Cæterum se semper abhorruisse ab ausis, & votis crudelibus quibus tam multiplex tantorum hominum parricidium petebatur, ex quibus constabat Parlamentum, teste Deo iurauit, tum in causæ suæ iudicio celebri; tum morte instanti, & quidem verbis ea immanitatem criminis detestatione damnantibus, vt vererentur aliqui ex nostris Patribus, ne iis offensus dolerent Catholici & coniuratorum maximè quorundam infantes familiæ; non quod in iis essent qui factum probarent, sed quod hic fuerat falsus vulgi rumor. Hanc certè tam sanctam viri sancti contestationem ne aduersarij quidem in eius mortis historia dissimulare potuerunt. Quam suam Garnetus Christianam mentem, & religiosam, ipsi Catesbyo palam nec blandè aperuit. Interrogabat eum Catesbyus detecta coniuratione iam profugus, & futuri, anc. ps, quid sibi auctor, esset? Quid consilij daret? [Respondit Garnetus ab homine, qui sibi auctor solus, solus à consiliis fuisset, suum ingenium suosque impetus secutus, rem esset aggressus tam temerariam; amicos tot nobiles suo exitio inuoluisset, Catholicos omnes ad extremum in quo laborabant egisset naufragium, eo inquebat ab homine, ne verbum quidem se velle audire] quod responsum, iudicibus suis in defensione causæ reposuit, adiecitque illius, si modo id vellent, facturum ipsis certam fidem; at præiudicatas eius condemnandi opiniones, & colores noluerit veritate comperta corrigere. Postremam in eum Cæcilius intorsit phalaricam, antea per Cookeum libratam, nunc falsis roboratam; audisse scilicet, fatentem, Garnetum, se Catesbyo suasisse vt Bainhamum ad Papam mitteret; sed de suo subiungens, quod ex contextu verborum volebat intelligi, ex confessione Garneti se habere. Nam cui bono, ac fini, nisi vt Bainhamus de coniuratione Papam faceret certiore, audita interea temporis per celeres nuntios, Regis, Principum, & Parlamenti extinctione repentina, illico argenti, armorum, diplomatum aliaque ab eo vrgeret præsidia ad euerisionem regni funditus absoluendam: sed enim Garnetus quàm potuit maximè

maximè reuerenter Cæcilio audens, ac liberè vniuerso coram tribunali, verum à mendacio secreuit. [Res inquit, mi Domine ! longè aliter acta est ; & sunt planè diuersa quæ ex me audisti : profectioem videlicet Bainhami, haudquaquam meo susceptam consilio, sed ob sua quædam priuata negotia transmissurus cum esset in Belgium, forsan & Italiam visurus, pergeret cum bono genio Romam vsque, vt Catholicorum in Anglia calamitosum statum & lamentabilem Pontifici exponeret ; si quid eorum miseris, abiectioni animorum, & vitæ minimè vitali restaret opis aut solatiij sperandum haud posse aliundè quam à Patre omnium communi meliùs expectari: hanc ipse ab illo consolationem sua vnus lingua, sed Catholicorum omnium afflictissimis precibus, votisque supplicibus flagitaret. Nec ego priusquam Bainhamus ex Anglia solueret, de coniuratione quicquam olfeceram ; nec putem Catesbyum secreti vltra quam oportuit tenacem illud Bainhamo credidisse, nisi forte ita generatim, vt satis intelligi se nollet. Eram ab eo itinere coniurationis gratia suadendo aded alienus, vt omnino in contrarium niterer. Audito enim sæpè Catesbyo minaci, turbido, & trunca verba rumpente (aliumque pariter iratum qui postea captus est) suspicatus sum apud se violentum aliquid moliri, recurrebat enim percunctatio illa de arce expugnanda, & cernebam velut Belgij oblitum, parandis, militibus, & armis incumbere, suadendo, rogando, contentionem omnem adhibui, ne quid tentaret turbulenti, offensum iti alioqui grauiorem in modum summum Pontificem, qui me sapiùs laudasset ob rerum nouarum, vel compositos motus vel elisos ; & mandasset iubens strenuè pergerem in corroborandis Catholicorum animis ad patientiam, & diuinæ opem misericordiæ fidenter expectandam. Sapienter igitur, & tutò committi Bainhamo, vt reflicaret Pontifici malorum nostrorum memoriam, & subsidiorum quæ non possent ab eo nisi æquissima, & sanctissima proficisci. Hæc ego ad Catesbyum, eo sine vt si quid infaustum animo coqueret, premeret id saltem sibi imperaret, quoad Roma Bainhamus respondisset, promisit, mihi que fidem suam obstrinxit ; ego danti fidem libenter præbui, quam post non tenuit ; fortassis quod eam potius dedisset vt amoueret importunum ab oculis quàm ex animi sui sententia. Sub hæc de Catholicis scribens fide iussorem me pro iis dedi, hoc enim mihi sponponderant, fore vt quietem, & patientiam, factis animisque constanter tenerent. Quæ mihi geminæ futura erat consolationi, tum ipsa per sese, tum quod fructus esset, meæ profusus non segnis operæ.] Hæc incusanti Cæcilio Garnetus, & ego eius causam hoc opinionum præiudicatarum argumento libens claudio, quas à se habebat nimis multas, & notas, si iure fuisset, non confidentia impia iudicandus triumphaturi in eo de Religione Catholica Calvinismi. Vtque pridem ne auditus quidem, sed neque comprehensus, edicto Regio proditiõis conuictæ damnabatur ; etsi conuictiones illas postmodum viderint, ne sat quidem fuisse ad causam inchoandam, ita nunc in eum tanquam proditorem, deliberatam attulerant, & velut ex euidentibus præiudicatarum mortis sententiam. Iam si quis vsquam mortalium fuerit in quem præ

languida & miti, naturæ totius temperie, & habitudine, nec posset iræ motus, nec indignationis cadere, fuit planè huiusmodi Garnetus, nedum vt tam atrox, & execrabile facinus valuerit ab eo concipi, & strages tam impia Senatorum & procerum, quin & amicorum & Catholicorum, Regisque aded annum integrum circumferri animo integro nec in amentiam, & furorem rupto. Cognomento agnus iam inde à pueris, ob lenitatem indolis audiebat; optanti Personio vt is in Angliam mitteretur, nihil Præpositus Aquaiuia obstare dixit, nisi quod doleret agnum à se in macellum mitti, vt autem hæc erat illius indoles, & natura, sic non magis ab ea potuit quam à se desciscere, suo etiam subinde cum graui damno vbi opus fuisset defensione acriori; quam eius superuacaneam mansuetudinem, & obseruantiam improbarunt qui eius vitæ, & innocentiae quam probè norant, volebant fortius consuli, quòd esset, eius causa cum fidelitate Catholicorum, & Religionis honore iuncta, & armarent in eius modestiam aduersarij probationes euanidas primariorum hominum tumore præfisi. Rex ipse discedens, causam, inquit, meam propugnassem haud paulò vegetius, & retorsissem validioribus responsis nonnulla capita. Edidit, denique supremo vitæ suæ actu, suæ huius mansuetudinis specimen tam inligne, vt negaret populus tam mite pectus potuisse proditorum crudelium, & affectionum capax esse. Vita demum illius annorum viginti per totam Angliam tam quietè & placidè acta est vt videri non possit credibile, ad vsque hanc vltimam immanitatem desciuisse, cuius illi pro veris suspiciones, & colores aduersus quodcumque possibile factu, affingitur. Possum verba repetere aduersariorum, qui hanc ei laudem attribuunt mansuetudinis in omni vita, sed tam palam deinde malignis detorsionibus à natiuo auulsa, & distracta sensu, vt venæno imbuta hostili, si alias vnquam, suam prodiderint maleuolentiam. Primam enim tam certo omnibus, & liquido constitit, quicquid valebat apud Catholicos auctoritatis, & amoris ab eo collatum ad stabiliendam pacem Anglos inter, & Hispanos, vt anni eiusdem Septembris vicesimo primo scriberet in hæc verba. Fuit, inquit, non amicis modo, sed aduersariis euident, quàm efficaciter, & celeritate quanta incubuerimus in pacis negotium cum Hispania concludendæ. Missus ab Rege Catholico nostris vbique consiliis, & opera vsus est, qua si caruisset, & amicorum nostrorum subsidio, nunquam erat ccepta in optatos exitus perducturus; fuit quin etiam ex Regni primariis qui nostram in ipso Parlamenti palatio, virorum sapientum, Doctorum, & religiosæ conscientiae felicem operam, hoc in negotio plurimum commendauit, quod tanti erat ad vtilitates publicas momenti. Citantur & intra Angliam Garneti literæ ab aduersariis, ex quibus asserunt tumultus quatuor fuisse ab eo cohibitos, fatentur & suo elisam ab ortu Vvatsoni, & Clarki coniurationem; verum elogio adiuncto quod encomiastarum nemini, etiam inter pocula somnianti potuisset in cerebrum scandere; factum id eo ambitu honoris quem sibi totum erat asserturus ex cuniculi suffossi coniuratione, & strage longè sonantius vniuersum orbem suo nomine impletura. Narratur insuper à Thoma

ma Vvintero die quodam cum ei tacitè significaretur, feruere quiddam in Catholicorum subsidium, & malorum leuamen quibus premebantur, præoccupasse cæca illa ipsius gaudia monito sapienti. Semiam reos, & semidamnatos non rectè agere: Dei esse verbum, quærendi boni causa, etiam maximi, nihil vnquam mali, quanquam leuissimi licere, institisseque ad hoc vehementer vt quicquid id erat quod meditabatur, ab eo illum dimoueret, nisi iuris eius indubitati certas, æquitatisque teneret rationes. Ad hæc illos adplausus, & gratulationum magnificentiam quam exhibuere Catholici Regi suo ac Domino Iacobo, è Regno Scotiæ Angliam intranti ad capessendum eius sceptrum, magnam partem Garnetus mouerat, & quas illis Rex egit humanissimas gratias pertinere quoque ad Garneti laudem: inde spebus amissis tolerabilioris imperij, cum minis & fremitu non obscure iratum dolorem proderent, quid non egit ad persuadendam illis patientiam, certa prouidentia diuinæ pietatisque fiducia, eo vsque vt illum deinceps amoueret ab se Catesbyus, & cum eo complures, pertæsi molestum, & intempestiuum patientiæ hortatorem. Enimuero res eò deuenisse vt esset denique malis fortiter obstandum, nec frustra in posterum præbenda iis terga. Catholicorum bonitate fieri peiores hæreticos, & inolescere, & hanc ipsorum nimium placidam taciturnitatem pusillo animo, ignauitæque assignare. Verti nunc tandem in Anglia eum religionis articulum, qui nobilibus egeret generosis, non Presbyteris inertibus. Hinc illæ Romam tam crebræ Garneti literæ, de oppressione Catholicorum inconsolabili, & rerum nouarum supremo discrimine nisi hoc Pontifex, remediis prouidis, manumque adeo sacris fulminibus armata præuerteret.

Quæcumque hic iuuat repetere, sic aduersariis liquebant, vt iis acta sua librosque repleuerint; nec non ingenuis, iustisque coniectionibus quibus innocentia suæ patrociniatus est Garnetus, & longè plus fidei ad probationem veri fecit, quam illi ad eius occultationem. Eam ob rem præclari causæ instructores, vt sophismis suis titulum præfigebant probationum indubitatarum, sic probationibus Garneti nubem obducebant coactarum explicationum, quibus aut elideretur vis eorum omnis, aut contra Garnetum verteretur. Hinc illud quod erat necessario consequens ad illam quam ante retulimus Cæcilij contestationem, hoc iudicio id agi, vt in Garneto Iesuitæ omnes censerentur proditores, in Iesuitis omnes Catholici, vt qui eadem viuerent doctrina qua essent ab iis imbuti; hinc item illud patriarum legum silentium pertinax quæ Garnetum agebant damnationi obnoxium, vt erat de cæclatis per horas aliquot coniuratis, quanquam de iis nihil prorsus extra confessionem cognouisset. Verum nec erat ea damnatio satis doctrinæ Catholicæ, vt vellent ignominiosa, sed Garneto gloriosior quam vellent. Cumque is priuatim, & publicè confirmandis iis quæ toties dixerat, toties professus fuerat constanter institisset, commenti sunt homines scelerati nefariam fabulam post mortem viri sancti, eiurasse illum dum viueret solenni abdicatione nomen, & titulum martyris, quod verè agnosceret, iure se proditoris reum mori. Sic eum inducunt in

Turri cum Calvinistis aliquot delirantem, quos deinde pro testimonio audiri voluerunt.

[Ego scilicet martyr? & cuiusmodi farinæ meum hoc foret martyrrium? polliceri hunc mihi honorem poteram, nisi aliunde quam ex confessione facta, de coniuratione cognouissem, sed cum aliunde de illa compererim, meum agnosco scelus; iure me fateor damnatum morte proditoris, qualis re vera sum.] Sic edunt homines insulsè fraudulentè, priuatos inter parietes carceris, & se coram solis personam Garneti, suamque illi stultè accommodant mendacissimam linguam, iis planè contrariam quæ paulo ante in eius literis legebamus, si licet innocens, vitam mihi nulla innocentia seruabit. Iis deinde quæ palam solenni confessu iudicum iuratus affirmarat, iis demum quæ pro patibulo, vrbi toti & orbi fuerat contestatus, Hac mendaciorum propudiosa densitate contexta sunt omnia quæ de Garneto scribunt, illius nimirum immemores antiqui, & prudentis effati, si negare sit satis, nemo vsquam reus; si accusare nemo vsquam non reus.

Atque hic defensionis legitimæ finis esto qua Garneti simul Catholicorum, & religionis, ius propugnatum est fide optima & sincera. Nunc lubet addere ad historiæ gratiam, quod nouem post annis, Glasensis in Scotia Archiepiscopus aliique ex Caluini schola defœcatissimi Puritani Ioanni Oglebyo Sacerdoti fortissimo exprobrarunt, cum examinarent ad mortem damnandum, quam & generosè pro Catholico dogmate pertulit. Habemus eius manu, quæ sita ex eo eiusque responsa. Interrogatus sum (scribit ipsemet) de pulueraria coniuratione, & igniatio in Parlamentum cuniculo? Abominor inquam parricidas, tantum abest vt laudem. Atqui aiunt, hæc Iesuitarum, & Papistarum doctrina est; Ego, legat qui volet acta Constantiensis Concilij, & discet hanc ab hæreticis probari crudelem doctrinam, à Catholicis damnari; docuisse Vvicesum natione Anglum licere populis dominos suos occidere; dominos peccando grauiter, ditionum suarum iure excidere; Sacerdotio suo Sacerdotes. Proscripsit hæc monstra synodus. Paucorum fuit nobilium conspiratio cunicularia; vestra Regem Iacobum Septembris decimo septimo suamet in Regia grandi armatorum instructu inuasit, & conclamatus erat, nisi artifices accelerassent opem custodibus ferre. Sunt Edimburgi hodieque ad duo millia qui tunc arma sumpsere, testanturque Prædicantes fuisse ad cædem aliis hortatores vociferantibus pro tesseratio symbolo *Deum & Ecclesiam*; dum succlamaret *Deo & Regi* aduersa pars. Parumque hoc habens vestros inter summates prædicantium summas, & Achilles Robertus Brusius, etiamnum superstes, nec multum hinc absens Marchionis Hammiltoni patrem literis inuitauit festinaret ad diripiendam ex indigno Iacobi capite coronam Papistarum fautoris, & patroni, foreque se illi cum suis auxilio. Fuit hæc publica medio in foro, Prædicantium furore mota incensaque coniuratio, non paucorum ex aula nobilium. Vos in Iesuitas præter suspicionum nebulas nihil habetis, & imaginem inuidiæ odiorumque simulachra. Quæ dixi de vestris testem habent
ipsummet

ipsummet Iacobum Regem multosque alios qui pars negotij fuere. Multa sub hæc ab iis de Garneto interrogatus sum, Respondi fuisse insontem penitus, nec potuisse vel mundi totius pretio aperire quod confessione sacra didicerat; Ego subiecit Archiepiscopus, si quem audissem pro confessione machinatum fuisse Regis mortem; & crimen, & eius authorem detegerem. Propterea, inquam, confiteri apud te deberet nemo. Post quædam alia, si Garnerus, inquam, subire mortem optavit potius quam sigilli sacri violare sanctitatem, veneror illum pro martyre, ac si Pontifex illum eo iam vocasset cognomento, cupidè morerer ad illud ei asserendum. Faceffant hinc subdit Archiepiscopus istæ hypotheses, tu de illo quid sentis? Ego vero, quæ scripsit carcere; quæ Regum duorum legati multique nobilium manu propria confirmarunt, quæ legi per Angliam transiens, hæc inquam, si vera sunt, sentio piè sanctèque mortuum, & à prodicione coniurata purè innocentem. Hic illi acta, mihi in contrarium proferte; ego, acta nempe aduersariorum hostilia! hæc fidem merentur, quid ni & illa quæ in oppositum comperi. Hæc P. Ioannes Oglebyus. Perorauerat filci aduocatus, declamationi finem imposuerat Northamptonus; purgationes obiectorum Garnetus ediderat, & retexuerat causam omnem iuris dicundi prætor, cum iurati Duodecimviri, tantisper secedunt vt deliberarent quod iam erat decretum; regreffi post paulum reum pronuntiant. Cæcilius qui toties antea pro se dicentis eliserat verba & purgationes abruperat; nunc seram denique, ac planè inutilem clementiæ regiæ copiam prolixè illi defert, si quid illi forte ad purgationem dicendum superesset. Ille pro vsu & formula professus, vitam suam & mortem in Regis esse potestate; vitam sibi saluam si velle dignaretur, fore vt illam omni fide in Regis obsequia, seruitutemque deuoueret, quoad sibi fas esse religionis, & conscientiæ iure posset; ad causam suam quod adderet, respondit sibi nihil quidem restare, sed eam denuo in æternum examen pro diuino vocandam tribunali, vbi procul eorum coniectionibus, & præiudicatis longè aliter esset ex veris & perspectis animorum occultis decidenda. Nec plura effatus siluit. Processit inde Coxeus filci causidicus, exegitque à Iudice Popamo sententiam. Indicta per præconem audientia Popamus Garnetum pronuntiauit reum maiestatis, damnauit suspendij, rescindendorum semiuuo partium corporis, extrahendorum ex ventre viscerum, cordis pectore reuellendi, amputandi capitis, & trunci quadratim secandi & præfigendorum ad ignominiam celebrioribus compitis membrorum. Hic Cicestrensis Episcopus, pro ingenuitate mentiendi, velut de Platonis Atlantide scriberet nullius obnoxia refutationi, negat hoc supplicij genus esse tam acerbum quin crudeliora Romæ infligantur. Pronuntiata sententia Northamptonus, forensi seposito Theologum induit, Garnetum admonens serio videret, quis esset causæ suæ cardo. Haudquaquam damnari Religionis nomine sed prodicionis, omni probationum instructu euidens. Doceri nos scripturis Canonice, nefas esse aut Reges occidere, aut regno deicere, tytannos esto, adulteros, apostatas, Sacerdotum carnifices, hæreticos, idolorum cultores (oblitus est atheos) nullam

denique in terris esse potestatem cui vlla seu religionis seu civilis & humani iuris quaecumque sit causa, Reges possit obnoxios facere. Hanc sibi Papa si atrogat, vsurpationem esse annorum retro sexcentorum. Secutusque huiusmodi canendis naniis, aliena sibi concinnatis manu, diu memoria propria paratis, denique absoluit, totumque simul tribunal discessit; reductus est in turrim Garnetus, Rex in palatium rediens, magnam reo dixit factam iniuriam, quod nisi frustatim, & creberrima turbato interiectione obiectorum data esset facultas defendendi sui. Protestantibus animi rediere, qui antea territi cum respondentem de tribus capitibus, æquiuoco, Recusantibus & societate audiissent negarant posse solidius, & ordinatius responderi. Seiunctis Catholici, vt erat cuius perfacile, à vero & recto coloribus, & fuci nebulis, certo statuerunt vnam esse Garneto mortis causam, fidelitatem Deo, & inuiolabili confessionis sacrae arcano seruatam.

Raptatur ad locum supplicij Garnetus, populo confertum innumerabili. Eius animi tranquillum, constans professio Catholicae fidei, calumniarum quibus fuerat oneratus, perspicua elucidatio. Amor in eum populi, supra morem, & sublimis de illo opinio. Eius vitæ singularia. Cruoris eius stilla in spicam fortuitam decurrens vultum eius in ea depictum reliquit.

C A P V T XII.

V. P. R. A. mensem differtur Garneti mors, præter vsum paucorum ad summum dierum qui soliti erant inter sententiam mortemque interici: differendi causæ vario rumore iactatæ sunt. Alij Regem voluisse nouo clementiæ suæ ostento suadere se nisi maximè inuitum, Sacerdotum cruote manus non tingere, tanti præsertim inter illos meriti, & famæ. Alij Garnetum vitam interea cum Protestantibus pacisci, & solenni quam esset è pulpito S. Pauli edicturus, eiuratione Catholici nominis, Eboracenses infulas cauponari. Quidam propius vero, imo prorsus ex veris, argumenta quæri iuste quibus aliunde quam calatæ confessionis culpa laueabili damnatus videretur. Cauendum enim Iuratis duodecim Garnetus inculcabat falsis coloribus, & reuerariis quibus onerabatur coniecturis ne deciperentur, nec commissuram se vni subscriberet, quantumvis

tumuis in acta relatis iuridica, quod perpetua importunitate vt faceret
 poscebant forenses Ministri, reuocando ad se seorsim singuli, requirando
 iterum ac sæpius, scriptitando, notando, confarcinando acta noua, & libros
 ex arbitrariis fabulis, confessionibus, & literis secum pugnantibus: quibus
 decretoriam, ac certam vt post videbimus, ex veris & certis coram Deo
 mendacij notam inussit moriens. Ausi quoque gloriolæ aliquid ex eo ten-
 tate Prædicantes, & de Religionis Catholicæ dogmatis nonnulla quærere;
 ipse omnes à se vno argumento operaque abegit: abundare illis tempus quod
 tererent, breue sibi restare, cuius ad mortem comparandam momenta du-
 ceret pretiosa. Fuit ipsi & alia ratio periculosa disputationis nedum inuti-
 lis solerter declinandæ; ministelli, enim sectæ vtriusque colluues, er-
 rorum pertinax, quocumque esset disputatio cessura, cantaturi erant po-
 pulo victoriam, triumphum, expugnatum Garnetum, debellatum dogma
 Catholicum. Nam si penes illos mentiendi tam potens fuit imperium
 vt persuaderent populo Garnetum vltimo vitæ suæ actu & theatro in
 verba Caluini iuraturum, & hoc illi tunc è proximè stantibus non-
 nulli tanquam condictum suggererent, quid erant facturi, si dispu-
 tare cum illo potuissent & tanquam milites gloriosi peruersionem eius
 sibi arrogare. Inter hæc ad primum Maij mors eius decreta, diem vulgi
 lætitiis celebrem, & effusione vrbs totius extra urbem, ad decerpandos
 inde flores, & ramos virides, quibus sibi veris optati Principium inuicem
 gratulentur. Hæc publici gaudia cum aduertissent consiliarij, funesta-
 tum iri atroci supplicio tanti viri, transtulere illud in diem tertium Inuentæ
 Cruci Sacrum. Quam colebat Garnetus peculiari veneratione, incidebat-
 que is dies ex Calendario abaco veteri in vigiliam Pentecostes. Mane eius
 diei ad traham cratitiam procedenti ex Turri, Coquus carceris occurrit,
 teneriterque salutato, adprecatur viæ comitem Deum; cui arridens Pater,
 tibi quoque ait, adsit semper Deus, & mercedem exsoluat operæ mihi hæ-
 ctenus impensæ, à qua deinceps immunis futurus es. Paulò vltius Vva-
 dei vxor qui Turri præerat, & ipsa hæretica, sed versus Catholicos benigna,
 & mitis, transeunti salutem perhumaniter dixit, ac sit tecum Deus, Do-
 mine Garnete. Teque spiritu & viribus recreet, id illum enixè precabor
 vt faciat, egit gratias pater propensæ erga se voluntatis vltro tamen illi
 quas spondebat preces condonauit; sed suas promisit, si quam sperabat
 perseuerantiam Deus ipsi gratificaretur. Prospectans è fenestra Baro Gra-
 yus, euntem clamore salutauit, bona illi de cælo omnia, & oppottuna pre-
 catus subsidia. Satisfaciebat officiis omnium Garnetus, ea serenitate oris, &
 animi; verbis tam expeditis, & placidis, conformatione vultus tam alacri,
 vt euntis nequaquam ad mortem, diceret, sed in Paradisum. Solutis bra-
 chiis in crate ligatus est, iunctis in preces perpetuo manibus paulumque
 à pectore sublatis, & clausis vt plurimum oculis, ne quo à diuinis auerte-
 reretur obiectu fortuito, intendens nihilominus subindè in cælum oculos;
 equis tribus ex Turri ad patibulum tractus est. Destinatus spectaculo lo-
 cus forum fuit ad maius S. Pauli templum, & Occidentalem eius portam:

eminebat illic Episcopij foribus obuersum pegma; patibulum in eo duplex, & cruentæ ad latus lacerationis ferreus apparatus. Spectatores in æquo in subitariis theatris in tectis in fenestris (cingitur enim tota palatii, & domibus platea) quanti alias nunquam, nec locariorum vberiori lucro, nec locorum maiori penuria. Concurrerant alij magnum illum Papæ parui Seminaristam spectaturi, cui redimendo, garriebat vulgus Regi oblata aureorum millia octoginta: traxerat alios curiositas videndi primum illum coniurationis architectum, audiendique confitentem reum, renunciatam Papismo suo fidem, Caluino obligantem euadendis nimirum quæ instabant inferorum pœnis. Hæc à Prædicantibus in vulgus ventilata deliria. Solutum crate Decani duo excipiunt Londinensis, & Vyincenstrensis alique minoris in clero illo gradus aperto singuli capite, & significatione reuerentiæ non vulgari. Ab Rege, inquit Londinensis, Domine Garnete! adsumus, vt vel hac vltima vitæ periodo, subiecti Regi tuo fidelis exsoluas officium, fassusque te reum coniurationis, eius veniam ab eo petas. Ego inquit Garnerus, mi Domine! in Prætorio publico, & confessu eorum à quibus eram iudicandus, cumulatissimè de hoc capite satisfeci nec quicquam penitus residuum animo seruaui quod possim addere, hæc per te quæso, meo nomine Regi dicta sunt; responsione contenti nec ne, alio diuertunt: fidem illi viuacem in Christum commendant, quam probè cernebat Caluini fidem ab iis intelligi; vt eius præsidio, salutem animæ in tuto locaret. Pertæsus monitum Dei seruus rogauit comiter, de hoc sibi esse molesti parcèrent, edoctum se pridem Magisterio meliori quibus studiis esset paranda in mortem anima, quam ratum sibi erat, & deliberatione certa fixum pro fide Catholica ponere. Sub hæc scandit in pegma, iique post illum, quibus præierant Regij aliquot Ministri, & ex Catholicis amici, & nobiles auctoritatis præcipuæ, inter quos non debet Henricus Montagusius sileri *Recordatoris* vt vocant officio fungens. Omnes placidissimo aspectu salutauit, post è crepidine pegmatis populum vniuersum, oris compositi tam venerabili specie, & tam nihilominus suauis, vt subaudiretur populi admurmuratio, non esse hanc hominis faciem in quem posset prodicionis suspicio cadere, multo minus atrocis, & sanguinolentæ coniurationis: stabant tamen arrecti ad verba illius vltima vt ex iis de illo mitius iudicarent, & notatum hic haud sine stupore, cum circumtulisset oculos, & patibulum infame desuper, cultros aperiendis visceribus, corpori diuidendo cespitas ad vnum mensæ latus; focos ad alterum cremandis vitalibus, hæc perinde spectasse vt si nihil ad se attinerent, nec vultum mutasse, nec floris colorem ne inducto quidem post paulum in fauces laqueo, imo aliquot etiam post mortem diebus reinuisse illam serenitatem viuentis, & spirantis. Salutato exinde populo quæsiuit sibine fas esset tantisper orare, sed Montagusius, verbis modisque asperioribus duriter occupato ab Rege denuntiat se adesse vt eum dimoueret à pertinacia negandæ coniurationis, inflecteretque ad petendam à Rege illius veniam. Nihil, inquit, Garnetus, habeo cuius mihi sit à Rege petenda venia, quem ita prorsus nulla re vnquam læsi, vt

etiamp

etiam nihil omiserim, quo tum alias, tum hanc potissimum coniurationem disturbarem ac dissuaderem. Quamobrem inde nulla potest damnationis meae causa peti, nisi me faciunt propterea reum quod sacro mihi secreto credita religiosè cœlauerim. Id vero non est Regem offendisse, illa tacuisse, quæ nefas mihi esset absque salutis æternæ iactura edere. Se tamen & Rex & Regni administri si propterea læsos putant, quod contra quam sentirent, ac vellent tacuerim, libenter peto dignentur condonare, quod non potui aliter facere. Sic ritè ab iis explicitum; quæcumque ab se nomine Principis exigì, poterant, tentauit Montagutius noua fraude; quasi nihil obstaret, auebat plurimum suam Regi solertiam probare. Affaturus igitur populum circumfusum, audite ait, magna voce Quirites; petit à Rege Garnetus veniam coniurationis; sed excepit mox vafri sicophantæ luculentum mendacium Garnetus, & facis, inclamat, atrocem mihi iniuriam. Negauì me Regem offendisse, & pernego; negauì me quicquam admisisse cuius esset quærenda venia, nisi sacri confessionis auditæ silentij, quod mihi nec debet, nec potest culpæ imputari. Ad hæc Montagutius erubescens; & pudore factus audacior, negas igitur, ait, cuius tuum habemus Chirographum fuisse tibi coniurationem à Catesbyo, & Greenuayo, extra confessionis sacrum perspicuè detectam. Nihil, subdit Garnetus, à vero longiùs quàm vt mihi vnquam Catesbyus de coniuratione quicquam crediderit; credit Greenuayus, sed confessionis oclusum sigillo, cuius tamen viri nomen non proderem, nisi vt multo grauiora, quæ illi affinguntur ab eo defenderem. Videns suam Montagutius in arcto famam, triuali strophæ nititur eam liberare; scrutatur primum simulatè, velut illud apud se habere se Chirographum crederet; post vnum ex famulis vocans, iubet scriptum proferri Garneti manu de coniuratione confitentis. Quod illi cum probro explicaturus in os esset. Absit, inquit, ardens audenterque Garnetus, absit, nec vnquam futurum est vt meum proferatur Chirographum ab iis diuersum quæ & hæcenus dixi, & repeto. Magna vtrimque expectatio, vtra pars conditum mentiretur, quæ in risum confestim vanuit, referente famulo scriptum illud ab se alicubi omissum; vbi vero non satis meminisse. At hoc vrget Garnetus neque hic, nec alibi gentium reperietur vnquam, Imo, ira fremens Montagutius tuis ingratiis & reperietur, & in typos ibit vt tua hominis pefidi manifesta fiat fallacia, & linguæ æquiocæ libido in perneganda coniuratione cuius tute ipse verè tibi certoque es conscius. Pernego vero instat pater, nec res aliter se habet quam sonent mea, & veraci candore significant verba, cuius meæ mentis appello testem Deum, & salutem æternam pignus pono.

Hac aduersarij tam crebra celebri firma & solida contestatione videbant sibi obrortis faucibus elidi mendacia omnia, quæ de confessione Garneti autographa, penes se seruata toties falso venditarant. Statuunt, itaque denuntiationem illam firmiter adedè sanctèque contestatam nec silere indicatam, vt pote nimia diditam & notam fama; sed eius ita meminisse vt suis velificaretur mendaciis, Montagutium nempe confessionem illam auto-

grapham vt promiserat cum exhibere Garneto vellet, ex opistographo exterioris folij titulo ab eo agnitam, & Montagutium demisse rogatum hunc sibi pudorem condonaret, nec ulterius pergeret in ea sibi ob oculos euoluenda. Cœterum coniurationis tamdiu tacitæ se reum fateri, sic illa verioracula Lancillotus & Abbotius scripsere, qui ab rebus præsentibus, & theatro cum abessent flocci habuere honorem frontemque præsentium, etiam ex Protestantibus qui ad vnguem verba vtriusque singula postea vulgauerunt. Nec prætereundum Cookeum sua illa vâgrandi declamatione, suisque illius emissarios tot libris cum traduxissent *Evidentiis* scilicet solaribus Garneti nomen *Conscij, complicitis, auctoris confessi & conuicti*, supremo illo ad patibulum actu, nihil eo quæsisse, sed neque Montagutium à Rege missum, nisi vt fateretur se extra confessionem de coniuratione cognouisse quod auditus palam ac liberè negare, & quod necessario sequebatur cuiuscumque offensam cuius deberet ab Rege veniam poscere. Cerrè chronicon Ioannis Stouui quem dignantur illic magna fide, solum ait Garnetum *Proditionis calatæ graui agnita offensa mortuum*, nec causam meminit quanto scilicet minus ad se tanto ad gloriam Garneti magis pertinentem.

Expediterat se à Montagutio cum ad marginem reuersus pægnatis horæ ferè dimidio affatus est populum, gratulatus sibi magnoperè die illo Inuentæ Cruci dedicato, inuentionem suæ Crucis, ob quam summas Deo gratias agebat, cuius beneficio cœteris omnibus impositura finem erat quæ vitam hanc miseram circumstitebant innumeræ. Hinc sui daturus rationem, quæ breuiter dixerat fusius confirmauit, nihil se vnquam de coniuratione penitus rescisse, nisi quod sigillo confessionis sacræ premere cogebatur. Hæc vero se Dei æterno examini proximum non posse nisi ex germana veritate, & nuda interioris animi sui sententia loqui; dehinc illam se semper abominatum coniurationem, tanquam sceleratam, & modis omnibus damnandam persanctè iurauit, addens si Deo nostris irato criminibus processisset dolori sibi futuram fuisse nullis vnquam consolationibus leuando. Conuersa post hæc ad Catholicos voce hortatus est illos vehementer ad tolerantiam malorum quantumuis grauium. Durarent in iis fortiter, nec se vnquam illorum diuturnitati, vel asperitati molirentur ciendis tumultibus aut coniurationibus mouendis subducere, id enim nec Deo, nec posse Pontifici placere, quæ verba fateretur Abbotius ab eo dicta, sed quam verè? Inquit, si iam ipse tres Bullas acceperat à Pontifice, mox ab effectu proditionis denuntianda? Se vero vt probet ex indubitatis has gerras effutire, Garneti Scrinia pro testimonio adducit, sed negat idemmet potuisse vnquam in iis reperiri. Quæ dum scribit vit musca obliuiosior non attendit quàm manifestè, ac turpiter secum pugnet, cum sæpius scripserit Bainhamum vt vocat ludibundum Romam isse vt de coniuratione doceret Pontificem, prius exitura quam Romam attigisset; vnde igitur qui & quampridem latebant in Scriniis Garneti, *Tria Bullarum Pontificiarum fulmina mox à scelere peracto eiacularanda*, allocutione ad populum absoluta, orauit de genibus breuiter ad scalarum pedes. Interpellatus enim est extra rem omnino à Decano Londinensi num se se arbitraretur iustè mori? Iustè, inquit, ex vestris iniustis legibus quæ con-

feffionis sacrae arcanum damnant: iniuste contra iustas Sacerdotij Catholici leges quae iuste oppositum iubent. Inconsideratior Decano Montagutius; loquitur, exclamat, æquiuoca; ponitque illi varia de æquiuocis dubia; cui pacificè Garnetus, dixi pridem quid in his liceret salua veritate, & conscientia; dixi fufius, & quidem publicè coram iudicibus, quid toto illo in genere non lliceret; quod iis adiungam non habeo. Redeunt pauld post Decani, duo, fidem illi occinunt in Christum solam, vt quæ sola sat esset vna, sola esset necessaria ad salutem. Quibus responsi aliud nihil dedit, nisi de cœtero sibi esse molesti ne vellent. At ij velut subirati, quasi, aiunt, & ipsi non sumus verè Catholici? Nec estis, inquit, nec esse potestis nisi professione Romanæ fidei, ac Religionis, pro cuius sanctissimis legibus libenter morior, & si millies possim, moriturus sim toties, magna voluntate, spes vlla nemini extra illam salutis potest superesse. At tute interea, insultat Montagutius ad inferos perges: insolescenti silentium pro responso dedit, & precatus Deum vt potuit, nam crebro interpellabatur, vestes posuit vt solent quibus detrahenda sunt viscera, & longo in indusio cõstitit vtrunque ita clauso, vt nihil posset vel aura perflante vel aliundeuis, minus honestè oculos ferire. Placuit populo tam cauta & verecunda modestia, & qui prius in illum fuerat pessimè animatus, vt eius ex dictis atque factis, lógè ab eo diuersum probauit, quem ante crediderat, totus in eius amorem mutatus est. Conscensis scalis & exorato carnifice, ne se nisi admonitus in præceps deiiceret, voce iterum, ac mente libera conuersus ad populum. Benè inquit, vobis faciat è cœlo Deus, suamque inde vobis affundat lucem splendidam ad cernendum, ad amandum ardentem, vt agnoscatis perspicuè, & completamini fortiter Religionem Catholicam Ro. cuius vnus sancta professio, sempiternæ salutis spem nobis præstat firmam, atque immobilem. Atqui suggestit ex iis qui aderant non nemo, expectabamus te nostrum fore, vel leque vti sponderas Protestantem mori. Cui mox Pater; voluntas tam execrabilis mentem subiit nunquam, quanto minus in propositum deducta; sed hæc fuerit vna metamorphoseon quæ mihi affinguntur, extra fidem Romanam nulla vera, nulla sat potens ad salutem. Post hanc fidei castæ professionem fortem, & liberam, Regem affectu præcipuo, Principes filios, Senatam, Regnumque vniuersum Deo commendauit; se vero Regemque iterum sanctis Catholicorum votis ac precibus vt ei perspicacem ad veri notitiam oculum, & ad Regni salutem impetrarent. Quibusdam exinde adiectis quæ ad innocentem Oldcornei & Tesmūdi facere videbantur, & turbulentum Catesbyj genium de quo ipsi nonnil generatim significauerant. Vltimum sibi reseruauit locum abstergendæ à se calumniæ, quam illi hæretici maximè probrosam impegerant, suorum in eos vitiorum liberalissimi quos ferre non possunt pari secum luxuriæ cõfusione immunes viuere. Vulgarant itaque Garnetum multis retro ab annis vxoratum; tres alij liberos, sex etiam alij ex matrona nobili tulisse Anna Vaux, Baronis matertera; excellenter Catholica, & si qua toto regno vsquam in Sacerdotibus domo colligendis nullius periculi timida. Hic ergo Garnetus.

maximum sanctissimumque iuravit iusiurandum teste Deo cuius esset iudicio terribili momento sistendus, se nec tali vnquam contaminatum piaculo; nec eius vel simplici foedatum cogitatione. Annam pro virtutum quas in ea perspexerat eximiis dotibus arbitrari se omnino virginem, & ab omni si alia vsquam impuritate alienissimam, quæ ille professione veritatis ad eam viuaci, & iuramenti nuncupatione tam religiosa populo expressit vt illam à se atque à matrona propudiosam calumniam prorsus amouerit.

Demum omni perfunctus, pietatis, & iuris officio, laqueo collum inseruit, torusque in Deo, Matre Virgine, versiculos crebrius iteravit, quibus opem illius in extremis solet Ecclesia postulare. Cumque dies Cruci ageretur sacer adspiratione ad Deum multiplici, eius tutelam postulauit, ac ne animo prius quam animus corpore exiret. Eius interea vitali aduersus hostem signo se crebro muniens; cancellatis denique ad pectus in cruce brachiis, carnifici innuit, à quo scalis deiectis vitæ sanctus laqueo pependit. Erat breui post ex damnationis sententia præscindendus casuro laqueus, vt exenteraretur semiuiuus. Quod quoties carnifex aggressus est facere, ter autem aggressus est, erupit vox populi. Sine animam egerit, & cultrum sustine, mirum interim nec dolore, nec mortis angustiis sibi prorsus ereptum, nec cancellata brachia demisisse, nisi denique paulatim & lentè, deficiente, iam anima, cum accurrentes amici aliquot, (censetur illic amicorum id esse officium) correptis pertractum pedibus auxere pondus quo præfocaretur, & longum moriendi laborem breuiter absoluerunt.

Spectabam ait nobilis Italus è fenestris cum Guillelmo Tauleyo Reginae Scriba, audiebamque commodè omnia, & miratus sum postrema illa sua sub patibulo innocentiae professione tam securo, & vindicatione matronae nobilis ab immani probro, mutatos ad eam versus illum affectus populi, vt magna pars tenere lachrimas non posset, nec ipse cui adstabam Reginae Scriba. [Secundo coram in quadras cadaueri parentata est infinita vis lachrimarum & finem hunc habuit anima illa, quam certò arbitror Deo frui] hæc ille. Quin ipsemet carnifex, pietatis sensum, & reuerentiæ prohibere à se non potuit. Ostensurus enim populo rescissum caput, prius, illi oculos decenter clausit, & genas deterfit; sed longè admirabilius quod ostentanti cor proditoris, deinde caput, cum moris esset populo voces attollere, & conclamare *viuat Rex*, neutrius aspectu vox vlla populi, aut flatus erupit. Altum vbique mœstumque silentium, quod profecto haudquaquam populum velut syderatum minimè tenuisset, si penes illum vel minima contra innocentiam Garneti suspicio resedisset. Hoc tam concordi, & publico populi de innocentia Garneti iudicio, cum sua de illo iniusta damnari iudicia tribunalium Ministri sentirent, agique se testimonio publico Garneti & iuris verè proditores, quod prodicionis falsæ reum indigno necassent supplicio; libris, historiis, actorum simulatione, inuectiuis nihil non egerit quo iustè damnatus conuictæ coniurationis, & prodicionis Garnetus videretur, quicquid is in oppositum & quantumcumque firmæ, & ineluctabilis purgationis obiecisset; fuit tamen nemo tot inter scriptores, ita sui oblitus.

oblitus vt negare auderet cuius decem millia testium moriens Garnetus habuerat. Sola huius capax propudiosi dedecoris septimo post anno inuenta est illa frons Roberti. Abbotij mendaciorum protrita sacrilegiis, & impudenter effrons. Is sua illa in *Antilogia* cum in Garnetum, in Societatem, in Papam, in Religionem Catholicam rabiosius cœteris despumasset, narando Garneti morientis vitæ actu postremo, voluit seipso videri superior. Negat quædam, nonnulla concedit, transuertit alia, nec facile dixeris vbi peruersè audacior. Purgauit, inquit, Garnetus infamiam turpis suæ cum matrona Vaux consuetudinis. Id vero quam liquido? *Non nisi per equiuocationem.* Vetuisse populum magnis clamoribus ne præscinderetur prius pendenti Garneto laqueus quam animam efflasset, hoc vero pernegat; & potest iurare se nihil tale audissè cum Prouincia integra Londino distaret; quo modo indidem peierat auditas populi voces acclamantis *viuat Rex* ad ostentum cordis & capitis Garneti proditoris, nam *acclamatum est*, inquit, *laud minus quam in pari causa fieri consuevit.* Porro illas de colloquio Garneti cum Montagutio, & duobus à Decanis literas, aut esse omnes falsas, aut interpolatas, ancipites, modisque aliis transuersas nec ignorare se aliter alios scripissè, sed nequaquam ex veris. Veri enim scribendi Prouincia huic scilicet vni seruabatur, qui non posset de Iesuitis & Papistis nisi vera scribendo errare. At enim populus qui nec conscientiam habebat venalem Ministris Regiis & iis quorum honoris intererat, Garnetum videri non iniustè damnatum, grauissimè offensus doluit artes adhiberi fraudulentas innocentiam hominis transuertendam vt dehonestamento eius famæ velaretur eorum dedecus qui eum iniustè necauerant? Catholici autem ex cognitionibus Iudicum toties iteratis ne quid in vulgus sparsum esset parum decoræ in Garnetum famæ vt ex motu, dictisque populi contraria viderunt, è loco supplicij velut pugnae campo triumphantes abcessere. Certatumque inuita custodia ab nonnullis, vt diriperent aliquid ex eius reliquiis, & sanguine quo consolarentur amicos trans mare. Marchio à S. Germano extra ordinem legatus vt gratularetur Regi vitatum feliciter coniurationis tantæ periculum; caro Garneti coëmit indusium, alij alia; quanti carnifex edixisset, illaque adèò Catholicorum pietate non offendebantur Protestantes, quin & ipsi vltro concurrerent ad conciliandam ei famam quam suis in sanctis venerantur & alij quidem pergat anima mea, quò ille certò beatè præiuit, alij si est in terris sanctus, mori certè isto sanctius non potest. Ministelli demum ipsique Prædicantes, indubitata est, aiebant huius animæ salus, & cœlo feliciter gaudet.

Verum his laudibus quæ solent sanctis à morte tribui, accessit argumentum admirabilius. Caput palo præfixum ad Pontem qui Tamesim iungit, viuentis speciem (sanè venerandam) lineamenta, colorem, conformatio nem per multas hebdomadas tenuit, oris habitu nativo, nulla re penitus à viuente diuerso, confluitque Londinum vniuersa ad spectaculum hominis rescisso in capite viuentis. Dies abierunt sex supra viginti, & de illo concursu, de populi reuerentia in Garnetum, de illa oris immutati con-

seruatione illinc eadem ferè præscribebat qui tunc erat vnus de spectato-
ribus.

Mortuus est Garnetus annum agens ætatis quinquagesimum primum, trigésimum primum in Societate, vigésimum in Anglia, & in nostrorum illic Præfectura decimum octauum. Natus est in Prouincia Derbyensi, Patre Biano Garneto publico literarum in scholis Nottinghamensibus professore; Matre Alitia Iauiya. Annos eius primos ne quam vitæ partem intermeratam relinqueret impuro dente fœdauit Abbotius, ignotis in Anglia flagitiorum monstris, ne de se fortassis narrarentur solo. Cœterum de Garneto, etiamtum adolescente, sed necdum Catholico is audiendus est, qui primum ex veris inuestigauit cuiusmodi esset, inde sedecim per annos intimus illi fuit Thomas Stanneyus. Gloriosus, inquit, hic martyr (hoc illum nomine appellat) in flore iuuenilium annorum, inter auditores Vincerstrensis collegij mirè excelluit. Nam ad Rhetoricam & linguas quibus erat egregiè excultus, addidit etiam musica, & canendi artem, pulsandique varia instrumenta, oris præterea, & verborum, habitusque omnis tam veracunda modestia, vt esset Magistris omnibus & Præfectis suis mirè carus, certarentque de illo apud se retinendo; ex iis duo Stempeus, & Ionsonus fidem Catholicam tacitè colebant, tertius nondum eò malorum deuenerat quò sua deinde illum peruerfitas impulit. Spes quæ affulgebant temporarias Garnetus, æternorum desiderio calcavit, factusque Catholicus in Hispaniam primum deserta patria, & suis; dein Romam transit, vbi se Deo in Societate IESV in perpetuum consecrauit. Integritatis summæ fuit, exemplique illustris eius vita dum Philosophiæ, ac Theologiæ illic operam dedit, cui postea priuato studio biennium addidit, vt Theologiæ quæ de moribus est, peculiarem assequeretur, & perfectum vsum. Præter Fabium de Fabiis, cuius magna & sancta manu in S. Andreæ formatus est tyro eximius, audiuit in studiis Franciscum Suares, Robertum Bellarminum, Benedictum Pereiram, Christophorum Clauium, ingentia nomina; docuit & ipse magna laude linguam sanctam, Metaphysica, & Mathematica, quorum subtiliora quæque, vt quæ Geometricis, Arithmeticis, & Astronomicis. Continentur, sic percalluerat, vt cum Clavius sibi flagitaret in iis docendis successorem, doleretque interea in incertos euentus remitti in Angliam. Iam quid ei Anglia debeat, tum operariorum tum operum ex eo colligatur, quod eam ingressus vnum extra carcerem reperit Societatis Sacerdotem, moriens reliquit quadraginta fructuosissimè occupatos: addo, quod mirum, annis decem & octo quibus nostros rexit, nihil de illo à quoquam, nisi summa cum laude scriptum. Exquisita erat viri prudentia, simulque (quod rarum) simplicitas, & candor; ad hæc ingenium perspicax, cum soliditate cordati iudicij. Experientia rerum, & agendi mira, consilij optimi mira sagacitas, artes innumeræ solertis & prouidentissimæ cautionis. Nemo tamen omnium quod mirabilius, adeo rerum inexpertus, hominumque ignarus, cui non libentissimè cederet, suumque, ipsius iudicio posthaberet, singulare profecto humilitatis sanctæ argumentum, quam

ego

ego virtutem, adeo in illa excellebat, fuisse arbitror quæ viam illi ad finem quem affectus est beatissimum complanauit: luculenta deinde in omni generis homines charitatis perpetuæ monumenta longum esset narrare. Deuotam intimè augustissimo sacramento pietatem & reuerentiam, tutelæ diuinæ fiduciam, factis ipsi apertis cœlitùs confirmatam; studium atque industriam promouendi nostros in omni virtute: candorem denique agendo, & summam in omni consuetudine amabilitatem. Testis sum optimus qui eius confessionibus præfui, & priuatis & generalibus, teneritatis summæ quæ minimos etiam ab eius conscientia arcebat nauos. De coniuratione autem illa cuius falsò insimulatus est, Deo teste affirmo sermonem meum cum illo vltimum fuisse illi calumniæ profus contrarium; interrogans enim quem essem cum iis modum seruaturus, qui Regem & consilium acerbè, & exasperatis animis linguisque damnabant, iussit illos à me seuerè argui, & si quid illos violentum moliri ex verbis iratis appareret, ab eo illos omni ope industriæque dimouerem, nulla enim aiebat turbida, & tumultuosa consilia in laudabiles exitus desinere. Obtemperarent Regi temporalium domino certarentque in ea obtemperandi laude, ipsis quoque Protestantibus eminere. Verum enimuero, in iis quæ animum, conscientiam, & religionem impeterent, quicquid essent ac possent vniuersa orbis imperia, plumæ instar haberent. Huc vsque Stanneyus de Garneto. Post quæ nihil admodum superest nisi vt illud iam orbi celebre de Garneti vultu in spica fortuita ab incidente cruoris eius stilla mirabiliter depicto vindicem à maledicentia hominum impiorum. De hoc enim antistes S. Audomari ad Personium scribens, *unicum*, ait, *stramen martyris cadaueri pie subductum Victoris martyris effigiem accuratissimè exprimens confudit insensatos*: hoc est aduersarios, & interfectores, qui cum fidem non possent, suis ipsorum oculis negare (spicam enim viderunt, etiam ex aula viri primarij) alij aliò transuersi abièrè. Casaubonus pro sua Grammatici parte *stramineum spica miraculum* vocauit; artem opusque pictoris vulgabant alij. Proferebant nonnulli Garneti acta, vt hac voce actorum apud illos potenti, quod reuera erat omnino non esset. Ego pressim & ordine hac de re scripturus, narrabo imprimis, cuius in manus, & quomodo ea spica deuenit; inde quo pacto quibusve testibus comparuerit illa Garneti mirabilis in spica effigies. Postremo quæ sint in illam obiecta & quibus diluta responsis. Ioannes Vvilkinsonus Catholicus iuuenis, artifex honestus professione sericarius, annumque iam septimum agens in tyrocinio eius artis, pridie quam Garnetus ad supplicium raperetur, agi se sensit miris modis, vt interesset eius morti, eiusque secum reliquiarum aliquid referret. Persuasione de cœtero tam vltronea, & urgente Deum miraculo aliquo serui sui innocentiam probaturum, seque testem futurum miraculi, vt scrupulo ictus cogitationem illam reiceret, ne videretur à Deo temerè citra necessitatem miracula expectare. Sic paucis ille de se ante mortem diebus, & habemus in tabulatio testimonium eius autographum, tum eius ipsius, tum aliorum octo firmatum Chirographis. Pergit itaque narrare, se die Sabbath

summo mane; anteuertisse in foro S. Pauli locum occupare quam posset patibulo maximè vicinum. Retinuisse locum dum veniret Henricus; conferta tunc multitudine equorum & hominum, vndisque populi, disiectum longiùs, sic tamen vt ea cerneret quæ de consueto modestè indusio diximus. De viuo rescissi capitis colore, de silentio populi ad eius ostentationem, quo significauerat populus credi ab se Garnetum innocentem. Secto tandem in quadras corpore, decedenteque turba, eodem quo prius desiderio incensus reportandi secum aliquas eius reliquias, inter pegma patibuli, & currum se insinuauit in quem coniecta sunt à carnifice cadaueris membra cum capite, & matta straminea, in qua conscissum fuerat cadauer. Hæc dum temerè in corbem carro impositam proiicit carnifex, vnde vnde, vel carro, vel corbe, vel pegmate, in eius manus exiliit spica, guttis aliquot aspersa sanguinis, Diues & lætus hoc pignore abscedit, deponitque illud inter manus Mariæ Bellamyæ Hugonis Griffiti coniugis, Catholicæ in paucis eximia, quæ & ipsa reliquiarum eiusmodi summo desiderio tenebatur, & acceptam spicam theca inclusit cristallina. Post dies aliquot familiari suo Thomæ Laithuyaio dum illam exhibet videndam, defixis ille in eam oculis, contentius intuens Garneti effigiem in grani vnus folliculo aduertit scitissimè expressam moxque illam Mariæ, & Vvilkinsono eius antea insciis ostendit, inde aliis atque aliis, excitis rei nouitate, qui primo aspectu statim omnes Garneti vultum agnouerunt. Hactenus Vvilkinsoni moribundi relatio quam Deo teste appellat verissimam. Pergitque narrare motus mirabiles quos inde per dies aliquot expertus est, & mutationem interioris hominis repentinam, concepto in Dei offensam implacabili odio; magnis, celsisque de Deo ac perspicuis sensibus sanctoque incensis ardore, multa pro Christo tolerandi; vitæ denique longè in melius mutandæ; quæ ille omnia Garneti meritis tribuebat, cuius, inquit, mihi tunc ingentem gloriam videbar spectare inter tot millia sanctorum hominum. Fixus ergo vitam in religiosa familia Deo consecrare, aliquandiu hæsit inter Chartusianos, an vero inter nostros; in adiutorem temporalium se nostris obtulit, sed cum ingenio valeret plurimum, excitatus est ad literaturam studio quærendam quæ sufficeret Sacerdoti: venditis igitur quæcumque habebat, nauigauit in Belgium & Audomarensi se seminario tradidit, nec plus ultra ex eo Deus repetiit. Illic anno sequenti (verbis vtor Ioannis Gerardi) vt sanctus vixerat obiit item singulariter sanctus, pauloque post subscriptam eorum quæ diximus narrationem ab ipso factam, à Prouinciali petiit in nostrorum adscribi numerum moxque viribus & sensibus defecit, nisi quod quacumque moueretur & circumageretur Christi de cruce pendens effigies, eo semper intentos habebat oculos dum in IESV & MARIA suauissimè expirauit.

Ad spicam redeo quam prudenter Griffitus credidit occultandam, ne quod sibi malum accerferet eius miraculi diuulgatione. Paucis tantum, & fidis inter Catholicos ostendit à quibus sibi nihil metueret, rumore tamen qualicumque Anna Vaux permota cum ad eam videndam accurrisset, non
fuit

fuit multo oculorum acumine, ac studio opus, ad recognoscenda, oris nativi lineamenta, frontem, clausos oculos, cilia ipsa, barbam, nasum, & buccam & genas & colli truncum; in quæ nullius tam arcto spatio mortalis penicillus, cruoris guttam tam scitè ducere tam ad viui verique similitudinem potuisset. Anna vt erat in diuinis etiam quandoque ardentior, rem à se conspectam vulgare non distulit. Hinc tantus ad Grassitum accursus, vt præuideret vel sibi pereundam, vel perituram spicam, nisi tutis eam in manibus locaret. Ergo illam habuit deinceps apud legatum Hispaniæ tuto depositam; habiturum libenter suam, & propriam, si quid apud Grassitum valuissent aurei sexcenti quos illi hoc sine ab legato oblatos refert idem quem superius laudauit Audomarensis Episcopus. Legatus interea qui nihil metueret, non fuit parcus illius exhibendæ quibuscumque inesset desiderium illam curiosius spectandi. Spectarunt itaque ex interiori aula præcipui, ex Comitibus Houvardiis vnus; Salisburiensis (Cæcilius) Suffolciensis, eiusque vxor quæ in aula regnabat, inspectoque prodigio ausa est facilegè dicere, hoc esse illustre miraculum nisi fuisset occupatum in delineando proditoris vultu. Comes vir eius, aut diabolum elaborasse illum in ea spica, aut suam cuique illum in eadem imaginationem deceptam fingere. Indignè Rex tulit quod fiebat, nec inde vllus ad eam visendam vel accessit, vel se vidisse confessus est, nisi multa in eam euomeret. Misit ad Legatum Cæcilius, qui Regis nomine dolerent tantum hosti suo honoris impendi, vt eius effigiem suo in sacello inter sacras reliquias coleret, peterentque eandem effigiem ad Regem deferendam. Paucis negatum est inter altaris prostare reliquias, cæterum fuisse homulo restitutam, à quo visendam acceperat; quem nec ipse nosset, nec posset inter tot proletarios reperire. Nunc beneficio eiusdem legati hanc possidet Leodiense Collegium. Vt autem sermonibus imponeretur finis qui sanè attoniti tota Anglia crebrescebant; consultò visum est rem totam in causam deducere, vt quod factum negari non poterat, Iesuitarum & Papistarum fraude statueretur esse factum. Fuit hoc inuentum sceleratissimi Cooxei, qui damnari se cœlitus sentiebat celebratione viri sancti in cuius damnationem se totum exhauserat. Causa erat fori Ecclesiastici, Ricardus Bancroffius Cantuariensis Archiepiscopus homo Regis potius quam Dei, initium dedit à citationibus personarum. Requisitus est sed frustra Vvilkinsonus, iam enim migrarat Audomarum, Protestantes iuxta cum Catholicis in Examen vocati; clausus est carcere Griffitus Laithuuius, nobilis Bistonus, & alij. Erantque Iudicibus duo proposita, primum euincere probando non esse illam Garneti effigiem, alterum opus esse artis. Vtrumque Abbotius tradit euidentissimè probatum, sed cum Grassitum testantem inducit, non fuisse magis illam Garneti effigiem quàm alterius cuiusvis; Grassitum in contrarium habemus testem qui se ait fuisse illico soluendum carcere, si adduci potuisset vt diceret, vel non fuisse illam Garneti effigiem, vel se sua deceptum imaginatione talem credidisse. Fuisse vero carceri addictum quod dixisset, quàm est sua D. Cooxei quam cerno vultus effigies, tam est P. Garneti quàm cerno

in grani folliculo depictam; fuitque testium reliquorum sermo idem & sensus. Restabat igitur probandum opus esse artis. Id autem quàm lepidè, & argumentis quàm fortibus? Vvilkinsonum non norant, sed norant esse spicæ inuentorem ornare igitur illum præstantibus titulis, fraudulentum, idiotam, superstitiosum, fanaticum, mente captum, miraculorum simulatorem, ad Iesuitarum captandam gratiam, sed enim Deo laus quod ex morbo sanus, sub cuius extremum de spica fuerat testatus, quandoque fortassis falso iuratum retocaturus est. Hæc de illo Abbotius sua illa mentiendi ingenuitate, sex post mortem annis viuentem exhibens. Collectis ad hæc pictoribus Archiepiscopus, qui vel censerent essetne artis opus, vel experirentur imitari, quod in cassum & quicquid aduersarij iactitent, longè semper ab archetypo tentarunt, cuius causam quærenti Archiepiscopo, pictorum vnus mirabilem edidit, quam iuuat hic ferè ab aliis omissam ex P. Ricardo Holtbeyo audire Garneto suppari, & in missionis illius Præfectura digno successori. *Super exterius, ait, tegumentum, sine thecam in qua granum siliginis fuerat infixum, apparet integra viri facies, fronte, naso, genis, oculis clausis, ore, barba atque collo: quæ omnia tam artificiosè ac mirabiliter descripta sunt, ut peritus quidam pictor, curiosè post eam formam intuitus, coram Archiministro Cantuariensi, non veteretur asserere, neminem in tota vrbe vel peritissimum reperiri qui vultum similem nosset depingere. Causam sciscitatur Episcopus, Respondit pictor faciem hanc ex vna parte aspicienti se prodere, ex alia vero penitus non apparere, cuiusmodi effigiem facere non est humana artis maxime in spatio tam exiguo. Quod mihi tam fidum & luculentum testimonium, instar sit aliorum qui multi ex Angliâ prosecuti sunt. fusiùs admirabilitatem rei tantæ. Impleuit ille picturæ atomus & veluti punctum, historicos Angliæ & annales, fuitque concurs oranium iudicium voluisse Deum hoc ostento serui sui innocentiã vindicare a ferro potentium, & stylo calumniatorum, ex quo iure animaduersum est non modo à Catholicis sed etiam à Protestantibus prodiisse in publicum spicam Garneti effigie stupendam, & librum Comitis Northamptoni recoctis in Garnetum accusationibus infamem, quibus adeo nihil egit in deterenda illius gloria, vt traduceretur Comes peruulgato populi scommate. Garnetum inserta in oram spicæ suæ lancea, suo Northamptonum ephippio mouisse,*

Dum necatur Londini Garnetus exit Ioannes Gerardus ex Anglia. Quæ fecit & passus est per annos octodecim. Nouo Regis edicto pelluntur Sacerdotes. Retinetur P. Strangens, & crudeliter laniatur.

CAPVT XIII.

CVRATIONES non attigi quas sibi aliqui ab Garneto affirmant cœlitus impetratas. Vnum tamen supremi remedium mali, curatione quauis & mirabilius, & credibilius præterire non debeo quod sibi Gerardus ab intimo suo, & cui erat addictissimus Garneto certo censuit obuuisse. Vnus enim ex tribus cum esset quos contra ius omne Cæcilius Regis edicto inuoluerat, tanquam reos proditæ maiestatis, & quibusvis regni totius angulis suspiciosissimè quæreretur, grandi suo periculo in portum euasit vnde Hispaniæ legatus, & Belgij soluebant ad reditum; at ij quicquid promissum huic esset negant se omnino in nauim admissuros, Regis offensionem reueriti quæ futura esset longè grauißima, si quod erat pronum, rescisset postea ab iis sibi ereptum hominem quem habebat pro hoste, & insidiatore. Dies erat Maij tertius Garneti supplicio dictus, hora nona post noctem mediam, quo puncto temporis Garnetus necabatur, cum repente mutatis aduersus Gerardum animis legatorum, suis ipsi manibus veste illum nudant, ab exploratorum iudiciis non satis secura. Familiarium suorum, & Comitum vestibus cultuque subornatum, in nauim inducunt, secumque in Belgio velut vnum è suis statuunt. [Aliud quoque (narrat idem Gerardus) Patri Garneto debere me fateor, professionem scilicet votorum quatuor in Societate tribus item post annis eodemque Maij tertio, immerenti concessam quod vt propensius auctore illo gestum putem, euentus vtriusque similitudo quædam facit; vt enim illi mors in primum Maij indicta, in tertium deinde translata est; sic ad Maij primum edenda mihi professio cum esset, in diem tertium est dilata, mihi quidem eius morte sanctissima; illi crucis inuentæ gaudio solennem.] Sint hæc pro scitu iucundis obiter notata, pro mysteriis nequaquam; virtuti tamen Gerardi debita, qui Adiutorum spiritualium gradui destinatus, raro sed iusto prærogatiui iuris beneficio ad professionem votorum quatuor est vocatus, virtutis excellentia qua valebat excellentiam doctrinæ qua carebat supplente. Vtque hic fileam quæ partis agen-

do ferendoque meritis adiunxit, per annos quibus vixit superstes vnum & triginta; libabo pauca de virtutum laude quas extulit secum ex Anglia.

Mihi quidem virtute Gerardo parem videtur Anglia neminem habuisse, seu priuata & propria, siue in curas, & labores distenta salutis alienæ. Ab hac incipio. Impetrarunt enim illum à Garneto ardentibus literæ ac preces virorum illustrium ex Prouinciis diuersis, & frustra fuisset plus in anno semel mutationem illi hospitij optare; vt enim aliquo pedem immiserat, ardebant circum omnia extemplo igne Christi, sed absque strepitu qui vel in se manus aduersariorum aduerteret, vel ad spectum in Catholicos quibus laborabat. Habebat enim hoc infusum diuinitus ac peculiare vt conuersiones animorum ingentes silentio, & solitudine meditationum præstaret solidarum, quibus in excolendis animis nihil reperias ad mutationes repentinas, difficiles, durabilesque potentius, penetrabat se miris modis in amicitiam intimam nobilium Protestantium, & seruata vbique exquisitissimi decori gratia, sic illos sibi studebat demereri, vt tandem demereretur Deo. Ignotus & sola Catholici nobilis persona vtens, quæritabat subinde, de religione, proferebatque non ab se rationes, sed velut auditas à doctis hominibus, aut lectas referebat; de conscientia subinde, de anima, de rebus æternis, ea suauitate sermocinabatur, eaque sensus intimi salua, & affusione diuini luminis, vt salubriter animo iam icti, rogarent interdum in aurem tacite, Sacerdotem acciret qui se in Ecclesiæ primum tum Dei gratiam confessione audita restitueret. Ac si fieri posset non alium legeret quam à quo ipse tam doctè diuinis esset informatus quem ferè non putabant alium à Iesuita esse. Tunc vero aut præsens ipsemet, aut vbi sensisset opportunum aperiebat se ex societate Sacerdotem, iisque suam operam cum deferret, vicissim illi se in filios & discipulos dabant, erudiendos amplius & in diuinis promouendos. Qua in re lepidum quod illi contigit cum nobilissimo Protestante qui domi iam diu illum habuerat in gratiam vxoris quæ clam dogma colebat Catholicum; & fratrem qui palam Catholicus; præter hos duos, tota familia Gerardum nobilem, elegantem, disertum, peregrinitatis omnis maximè curiosum, & in venatione aucupatoria Magistrum obseruabat. Tandem ergo patre familias ad mentem Deumque sensum reuocato, rogatus ab illo est vt sibi curaret Sacerdotem à quo confitens audiretur, & reconciliaretur Ecclesiæ. Promisit Pater se facturum, & sub primos noctis eius somnos adfore quem volebat. Illum interea de confessione vera, efficaci, & seria edocere, quæ se à præstantissimis Confessariis aiebat didicisse minutim illi explicare, & quæ ad fidelem animæ conuersionem proficisci ex sacra confessione oportebat. Incubuerat clausa nox, & composuerat in somnum totam familiam, cum se illi Gerardus sistit inuenitque orantem de genibus, breui deinceps interiecta mora reuertitur, sed Societatis indutus vestem, prælucente pœnitentis fratre. Primo tunc aspectu minimè agnitus, expectabatur enim ab eo alius; mox vero ingenti animi voluptate & admiratione complexu intimo tam piè ardentèque exceptus est, vt post confessionem illam obitam semper in posterum Patris eum loco.

o eo, amici ac fratris semper habuerit. Fuit hoc Gerardo ante omnia pal-
mare propositum vt aggredieretur patres familias, expertus totam post il-
los familiam, vel ad rectam fidem, vel ad cultum virtutis facili negotio
subsequi. Qua primum in domo constitit post suum in Angliam ingressum,
familiarum capita viginti ad Deum conuertit, notæ omnes primariæ nobi-
les, & numerosi famularus; inferioris ordinis absque numero alias, & hæc
omnia breuissimo tempore. Londini & ipsa in Elizabethæ & Iacobi aula
prædas egit lectissimas, & difficile dictu sit quàm multos variè ac periculo-
sè laborantes feliciter iuuerit, sanarit, seruauerit, haustis quotidie ex dñe
strenuè sudato viribus in sequentem, ob iactæ sementis prouentus supra
spem copiosos. Cum hæreticis congressurus adoriebatur ferè voluntatem,
cuius vt plurimum deprauatio inficiebat errore animum; si tamen esset
cum iis acturus quos suus penitus possidebat error, nitebanturque doctri-
næ præfidiis quanquam falsis, hos vero solida qua pollebat, diuque exerci-
ta dexteritate concertandi, argumentis, & auctoritate, sic stringebat, vt eos
secum & cum vero sentite cogeret, demptis solum ministellis & prædican-
tibus, qui ex docendi ministerio victitant. Horum agrè tot annis vnum con-
uertere valuit: narrat ipse, quod possit pluribus de hoc voluntario errore
prodesse. Sublimis ingenij matrona nobilis, hæretica licet non tamen adco
abhorrebat ab impressionibus diuinæ gratiæ, vt non esset eas docili studio
exceptura, si animi sui fluctuationes meliori consiliario credidisset, nec cæ-
cum legisset in ducem veritatis. Hærebat anxia inter Catholicum, & Cal-
uini dogma vtrum esset illud antiquum & verax, in quo vno nobis spes esset
tota salutis reposita. Pernyus euocat in Academia Cantabrigiensi tunc ce-
leberrimum, solaque semotis arbitris, per sanctum Dei nomen, perque su-
preum iudicij diem obtestatur ne vellet se quod res erat cælare, sectasque
tot inter quæ regnum scindebant, quænam esset verax, & recta, & sola in-
dicare, in quo esset iure sempiterno salutis stabilienda fiducia. Hic totum
se colligens Pernyus respondit quod petis Illustrissima Domina, & per se
tanti est, & tanta tua poscitur obtestatione, vt si verum cælatum & peticio-
nem tuam fefellerim, peccati reus futurus sim nunquam remittendi, æter-
num puniendi; sed secreti fidem mihi quoque præstitura es sanctam, nec
enim opinor gratum habueris vile tibi à me consilium meo damno, præ-
beri. Accepta igitur secreti fide, vt viuas, inquit, læta, vel iis saltem infe-
stationibus libera quibus in dies crudelius Papistas lacerat Regina, Calui-
num viuere, vt & illa viuere. Verum enimvero ad mortem quod attinet, &
consequentem morti animæ salutem, edico, Catholica morere. Nec potest
aliter fieri, nec alio quam quod tibi auctor sum consilio viuere. Sic ille quam
verè tam stultè, nempe Deum pro sua circumacturus libidine. Nocte igitur
quadam dum se domum refert edormiturus lautam cœnam quam cum Ebo-
racensi Archiepiscopo sumpterat tam improuisæ mortis repentino & for-
midabili confectus est telo, vt nec sui nec Dei meminerit. Infelix eius disci-
pula, scelestum secuta consilium, & in eo à fratre pertinacissimo Calvinista
durius obfirmata, morsu tamen surdo conscientiæ inquietæ dilaniabatur.

perpetuò quo acta in peius studebat, contendebarque defendere non tanto-
pere Calvinismum differre à fide Catholica, vt propterea Deus homines
damnaret. Sed quandoque tandem genio sancto duce in colloquium incidit
cum Gerardo cuius erat magna sanctitatis & doctrinæ, fama, vnoque illius
aut altero sermone in absolutam euasit Catholicam, vixitque deinceps
constanter talis, qualis Pernysus sat habebat mori, & à paradiso bestiarum
in terris, momento transferri ad paradysum Angelorum.

Allectos vt dixi suauiter ad Deum, Garneto nihil erat antiquius quam
vt eo perfectæ virtutis promoueret, vnde possent alii Magistri esse, ex quo
siebat vt eius formati ductique pollice, igni eius arderent, nec solum fami-
lias integras, sed totas circum inflammarent vicinias. Ad hoc prima eius
cogitatio hæc erat eiusmodi ponere fundamentum cui posset tuto quanta-
cumque sublimitas imponi: quare illorum initia quos ad summam virtu-
tem erudiendos susceperat fundabat exercitiis S. Ignatii quæ totam ex eius
manibus exerebant vim suam, hoc est hominum transformationes mira-
culo pares. Dabant enim cæcis lynceos oculos ad cernenda æternitatis &
futuræ vitæ inuisibilia, sola hominum ambitu, & amoribus digna, euanes-
centibus in eorum æstimatione & conspectu caducis omnibus velut pue-
rorum crepundiis. Exercitia porro cum traderet, non consueuerat nisi
plenis hebdomadarum quatuor spatiis absolueret, quaterna in diem hora-
rum quatuor meditatione, & aptis cuique hebdomadæ regulis. In quibus
vir nobilis dum Gerardi ductu exercetur per dies aliquot contemplatio-
nibus optimè conceptis, diligenterque comparatis, non magis afficitur
quam si foret truncus, aut silex inutilis, eadem vbique obscuritas animi,
eadem glacies voluntatis: haud tamen cœpto vel abstinit, vel horis præ-
scriptis detraxit atomum et si horam quamque pro die computaret: dura-
uit constanter ad finem secundæ hebdomadæ, magno interea beneficio &
lucro ducens, quod vel daretur coram Deo in genua, eius venerari præsen-
tiam & clementiæ momenta expectare, cum ecce tibi, tam improvisa &
tanta Ioanni (hoc erat viro nomen) de cælo æternorum lux, & ardor, vt
neutrius satis capax refunderet vtrumque per oculos non lacrimis solum,
sed fletu abundanti atque perpetuo cum affluxu deliciarum à quibus non
posset mentem amouere, effundentibus sese in fletum continuum & mentis
gaudia impressionibus obitarum meditationum. Quare cum subinde Ge-
rardus illum ad varia negotia duceret, sequebatur fixis in cælum oculis,
immersoque in Deum animo, velut sui omnem exutus sensum, & nul-
quam minus præsens quam vbi esset & ageret. Inde illum videntes Catho-
lici nunquam non humentibus madere oculis, eius obliuio nomen cognomi-
narunt *Ioannem flentem*. Cuiusmodi fructus Exercitiorum vti nam per alta
Christianitatis tutaque otia, vel decenniis singulis tot numerarem, quot
per atrociam, & sanguinolentam Angliæ tempora legebat annuatim Gerardus.
Exibant ex eius manibus, artem meditandi sic ritè perdocti, sapideque
experti, vt vnâ quotidie horam illi tribuerent. Inde sibi viuendi ordi-
nem præscribebant constantem, & ratum, pijs distinctam exercitamen-
tis,

tis, discussione operum, & cogitatorum; lectione rerum diuinarum, sacro-
 rum frequentatione; pauperum, miserabilium, captorum, vacillantium &
 lapsum subsidiis qua temporariis, qua Catholicis, & diuinis. Postremo
 eadem è schola prodibant in direptionem bonorum suorum, in exilia, de-
 decora, cruciatu, mortemque ipsam quamlibet immanem, & barbaram ex-
 pediri. Quam multis autem religiosos ordines auxerit, coniecturæ sit
 quod ex decem in Clinchio carcere ad fidem conuersis religiosas familias
 quatuor subiere. Societatem nostram viris egegiis summeque frugiferis
 ditauit, Seminaria Belgij, Hispaniæ, & Romanum magnæ spei alumnis;
 Belgij Parthenones virginibus nobilissimi sanguinis. Totus quidem om-
 nium in iuuandis omnino vniuersis, sed in sui cura virtutisque propriæ
 plusquam totus, vt quæ nisi Apostolicis muneribus vigorem, & afflet &
 affundat, necesse sit ea effœta, & sterilia iacere. Hinc ille tam impatiens
 Catholicorum in eum amor vt eo carere non possent; Protestantium &
 odium, & veneratio, quod perspectam quam nollent imitari haberent eius
 sanctitatem. Ipsi quin etiam custodes carceris cum quibus aliquandiu va-
 rijs locis egit, & reuerentur, & deprædicabant cum admiratione velut
 sanctum: homines alioqui hæreticos, malè natos, malè comparatos exci-
 piendis non modo satibus diuinæ gratiæ, sed humanæ etiam comitatis,
 addò sibi deuinxerat vt grandi suo periculo ministeria sacra, in carcere illi
 permitterent libera. Conueniebatur illuc ad conciones, ad sacrificium, ad
 Eucharistiæ diuinæ sumptionem, verso prope in templum carcere, eiusque
 dictis sic incendebantur vt custodiam pertæsi carceris alij Catholici fierent;
 alij, quod mirabilis, hospites Catholicorum Sacerdotum. Stupori fuit
 vnum in hominem duo conuenisse, quam longissimè inuicem disiuncta.
 Operarium scilicet curis, itineribus, latebris, simulatione personæ multi-
 plici distentum perpetuo, agendo, sudando, succurrendo quacumque opus
 esset, hoc est Anglia vniuersa; & Nouitium, ac tyronem aut Nouitio simili-
 lem. Dici enim potest nihil dissimile à Nouitio habuisse, præter celsam
 perfectamque virtutem, & Magisterium diuinorum, in quo posset Magi-
 stros etiam optimos habere discipulos. Catholici nobiles apud quos dege-
 bat, plus illi domi suæ tribuebant imperij quam sibi. Hoc ille imperio vsus,
 familias totas suis præceptionibus in omnem formabat non modo virtu-
 tem Catholicam, sed religiosam, ita illas aptabat ad amussim domorum
 nostrarum partitis in horas, partesque horarum diebus ad silendum, me-
 ditandum, legendum, studendum, audiendum, nisi publicus labor alio vo-
 carer. Semper enim solitudini publicum; securitati periculum, & vitæ
 suæ conseruationi, salutem anteferebat alienam. Bis saltem quorannis vn-
 decumque Garnerum adibat sibi Præpositum, depositisque apud illum ra-
 tionibus animi accuratione singulari, eius excipiebat consilia & nurus,
 postque obitam peccatorum semestrem exomologesim vota instaurabat,
 vt solenne est nostris qui nondum in gradu religiosæ obligationis vltimo
 (apud nos satis sero) constitere. Moris huiusce vsu, ait, in sua hist. M. S.
 nullum expertus sum mihi & alijs, maiori fuisse adiumento, ego quidem

ingenuè fateor, nihil me probasse vtilius, ad huius etiam vineæ culturam. Nec enim tunc solum tranquilla fruebar animi voluptate, sed iuuenescere me quodammodo sentiebam, & nouis ad maiora desiderijs animari; quare si minus officijs debitis satisfeci, non possum aliò culpam hanc nisi meum hunc in locordem, & ingratum animum conferre. [Non possunt certè ad apicem virtutis absolutissimæ validiora præsidia suggeri quam quæ de peculiari suo Societas suggerit.] Hæc de illis Gerardus ipsemet, quibus tamen interclusus est aliquando, vt in Clinckio carcere, vbi meminimus suo loco vitam illum egisse in specu angusto Anachoreticam contemplando, dolendo, voluntarijs se pœnis diuexando, quarum alias quoque fuit in se semper admodum liberalis. Sed hic de illo finis esto. Anni quos egit superstes vnus & triginta quibus Tomsoni accepit cognomentum ob indefectum Iacobi Regis contra se odium, argumenta sunt alterius temporis & locorum.

Non est tamen hoc æui sexto anno prius excedendum, quam meminimus nouas leges Maio desinente in Recusantium capita Parlamento sciscitante promulgatas, quas etsi acerbas ideirco prætereo quod crudioribus subinde sæuitum sit. Iussit Rex Iacobus edictione tristi, & pauenda Sacerdotes omnes intra statos dies in exilium abire, iis interea quos carcer, latebræ, & quicumque alij tenebant receptus, onerata est nauis deportarique sunt extra Insulam. Hæsit tamen P. Thomas Strangeus in insula (vnus inter multos, Gerardi ab Exercitijs S. Ignatij fructus) vir egregius sed à Vvadeo ter triduum tortus; altero triduo excruciatu manicijs ferreis, totos inde quos vixit annos triginta tres, elumbis, captus membris, doloribus capitis vexatus, sanationis experts egit. Fui, scribit ad P. Holtbeyum Præpositum suum *in faucibus terra*, & in domo Capituli triduum. Intelligis reliqua, mea summa infelicitas est, quod frustra tam prope à felicitate postrema abfuerim, teneor etiamnum inter compedes gratis, fatentur enim ne suspicioni quidem ad fulciendam contra me causam locum esse. Hunc Cæcilij instinctu à Vvadeo turris Præfecto tortore nobili tam dire habitum vt crudelitatem eorum toto corpore prædicaret, vetuit Cæcilius extra Regnum agi, ne infinitam illam aduersus Sacerdotes Iacobi Regis clementiam cuiusmodi esset, re ipsa ostentaret. Huic in manicarum equuleo pendenti ministrellus insultare aliquid ausus est de Religione, cui Strangeus (vt olim alij) scande inquit, hoc mecum in pulpitem vt pugnemus hic æquo Marte.

Novo fidelitatis Iuramento Iacobus obstringit Catholicos. Quam acerbè illud exegerit Eboracensis Archiepiscopus. Quid in eo egerint P. Holtbeyus, & Archipresbyter Blackwellus. Duobus Pauli V. diplomatis breuibus damnatur idem Iuramentum. Labitur Blackwellus, & iurat, magno illorum periculo quos erat secum in ruinam tracturus, nisi P. Guillelmus Vwrightus obstitisset. Vwrighti carcer, discrimina, liberatio, sudores pro fide Catholica. Libri Romæ scripti à Card. Bellarmino, & à Personio contra defensionem illius Iuramenti.

C A P V T XIV.

 PER ABATVR funestus cometes coniurationis execrandæ, pestem suam in annum seculi septimum haudquaquam sparsurus, sed probaturus Rex ipsis rebus quod vniuerso regno edixerat. Coniurationis illius monstrorum parricidium paucorum fuisse, nec debere Catholicis omnibus re vlla officere vt qui essent Principis, publici, & fidelitatis suæ peramantes. Verum enim vero Regis Consiliarios diuidebat ab animo lingua, iungebat solum vtilitatis punctum ex quo dabatur intelligi, quo modo aientes & negantes secum tamen minimè pugnarent. Velut ergo fideles Catholici, fidei essent maximè dubiæ, ac prorsus immunes coniurationis, eam forte interius probarent, solumque damnarent illius exitum, consilium amarent; securitati suæ Rex in posterum cauens lege in illos sanxit vt adstringerentur Iuramento, quod fidelitatis præferabat nomen. Huius cum satus virulenti Ecclesiam illam supremis attriuerint, ac perdidderint malis per annos multos consequentes, æquum est sciatur cuiusmodi fuerit.

Continebatur octo capitibus Iuramenti forma ex hoc vno aptis; perinde Papam in Regem Britannæ, subiectos Regi, eiusque ditiones, nullam habere sacram seu spiritalem potestatem, vt si nullus omnino esset. Sic in eos nihil posse seu cogitaretur vt Papa auctoritate Ecclesiæ præditus, seu Romanæ sedis. Quod variis tum circumscriptis tum absolutis distinguebatur modis, cunctis tamen à Paulo V. & Iacobo Rege in omnes Ro. Pontifices

& Reges Angliæ transfusus quocumque essent saculo victuri. Interea vero si quem Regi subiectum iuratæ fidei, & obedientiæ debitæ solueret Sacramento, quacumque tandem ex causa id fieret fore nihilominus Regi fidelm & obedientem. Positionem vero hanc Regem anathemate à Papa ietum, & iure coronæ priuatum posse à subiectis sibi populis deponi abominantur, & iurant hæreticam. Ad hæc Papæ nullam inesse potestatem ab hoc eos omni iureiurando, omnibusque iurandis absoluedi seu eximendi, cum & esset iis delatum Iuramentum à legitima potestate; & iuramentis cuiuslibet abnegatione admissum; & vltro voluntarie verbis planis & vulgi vsu tritis, omni procul vilius æquiuoci facultate. Hæc erat iurifurandi summa, quo non vsus solum Pontificiæ in Anglia potestatis vetabatur, sed conuellebatur penitus & abrogabatur Christi Vicario in omnes Christianos potestas diuina, & profitebatur iurans tot Sacerdotum & laicorum fuisse cruores inglorios & consceleratos quot à secessione Henrici octauæ fuissent in hanc diem necati; damnationes illorum tanquam rebellium iustas; mortes ab Henrico, Eduardo, Elizabetha iis iure inflictas tanquam præconibus alienæ dominationis, summæque in regia etiam capita potestatis. Et in hoc sudabat pro Elizabetha sua senex Cæcilius, scripto vt fama est, vulgatoque de Iustitia Britannica infausto abortiuo, instabat quoque Rex Iacobus cum scriberet. *Id constanter asseuero, & in apologia mea posui, hic neminem siue meis, siue defunctæ Regiæ temporibus, conscientia, & Religionis causa affectum esse supplicio, Aliter censere meram esse calumniam meram sycophantiam affirmat* Calaubonus cui ex Anglia ministellorum crepitacula omnia succinunt. Hinc illa consequitur ipsomet à Rege Iurifurandi defensio qua negat exigere se à Papistis, nisi mere civilem obedientiam à subiecto fideli Principi debitam. Bellè profus, sed redacta prius in nihilum quam debent Christi Vicario vbique terrarum fideles omnes obedientia qua sublata solus in Regno suo Rex omnem subiectorum sibi obedientiam vendicabat. Quàm autem verè iurantibus particula illa in os inferatur qua iurant se liberè vltroque ac sponte iurare, patet ex pœna inexorabili, quamox Recusantes, iactura mobilium multabantur, stabiliuero duabus tertiiis in fiscum redactis, quæ supererat tertia Episcoporum dabatur arbitrio ex causa enim tribunal Ecclesiæ spectante vt tum Iurifurandi, & hæreseos, qua (qua illos desinierant teneri quicumque vllam Papæ in Anglia, & sedi Romanæ iurisdictionem spiritalem tribuissent) si quos boni Episcopi excommunicassent, hoc iis à fisco bonorum residuo permisso, se suosque filios saginabant. Ac ne familiæ nobiles re omni sua spoliata, nudæ per vrbes vagarentur, earumque in se miserationem, crudelem, & profrosam in Episcopos cierent inuidiam occursum est scilicet huic malo, damnatione perpetui carcèris. Catholicos lego magnanimos duodesexaginta Recusati nomine Iuramenti Eboraci fuisse carceri mancipatos; illorum quadraginta nulla vnquam spe libertatis aut lucis carcere sepultos. Erat hoc illustre facinus Matthæi eius vrbis Archiepiscopi, Iuramenti exactoris aded seueri, & eorum qui id recusatet Inquisitoris solliciti, vt illi nõ suffice-

ret suorum sagacitas atque audacia. Præibat ipsemet suæ licitorum familiæ mandata exequenti, scrutator idem, iudex, & damnator; habebatque huius feritatis Londini exemplum nobile, Cookeum qui de Regis mandato edita declamatione Iudices, præfectos, delegatos, inuestigatores extimulauerat ad discernendos interdum arrectis oculis rebelles; manibus noctu strenuis, & paratis prendendos quoscumque indicia facerent Recusati suspectos Iuramenti, maximè si forent Sacerdotes; si vero Iesuitæ, ad configendam clauis eorum vel umbram ne corpora ipsis euaderent. Ad hoc deputatus quidam Talboxius velut carnificum primipilus Regio armatus brachio circumducebat turmam promiscuam lurconum flagitiosorum, nullis aliis instructam & decoram armis præterquam multiplicis ingenij machinis ad perfringendum, euertendum, suffodiendum, reuellendos ipsis vsque ab inferis Recusantes, Sacerdotes & supellestem Altarium sacram.

Vidit illico Ricardus Holtbeyus in officio regendi Garneto suffectus, quoad Iuramentum, haud minus fore cum quibusdam (esto Catholicis) quàm cum Regiis Ministris negotij. Quare nostris proinde indixit ne quid prorsus mouerent; responderent nudè interrogantibus liceret nec ne, id Iuramentum admittere. Cæterum in scriptis, concionibus, & publica omni explicatione argumento illo penitus abstinerent ne qui erant procaci ad contradicendum natura incalescerent subito, & sua hæretici gestirent volupate, quibus æquè cordi nihil erat quam vt scissos Catholicos in partes, & studia cernerent. Sub hæc Blackuellus & sui aliquot assessores Holtbeyum consulunt, vt statuerent inter se de doctrina, & vsu Iuramenti quid esset iure sentiendum, quid tutè populis suadendum. Sed deprehensa in quibusdam debilitate animi tenera; iudiciorum vero pugnancia in multis, quibus suum non erat moderari, & legem ponere, aut de Apostolici Archiepresbyteri (qualis erat Blackuellus) auctoritate sibi aliquid arrogare, significauit illi simpliciter suam mentem. Non posse Iuramentum salua conscientia admitti, sed quod vnum videbat offensionis cuiusvis periculo, & erroris carere, Iuramenti apographum transmisit ad summum Pontificem, quærens de illo quid esset sentiendum quid agendum, pro summa potestate decerneret. Nec multo post aliis interpellandus fuit literis Pontifex, ob repullulans virus erroris veteris, de adeundis Calvinistarum templis, seruandaque hoc leui cum iis assensu conscientia, & bonis. Hinc iam interea Blackuellus Consiliariis duobus improbis, mente, improvida & metu auditisque simpliciter duobus qui ad Regis partes defecerant cum iis sensit. Possè Iusiurandum à Catholicis admitti salua Religione Catholici nominis, sed expectandum super eo quoad esset publicè definitum. Auditus fuerat Iacobus in frequenti aula cum diceret ita se acturum cum Recusantibus vt descenderent ad inferos nudi, bonisque quod doctè Ministri Regij capiebant, quæcumque in vita possedissent spoliati. Accesserant nouæ à Parlamento leges, quibus parte bonorum magna, auctoritate, officiis, pensitationibus, annuis censibus priuabantur. Recusantibus Iuramentum, incumbēbat iactura mobilium & stabilium quæ forent residua, bonorum, ipsiusque in per-

petuum libertatis. Hoc tam intolerabili pondere Archipresbyter animo pusillus, & Dei fiducia; opprimendam putauit illam Ecclesiam. Hanc ergo ne aduersarij opprimant, fiat sanè quod volunt, hoc est (mirumque id non animaduersum) opprimatur. Sub hoc temporis Roma venit Pontificium diploma breue quo decernebatur quid sensu, factuque opus esset, quoad adeunda Protestantium templa, & admittendum quod exigebat Rex fidelitatis iusiurandum. Zelo, aiebat, Paulus V. *Pastoralis officij & pro paterna sollicitudine, qua de salute animarum uestrarum assidue laboramus; cogimur monere vos, atque obtestari, ut nullo pacto ad hereticorum templa accedatis, aut eorum conciones audiat, vel cum ipsis in ritibus communicetis, ne in Dei iram incurrat. Non licet vobis hac facere sine detrimento diuini cultus, & uestra salutis. Quem admodum etiam non potestis absque euidentissima grauissimaque diuini cultus iniuria, obligare vos Iuramento, quod similiter maximo cum nostri cordis dolore, audiuius propositum vobis fuisse prestandum.* Hic verba Iuramenti vt erat conceptum integrè distendit. *Quæ cum ita sint, vobis ex verbis ipsis perspicuum esse debet quod huiusmodi Iuramentum salua fide Catholica, & salute animarum uestrarum, prestari non potest cum multa contineat, quæ fidei atque saluti aperte aduersentur.* Non poterat clarius exprimere Pontifex, quid utrobique de iureiurando, & vitandis Protestantium ritibus sentiret ac iuberet; acceptum Blackuuellus de manu Holkbeyj diploma Pontificis, vix adducebatur vt proferret in lucem atque vsum nisi sua quadam interpretatione enertatum planeque inutile, aiens, Pontificem consilium dare non autem præcipere; transgressorem illius non fieri violatæ reum obedientiæ, vbi potissimum priuati boni ac publici magnæ rationes id persuaderent. Sed erat hæc planè violenta, seu potius temerè, & ad arbitrium ignauum excogitata interpretatio, vt nisi ab iis qui latinè non caperent non posset intelligi; & cum ea vbique pugnarent verba textus, præsertim vero cum denantiarent Iusiurandum. *Salua fide Catholica* non posse admitti, quod nemo non videat, meri esse haudquaquam consilij, sed seueri præcepti; stultum enim foret, præterquam quod iniquum, pronuntiari aliquid impium, nec illud strictius quam ex consilio vetari, relicta cuiilibet eius obseruandi, vel omittendi libertate. Quare alio versum cymbam suam egere Blackuueli captatores, quò solent nimirum qui videri præcipuè tunc volunt obedientiæ studere, cum ab ea longius recedunt. Papam de causa non satis cognouisse; quæcumque diplomate scripserat Iesuitarum dictata esse; nihil autem proprio *Papæ motu.* Quod item (falso necne) negare Legatus quidam ferebatur in domini sui ditione. Nihilo sanius docebant alij, vtcumque res esset, natura duce, ac magistra, licere ab se fraudem fraude propulsare, haud minus quam, vim vi liceret. Premere animo integritatem Catholicam, sensumque constantem pietatis, iuramentum lingua instar psittaci recitare. Sed hæc perspectæ veritatis nimium perspecta effugia tum demum prodire, cum iam esset monitus Pontifex prius illud diploma irritum haberi quòd diceretur esse Pontifici subreptum. Rescripsit itaque Pontifex in hanc formam. *Dilectis filiis Catholicis Anglis, Renuntiatum nobis est reperiri nonnullos apud*

vos, qui cum satis aperte declarauerimus per nostras literas anno superiori 10. Calend. Octobris in forma Breuis datas; vos tua conscientia prestare non posse Iuramentum quod à vobis tunc exigebatur; & praterea strictè præceperimus, ne illo modo illud prestaretur, nunc dicere audent, eiusmodi literas de prohibitione Iuramenti, non ex animi nostri sententia, nostraque propria voluntate scriptas fuisse, sed potius aliorum intuitu atque industria; eaque de causa iidem persuadere conantur, mandata nostra dictis literis expressa non esse attendenda; questus se alia omnia de illorum virtute expectasse, dolensque filios alioqui ad obediendum tam dociles tantique in sedem Rom. meriti, expectationi suæ minimè respondisse; in transactorum remedium; Iterum, inquit, ad vos scribere decreuimus, & denuo vobis significare literas nostras Apostolicas anno præterito 10. Calend. Octobris datas, de prohibitione Iuramenti non solum motu proprio, & ex certa nostra scientia, verum etiam post longam, & grauem deliberationem de omnibus que in illis continentur adhibitam, scriptas fuisse, & ob hoc teneri vos illas omnino obseruare; omni interpretatione secus suadente reiecta. Hæc autem est mera, pura, integraque voluntas nostra.

Breue hoc alterum diploma Catholicis omnibus euoluit, dissipauitque ancipites explicationes falsorum interpretum prioris diplomatis, sed Londinum peruenit cum iam carcere quadrimestri Archipresbyter teneretur, & qua metu ingenti, senex mure timidior; qua subtilitate malitiosa Bancroftij Cantuariensis Archiepiscopi, manus dederat Regi, Iuramentum admiserat, scripseratque ad suos assessores, omnesque Catholicos, ne metuerent sequi præeuntem. Vnde illi postea dignitate casso substitutus est Archipresbyter Georgius Bercketus. Quæsitæ Bancroftij octo, & Blackuellij responsa superuacaneum sit referre, (quæ triumphabundus in lucem misit Bancroftius. In iis sextum numero fuit, fas esset necne Catholicis oblatum præstare iuramentum vetante licet Papæ diplomate? Et respondit fas esse, sensu fretus dictorum à Rege in Senatu 19. Martij, an. 1603. siue vt computamus 1604. qui de Recusantibus agens Catholicis Illorum (aiebat) doctrina articulus est illa arrogans, & ambitiosa superioritas capitis sui Papæ, qua quidem superioritate ipse non solum se nominat spirituale caput Christianorum omnium, sed etiam sibi vendicat Imperialem civilem potestatem super omnes Reges, & Imperatores libit suo deiectos de folio. Adiecit Blachuellus & Breuis alterius contemptum, & eorum à quibus denuntiabatur; spreta quoque opera literarum, quas ad eum Bellarminus & Arragonius Cardinales; Patres Personius, & Holtbeyus dedere maximè efficaces, et si subinde videbatur conscientia expugnari, restabaturque se velle in omnibus integram auctoritatem Ro. Pontificis; verum enimvero, reuoluebatur inde ad mortis metum, ex quo, inani & falso receptu nitēbatur se se subducere, aens non fuisse sententiam suam discretè à Papa damnatam hoc est præstationem iuramenti verbis Regis ipsius expositam. Nihilo pluris apud senem fuit Catholicorum Recusantium aditus, & generositas, demumque huc venit timiditatis & pauoris, vt nullo indicio auderet præferre Catholicum.

Blackuellij lapsu, Rex lapsos putauit omnes Catholicos; futurumque

omnino Legato Galliæ fuisse affirmavit si potuisset iis proferre iuramentum Archipresbyteri munitum chirographo. Sed enim currentem feliciter in peiora supplantavit Deus, elisitque illius vota sacrilega incredibili bonitate. Primum enim Romæ Tobias Matteus Eboracensis Archiepiscopi filius, Personij opera Catholicus effectus Londinum appulit; raris omnino dotibus iuuenis, & in omnium oculis, amoribus, admiratione; tresque alij ex Gagea gente haud ei absimiles, in quibus robur veræ pietatis quod abiecerat Blachuvellus, sedem sibi legisse videbatur, & Dei spiritus iucundum metatus hospitium. Hæsit Anglia, illorum mirata libertatem in aperta iuramenti impugnatione verbis primum coram Cantuariensi, & Mortono eius Theologo, quem pudore suffudit disputans Matteus; factis deinde & tolerantia præduri sed læti carceris, ubi sunt à nostris in omnes casus fortiter animati. Sed doluit Regi præ cæteris obiecta Blachuvello ad impugnationem iuramenti, Patris Guillelmi Vwrighti egregia opera qui hebdomade non plus vna post tentum Blachuvellum in manus venerat aduersariorum. Hicolim Eboracinatus, & egregiam sortitus animam, festinavit illam miseræ patriæ periculis maturè præripere, Romæ in seminario Anglicano què superioris ævi anno primo & octogesimo venerat, cum menses egisset vix duos, exceptus est in societatem, cuius spebus, curis & providentiæ, virtute ac literis cumulatissimè respondit. Inde annos viginti qua Viennæ in Austria, qua Gretlij superiores scientias docuit, excelsi ingenij existimatione tam illustri, ut eum Imperator Ferdinandus II. eiusdemque Principes sanguinis sua sæpius cohonestarent præsentia, erat enim omnibus æquè carus. Inde tot laborum seu gratiam siue honorarium exoravit à Præposito Generali Aquaviua remitteretur in Angliam, Catholicæ fidei quod vitæ supereraret, & vitium, & si Deus annueret, sanguinis daturus. Londinum attigit incunctis seculi anno sexto, atque ut erat fama sanctimoniam, & doctrinæ notus expetitus est certatim à Catholicorum præcipuis, sed eum ab Holtbeyio qui nostris præerat Eduardus Gageus præstantis in rem Catholicam meriti euicit, longè breviori quam destinaverat voluptate, octo enim post menses ab sceleratis exploratoribus, aduersariis venditur; Vvadeo turri Præposito præda traditur captu digna; examinibus variis ab eodem tentatus, ab iis inuenitur alienissimus quæ illi pro veris exploratores affinxerant, ac tantum non in patria externus ut qui extra illam annos vixisse duodetriginta. Cæcilius yero re ad se delata ægerrimè tulit, quod nulla probabili specie illum posset parte aliqua coniurationis cum Garneto inuoluere. Eam ob rem illius iudicium remisit ad Archiepiscopum Cantuariensem, & quarto post die quam Turrim intraret, Lambethum trans Tamisim exportari iussit præsulis sedem, & tribunal. Exceptit hominem senex rabiosus qua solebat fronte Sacerdotes, sed potissimum Iesuitas, deditque mox ducendum in carcerem Leonis Candidi nomine; interdictione seuera comminatus ne quis illū aut affaretur aut viferet; cui subridens Pater, vixi, ait, annos in Germania viginti, quotidie cum Lutheranis assiduus, nemine illorum meos vsquam congressus deuitante, nunc ego idem qui tunc eram, ecquo tandem pacto, peiores

piores erga me populares meos inuenio, quam olim externos? Primum, secundum, & tertium reuocatus est à Brancroftio, introspicente interea cuiusmodi esset temperatura illius ingenij, & quærente de variis Catholicæ doctrinæ articulis, vt eum potius responsa Patris fortuito agebant, quam quod ipse antea designasset; pendebant vrbe tota Catholici, fluctuatione attoniti, dein lapsu probroso Archipresbyteri; multoque magis eius enciclica quam circumagebant Ministri Regij ad defensionem iuramenti, p̄debant, inquam, mirè solliciti quo Guillelmus Vvrightus, vir tantus vergeret, tenebatque anxios quod fratrem Londini haberet, Archipresbyteri Sacerdotem, eique intimè addictum, & acrem iuramenti sacrilegi fautorem. Quartum ergo accitus ab Archiepiscopo Guillelmus, comparatusque, sermone compositissimo ex blandis & minis ad quæ sita pronius haurienda; interrogauit de iuramento quid sentiret, quod iure omni naturæ, ciuili & Ecclesiastico, Regisque insuper indictum imperio, non liceret modo, sed esset omnibus præstandum. Negauit illico Guillelmus, stabiliuitque responsum suum Christi verbis, Petrum eiusque successores Præficientis vniuerso Ecclesiæ gregi tribuentisque ad hoc illis potestatem, & vires, & pedum, & canes arcendorum ab eo luporum; quæ iureiurando illo præstandæ fidei conuellebantur omnia, & mouebatur throno suo Christi Vicarius: quæ dum pergit Guillelmus confirmare, retruditur à furente sene, in suum carcerem, impatiente plurimum, & conuitante miraculum fore, si lingua Iesuitæ, spiritus alius loqueretur, quâ quo arripiuntur proditores. Iuit gesta res in omnes tota vrbe Catholicos, ingentibus eorum lætitiis & accessione magnanimi roboris; iuit & literis in regnum vniuersum; tanta vbique veneratione, amore, ac fama peruagatum est Guillelmi nomen, vt itinere bidui, triduiue, venirent ad eum Catholicorum gratulationes, munera, quotidiani victus subsidia, & aduersus pestem incipientem grassari antidota. Rex è contrario optauit mortuum, negauitque sapius eius vitam posse cum publico bono consistere; sed ei patibulum idcirco distulit, vt peste potius, si casus ferret moreretur. Cæterum priusquam spargeretur pestis, Magistrorum complures, & prædicantium, cepit cupido experiundi cum Guillelmo, ventitare ad eum, colloqui, disputare de rebus in religione controuersis; ipse vt erat in Germania assuetus comiter omnes accipere; missisque tantisper quibus instructi veniebant captionibus acutæ sophisticæ, doctrinæ veræ principia solidè confirmare, ad quorum deinde euanescebant lucem quæstiunculæ leuiore. Fuit inter alios operis huius fructus, Doctoris diuinorum tam fortis, & constans conuersio, vt simulato iam rusticum habitu, cum omni familia reciperet sese in locum ab hæreticis securum. Pulpitum alter abnegauit cum professione prædicantis, quod nihil iam sibi dubitationis in fide Catholica remaneret. Longum sit de aliis scribere. Sed nefas omnino hic præmittere quod ipsemet tradit. Scribens enim de illis archididasculis, qui se tentaturi adierant. [Mihi nūquam, ait, in mentem venerat Academicos nostros Anglos tanta ignorantia laborare. Meas nemo illorum in manus incidit, ne Mortonus quidem Theologus, qui posset legitimè aut dici Theologus aut saltem Philosophus, sed So-

phista dumtaxat pessimus, & peior Grammaticus] neque illa quondam à nobis narrata, cum suis auctoribus Theologiæ sepultura, exitus alios habere potuerat, quancumque forent ingenij vespillones qui eam efferebant. Velint nolint sciendi magistra est; si vera sciendi latus iis debetur, non qui suo quæ volunt arbitrato credunt; sed qui per causas ea norunt acri exculptras disputatione, cuius est opinionum veritatem ad obrusam probare agitatarum rationum. Sæuiens latè vrbe, rota lues, in Leonis candidi carcere stragem fecit. Guillelmus contactis opem ferens, multos sanam ad mentem, fidemque reduxit, multos cælo transmisit ritè expiatos. Aliis concessum, ut domum curandi secederēt, data fide haud dubij in carcerem reditus quotiescumque citarentur. Guillelmum similiter sanandum Catholicorum votis supplicibus, rationibus, cautione omni fideiubentium, crudè semper senex barbarus negavit, illud pertinaciter inexorabile iterans, iuramentum eligat aut pestem, & dæmonem, qui de medio eum tollat. Restabant socij carceris duo tantum Brunista Puritanus, qui breui extinctus est, & quidam alius. Paucis inde diebus, Ministros carceris cum quibus erat perpetuus, quinque vidit coram lue præfocatos, neque tunc fuit aut valde operosum, aut periculosum Catholicis nouam clauim seræ carceris aptare, ut educerent Guillelmum & Ministri Regis libenter id dissimularunt. Inueteratus malorum senex solus discruciat se iactura eius prædæ quam nunquam esset recuperaturus. Transmissus enim est Catholicorum beneuolentia & arte in Prouinciam Leicestrensem, vbi duodecim quos superuixit annos, fidem Catholicam multis auxit accessionibus animarum. Hanc vito egregio debui mentionem & laudem ob pondus incomparabile additum veritati contra Blachuvellum, in expugnatione scelesti iuramenti, grandi alioqui offensione Catholicos perfidiosè decepturi. Cæteris vero per Angliam patribus nostrorum vni & quadraginta, eadem ex causa non defuit quod paterentur, & agerent; præsertim Adamo Arnoldio in Prouincia Deuoni, qui vnus sustinuit impetum aduersariorum duodecim, coniuratum ad hoc Catholicos rapere, non modo ut crederēt licere iureiurādo sese obstringere, sed iure etiā deberi.

Hic erat rerum in Anglia cursus, dum Romæ latinè Bellarminus, Personius Anglicè, errores confutabant, quibus Rex Iacobus iuramenti sui æquitatem scripto pariter defendebat, volens conscientia illibata posse illud à Catholicis suscipi. Perlatos in Angliam Cardinalis, & Personij libros, dici non potest quam auidè acceperint omnes & legerint non modo Catholicis sed & Protestantibus, quantoque præsidio Catholicis fuerint literatis iuxta & indoctis; (erant enim omnes illorum capaces) ad repudiandum iusiurandum, quod condebat Iacobus æquum asserere; illi omnium machinarū soliditate atque industria euertebant. Conturbatus his libris grauiter Iacobus, Ancillotum Andreium tum Cicestrèsem Episcopum, mox in præmiu operis, Elyensem manum iubet stylo admouere & Matthæum Tortium confutare cuius (sibi ab sacris) nomine Bellarminus librum emiserat. Palmam ferebat Lancillorus inter æui sui Anglos Theologos, eratque sensus Catholici quem occultaret animo suspectus; verum tam seriò hæreticum agit, ut malim eum arbitrari

veritatis

veritatis ignoratæ impugnatorem quàm cognitæ. Qui responderent Perfonio Rex duos assignavit Episcopos Lincolnensem, & Bathes. At enim quod Regem acrius pupugit fuere verba hæc Bellarmini; *Præsertim cum Rex ipse ad Pontificem ipsum, necnon ad Cardinales Aldobrandinum, & Bellarminum literas scripisset plenas humanitatis, quibus præter cætera petebat, ut aliquis è gente Scotorum, Cardinalis sanctæ Romanæ Ecclesiæ crearetur, ut haberet Roma per quem facilius, & tutius cum Pontifice negotia sua tractaret.* Hæc autem Regi propterea tam acerbè nunc sapiebant, quod pridem, & sæpius contestatò denuntiasset toti regno, fuisse se semper mente factisque Protestantem; semper à Roma penitus abiunctum; nec unquam in Scotia oppignerasse fidem Catholicis promisso aliquo in gratiam Romanæ sedis. Hic iam ut credibile faceret suas illas literas quæ Romæ servabantur non fuisse suas, sollicitatus est earum scriba Balmerinochius ut diceret, fuisse ab se corrupta Regis manu falso cõscriptas, falsoque signatas; verum turri licet propterea clausus vir famæ suæ amans, adduci non potuit, ut falsarij æternam maculam inuri sibi pateretur, id solum ex eo valuit expungi, ut fateretur se die quem notabat annis 1598. Regi ad venationem procincto literas obtulisse, retulisseque eius chirographum non mentem, cum ne obiter quidem illas oculis decurrisset. Hac Balmerinochium cõfessione subornatum, & quoad potuit credibiliter fucatum Cicestrensis produxit suo ad Tortium, hoc est Bellarminum, Tortij Dominum responso; non levi ut tunc fuit opinio innocentis iniuria; nam eo postmodum longinquo & securo, colores decimum post annum vetusto albario, in cassum illiti; euanidi, atque inertes defluxere. Verùm his quæ vulgo utramque in partem ferebantur, ad me quod attinet plus satis. Sequitur hoc anno sæculi octavo inexpectata scænæ mutatio; Thomas Garnetus ob reiectum constantè iuramentum, Guillelmo Vvrighto fuga lapsò succidanea victima.

Vita, & virtus Thomæ Garneti, & parentis eius Ricardi Garneti; Ille proditus, & captus mortem iuramento præfert, etiam sub ipso patibulo, magna quoque hostium commendatione.

C A P V T X V.

HUIT Thomas Garnetus Henrici nepos; Ricardi filius, insignis iam inde à puero Catholici, quod illi vita stetit ærumnis continuis, & laboribus catenata hinc illud vulgo inter Catholicos, sapienter in eos partitum dona sua Deum; ut patrem Christi faceret confessorem; filium martyrem. Ac Ricardus quidem vel ipsemet primus, vel prima in acie stetit, pro cultu, & honore religionis Catholicæ quæ Elizabetha omni contentione opprimebat. Oxonij liquidem ubi erat iam Philosophiæ auctus insignibus, & fama ingenij nobilis, institutum cum esset ab Elizabeth tribunal, ve-

xandis, & euertendis Catholicis; deprehensa est in eius conclau Deiparæ statua, & ab satellitibus, illius tribunalis circumlata per vrbis frequentiam in execrationes, & derisum, tandemque igni sententia Iudicum addicta. Sequebatur dominam suam vinculis, ad tribunal ea modestia, & alacritate, probris vbiq; impluentibus & sarcasms occurrens, vt esset plebeculæ petulantæ, censura impietatis indomitæ. Trahebat post se magnum curiosorum agmen, & in iis Academici complures, qui audita eius pro cultu sacrarum imaginum ardenti vindicatione, pressisque rationibus solida, sentire melius cæperunt de traditionibus antiquis R. Ecclesiæ. Inde amicorum deprecatione carcere solutus, sed Oxonio proscriptus Londinum se contulit, Iurisperitum professurus inter sapientiæ collegas, haud tamen fortuna quàm ante mitiori; exinde annos durauit quadraginta in assiduis Catholicorum Recusantium ærumnis, spoliationibus, vinculis, direptionibus, sed crescente in dies constantia Catholici roboris, suscipiendis malis paratior, quàm aduersarij ingerendis. Talis fuit Ricardus Garnetus Thoma filio dignus & parens, & Magister, quem cum ad annum sextum & decimum sua virtute imbuisset Audomarum misit, vt quod olim sibi optauerat, filius adipisceretur, fieretque idoneus ad nauandam Ecclesiæ Dei vtilem operam. Post ad superiores doctrinas progressum paulo ante finem sæculi prælabentis, Vallisoletum se contulit, vbi Personius seminarium Anglis fundandum curauerat. Annos quatuor conflictatus cum iniquitate illius cæli, iamque nihilominus ferè Theologus, initiatus est sacris cum Marco Bereuorthio (qui post Catholico nomini testimonium illustre, laquei supplicio exsoluit) Thomas reuersus in Angliam, sextum illic annum in quæstu animarum, & mortis opratæ agebat, cum à patruo Henrico, multa tandem, & longa post vota cooptatus est in Societatem; sed coniuratione Catesbyj præclusis in Belgium viis, & portubus, interim capitur, & carcere clauditur, ob suspiciones coniurationis: suspicionibus ansam literæ præbuere quæ ad illum ab Henrico datæ, atque interceptæ causa illi fuere mutandi carceris. Turri ergo cum Henrico, sed diuerso carcere clausus est tam arcto, frigido & putri vt gliscente in medullas situ, contractis quoad vixit doloribus laborarit.

De-coniuratione, cognitores cum nihil haberent, ex eo quod quærent; nihil ipse vicissim quid iis responderet; iratus Cæcilius sibi nihil inde suppetere quo Henrici causa fieri posset deterior, vel tute, inquit furens, tibi melius consule, prodicionibus tuis deregendis, aut ego illas tibi ad linguam extremis vsque ab digitis retorquebo. Frustra minæ fuerunt, suspicionis vmbra reperta sapius examina nusquam notare potuerunt. Relictus itaque carcere carceris abscondendus, menses ferè nouem illic iacuerat, cum Sacerdotibus iunctus est quos Iacobus mādarat extra insulam deportandos. Narrabat autem multis ab hinc post annis, custodi suo pridie quam ad supplicium trahe-retur; cum educeretur olim ex carcere, naui Regis mandato in continentem efferendus, missum ad se ab Cæcilio folium proprio signādum chirographo, dolosis partim perplexum ambagibus, partim falsis, & in Catholicorum perniciem instructis, ipsiusque Henrici patru, à quo illa fingeant ad me scribi. [Ego vero qui possem tam apertas, notasque calūnias meo chirographo pro-

veris accusationibus probare? in fontes Catholicos, meumque adeo patrum, damnosis mendaciis, in meæ salutis exitium criminari? profiteri hoc ad me ab eo perscriptum folium quod nunquam accepi, eius esse hanc manum cuius non est; ibit tamen per ora famosum id scriptum, ut veri Archetypum, & indubitata Patris Henrici manus, tametsi confictum ab eius obitu, ex confessionibus, & literis ei attributis, quibus illo occiso, & silente addita sunt quæcumque libuit, & in acta, librosque Protestantium transcripta.] Exportatus ex Anglia Thomas, beatorum portu exceptus est, quàm quo exscenderat. Erat Louanij haud pridem Societati domus probandis tyronibus; illuc admissus, tantis profectibus ad summa enisus est, ut condiscipulis tyronibus, posset magistrum præstare; quare in Angliam haud diu post remissus ad instaurandos labores Apostolici muneris, mirum quanto Catholicis fuerit firmamento ad recusandum fidei Regiæ iusurandum, Christi Vicario infidele: quod mortis sponte opperitæ generositate porius inuicta perfecit, & efficaci, quam concionibus multorum annorum.

Regressus igitur non pridem in Angliam, exportatus est à Catholicis Cornubiensibus in Prouincia Vvaruwickensi. Parantem ire Rovuseus apostata proditor, & maleficii minister Cronus, Regis nomine illum remorantur, & Londinum perducunt, illic Gatehusæ ergastulo mancipatus, (qui vnus ex tribus est carcer ad tres vrbis portas) Iunij quinto, & decimo anno æui octauo, ad Rauisium ducitur Londini Episcopum, præsentem Vvadeo, illo toties dicto Catholicorum Sacerdotum Phalaride: interrogatur promiscuè variis de rebus. Esserne Sacerdos; quod eius parietes carceris monstrabant quos cubitalibus literis hac passim ornat Epigraphe *Thomas Garnetus Sacerdos*. Quod idem Vvadei famuli tres, sed coniiciendo dūtaxat affirmabant; num Henrici Patru literas ad Gerardum hoc est proditoris ad proditorem transmisisset? Cuius & similiarum quæstorum, cum nullum Episcopus teneret argumentum; iis vltro tacitis ad hoc venit quod principio spectat, verbisque in omnem effusis comitatem, minarum tamen haud prorsus expertibus, hortatus est illum non dissimulanter ut se Regi fidelem præstaret, admissio quod is indixerat iuramento; non posse ab eo securius libertati, ac vitæ consuli, causæque tametsi maximè capitali lætus finis imponi. Cui Pater semotis ambagibus; respōdit omnino se nolle, rationeque nolendi mox addita, nec posse; quod iuris Ecclesiastici sanctitas & reuerentia, pessumdaretur eo iuramento, & diuinæ ruina potestatis, statureretur ciuilibus, & humana. Sibi quidem promptum fidem Sacramento Regi obstringere quam ei deberet ut subiectus, quam posset ut piè Catholicus; suam nempe in omnibus Christi Vicario intacta potestate, & auctoritate incolumi: nihilo ad hæc commotior antistes; super sedeo, infert, hac repulsa uti. Cogitabis opinor maturius quid tibi conducatur, & sanioribus consiliis pro sapientia qua te scio pollere animum applicabis. Menses tibi ad vsque Lucalia quatuor indulgentur ad deliberandum. Blackuvellum inter hæc Archipresbyterum si voles audire, scientia præditum, conscientia inculpatum, spero te non agrè eū illo sensurum. Ad has induciarum moras, intrepidè Thomas quod semel constabat nefas esse, id vero nec sub inducias, nec sub deliberatione deinceps cadere, Blackuvello sibi minimè opus esse, vbi eius errori contrarium summi Pontificis haberet oraculum.

Hic dum pergit Thomæ quadrimestres inducias Episcopus offerre Thomas respuere, assurgens Vvadeus, ad vtrumque graui cum stomacho, iuro, ait, huiusmodi hominum examinibus me nunquam adfuturum, nisi extemplo facinorosum hunc rapi iubeas ad Nevugatem (nouæ Portæ custodiam, vtpote Tiborno vicinam, ex qua erat rarus nisi ad patibulum exitus) tuo, inquit Præsul arbitrato fiat, & si Rex iubet eum mori, per me licet, his Thomas placidè admodum, Ego, inquit Domine! & ad portam nouam, præsto sum, & ad Tibornum expeditus, & mors mihi summa votorum est, vt cui pridem cor meum integrè mancipauit, totum me sibi Christus possideat. Perculit ea vox ramet si fortis, & modesta Vvadeum, & præsulem prout erant quod notauit Thomas diuerse affecti, Vvadeus cui non poterat summa virtus non summe displicere; amenti similis conuitiis omnibus, & contumeliis Thomam coram proscidit, velut abominandum aliquid, & execrabile locutum. Monitoris officium assumens Episcopus, leni carpere reprehensione; iubere caueret hæc parum consultata generositas piæ mētis, ne sibi fraudi post hanc vitam foret. Eius demum laudare seu magis irridere præstantis dotes ingenij, de quibus rescisset ab Archiepiscopo Cantuariensi cui esset Thomas in paucis carus, & in quo plurimum experiri optaret quod de aliis nostrorum circumferebatur, cum Societatis habitum induissent omni se virtutum ornatu exuere, quantocumque maxime floruisent priusquam fierent Iesuitæ. Nationes omnes pro testimonio in oppositum illi adduxit Thomas, quibus ex vsu, & consuetudine nostrorum pro certo constabat religiosa illos & diuina virtutum decora iunxisse ciuilibus, nedum vt ciuilia exuisent. Hactenus diei huius acta, & sub hæc Nevugatem in carcerem ducitur. Postridie nactus opportunitatem scribēdi ad Holtbeyum narratis quæ gesta diximus, quærebat, essetne sibi conueniendus Rex hoc iure iurando ad amouendam à Sacerdotibus, & Catholicis inuidiosissimam in illum infidelitatis calumpniam. [Ego Thomas Garnetus sincerè, atque ex animo, & coram cœlesti curia, lingua profiteor, me Regi meo legitimo Iacobo fidelitatē omnem, & obedientiam præstiturum quæ illi naturæ, diuina, & veræ Christi Ecclesiæ debetur lege. Fidei meæ testificatio, si parum videtur sufficere, testis mihi sit, & iudex Deus, orbisque vniuersus, Regum neminem posse plus fidelitatis ab suis exigere quàm quod ei lex diuina concedit; subiectorum neminē, Regi posse maiorem spondere ac iurare obedientiā, quam quæ ab Christi Ecclesia probatur. Mea hæc mens est; sic me Deus adiuuet in hora mortis] subdebat huic iuramento preces quibus Holtbeyum enixè rogabat, ne quid mouere Catholicos sineret ad sui liberationē; fortassis enim, Deo propitio, vberiores fructus animarum ex sua morte, quàm ex vita sua extituros. Suæ vero huius expectationis tenere se pignus minimè dubium Catholicis enim aliquando fatigentibus illum in viuis seruare, aures pronas cum daret, iuandarū studio animarum; interiori voce abductum ne faceret, duraret, perseveraret cōstans; spebus ne crederet longinquis & dolosis, plus hora vna moriendo, profuturum animis, & communi bono, quam multis annis laborando, & sudando. Quæ fuit illi alacritatis effusæ ratio, cum pronuntiari sibi mortis sententiā audiuit; metusque præterea perpetuum anxij ne Catholicorum intercessione, aut rerum casu, sententiā illa sibi adeo pretiosa mutaretur. Quariduo post quàm de illo

Episcopus,

Episcopus, & Vvadeus priuato examine cognouissent, accersitus est ad tribunal publicū portæ nouæ, vbi Montagutius quadruplici capite reum egit, quod esset Sacerdos Romanus; quod religiosus è Societate IESV; quod Catholicos seduceret; quod fidelitatis Sacramētum Regi Iacobo debitæ recusaret. Priora duo minus idoneis probata testibus, vltro tamen est passus; tertiu sibi per enormem calumniam falso inputari, valenter ac solidè stabiluit. Quartum, qui erat totus rei cardo, ingenti animo admisit, sed negās fortiter se Regi suo propterea esse infidelem, quin imo sinceræ in illum atque illibatæ, in Deum, & in Ecclesiam fidei. Cuius monumentum dum profert è sinu iuramentum illud quod narrauimus ab ipso scriptum, prohibitus est illud recitare, sibi que auulsum è manibus idcirco tulit ægerrimè, quod pro patibulo destinasset illud populo profiteri, vt nosset Catholicos, Sacerdotes, & Iesuitas esse Regi constanter fideles in omnibus, saluo semper Dei, & conscientiæ, & Ro. Ecclesiæ iure.

Absoluta in hunc modum causa, die subsequenti Thomam in carcere adire Catholicis, faustam eius poscere adprecationem; diripere illi quæ poterant piè in eius memoriam asseruanda, quibus vir sanctus, quæ noua hæc pietas? Consolationi vestræ, meo dolore consulitis? Viuo etiamnum, & possum non mori. Flenisque tres, ait, conscendi iam gradus, captus, iudicatus, conuictus. Proh quantum doloris, quantum foret pudoris, supremum non assequi, mortem videlicet tamdiu expetitam? Postridie igitur illius diei reuocatur ad solennem mortis sententiam, qua proditorum supplicio est addictus. Inde subterraneo specu Lymbi nomine arctatus; manus pedesque compedibus gravis, & carenis (vt solent damnati, vndique circumcinctus ne destinatum sibi mortem præcipitata desperatione anteuertant) biduum illic egit, vbi cum sacra Præcursoris Baptistæ vigilia visens Mastenius eodem & ipse detentus carcere, gratulaturus illi auroræ aduentum toties suspiratæ, inuenit hominem lætis & alacribus oculis, iucunda defixum rerum diuinarum contemplatione, prorsus vt iam cælo frui videretur; cum principio eius noctis, persecutus esset tristibus lachrimis exhibitum sibi à Catholicis honorem, reculas suas diripientibus tanquam sacras; & extimuisset vehementer ne se Catholicis deprecatione potentium apud Regem morti subducerent. Nunc hora instante supplicij, eo metu liber, & proximè securus fundendi pro Romana sede & Catholico nomine cruoris, perinde gestiebat vt putassem magis, ait, Mastenius sponsum alacrem à suis in conuiuium duci quam reum à carnifice in Tibornum agi. Subditque illam eius alacritatem tantam, fuisse nihilominus attemperatam moderatione amabili, & cum patientia inuicta, & robore animi conjunctam. Efferenti pedem è carcere vir grauis, & humanus iuuenem obtulit qui audiebat Theologus, auebatque nonnulla Protestantes inter & Catholicos controuerfa, disputando decidi; sed nec sinebat temporis breuitas; nec stringi poterat in nodum concertationis summa: desultim solum hinc inde actum est, & Theologus iuuenis iurisperitum professus est, negauitque patri se pro patibulo assignaturum mortem suam Catholicæ, sed violatæ in Regem fidei, ob quam maiestatis occidebatur reus. Cui subridens Garnerus, suo inquit, Principi obsequens, non potest infidelis nomine argui. Sacerdotem iubet si redit in Angliam occidi; redeo, & occidor libens; reddo Cæsari corpus, & animam

Deo, cuique quod suum est. Hæc ille vt ab se iuuenem comiter amoueret, Turris Portæ propinquus vbi cum carnifex operiebatur, rogauit festinaret illum enim se pari passu sequi, vt ventum ad traham cratitiam, formato desuper Crucis signo, ligandum in ea se præbuit. Dicta eius & facta reliqua scriptis nobilis Anglus qui aderat, paucis quæ illi excidere singularibus exceptis, quæ ab aliis item præsentibus habemus.

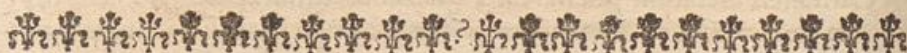
Protractus, inquit, caballi cauda in Tibornum, multitudinem inuenit omnis generis spectatorum, quam exciuerat solito maiorem desiderium videndi hominis qui tantum aberat à nuncupando Regi Iuramento, vt moras etiam ad deliberandum oblatas recusasset. Exsoluto ex crate, suo statim ex cursu occurrit Thomas Cæcilius Comes Excestrensis Regi ab arcanis consiliarius, magnaque affabilitate per mediam horam nescio quid ex eo visus est quærere, sed voce aded submissa, vt nisi perpauca nihil conceperim, quibus vitam, illi saluam deferebat, si modo induceret animum Iuramento sese obstringere cui Pater, vel quinquies mille vitarum præmio negauit facturum; porro illum Comes non vitæ solam illicio ad Iuramentum inuitarat, sed exemplo item & ambiguitate Sacerdotum, qui & Regi obtemperauerant, & de Iuramenti æquitate multa inter se dubitabant, ex quo conficiebat Comes, non esse tam liquido palamque illicitum. Cui mox & breuiter, si pars, inquit, Pater, Sacerdotum negat Iuramentum posse licitè præstari, qui possum ego perinde illud admittere, vt si omnes communi assensu licere censuissent; nec plura, personis, doctrina, & consiliis eorum perstringendis abstinuit qui aduersus decreta Pontificis succubissent expectationibus fraudulentis. Post quæ iussus in carrum sub patibulo ascendit, cum audaci à tergo prædicante, hortante vt iuraret, & Calvinista moreretur. Quo spreto, vt oculos in multitudinem vndique confertam circumtulit, velut tero pij memor officij signo se Crucis sanctissimæ muniuit, osculatus est trabem cui erat appendendus, hinc se ad populum, affatuti specie conuertit, qua re prædicans offensus, clamore illum nisus est exterrere. Ille serenus, & hilaris, manu, eius humero admota, iratum composuit; & ne faxit Deus, inquit; vt abscedamus inuicem inimici sibi deinde iniectum laqueum detraxit, & ducta desuper benedictum Cruce, pie osculatus, statim collo vt erat reposuit; post ad populum versus; quæ fuit an paucis, sibi eum alloqui fas esset, dataque vsus facultate. Ego, ait, quæ Dei est gratia, Catholicæ Ecclesiæ Sacerdos cum & Societatis IESV beatæ, religiosus, vt omnium maximè virtutis imperfectæ, ita omnium maximè indignus. Sed enim hodie omnium qui viuunt me felicissimum arbitror, nec beatiorem ex quo in lucem veni diem nactus, meque ex vero, & ex animi sententia loqui, testem Deum volo. Quod tam ægrè ac nouum, hausit Prædicans miser, vt stupens velut ad incredibile; rogaret, num procul omni prorsus æquiuoco loqueretur? Prorsus, inquit Garnetus, prorsus; tangensque increduli pectus, si luberet Domine prædicans! æquiuocis ludere ludendum esset in iurisiurandi approbatione, in libertate vitæque asserenda; sed hæc argumenta, dissimulationes non ferunt & æquiuocorum ludos. Hic vestes denique incipientem sibi detrahente carnificè alacriter iuuat, & iam solo reclusus indusio, à Cæcilio comite iterum est cōuentus, qui ex eo inter alia, sed valdè humaniter, optauit

optavit discere, cur se statim captus, non esset factus Sacerdotem? Ut inquit, maleficij Ministris, suas eius probandi partes relinquerem; & Consiliarij Regis non quæreretur, quod sapius fecerant Sacerdotes Catholicos in confessione Sacerdotij inconsultè præcipites, adigere se ad vim legum in eos necessario-exerendam; & extorquere à se mortis sententiã Nam quod alioqui Sacerdos essem loquebantur Turris parietes ubi locis septem grandi caractere legebatur *Thomas Garnetus Sacerdos*, quod Domino suo *Vvadeo* famuli, & Londinensi Episcopo testati fuerant se legisse. Resumpto inde ad populum affata, nouem se annos in Anglia egisse dixit vnus occupatum ministerijs Sacerdotum, & ab omni semper in Regem, & publicum cogitatione alienissimo, quã imo totis perpetuo viribus & contentione incumbentem, vt Catholicos omnes ab turbulentis quibusvis molitionibus, & consilijs auocaret. Hic autem publicè recitato fidelitatis & obsequij Sacramento, quod vti diximus Regi statuerat offerre, rationes summatim complexus est, ob quas nullo modo licebat Catholicis dictatum præstare à Parlamento iusiurandum. Sublatis demum in cœlum oculis, & manibus gratias Deo egit beatissimæ huius lucis quam vitæ suæ ducebat Principem. Post quæ auertat, inquit, ab hoc regno iram suam Deus, nec ab eo aut Rege meum sanguinem exigat. *Domine ne statuas illis hoc peccatum.* Parce *Roufusio* Sacerdoti apostatæ proditori meo; parce *Grossio* qui me comprehendit; Londinensi Episcopo qui me carceri mancipauit; *Scribæ* quoque illius, qui susurris suis eum mihi infensum reddidit; *Vvadeo* qui mortem meam vrsit; *Montagutio* denique, & iis qui mea in causa pro testimonio dixerunt, nec probarunt. Det mihi Dominus videre omnes in cœlo saluos, cum his monitus finem dictis imponeret; orate de genibus voluit, sed breuitate laquei præpeditus rogatis Catholicis vt suas iungerent secum preces *Pater, Aue, Credo*, Hymnum, *Spiritus sancti* recitauit, sed in iis verbis *Sermone ditans guttura*, subtractus est precanti Carrus, veritusque est benignitate Thomæ Cæcilij, & beneuolentia, secto prius laqueo deiici quàm pendens animã efflasset. Eius amici quatuor, (vt motis) protracti pedibus corporis auxere pòdus, & corripuère illi vitæ moras lætiori suspèdio laborantis. Hos inter deinde natrauit se fuisse quidam illius propinquus secta hæreticus, quem manu altera protensa visus est. Pater ab se amouere; altera, Cruce versus illum ducta signare quem cum fixo in eum peculiariter obrutu repexisset, viuere desuisse. Nihil morati sunt populum alij pariter, sed sua ob scelera puniendi; Londinum rediit Garneti sanctitatem, & magnitudinem animi celebrans vitæ oblata blanditijs, & morte præsentis fortiozem, in quo socios habuit etiam Protestantes. En autem dum corpus membratim carnifex secat in compita spargendum, adest horrido capillitio, & viridi habitu assimilatus in syluestrem quidã nomine *Atkinsonus* quem tenerimus in Garnetum amor deformauerat in eam speciem, in qua ne posset quidem à notis agnosci. Carnificem conuenit, exponit supplicio affectum sibi esse sanguine proximum; de vestitu eius, & carnibus cum eo paciscitur. Fidem daret, nec ne. Petenti carnifex de vtroque spondet, vtrumque pretio sanè liberali, gaudens vendit; quo tunc nihil minus cogitans *Atkinsonus* vitam sibi met emit; paulò enim post morbo pressus sanationis desperatæ, applicitis pectori Thomæ sui caris-

fimi sacris reliquiis, repente melius habuit, die postero, itineri ad sua negotia se dedit. Erat Thomas annorum triginta quatuor. Stouii Chronicum Anglicanum, solenni præconio eius memoriam ad vicefimum tertium Iunij consignat, annum huius seculi octauum, Iacobi Regis sextum, quo Thomas Garnetus vitam ad Tibornum ponere maluit, quam præstatione Iuramenti oblatam retinere. Audito Rex illius obitu ex Thoma Cæcilio comite Excestrensi, multisque aliis, pietatis in Deum, in Regem, in patriam, & bonum publicum eximia, & fidelissima; fertur indignatus Cantuariensi, & Londinensi Episcopis, quod parum prudenter ex Recusantibus, virum ad mortem delegissent qui tam gloriosum de se spectaculum esset populo daturus. Sed præstantior ea laus quæ ad S. Ioannis exhibita est ipsi Louanij vbi prima Societatis tyrocinia posuerat, & prima Societatis vota nuncuparat anno septimo huius æui, & salutanti Elizabetham Virgini die sacro. Illic solenni gratiarum ad Deum actione commendata est posteris eius virtus.

Moritur Robertus Personius expeditionis Anglicæ fundator. Opera post se relinquit digna quæ aeternum viuant, & viuunt etiam nunc & fructus suos ferunt, in conuersione animarum, & Catholicæ fidei propugnatione.

CAPVT XVI.

T QV E hic mihi, Deo laus, operosæ magis historiæ quam longæ de nostris in Anglia rebus limes esto, hanc ego statueram per annos ad hæc perducere tempora, quibus vt vltimis, consuevit lector curiosius inhiare quoddam varietate rerum, nouitate & copîa, putentur magis commendari. Sed hæc ad plenam historiæ necessaria rerum notitia, quam spernant qui obiter & desultim scribunt, indicando magis quam docendo, magna quoque me ex parte destituit, quod esset ex vernaculis Anglorum scriptoribus & linguis petenda, ex quo factum interdum vt de materia diuinitè icinè scripserim. Iam huius operis mensuram annis illis triginta circumscripsi, ex quo Præpositi Generales Mercurianus & Aquauia Roberto Personio Anglicæ missionis grande negotium prouidentissimè crediderunt; primum in Anglia mouendum, & stabiliendum; procul deinde & extra Angliam promouendum, laude vtrobique hominis immortalis, ab anno 1580. ad 1610. quo euocatus est à Deo ad mercedem laboriosissimæ procurationis. Ponam hic breuiter, illius obitum; inde singularibus meritis viri tanti, paulò fufius reddam quæ iure debentur. Annos itaque triginta cum pari prudentia, & robore animi cum missioni Anglicæ præfuisset, Romæ Seminario Anglorum duodecim; nunc in stabilienda Louanij aut alibi probationis domo strenuè satagens, & confutandis erroribus Lyncolnenfis Episcopi Barlouij, (qui eius

eius librorum fuit decimus nonus) morbo correptus est tam acuto & sauo vt paucis diebus, seruandæ illi vitæ spem omnem abstulerit. Ipse interea pro egregia pietate assiduus in sollicitudine animi ad iter supremum comparandi, erigendique cogitationibus Christi patientis; simul pro sua in rebus Angliæ cordata, & longa experientia intentus præsijs quibus illic muniri posset Societas, scripto illa tradidit Generali. Sabbatho sanctiori, quadriduo quam extingueretur, dictauit epistolam ad Audomarësem Episcopum, Anglorum quos illic alebat Seminarium nobile, verè patrem; alteram melle delibutam intimæ charitatis ad Georgium Bireketum Archipresbyterum eiusque Sacerdotes; tertiam ad nostros in Anglia, hortatoriam, breuem, necessarijs grauem consilijs, vltimum denique animi sui pignus, proinde maximè hoc loco dignam, [Reuerendi Patres, & Fratres mei carissimi, quos vocauit Deus, & in hac Societatis nostræ missionem ad subsidium afflictissimæ patriæ coniunxit; iturus proximè, quod spero, ad Deum, & simul cum vita curis absoluendus quibus me vobis Generalis præesse iusserat, salutare postremum vos volui, & animæ meæ sempiternam quietem vestris precibus commendare; vobis deinde illum ob oculos reuocare Discipulorum Christi characterem, amorem videlicet mutuam, quem desidero ardentè conseruari à vobis semper illibatum, sed nunquam aliter quam ex Societatis spiritu inuicem dispensari; vnoquoque sibi locum infimum arrogante, postponente se cunctis, & interiorem hūc animum, foris quoad licet prædente; omnia in Dei gloriam, & animorum vestrorum commune solatium. Sic decurso vitæ huius, & diuini obsequij stadio, occurremus omnes vt fas est sperare per Christi merita in gloriam æternæ resurrectionis.] Cognito interim Paulus V. extremo eius periculo ex Cardinali Farnesio, benedictione illum Pontificia dignatus, peccatorum illi veniam indulgit, quam solent Põtifices in eo articulo Cardinalibus impertiri. Instantem sub hæc sentiens discessum, collum sibi fidiculis obuolui petiit, quibus eius sodalis dulcissimus Cæpianus olim fuerat in equuleo tortus, iis dum sibi exhibentur, osculo, & pia reuerentia colendis subiit animum recordatio felicitatis periculi, quod non pari cum eo felicitate subierat, dolensque plurimum non fuisse illi fundendi cruoris locum, gratias Deo egit, quod annorum saltem triginta sudores non esset grauatus à se admittere. Sic preces inter & lachrimas fratrum, & circumstantium alumnorum, spiritum Deo Personius reddidit, feria post Pascha Christi resurgentis quarta; quinto decimo Aprilis, anno seculi decimo, ætatis sexagesimo quarto, Societatis initæ tricesimo sexto, professionis editæ votorum quatuor vicesimo quinto. Corpus ritè cõditum iussu priuato Generalis, peculiari sandapila clausum, & ad dextram intimi olim sui Cardinalis Alani sepultum, in templo Seminarij Anglicani, cum honorifica memoriæ in posteros præstantis Epigraphe. Omissis nunc iis quæ supra humanum eius meritum assignantur, festino libentiùs ad ea quæ mihi supersunt de virtutum eius opibus scribenda, ex quibus quam vndeuis alias æquus æstimator viri tanti mensuram certius assequatur. Primum igitur illa se mihi obiicit vitæ illius vita & anima charitas animarū ardens, in cuius obsequium, & opem, omnes adhibebat quibus erat abūdè diues tum naturæ egregiæ doctes, tum diuinas. Ex iis illam præmitto cæteris, quæ vt forte illi minoris ste-

terit, tamen quia expeditior ad manum maiori cōpendio fuit; illam dico scribendi facultatē potentē & facilem quæ nūc etiā fructus suos metit, in dilatādis fidei Catholicæ finibus, cultuque seriæ pietatis in Christianorum animis vbiq̃ augendo; quod ego pretium fuisse crediderim ingērium operum quorum illi sementē in cassum iactam, Deus hoc præmio pensabat. Taceo pugnas singulares, in Hanmerum, Ciarcum, & Nicoom; in Foxium, Astingum, & Sutellum; addo dictum toties Cookeum; Mortonum, & Barlouuicensem, Episcopum, in fausta andabatarum terricula in cæcam armata Catholicorum dogmatum impugnationem, quæ vnus par omnibus defendit asseruitque Personius, moderata quidem styli temperie, sed illic acri & aspera vbi ex depressione tumoris hæretici & superbi, plus aliquid emolumenti sperabatur. Errores autem variarum sectarum quibus scindebatur, & lacerabatur Regni antiqua sanctitas, omnes vno complexu aggressus humi stratos afflixit, libro illo insuperabili, cui *De tribus Angliæ conuersionibus* nomē fecit, huic (inquit vir omnium errorum ab vsque Lutero, & Caluino inuestigator diligentissimus, & scientissimus,) nemo potuit respōdere, nam qui de subuersione cōuersionum trium contra scribere ausus est Sutcliffus scaphæ instar tenuis scopulos deuitat firmarum rationum ad quas esset frangendus; aut perinde illas videre dissimulat vt si alij pariter oculis carerent. Fuit eo in libro Personij scopus ex historia temporum, & Theologia euidenter probare qua primum diuinorum fide imbuti sint Angli prædicatione Iosephi ab Arimathia, Christi Discipuli, & primi gentis Apostoli; qua deinde diuersis exinde sæculis duobus ad Pōtificatum Gregorij magni, secundum & tertium floruisse, & Ecclesiam conflasset, si qua alia orbe toto, sanctitate, sapientia, & miraculis illustrem; eandem hanc fidem postremis his annis, ferro, igni, proscriptionibus velut falsam, & superstitionam auctricem profligari, substituto in illius thronum Lutero, & Caluino, apostatarum, seditiosorum, & desperatorum Apostolis. Hæc summa & finis præstantissimi operis *de tribus conuersionibus*, cuius tamen excellentiam, & utilitates, vicit maior seipso, & fortior, vtiliori libro Personius quem *Directorium* seu Directionis Regulam vocauit, *hominis Christiani* aliās *Resolutionem*, eo artis arcanæ Magisterio digestum ad finem propōitū, conuertendos nimirum hæreticos, & perficiendos Catholicos, vt sit qui dixerit etsi nihil aliud in vita egisset Personius nostrorum tamen qui erant in Anglia comperatione, *Plus enim omnibus laborasse*. Anni sunt plus quam octoginta cum pergit is liber, eique infusus Personij spiritus Deo animas quærere, lucra enim illarum dum vixit, nisi parca & minima videre non potuit. Non fuit eius mens acumen ingenij quæstionibus disputandis aduersus Lectorem exerere; sed impressione in iudicium valida, eius de caducis opiniones, amplas, splendoras & falsas suo nihilo reddere; modosque dictare quibus se animus ab iis expediret, liberoque ad finem in quem conditus est æternum, aditu contenderet, quod iis euincit argumentis vt omnes omnino sint eorum capaces, & qui iis obstinauerit repugnare, negare illū oporteat principia fidei, & naturæ. In Hibernia vir præstantis ingenij, parisque iudicij Elizabethæ cōsiliarius, negabat identidem exclamans, tam fortem, & efficacem librum nisi superiore ac diuino spiritu cōcipi, & scribi potuisse. Quod expertus est ipsemet, pauld post, magno, sed
mro

mirro suo bono. Immerfus iacebat collo tenus, deliciis, opibus, & aulae honoribus; lecto eo libro, tanta illum cepere tamque intoleranda eorum fastidia, vt placandis tandem iactati animi tumultibus abdicauerit se omnibus quibus inter aulae proceres eminebat, & bona vxoris cum venia solitarium secessum adamarit, vbi vitam purgaret anteaactam dolore, & lachrimis, quarum illi Deus peculiare donum indulserat. Alios in eundem librum obiter incidentes, ita repente mutauit in melius vt esset iis de manibus à compotoribus extorquendus, ne quod inceperant pergerent boni esse. Haeretici quoque seu inuidentes Catholicis tam potentem morum corruptorum censorem, seu vim eius admirati, edidere eum Londini publice, sed in sectae suae detortum errores, & regulas. Denique homines lyncei apud omnes, & perspicacissimi iudicij negarunt vllum ingenij opus hac aetate frugis tantae fuisse, ac tam copiosae, mutandis potissimum eorum animis, quorum suis obtrita sceleribus obcalluerat mens, & conscientia nequicquam reclamante rationi libido sensuum ad nutum imperabat. Mihi quidem (iam tum primis illis temporibus scribebat Gerardus) persuasum est Directorio Personij opere, conuersiones ad Deum factas maiori constare numero quam libri folia, obseruatumque vulgo recens ad fidem Catholicam reduces, dum inter se vt fit, vel cum aliis sermone reuocant conuersionis suae memoriam, praesidia, & causam, ferè omnes ad librum Personij omnia referre.

Haetenus ingenij conatus, & contentiones quibus Angliam labantem firmavit scribendo Personius; sequuntur facta & res ipsae quibus agendo eam iuuit, in iis dubito vtrum illi minoris steterint quam essent per sese; magnum planè fuit in restituendis Catholicæ fidei Regnis duobus operam moliri, nihil enim minus vasta eius desideria spirabant; magnum neruos omnes in Reginae Mariæ liberationem intendere, quam exceptura erat Religionis Catholicæ libertas, & Regnum. Interea vero Prouincias omnes Sacerdotum praesidiis habere munitas; sufficiens illis in tyrocinia Seminariorum mature parare, fingere; atque in eam prouehere pietatis mensuram, & roboris vt posset iis tuto amplificatio Catholicæ fidei, ac vitæ, Regno toto committi, magni quidem hæc negotij opera fuere. Sed cogitatione perpetuo, mente, ac manibus sanctimoniam studio, & veri aduersus patriam & Religionem Catholicam amoris, tam difficilia & grandia semper agitasse, & respondiisse nonnulla eorum duratis ab eo laboribus; tam caro illi stetit, vt cuius vnquam fama fuerit scissa crudelius, calumniis atrocioribus innocentia; & nominis honor libris, literis, edictis foediùs deturpatus, nouerim neminem. Nullum Elizabeth suorum opera, & falsorum fratrum, acerbioribus insectata est iris, & furiis. Sed qui sciet notas compendiaras legere, & de rerum euentu causas aestimare, videbit omnino nihil Personio hac sui famosa depressione & ignominia venire gloriosius potuisse; nec dissimiliter ipsemet causæ illius gnarus de hac sensit, nec pro illis quibus ardebat diuinitus ingentibus animis, & magna mente, quicquam vnquam eorum curauit quæ de se & contra ab omni hominum conditione spargerentur, nec vlllo propterea abstulit officij vllius genere quod illi Apostolicus suaderet instinctus. Debacchabatur Elizabeth in Seminaria, Hispali, Vallisoleti, Audomari Angliæ à Personio fundata; & in

hospitia iisdem Vlissypone & alibi posita, scholas esse aiens proditorum, & seditionum, in quibus iuuenes erudirentur ad tolledam Reginæ vitam, Angliæ libertatem & Religionem; procul hæc omnia moliri Personium; propius vero ipsaque in Anglia, omnino eadem per Sacerdotes ab se educatos. Suspicionibus his coloré allinebat, quod essent hæc Seminaria, in ditionibus Regis Catholici bello tunc ab Elizabeth dissidentis. Sed erat hæc rerum necessitas, & inopia sumptuum quibus aliter occurri non poterat; nec de his aliter sensere qui scripserunt illum quanto Hispaniæ beneficiis obligatiorem, tanto minus in Angliam affectum.

Multis pridem locis obiter indicatum, ne offenderentur scilicet (qui umbras metuebant rerum historia pleniori) de coniurationibus Anglorum in Personium perplexis, quorum professio simulata Catholici nominis, cum sinceram conciliaret apud omnes fidem, inuoluebant suis consiliis, & molitionibus alios eorum mentem non satis expertos, ut iungerent operam ad perficienda quæ per se non poterant. Sic inuidentiæ, priuati commodi, & deceptionis credulæ rationes conuenerunt ad euertendum Personium, & Doctorem Alanum (postea Cardinalem.) Hinc suadere Gregorio XIII. & Sixto V. tãdiu grauius vexatum iri Catholicos, nedum esset aliquid mitius expectãdum, quamdiu non truncarentur Personio manus; prohiberetur scribere, Seminaria moliri, rebus Angliæ sese immiscere. Sed enim Pontifices sapientissimi, rati Cæcilium, Vualingantum, Reginamque ipsam, linguis eorum loqui, delationes suspectas habuere, faciliorem illis se præbuit Clemens VIII. iussitque illorum rogatu Personium Roma. facessere; sed is cautè iussa præuerterat. Apud Henricum IV. Christianissimum, quibus officiis, verbis, importunitati etiam parcitum, ut ei eius obsequiis, & Regno minus addictus persuaderetur Personius; sed in Petri Coroni literis lego sapientissimum Principem, fuisse in rebus, consiliis, & gestis Personij oculatiorem, Ministrorum quibusdam qui de iis aliter scripsere. Nolo hic Lectorem grauare palinodiis calumniatorum Personio publicè solenni ritu litantium, vnã pono nobilis generosi Antonij Coplei cuius linguam & stylum cum aliena peruersitas aduersus Personium acuisset, recepit se tandem & Personio coram damnaturus quæcumque dixerat Romam venit; & restituta Personio famæ restem habere voluit Cardinalem Anglorum patronum, ipsumque aded Clementem VIII. nec eo contentus admonitione in lucem missa Nicolaum Fitzherbetum auertit ab infestatione Personij quem ore, & calamo tractabat iniquius.

Restat hodieque viuax seu calumnia seu accusatio, cuius de iure videndum est; hanc status publici administratores, & Catholicorum grandia nomina, quos non est opus meminisse, in Personij famam concinnarunt, libro edito cui *Dolman* titulus Anglorum lingua. *Diribitor* appositè ad mentem auctoris, sua cuique iura, & rationes describentis ad succedendum Elizabethæ in Regno Angliæ. Odiosum planè argumentum, siue ipsum per sese, siue ob cõpetitorum rationes; seu præcipuè ob prærogatiua Isabellæ Infantis Hispaniæ iura quam præfert cæteris; telo triplici alios ac Regem imprimis Scotiæ configens Iacobum, cui iure sanguinis Anglia debebatur; Angliam deinde in caput extraneum transferens; postremo gentem Austriacam nouo Regno augens.

augens. Visus est libri scopus toto eius decursu, eò contendere ut vellet Anglia Principem sibi præesse Catholicum. Non collineavit recta in mentem auctoris Camdenus, cum scripsit, *Spreto natalium iure antiquas leges patrias, de hereditaria in Regno Angliæ successione immutandas; novas de electione inducendas: neminem, nisi Romano-Catholicum, quacumque sit sanguinis propinquitate in Regem admittendum differere voluisse.* Illud tantum sat egit Dolmanus, ut sua cuique iura Diribitor arbitrarius notaret; cæterum Lectori accuratius de illis iudicium cederet; vulgandi porro huius libri causas saltem duas ignorare non potuit Franciscus Inglefeldius, Eques aurei calcaris, & Reginæ olim Mariæ, ac Philippi II. dum Rex Angliæ fuit consiliarius. Prima quod edictionibus admodum formidandis Elizabetha vetuisset de rationibus cuiusquam in Regni successionem aliquid scribere, ut Catholicorum Principum in eam iura populis occultaret; altera ut occasionem subministraret respondendi, auctoris nouitij libro, non tamen Angli, qui persuadere conabatur, Religionis probæ, aut pessimæ nullam esse in successione ducendam rationem, sed vnus tantum propinquitatis, & sanguinis. Viuebat tunc forrè in Anglia quidam cognomento Dolmanus, opinione sui doctus, sed cuiusvis alterius æstimatione mortalium omnium maximè ineptus ad componendum eum librum, cui fortuito eius cognomentum fuerat inditum. Hic dici non potest quantos Anglia tota contra Personium multis annis tumultus mouerit, tanquam eius libri, mirabilis scilicet, auctor legitimus, quem sibi Personius tentaret adscribere. Hinc vulgi per ora duplici nomine reus personius, & quod haberetur libri auctor, & quod Dolmanum calumniaretur. Cuius autem verè is partus fuerit, putat se Camdenus indubitato diuinasse, trium nempe fuisse ingeniorum communem operam Alani, Equitis Inglefeldij, & Personij, quem vnum dente figit maledico. Ego ex Inglefeldio, & Personio didici, horum tractuum Anglos Catholicos sapientissimos & cordatissimos incubuisse omnes in id opus; ita ut nisi temere diuinando, non possit cuiquam aut soli, aut præcipuè tribui. Semper quidem Personius questus est, quæ sua non essent, contra verum sibi imputari. Si quam habuit in hoc libro partem, non possum quin factum improbem; tum argumenti causa inuidiosi per se ac lubrici; tum Societatis cuius homines oportet esse ab iis negotiis maximè alienos cum illos seuerissimis legibus ab iis tangendis arceat. Quod si superiori mandato id Personius tractare attentauit: esto supremis autoritatibus parendo culpam vitauerit, Societatis damnum profecto non vitauit, quam tamen vnice & teneriter amabat, sic ut primo suo in Angliam ingressu solenni scripto apud Consiliarios Regios Catholicum professus, addiderit etiam Iesuitam. Et si video, inquit, conditione hac temporum, locorum, & Iudicium, nomen hoc sonare asperius, exacerbare in me illorum animos, quorum benevolentiam ambiebam, & me ore manuque propria damnare. Verum ne sic quidem induco animum ut id dissimulem multo minus ut negem; et si hanc mihi tam cari nominis confessionem oporteat meo sanguine signare. *Enim existimo inter alia salutis media meum in Societatem ingressum præcipuum vehementissimè neque fuisse, vbi plura pietatis exempla quam verba; & longè aliter quam in hoc mundo solet euenire, plures honestatis professores, quam eiusdem pradi-*

catores iuueni. Hæc ille quibus egregiè respondit triginta per annos consequentes, quibus amores suos omnes defixos habuit in vtramque, Societatem gratia matrem, Angliam natura. Ei certè cum esset perfacile pro intima apud Philippum II. gratia, suorum egestatem conditione optima ditare, ne verbum quidem vnquam sibi pro illis excidere passus est; pro Societate parente optima perfidiosorum filiorum exagitata rebellionibus, iter suscepit in aulam Hispaniæ, & coram Rege sapientissimo Philippo II. Societatis rationes ita sustinuit, vt lethale schisma quod imminebat, ab ea auerterit; hoc improbi homines suo partim fastu, & superbia tumidi; partim offensi Aquauia Præposito, admotis etiam secularibus machinis vrgetant in ruinam Societatis vniuersæ. Debebit hæc æternum Personio dissecta eorum consilia, & molitiones in vacuum actas. Quod etsi magno consecutus sit labore, sed laude apud homines etiam non vulgari, haud æquali tamen apud omnes, in primigenio Societatis spiritu conseruando, admittendis in eam dignitatibus inimico. Alano enim Cardinali è viuis sublato, anno 1594. Catholici Angli vota, & oculos in Personium verterunt, dignum præ cæteris qui Alani locum & mensuram impleret; cuique ad hoc fauorem eo procliuius Rex Catholicus esset præstitutus, quo plura eius ex Lusitania, & Hispania, experimenta iam teneret. Ingruebant ad eum hortatoriæ vndique, vt Romam se conferret. Vicissim Personius Stapletono cum magnoperè auctor esset vt Romam peteret, respondet inter alia insignis Theologus, nolo ait, quis promouendus sit ad sacram purpuram diuinare; sed neque adulari, à quo semper longissimè abfui; sed tam paucos video, illi gradui pares, vt te vnum omnibus præponam; dum ne Ordinis tui repugnent institutiones, per quas tamen si semel iam licuit dignitatibus in eum accessum permittere; poterit etiam secundum. Post hæc Stapletoni, videndum superest, quid senserit, quid deinde Personius egerit. Ac mens quidem eius aliundè haberi verior non potest quam ex epistola eiusdem ad intimum equitem Inglesfeldium vbi se mortem asserit præoptare quam vt Societati fidem, ac Deo violer, cui post solennem votorum quatuor consecrationem votum adiunxerat ex plena fundatoris sententia, reiiciendi dignitates Ecclesiasticas. Exponit deinde compositis libratisque inter se Cardinalis, & religiosi priuati ad iuuandos Anglos officiis, sibi haud obscurè compertum fuisse plus se Angliæ suæ priuatum vt erat Iesuitam, quam Cardinalem profuturum. Ex quo necessario sequeretur, incertus cum esset promotioni suæ an Deus annueret, abnueret; quin certior potius hanc illi ita placere; ab eius cogitatione, ac desiderio sibi esse non modo longius abistendum, sed modis omnibus ne fieret obstandum; haud ea solum ratione vt præstem voto meo, & Ordini fidem, sed extra periculum, salutem animæ in tuto stabiliam. Hos sensus Personius suis ad Equitem literis exprimebat; sed ne verbis, & scriptis constare omnia putentur; Romam reuersus, & voces audiens de se vulgo, quasi iam Cardinali, veritus iis ne quod subesser omen verum, Generalem conuenit eiusque Assistentes, volens Roma quouis, & quam longissimè fugere; sed magis probantibus vt per se ipsum adiret Pontificem deprecaturus quod timebat, iis acquieuit, amorique in Societatem priuatum honorem; prælatorum arbitrio;

proprium

proprium illorum iudicio postponens, præoccupatione vri non refugit, quæ artificiosi ambitus suspecta videbatur, aut parum consultæ leuitatis, egit cum Pontifice solus, & sine arbitris velut ex eo Pontificis deliberatio penderet; sed rediit saltem liberior ne quis illi deinceps de Cardinalatu molestus esset. Neque illi propterea deceffit aliquid de reuerentia qua obseruabatur, & existimatione sapientiæ, ac virtutis qua inter nos excellenti vigebar, gnaros videlicet metiri homines, veris suis, & summis dotibus, suoque merito æstimare. Inuisit Aquaiuia vltimum ægotantem, visere Assistentes, & qui Romanæ tunc Prouinciæ præerat Fabius de Fabiis cum Anglis duodecim Societatis tyronibus, vehementer dolens viri tanti iacturam, addensque ab annis quinque & triginta visum sibi semper viuendo & agendo ad sanctimoniam tendere, quod peculiari ad Patres nostros & alumnos Seminarij Anglici cohortatione confirmauit. Quoties Romam statis annis conueniebant Patres ab suis missi Prouinciis, nemo erat qui nollet Personium audire & alloqui, nemo qui post illud experimentum breue, ac tenue, vulgata eius fama non censeret maiorem. Dum sperari aliquid potuit de vita illi proferenda, alumnorum quos ipse regebat, gratus in eum animus, & amor, nullis pepercit apud Deum votis, peregrinationibus, ieiuniis, omnique alia vexatione corporis hanc illi à Deo impetrare. Deposita vero fleure tanquam Patrem, ille singulis seorsum amplexus diuidere & apta cuique monita, illi aliquas eius tanquam viri sancti ambire reliquias, narrare aliqua supra Ordinem naturæ in beneficium animi eius sibi patrocínio concessa. Seminarium Anglorum post eius obitum afflauit illico is ardor pietatis, tranquillitatis feruoris, & aspirantis ad diuina iuuenum Anglorum animos in Seminario Ro. vt non dubitarent illam tanquam pignus accipere amoris in salutem ipsorum perpetui. Egit sæpè cum viris Principibus etiam supremis, in auxilium Religionis Catholicæ inter Catholicos, nunquam nisi magna opinione sui apud eos relicta. In extremis agentem adire complures officij gratia; quos inter Eminentissimi Farnesius, Bellarminus, Blanchetius, Bandinus; multoque maiori numero Episcopi, & diuersorum prælati munerum qui deinde illius obitum grauiter doluere, vt etiam Pontifex Paulus V. Planè in eum Deus exemplo rarissimo, collegerat omnia quæcumque possunt diuinæ gloriæ Ministrum ingentem componere. Maiestatem oris, persuadendi vim, spiritus animosos ad capessendum ardua, & ingenium locuples ad excogitanda præsidia iis perficiendis idonea, sed ante omnia consultissimum iudicium in iis seligendis quæ forent diuinæ gloriæ maximè oportuna. Singularem ad hæc difficultatum prospicientiam, & dexteritatem iis declinandis; adeundæ si forent, pectus ad illas perfringendas inuictum. Cumque esset agendo ferè lentus; si quid tamen agendam apud se decreuisset, nulla eum fastidia, & moræ à durando dimouebant, nusquam egens calcari, nusquam fræno. Vbique illud familiare sibi ore ac manibus retinens, *fortiter & suauiter*. Quanquam autem nihil prope susceperit, cui disiciendo transuersos non passus sit æmulos, Catholicos dico, qui cum eius æquare staturam non possent, conabantur ad suam eum deprimere; nunquam tamen ceptis propter hos abstinit; sed obseruatæ in iis prudentiæ rectique iudicium, veritati sem-

per, & tempori, & rerum euentibus remisit. Erat eius Symbolum & amissis, in usu vitæ, & temporis illud Apostoli, *Bonum facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus non deficientes.* Huius vero tenax regulæ quàm esset, sanctioris hebdomadæ feria tertia probavit, cum sæuis morbi extortus doloribus (quibus dies superuixit paucos) egit cum Primate Ibernix de rebus illius Ecclesiæ aded tranquillè, vt nullum ei præberet indicium tormenti quo diuellebatur. Alias negotium acturus ingentis ad fidem Catholicam momenti, febrim qua laborabat, vel nolens sentire, vel minimè sentiens, nauim ad longam, & periculosam conscendit nauigationem. Verbo demum concludo omnia: ex quo se Ecclesiæ Anglicanæ utilitatibus mancipauit, nullus abiit dies, triginta totis quibus illi vixit, & seruiuit annis, in quo illud de se non expresserit, quod iam inde à principio illius temporis Alanus Cardinalis de illo scripserat ad Generalem Aquaiuiam *Patris Roberti Industria, Prudentia, Zelus; in scribendo, & agendo dexteritas; superat omnem fidem.*

FINIS.

INDEX